ЛЬВІВ НА ФОТОГРАФІЇ

LWÓW NA FOTOGRAFII

Видавництво "Центр Європи"

УДК 94 (477.83-25) (084)
ББК Т3 (4Ук-4Льві-2Львів) я61
К 734

Від другої половини XIX ст. фотографія продовжила давню традицію графічних зображень Львова. Завдяки сумлінній фотографічній фіксації урбанізаційних процесів сьогодні ми маємо можливість спостерігати за життям міста упродовж останніх 150 років. Окрім того, фотографія надає чудову можливість побачити відомі з літератури неіснуючі нині об'єкти, вигляд яких змінив або знищив невблаганний час.

Увазі читачів пропонується альбом із 290 світлинами Львова. Головна мета видання – привернути увагу до багатої історичної спадщини та втамувати цікавість усіх шанувальників 750-річного міста.

Автор-упорядник:
Ірина Котлобулатова

Польський переклад:
Андрій Отко

Редакція українського тексту:
Юрій Бірюльов, Ігор Мельник

Редакція польського тексту:
Юрій Бірюльов, Юрій та Ядвіга Смірнови

Графічне опрацювання
та обкладинка:
Віра Шаталова

ISBN 966-7022-57-9

Ірина Котлобулатова
Irina Kotłobułatowa

ЛЬВІВ НА ФОТОГРАФІЇ

1860–2006

LWÓW NA FOTOGRAFII

Видавництво "Центр Європи".
Львів–2006

Wydawnictwo "Centrum Europy"
Lwów–2006

У ВИДАННІ ВИКОРИСТАНІ ФОТО З КОЛЕКЦІЙ:

Львівського історичного музею,
Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького,
Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України,
Державного меморіального музею Михайла Грушевського у Львові,
Наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України,
Державного архіву Львівської області,
приватних колекціонерів
Ігоря Котлобулатова,
Танаса Никифорука,
Януша Тиссона;
приватний архів родини Крип'якевичів,
електронний архів видавництва "Центр Європи".

ВІД АВТОРА

Найповнішу інформацію про оточуючий світ людині надає зір, а найбільш плідний спосіб її переказати – увічнити об'єктивом фотоапарата. Що стосується Львова – немає тем важливіших чи менш важливих: все пов'язане між собою в його історії. Фотографія, що як ремесло та як мистецтво є одним із чинників, формуючих естетичну та суспільну свідомість, укорінилася у Львові близько половини XIX ст. На жаль, тільки з літератури знаємо, що перший дагеротип із зображенням Львова вже 1839 р. виконав професор Львівського університету Йоган Глойзнер. Через два роки автор виставляв такі дагеротипи для публічного огляду у вітрині книгарні Едварда Віняжа та Кароля Вільда на пл. Ринок, 2. На початку 50-х років XIX ст. у Львові з'явилися перші фотоательє та перші видові фото. У львівських музеях відсутні такого роду дагеротипи та фотографії початкового періоду її розвитку. Найдавніші знімки із видами визначних тогочасних споруд у Львові (1860–1870 рр.), що збереглися до нашого часу в музейних та приватних збірках, належать об'єктиву Юзефа Едера. Деякі з них представлені в цьому опрацюванні. Фотографія – один із способів реконструкції минулого, важливий елемент матеріальної культури. Вашій увазі пропонується збірка зображень Львова, котра як будь яка іконографічна збірка має вартість художню, документальну, ілюстративну, культурну, краєзнавчу. Давні фотографії несуть певну інформацію, збуджують уяву та створюють ідеальний, узагальнений образ міста. Це своєрідна історична хроніка, автентичні документи епохи – отже, непоганий ілюстративний матеріал для істориків. Для львів'ян ці зображення виконують дещо іншу функцію: задовільняють цікавість шанувальників його історії; іншим – допомагають зберегти спогади, надають чудову можливість простежити хід урбанізаційних процесів. Слід пам'ятати, що найбільші зміни відбувалися у Львові в роки міського самоврядування.

OD AUTORA

Najpełniejszej informacji o otaczającym świecie dostarcza człowiekowi zmysł wzroku, a najdoskonalszym sposobem jej przekazania jest zachowanie obrazu przy pomocy obiektywu fotograficznego. W tym co dotyczy Lwowa, nie ma tematów mniej lub więcej znaczących: wszystko powiązane jest między sobą w dziejach miasta. Fotografia, traktowana jako sztuka lub rzemiosło i stanowiąca jeden z czynników kształtowania estetycznej świadomości społeczeństwa, zaistniała we Lwowie mniej więcej w połowie XIX w. Niestety, tylko z opisów wiemy iż pierwszy dagerotyp przedstawiający Lwów wykonał w 1839 r. profesor Uniwersytetu Lwowskiego Johann Gloisner. Dwa lata później autor wystawił dagerotypy na widok publiczny w witrynie księgarni Edwarda Winiarza i Karola Wilda w kamienicy na Rynku 2. Z początkiem lat 50. XIX w. we Lwowie powstały pierwsze atelier fotograficzne oraz pojawiły się pierwsze zdjęcia widokowe. Muzea Lwowa, niestety, nie posiadają tego rodzaju dagerotypów czy zdjęć z początkowego okresu rozwoju fotografii. Najdawniejsze zachowane do dziś w muzeach i prywatnych zbiorach zdjęcia wyróżniających się budowli ówczesnego Lwowa (z lat 1860–1870) wykonane zostały obiektywem Józefa Edera. Niektóre z nich są reprezentowane w niniejszym wydaniu. Fotografia, jako jeden ze sposobów rekonstrukcji przeszłości, jest ważnym elementem kultury. Uwadze czytelnika proponujemy zbiór obrazów Lwowa, który jak każda kolekcja ikonograficzna posiada wartość wielowymiarową – artystyczną, dokumentalną, ilustracyjną, kulturalną, krajoznawczą. Stare fotografie, niosące konkretne informacje, pobudzające wyobraźnię, tworzące idealny, uogólniony obraz miasta i autentyczną dokumentację epoki – są swoistą kroniką dziejów, doskonałym materiałem ilustracyjnym dla historyków. Dla lwowian te obrazki pełnią jeszcze jedną funkcję: zaspokajają ciekawość tych, którzy interesują się historią miasta, pomagają ożywić wspomnienia; dają wspaniałą możliwość śledzić przebieg

Як виглядали вулиці Львова, які нові будівлі споруджено, яким чином це вплинуло на подальший розвиток міста – на ці питання завжди можна знайти відповідь, роздивляючись старі фото. До альбому увійшли фотографії з фондів Львівського історичного музею, Національного музею у Львові, Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України, Державного меморіального музею Михайла Грушевського у Львові, Наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, Державного архіву Львівської області, приватних збірок Ігоря Котлобулатова, Танаса Никифорука, Януша Тиссона; приватного архіву родини Крип'якевичів, електронного варіанту збірки видавництва "Центр Європи". В цьому альбомі читач знайде як фотографії, що вперше побачили світ, так і ті, що вже неодноразово публікувалися. Деякі з публікованих знімків вимагали уточнення або спростування підписів та датування, оскільки були помилково ідентифіковані ще в австрійський чи польський період історії Львова. До того ж, без деяких, раніше публікованих, фотографій неможливо уявити собі будь-яку розповідь про Львів. Головним критерієм добору знімків для цього альбому була пізнавальна цінність матеріалу. Багато знімків представляють неіснуючі нині об'єкти: залишки давніх мурів, втрачені вівтарі церков і костелів, архаїчні види вулиць та площ, а також портрети львівських істориків, пристрасних популяризаторів історії міста. 290 фотографій розташовані з дотриманням хронології – вирішальною була дата їх виконання, а у випадку відсутності датування – власного досвіду та візуальна інформація, яку нам щедро постачають давні фотографії. Цілісність складається з кількох великих блоків авторства відомих львівських майстрів, їх доповнюють одиночні фотографії, сигновані чи безіменні. Найзначніший з таких блоків (кількісно та якісно) – це, власне, найстаріші збережені часом зображення міста 1860–1870 рр. роботи Ю. Едера. Наступний – складають фотографії кінця XIX – початку XX ст. роботи Едварда Тшемеського. Безцінною документацією є фотографії художника і фотографа Юзефа Косьчеши Яворського, який у 1911–1918 рр. виконав для архіву міста Львова велику кількість знімків (близько 300), фіксуючих усі значні об'єкти Львова, а також зміни, що в ньому відбувалися, в тому

procesów urbanizacyjnych. Należy tu przypomnieć, że we Lwowie największe zmiany odbywały się w okresie samorządu miejskiego. Jak wyglądały wtedy lwowskie ulice, jakie wznoszono nowe budowle, jak wpłynęły one na dalszy rozwój miasta – odpowiedzi na te i podobne pytania można znaleźć przeglądając dawne zdjęcia. Do albumu weszły fotografie ze zbiorów Lwowskiego Muzeum Historycznego, Muzeum Narodowego we Lwowie, Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego, Instytutu Narodoznawstwa NAN Ukrainy, Państwowego Muzeum Mychajła Hruszewskiego we Lwowie, Naukowej Biblioteki im. W. Stefanyka NAN Ukrainy, Państwowego Archiwum Obwodu Lwowskiego, prywatnych zbiorów Igora Kotłobułatowa, Tanasa Nikiforuka, Janusza Tyssona; prywatnego archiwum rodziny Krypiakiewiczów, elektronowej wersji archiwum ilustracji wydawnictwa "Centrum Europy". W tym albumie Czytelnik znajdzie zarówno fotografie ukazujące się po raz pierwszy, jak i takie, które były już niejednokrotnie publikowane. Niektóre z wcześniej publikowanych zdjęć wymagały uściślenia albo sprostowania podpisów oraz datowania, ponieważ zostały błędnie identyfikowane jeszcze w austriackim lub polskim okresie historii Lwowa. Poza tym, bez niektórych, wcześniej publikowanych, znanych fotografii nie można wyobrazić sobie jakiejkolwiek opowieści o Lwowie. Główne kryterium wyboru zdjęć do tego albumu stanowiła poznawcza wartość materiału. Wiele zdjęć przedstawia obiekty dziś już nieistniejące: pozostałości dawnych murów, utracone ołtarze cerkwi i kościołów, archaiczne widoki ulic i placów, a także portrety lwowskich historyków, żarliwych popularyzatorów historii miasta. Fotografie (290) w albumie rozmieszczone zostały w porządku chronologicznym – decydowała data ich wykonania, w przypadku braku oryginalnego datowania autor kierował się własnym doświadczeniem oraz wizualnąj informacją, którą w obfitości zawierają stare zdjęcia. Na całość składa się kilka dużych bloków fotografii, których autorami są znani lwowscy mistrzowie; bloki dopełniają oddzielne zdjęcia, sygnowane lub anonimowe. Najznaczniejszy z bloków (pod względem ilości i wartości zdjęć) stanowią, ocalone przed upływem czasu, najdawniejsze widoki miasta z lat 1860–1870 wykonane przez Józefa Edera. Na kolejny składają się fotografie z końca XIX i początku XX w. – prace Edwarda Trzemeskiego. Bezcenny zbiór dokumentów stanowią fotografie malarza i fotografa Józefa Kościeszy Jaworskiego, który w latach 1911–1918 wykonał dla Archiwum Miasta Lwowa dużą ilość zdjęć (około 300),

числі і побут львів'ян під час I-ї світової війни. Вірогідно, Ю. Яворський був автором багатьох несигнованих знімків 1911–1918 рр., що знаходяться у львівських збірках. Останніми з великих блоків фотографій є роботи відомого польського фотографа Адама Ленкевича, що були основою для поштівок, виданих у 1938–1939 рр. видавництвом "Книжниця – Атлас".
Фотографії супроводжуються двомовними підписами та короткими описовими текстами; в додатках міститься коротка інформація про авторів фотографій, а також тематичний покажчик.
Підпис побудовано таким чином:
1. Прізвище фотографа в тому випадку, коли автор відомий.
2. Назва об'єкта чи теми.
3. Місце та рік виконання; у випадку відсутності датування пишеться умовна дата – бл. (близько) такого-то року.
4. Розмір фотографії.
5. Зазначення приналежності до тієї чи іншої збірки із поданням інвентарного номеру в музейному чи бібліотечному фонді.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АРК – архів родини Крип'якевичів
ВЦЄ – збірка видавництва "Центр Європи"
ДАЛО – Державний архів Львівської області
І.К. – збірка Ігоря Котлобулатова
ЛІМ – Львівський історичний музей
ЛНБ – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України
МГ – Державний меморіальний музей Михайла Грушевського у Львові
МЕХП – Музей етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України
НМ – Національний музей у Львові ім. Андрея Шептицького
ТН – збірка Танаса Никифорука
Фм – фонд музея
Фн – фонд негативів
Фт – фототека
ЯТ – збірка Януша Тиссона

utrwalając wszystkie znaczące obiekty, zachodzące w mieście przemiany, jak również życie codzienne lwowian w czasie I wojny światowej. Prawdopodobnie J. Jaworski jest również autorem wielu niesygnowanych fotografii z lat 1911–1918, przechowywanych we lwowskich zbiorach. Ostatnimi z dużych bloków są zdjęcia autorstwa znanego polskiego fotografika Adama Lenkiewicza, które służyły za podstawę dla edycji pocztówek, drukowanych w latach 1938–1939 przez wydawnictwo "Książnica-Atlas".
Fotografiom towarzyszą podpisy i krótkie teksty opisowe w dwóch językach. Obok dawnych nazw ulic i placów w nawiasie padane są współczesne. Dodatek do albumu zawiera wiadomości o autorach fotografii oraz skorowidz tematyczny (rzeczowy). Podpisy do ilustracji ułożone są według następującego schematu:
1. Nazwisko fotografa, w przypadku kiedy autor jest wiadomy.
2. Nazwa obiektu lub temat zdjęcia.
3. Miejsce i rok wykonania fotografii, w przypadku braku oryginalnego datowania podana jest data warunkowa lub przybliżona.
4. Wymiary oryginału zdjęcia przechowywanego w zbiorach.
5. Przynależność zdjęcia do konkretnej kolekcji, dla zbiorów Instytucji podany jest numer inwentaryzacyjny oryginału.

SPIS SKRÓTÓW

ARK – archiwum rodziny Krypiakiewiczów
Fm – zbiory muzeum
Fn – zbiory negatywów
Ft – fototeka
I. K. – kolekcja Igora Kotłobułatowa
JT – kolekcja Janusza Tyssona
LBN – Lwowska Biblioteka Naukowa im. W. Stefanyka NAN Ukrainy
LMH – Lwowskie Muzeum Historyczne
MEPA –Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego Instytutu Narodoznawstwa NAN Ukrainy
MH – Państwowe Muzeum Mychajła Hruszewskiego we Lwowie
MN – Muzeum Narodowe we Lwowie im. Andrzeja Szeptyckiego
PAOL – Państwowe Archiwum Obwodu Lwowskiego
TN – kolekcja Tanasa Nykyforuka
WCE – Wydawnictwo "Centrum Europy"

Едер Ю. Загальний вид львівського середмістя з гори Вроновських. – Львів, 1860–1870 рр. – 9,5x13,5 см. – ЛІМ, Фм 1099.
Гора Вроновських – один з найулюбленіших пунктів зйомки міста для львівських фотографів, починаючи з Юзефа Едера. 326 м н. р. м. – найбільша висота узгір'я, що творять три гори: Шембека (над вул. Коперника), Пелчинська (височить над вул. Пелчинською) та Гончарська або Каліча – (відповідно Оссолінських та Мохнацького).

Eder J. Widok ogólny śródmieścia z Góry Wronowskich. – Lwów, l. 1860–1870 – 9,5x13,5 cm. – LMH, Fm 1099.
Góra Wronowskich dla lwowskich fotografów, poczynając z J. Edera, stanowiła jeden z ulubionych punktów skąd fotografowano miasto. Trzy góry: Szembeka (nad ul. Kopernika), Pełczyńska (nad ul. Pełczyńską, dziś Witowskiego) oraz Garncarska lub Kalecza (nad ulicami Ossolińskich i Mochnackiego – dziś, odpowiednio, Stefanyka i Dragomanowa) składają się na pogórze, którego największa wysokość osiąga 326 m n.p.m.

Едер Ю. Замкова Гора.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1100.
Загальний вид найвідомішої та найвищої львівської гори (398 м н. р. м.), виконаний фотографом з боку Червоного кляштора. Саме на цій горі бл. 1362 р. король Казимир III після опанування Львовом збудував мурований замок – Високий, де розташувався гарнізон та замісник старости. Після захоплення замка загонами Максима Кривоноса (1648), військом шведського короля Карла XII (1704) споруда все більше руйнувалася, Замкова гора втрачала свій контур. В кінці XVIII ст. каміння з замку продавали як будівельний матеріал, а в підніжжі гори брали пісок для будівництва – в цей час гору називали Пісковою (Зандберг). Нарешті, в 1835–1839 рр. Замкову гору вирівняли, засипаючи її схили землею, на якій стояв Низький замок на пл. Каструм, де будувався театр Скарбека. Після візиту до Львова цісаря Франца Йосифа гора отримала назву на його честь, яка залишилася тільки офіційною назвою. Насипання кургану Люблінської унії (з 1869 р.) остаточно поховало надію істориків та археологів на ґрунтовне дослідження давнього замку, а висота гори після повного завершення робіт (1906) збільшилась до 413 м. Вже тоді на верхівці було влаштовано оглядовий майданчик.

Eder J. Góra Zamkowa.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1100.
Widok ogólny najsłynniejszej z lwowskich gór (398 m n.p.m.) ujęty przez fotografa od strony "Czerwonego Klasztoru". Na tej właśnie górze król polski Kazimierz III po opanowaniu Lwowa zbudował murowany Wysoki Zamek, gdzie rozmieszczony był garnizon oraz urzędował burgrabia, zastępca starosty. Po zdobyciu Zamku przez kozaków Maksyma Krywonosa (1648) i wojsko króla szwedzkiego Karola XII (1704) budowla popadła w ruinę, a Góra Zamkowa stopniowo traciła swój kształt. W końcu XVIII w. stała się ona własnością miasta, kamień z murów Zamku sprzedawano na budulec, a z podnóża Góry Zamkowej wybierano piasek – w tym czasie górę nazywano Piaskową (Sandberg). W latach 1835–1839 teren Góry Zamkowej wyrównano, zasypując wyrwy ziemią wywożoną z wykopów pod budowę Teatru Skarbka na placu Castrum (gdzie przedtem stał Niski Zamek). Po wizycie we Lwowie cesarza Franciszka Józefa górę Zamkową przemianowano na jego cześć, ale nowa nazwa pozostała tylko oficjalną. Podjęcie prac nad sypaniem Kopca Unii Lubelskiej (od 1869 r.) pogrzebało nadzieje historyków i archeologów na gruntowne zbadanie dawnego zamku. Kopiec po ukończeniu (1906) zwiększył wysokość góry do 413 m n.p.m. Na szczycie kopca urządzono taras widokowy, który stale przyciąga turystów i lwowian.

Едер Ю. Вид на Жовківську вулицю.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 1140.
Вул. Жовківська провадить від пл. Краківської до Жовківської рогатки (у напрямку Жовкви). Це найстаріша вулиця міста, що існувала від XIV ст. як Волинська Дорога. У XVIII ст. отримала назву Жовківської. Нині це вул. Б. Хмельницького.

Eder J. Widok ulicy Żółkiewskiej.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1140.
Ulica Żółkiewska prowadzi od pl. Krakowskiego do rogatki Żółkiewskiej (na drodze w kierunku Żółkwi)..Jest to najstarsza ulica miasta, znana od XIV w. jako Droga Wołyńska. W XVIII w. otrzymała nazwę Żółkiewskiej. Dziś ulica nosi imię Bohdana Chmielnickiego.

Едер Ю. Вид на бровар Кисельки.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1140а.
Вид з Високого Замку на землі давньої Папарівки, знаменитий бровар Кароля Кисельки, існуючий з 1770 р., та його ж гідропатично-лікувальний заклад.

Eder J. Widok na browar Kisielki.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1140a.
Widok z Wysokiego Zamku na teren dawnej Paparówki, ze słynnym browarem (czynnym od 1770 r.) oraz hydropatycznym leczniczym zakładem Karola Kisielki.

Едер Ю. Загальний вид міста.
– Львів, 1860–1870 рр. – 9x14 см. – ЛНБ, інв. № 77847.
Загальний вид міста з міської Стрільниці (або з Шуманівки).
Справа – так званий "Червоний кляштор".
У 1738–1746 рр. на схилах Високого замку за проектом відомого італійського архітектора Гаетано Кіавері монахи театини збудували великий новий монастир, де розташувалася папська колегія – семінарія. Після скасування ордена австрійською владою (1784) театини повернулися до Італії, а для навчання та виховання духовенства у Львові були засновані римо-католицька та греко-католицька семінарії. В монастирі театинів на вул. Театинській (М. Кривоноса, 6) розташували казарми артилерії – через червоний колір дахівки за будівлею закріпилася неофіційна назва "Червоний кляштор".

Eder J. Widok ogólny miasta.
– Lwów, l.1860–1870. – 9x14 cm. – LNB, inw nr 77847.
Widok ogólny Lwowa z miejskiej Strzelnicy (albo z Schumanówki).
Po prawej stronie widać tzw. "Czerwony klasztor". W l. 1738–1746 na zboczach Wysokiego Zamku, według projektu znanego włoskiego arch. Gaetano Chiaveri zakon teatynów zbudował wielki nowy klasztor, gdzie mieściło się także seminarium – Kolegium Papieskie. Po kasacie zakonu przez władzę austriacką (1784 r.) teatyni powrócili do Włoch, a dla kształcenia duchowieństwa we Lwowie otwarto rzymskokatolickie i greckokatolickie seminaria. W dawnym klasztorze przy ul. Teatyńskiej (dziś – Krywonosa 6) rozmieszczono koszary artylerii. Z powodu czerwonego koloru dachówki budowla miała nieoficjalną nazwę "Czerwony klasztor".

Едер Ю. Площа Св. Юра.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – І.К.
Велика площа біля митрополичої Церкви Св. Юра від XVII до початку XIX ст. мала назву площі Під Св. Юром. Приблизно до 1860 р. тут відбувалися відомі далеко поза межами міста Святоюрські ярмарки, що мали велике значення для економічного розвитку Львова. Бурхливе торгове життя набрало інших форм із побудовою залізниці. Наприкінці XIX ст. за планами інспектора міських парків Арнольда Рерінга площу впорядковано, висаджено дерева та влаштовано міський сквер.

Eder J. Plac Świętego Jura.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – I.K.
Obszerny teren w pobliżu metropolitalnej Cerkwi św. Jura od XVII do pocz. XIX w. nazywano placem Pod Świętym Jurem. Mniej więcej, do roku 1860 odbywały się tutaj świętojurskie jarmarki, znane daleko poza granicami miasta i mające duże znaczenie dla gospodarki Lwowa. Z rozwojem kolei tradycyjne jarmarki stopniowo straciły istotną rolę w handlu. W końcu XIX w. według planów inspektora parków miejskich Arnolda Röhringa plac uporządkowano, zasadzono drzewami i urządzono na nim skwer miejski.

Едер Ю. Пл. Ринок.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 2507.
Фотограф увічнив будинки східної частини пл. Ринок: № 2 – знаменита кам'яниця Бандінеллі, від 1629 р. тут діяла перша львівська пошта; в 1811–1874 рр. – книгарня Карла Вільда, де в 1842 р. був виставлений для огляду перший дагеротип із зображенням Львова роботи проф. Й. Глойснера; 1845 р. на другому поверсі відкрився перший у Львові кабінет гравюр за англійським взірцем; № 3 – кам'яниця Жевуських, збудована 1772 р. арх. Петром Полейовським; № 4 – "Чорна кам'яниця", збудована 1589 р. арх. Павлом Римлянином та Петром Барбоном. Четвертий поверх надбудовано в 1884 р. 1911 р. кам'яниця стала власністю міста, 22 вересня 1929 р. тут відкрито експозицію Історичного музею; № 5 – кам'яниця Лукашевичів, від 1577 р. – власність Софії Ганель, фундаторки костела Св. Софії.

Eder J. Rynek Lwowski.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 2507.
Fotograf upamiętnił kilka kamienic wschodniej pierzei Rynku. Są to: nr 2 – sławetna kamienica Bandinellich; tutaj od 1629 r. działała pierwsza we Lwowie poczta; w latach 1811–1874 istniała księgarnia Karola Wilda gdzie w 1842 r. publicznie wystawiono pierwszy dagerotyp przedstawiający Lwów, wykonany przez prof. J. Gloisnera; w 1845 r. na pierwszym piętrze księgarni otwarto gabinet rycin "według angielskiego wzoru"; nr 3 – kamienica Rzewuskich, zbudowana w 1772 r. przez arch. Piotra Polejowskiego; nr 4 – "Czarna Kamienica", zbudowana w 1589 r. przez arch. Pawła Rzymanina i Piotra Barbona (trzecie piętro nadbudowano później – 1884), z którą związane są imiona znanych medyków Lorencowiczów i Anczewskich; w 1911 r. "Czarna Kamienica" przeszła na własność miasta; a 22 września 1929 r. otwarto w niej Muzeum Historyczne; nr 5 – kamienica Łukaszewiczów, od 1577 r. należąca do Zofii Hanlowej, fundatorki kościoła św. Zofii.

Едер Ю. Площа Фердинанда після засклепіння Полтви.
– Львів, 1860–1870 рр. – 9,5х13,5 см. – ЛІМ, Фм 1154.
Формування площі почалося наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Із знесенням міських мурів вивільнився міський простір. 1839–1841 рр. міська влада здійснила засклепіння Полтви на цьому відрізку її течії. Задовго до цієї події на площі розташувалися важливі для міста об'єкти: готелі ("Жорж", "Європейський", "Французький"), книгарня Яблонського, різноманітні крамниці. У 1863 році у подвір'ях кількох будинків площі вже були споруджені павільйони фотоательє. Нині від споруд давньої площі залишився "живим" тільки один будинок – № 11, що на розі пл. Галицької. В липні 1843 р. було урочисто відкрито площу, яка отримала назву на часть тогочасного губернатора Галичини ерцгерцога Фердинанда д'Есте. Зі спорудженням в центрі площі фігури Діви Марії (1862) вона отримала назву Марійської, офіційно ця назва була закріплена в 1871 р. під час впорядкування вулиць і площ Львова.

Eder J. Plac Ferdynanda po zasklepieniu Pełtwi.
– Lwów, l. 1860–1870. – 9,5x13,5 cm. – LMH, Fm 1154.
W lipcu 1843 r. uroczyście otwarto plac, nazwany na cześć ówczesnego gubernatora Galicji arcyksięcia Ferdynanda d'Este. Z tej okazji w Ogrodzie Jezuickim odbył się festyn – lwowianie bawili się do rana. Kształtowanie placu rozpoczęło się w końcu XVIII w. i trwało jeszcze na początku XIX w. Po rozebraniu murów obronnych uzyskano tu duży, trójkątny, wolny obszar. W latach 1832–1841 władze miasta ukończyły na tym odcinku łożyska zasklepianie Pełtwi, ale już znacznie wcześniej plac zabudowano wielkimi (według ówczesnych pojęć) dwupiętrowymi budynkami, w których niezwłocznie rozmieściły się ważne obiekty: hotele ("George", "Europejski", "Francuski"), księgarnia Jabłońskiego, rozmaite sklepy. W 1863 r. w podwórzach kilku kamienic pojawiły się pawilony atelier fotograficznych. Z autentycznych budowli przy dawnym placu pozostała do dziś tylko kamienica nr 11 na rogu pl. Halickiego. Po ustawieniu figury Najświętszej Marii Panny na studni pośrodku placu (1862), zmieniono jego nazwę na Plac Mariacki (oficjalnie zatwierdzoną w 1871 r.).

Едер Ю. Народний дім у Львові.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛНБ, інв. № 77811.
Народний дім збудовано у 1857 р. на місці, де стояв монастир і костел тринітаріїв. З 1784 р. в приміщеннях монастиря містився Львівський університет. В 1848 р. під час революційних подій будинки були знищені, а їх руїни передали українській громаді. За проектом В. Шмідта і С. Гаврішкевича будинок перебудували і розташували в ньому Народний дім. В цьому будинку з 1 листопада 1918 р. знаходився штаб організаторів Листопадового чину. В роки радянської влада тут містився Окружний будинок офіцерів, тепер – Кінопалац.

Eder J. Narodnyj dim we Lwowie.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LBN, inw nr 77811.
Ukraiński Dom Ludowy (Narodnyj dim) zbudowano na miejscu dawnego klasztoru i kościóła Trynitarzy. Od 1784 r. pomieszczenia potrynitarskie zajmował Uniwersytet Lwowski. W czasie rewolucyjnych wydarzeń 1848 r. zabudowania spłonęły. Ruiny klasztoru przekazano gminie ukraińskiej, która przebudowała budynek (arch. W. Schmidt i S. Hawryszkiewicz) i urządziła w nim Dom Ludowy – siedzibę szeregu ukraińskich organizacji i stowarzyszeń. Od 1 listopada 1918 r. znajdował się tutaj sztab ukraińskich sił zbrojnych walczących o władzę nad Lwowem. Przy władzy radzieckiej gmach służył jako Obwodowy Dom Oficerów, obecnie działa tu “Kinopałac” i ośrodek kultury.

Едер Ю. Пам'ятник Станіславу Яблоновському на Гетьманських Валах. – Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1127.
Найстаріший львівський світський пам'ятник гетьману Станіславу Яблоновському, захиснику Львова від татарів (1695), був створений бл. 1752–1754 рр. За Ю. Бірюльовим, його автором може бути скульптор Себастіан Фесінгер. Фігура гетьмана стояла у дворі давньої Єзуїтської колегії, а останки – поховані в костелі єзуїтів. Під час реставрації костела пам'ятник зник, в середині XIX ст. його дивом знайшов журналіст Іполит Ступницький на задвірках кам'яниці № 13 на вул. Карла-Людвіга. Коштом львів'ян пам'ятник відреставровано скульпторами Паулем Ойтеле та Леопольдом Шимзером і 1859 р. поставлено на міському бульварі та вулиці, відтоді їх називали Гетьманськими Валами та вул. Гетьманською.

Eder J. Pomnik Stanisława Jabłonowskiego.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1127.
Najstarszy lwowski świecki pomnik hetmana Stanisława Jabłonowskiego, obrońcy Lwowa przed Tatarami (1695), powstał w latach 1752–1754. Według J. Biriulowa twórcą posągu mógł być Sebastian Fesinger. Pomnik stał w dziedzińcu Kolegium Jezuickiego, szczątki hetmana spoczywały w krypcie kościoła Jezuitów. Podczas renowacji kościoła pomnik zagubiono, w poł. XIX w. odnalazł go przypadkiem dziennikarz H. Stupnicki na podwórzu kamienicy przy ul. Karola Ludwika 13. W 1859 r. pomnik hetmana, odnowiony kosztem lwowian przez rzeźbiarzy P. Eutele i L. Schimsera, ustawiono na miejskim bulwarze, który na jego cześć nazwano Wałami Hetmańskimi (a prawą "parzystą" stronę alei – ulicą Hetmańską).

Едер Ю. Музей Дідушицьких.
– Львів, бл. 1870 р. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1126.
Природничий музей, відкритий для загального користування львів'ян у 1880 р., створено графом Володимиром Дідушицьким на основі його колекції, початки якої сягають 1845 р. Після перевезення збірки з родинної Потуриці, гр. Дідушицький розташував її у кам'яниці на розі вулиць Фредра та Баторія, згодом – у палаці на вул. Курковій, 15. У 1868 р. для розміщення музею було куплено будинок № 18 на вул. Театральній (за В. Вуйциком, збуд. 1797 р. архітектором П.-Д. Гібо та перебудований арх. В. Равським-ст.). Музейна збірка складалася з природничого, етнографічного, археологічного відділів та Потурицької бібліотеки з відділом природничих наук у 4622 томи.

Eder J. Muzeum Dzieduszyckich.
– Lwów, ok. 1870 r. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1126.
Muzeum Przyrodnicze założył Włodzimierz hr. Dzieduszycki; gromadzenie zbiorów rozpoczęto ok. 1845 r. Dla publicznego użytku Muzeum otwarto w 1880 r. Po przeniesieniu zbiorów z rodzinnej Poturzycy hr. Dzieduszycki ulokował ich w kamienicy przy zbiegu ulic Fredry i Batorego, następnie w pałacu przy ul. Kurkowej 15. W 1868 r. dla rozmieszczenia Muzeum zakupiono kamienicę przy ul. Teatralnej 18 (według W. Wójcika wzniesioną w 1797 r. przez arch. P. D. Gibaud'a i przebudowaną przez arch. W. Rawskiego-sen.). Zbiory muzeum obejmowały działy przyrodniczy, archeologiczny, etnograficzny oraz Bibliotekę Poturzycką.

Едер Ю. Фігура Св. Яна Непомука на вул. Академічній.
– Львів, 1860–1870 рр. – 9,5x13,5 см. – ЛІМ, Фм 1157.
Фігура Св. Яна Непомука містилась колись на містку біля готелю "De Russie" — "Російський" (1796). У 1830-х роках її було перенесено в кінець вул. Св. Яна (пр. Шевченка у збігу вулиць Фредра, Герцена, Саксаганського) та поставлено на мості через Полтву, що протікала тоді серединою вулиці. 1890 р. ложе Полтви було остаточно замуровано під землею, статую Св. Яна демонтували і перенесли до костела Св. Миколая; подальша доля цієї пам'ятки давнини невідома.

Eder J. Figura Św. Jana Nepomucena przy ul. Akademickiej.
– Lwów, l. 1860–1870. – 9,5x13,5 cm. – LMH, Fm 1157.
Figura Św. Jana Nepomucena stała niegdyś na mostku przed hotelem "De Russie" – "Rosyjskim" (1796). W latach 30. XIX w. rzeźbę przeniesiono na koniec ul. Św. Jana (w miejsce gdzie obecnie aleja Szewczenki zbiega się z ul. Saksagańskiego) i ustawiono na moście przez rz. Pełtew, płynącą środkiem ulicy. W 1890 r. łożysko Pełtwi ostatecznie ukryto pod ziemią, a posąg Św. Jana przeniesiono przed kościół św. Mikołaja. Dalsze losy tego zabytku są nieznane.

Едер Ю. Площа Бернардинська з боку вул. Панської.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1102.
Вид площі Бернардинської з вул. Панської (Ів. Франка). На першому плані зліва – друкарня Кароля Будвайзера, в 1870 р. перенесена з Кракова до Львова, вона існувала до смерті власника в 1896 р.

Eder J. Plac Bernardyński od strony ul.Pańskiej.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1102.
Widok placu Bernardyńskiego od strony ul. Pańskiej (Iw. Franki).Na pierwszym planie, po lewej stronie – drukarnia Karola Budweisera. W 1870 r. została ona przeniesiona z Krakowa do Lwowa i działała do śmierci właściciela w 1896 r.

Едер Ю. Площа Бернардинська з боку пл. Галицької.
– Львів, 1860–1870 рр. – 9,5x14 см. – ЛІМ, Фм 1101.
Площа бернардинська утворена бл. 1650 р. після часткової ліквідації міських фортифікаційних укріплень, її домінантою є костел Бернардинів. Колись в центрі Бернардинської площі навколо криниці шумів зерновий ринок. В кам'яницях площі містилось кілька дешевих заїздів, що з часом перетворилися на готелі.

Eder J. Plac Bernardyński od strony pl. Halickiego.
– Lwów, l. 1860–1870. – 9,5x14 cm. – LMH, Fm 1101.
Plac Bernardyński założono ok. 1650 r. po częściowym zniesieniu miejskich obwarowań. Dominantą placu jest kościół Bernardynów p.w. Św. Andrzeja. Niegdyś, wokół studni pośrodku placu, hałasował targ zbożowy. W kamienicach przy placu mieściło się kilka tanich zajazdów, które z czasem przekształciły się w hotele.

Едер Ю. Костел Св. Мартина.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 1107.
Первісний дерев'яний костел кармелітів взутих Св. Мартина у північній частині Львова закладений бл. 1630 р. Александером Зборовським. При костелі був створений шпиталь для ветеранів війн. Давня споруда згоріла 1700 р. Нинішній мурований костел із монастирем збудовано 1736–1753 рр. Яном Рубчинським. Після скасування ордену в монастирі розташували школу (1784).

Eder J. Kościół Św. Marcina.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1107.
Pierwotny drewniany kościół Karmelitów trzewiczkowych p.w. Św. Marcina w północnej części miasta założył ok. 1630 r. Aleksander Zborowski. Przy kościele otwarto szpital dla weteranów wojennych. Dawna budowla spłonęła w 1700 r. Zachowany do dziś murowany kościół z klasztorem zbudował w latach 1736–1753 Jan Rubczyński. Po kasacie zakonu w klasztorze rozmieszczono szkołę (1784). Obecnie ze świątyni korzystają baptyści.

Едер Ю. Церква Св. Параскеви П'ятниці.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1141.
Церква Св. Параскеви П'ятниці на вул. Жовківській збудована 1644 р. коштом волоського господаря Василя Лупула (тестя Тимоша Хмельницького) на фундаментах храму княжої доби кін. XIII – поч. XIV ст. Це єдиний львівський храм, що зберіг свій давній іконостас (XVII ст.). Свого нинішнього вигляду храм набув після реставрації 1885 р.

Eder J. Cerkiew Św. Paraskewii-Piatnyci.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1141.
Cerkiew Św. Paraskewii-Piatnyci przy ul. Żółkiewskiej (Chmielnickiego) zbudowano w 1644 r. kosztem wołoskiego hospodara Wasyla Łupuła (teścia syna Bohdana Chmielnickiego Tymofieja) na fundamentach świątyni z czasów książęcych. Jest to jedyna we Lwowie cerkiew, w której zachował się oryginalny ikonostas z XVII w. Dzisiejsza postać cerkwi jest wynikiem rekonstrukcji w 1885 i 1908 r.

Едер Ю. Синагога поступовців.
– Львів, 1863 р. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1114.
Синагога поступовців або Темпель ізраелітський збудовано в 1843–1846 рр. в центрі найдавнішої львівської площі Старий Ринок. Припускають, що автором проекту був арх. І. Левицький. Відповідальним за будівельні роботи призначено арх. Йогана Зальцмана. Взірцем для будівлі був віденський Темпель на Зайфенштаттгассе. Під час ІІ-ї світової війни синагогу знищено гітлерівцями.

Eder J. Synagoga postępowców.
– Lwów, 1863. – 10,5x14,3 cm. – LMH, Fm 1114.
Synagogę postępowców czyli Tempel izraelicki zbudowano w latach 1843–1846 pośrodku najdawniejszego lwowskiego placu – Starego Rynku. Przypuszcza się, że autorem projektu był arch. J. Lewicki. Odpowiedzialnym za prace na budowie był arch. Johann Salzmann. Wzorem dla budowli był wiedeński Tempel przy Zeifenstadtgasse. W czasie II Wojny światowej synagogę zniszczyli hitlerowcy.

Едер Ю. Палац губернатора.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 1117.
На зламі XVIII–XIX ст. в східній частині Львова почалася розбудова так званої Коморовщини. У 1816–1820 рр. між вулицями На Валі та Широкою за Бернардинами було влаштовано міський сквер. З перших років XIX ст. йшли переговори про будову диліжансової пошти на розі вул. Кармелітської (вул. "Просвіти"). У 1821 р. тут було збудовано резиденцію губернатора, першим господарем якої став губернатор барон Франц Гауер. До того часу його резиденцією був будинок № 10 на пл. Ринок, а канцелярії містились у Колегії єзуїтів. У 1821–22 рр. поруч був збудований палац графів Холоневських (пізніше – Боженцьких, Млоцьких), зображений на першому плані фотографії. В поле зору об'єктива фотографа не увійшов двоповерховий будинок диліжансової пошти. 1828 р. вулиця отримала назву Панської-вищої; 1871 р. – Чарнецького; 1940 р. – Радянської; 1992 р. – Винниченка.

Eder J. Pałac gubernatora.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1117.
Po rozbiórce miejskich obwarowań we wschodniej części Lwowa rozpoczęła się na przełomie XVIII–XIX w. rozbudowa tej dzielnicy, zwanej Komorowszczyzną. W l. 1816–1820 między ulicami Na Wale oraz Szeroką, za Bernardynami, urządzono skwer miejski – późniejsze "Wały Gubernatorskie". Od pierwszych lat XIX w. toczyły się pertraktacje dotyczące budowy stacji poczty dyliżansowej na rogu ul. Karmelitów ("Proswity"). W 1821 r. zbudowano w pobliżu rezydencję gubernatora. Jej pierwszym użytkownikiem został gubernator baron Franz von Hauer. Przedtem jego rezydencją była kamienica w Rynku pod nr 10, a kancelaria mieściła się w dawnym Kolegium Jezuitów. W l. 1821–1822 obok wzniesiono pałac hrabiów Chołoniewskich, widoczny na pierwszym planie. W pole widzenia obiektywu, niestety, nie trafił piętrowy budynek poczty dyliżansowej. W 1828 r. ulica otrzymała nazwę Pańska Wyższa, później od 1871 r. – Czarnieckiego, w 1940 r. – Radziecka. Od 1992 r. ulica nosi nazwę Wynnyczenki.

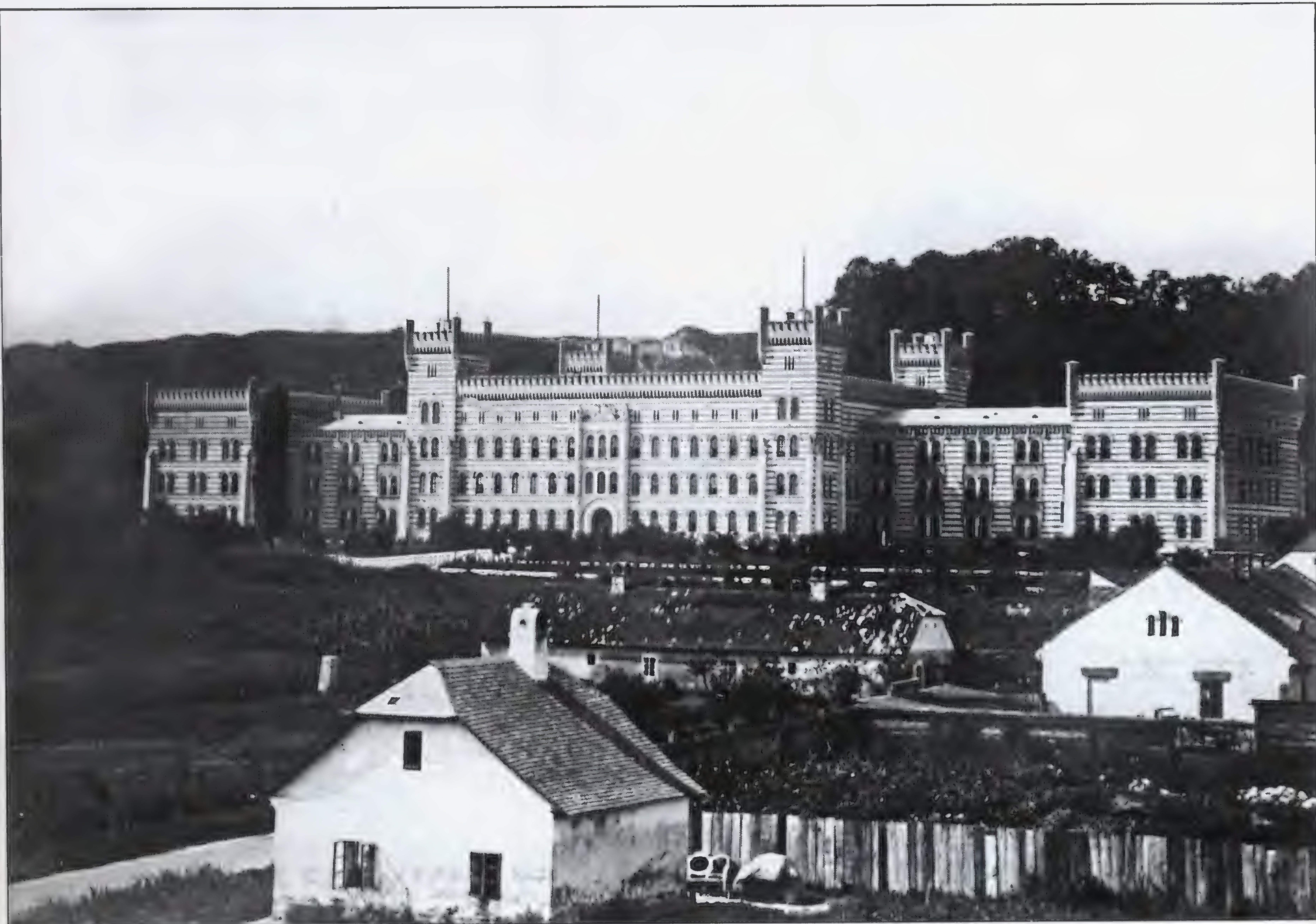
Едер Ю. Палац латинських архієпископів.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1122.
На узгір'ї, що підноситься над Губернаторськими Валами, так званій Стрільничій горі, в 1844 р. за проектом арх. Йогана Зальцмана споруджено палац латинських архієпископів. Фундатором споруди був тогочасний архієпископ Франц де Паула Піштек. В часи "Весни народів", 1848 р., саме з цього узгір'я на Львів падали набої батареї генерала Гаммерштайна, що спричинили пожежі та знищення, а також загибель громадян міста. 1886 р. палац та його інтер'єри було реставровано. Після II-ї світової війни в будинку містились різні заклади, до недавнього часу – НДІ "Система". Від 2003 р. в давньому палаці розташована курія Львівської римо-католицької архідієцезії.

Eder J. Pałac Arcybiskupów Łacińskich.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1122.
Na wzgórzu wznoszącym się nad Wałami Gubernatorskimi, tzw. Górze Strzeleckiej, w 1844 r. według projektu arch. Johanna Salzmanna zbudowano Pałac Arcybiskupów Łacińskich. Fundatorem gmachu był ówczesny arcybiskup Franz de Paula Pištek. Podczas "Wiosny ludów" w 1848 r. z tego właśnie wzgórza, z dział generała Hammersteina, padały na Lwów pociski powodujące zniszczenia, pożary, śmiertelne ofiary wśród obywateli miasta. W 1866 r. pałac i jego wnętrza odnowiono. Po II Wojnie światowej w gmachu mieściły się różne instytucje, w tym do niedawna Instytut naukowo-badawczy "Systema". Od 2003 r. dawny pałac odzyskała kuria rzymskokatolickiej Archidiecezji Lwowskiej.

Едер Ю. Заклад Св. Терези.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 1153.
Заклад Св. Терези, заснований 1860 р., об'єднав кілька доброчинних закладів, які провадили сестри згромадження Провидіння Божого: жіночий виправний дім (від 1850), швацьку майстерню, школу-інтернат для дівчат (від 1858), шпиталь для бідних дітей Св. Софії (1860–1878 рр.). Ініціаторкою заснування згромадження (1848) в пам'ять передчасно померлої доньки була княгиня Ядвіга із Замойських Сапєга, дружина князя Леона Сапєги. 1860–1862 рр. арх. Юзеф Франц спорудив центральний будинок, де містилася каплиця Матері Божої Непорочного Зачаття (нині вул. С. Бандери, 32–34). Софія з Фредрів Шептицька власноруч намалювала для каплиці образ Матері Божої Непорочного Зачаття. Під час І Світової війни в Закладі був розташований шпиталь Червоного Хреста, після ІІ-ї світової війни сестри покинули Львів, а в їх давньому Закладі розташувалися підрозділи Львівської політехніки.

Eder J. Zakład Świętej Teresy.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1153.
Zakład Świętej Teresy, założony w 1860 r., połączył kilka zakładów dobroczynnych, prowadzonych przez siostry ze zgromadzenia p.w. Opatrzności Bożej: dom poprawczy dla kobiet (od 1850), pracownię krawiecką, szkołę z internatem dla dziewcząt (od 1858), szpital im. Św. Zofii dla biednych dzieci (1860–1878). Inicjatorką założenia Zakładu we Lwowie (1848) na pamiątkę swojej przedwcześnie zmarłej córki była księżna Jadwiga z Zamojskich Sapieżyna, żona księcia Leona Sapiehy. W latach 1860–1862 arch. J. Franz wzniósł centralny budynek z kaplicą Niepokalanego Poczęcia NMP (obecnie przy ul. S. Bandery 32–34). Podczas I Wojny światowej w Zakładzie rozmieszczono szpital Czerwonego Krzyża, po II Wojnie światowej siostry Opatrzności Bożej opuściły Lwów, a dawny Zakład zajęły wydziały Politechniki.

Едер Ю. Дім військових інвалідів.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14,5 см. – ЛІМ, Фм 1120.
1855–1863 рр. у Піліховській долині на Клепарові за проектом відомого данського арх. Т. Гансена збудовано Дім військових інвалідів (вул. Клепарівська, 35). Призначенням закладу було забезпечення житлом та опікою офіцерів та солдатів, не здатних до військової служби. Тут налічувалося 50 кімнат із 328 ліжками, а також окремі помешкання для офіцерів. Будинок було декоровано статуями та рельєфами відомих польських скульпторів Ципріана Годебського та Абеля Марії Пер'є. Від 1877 р. в Домі інвалідів розташувалася філія гарнізонного шпиталя та фабрика протезів. Нині тут розташований Інститут пожежної безпеки МНС України.

Eder J. Dom Inwalidów Wojskowych.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14,5 cm. – LMH, Fm 1120.
W latach 1855–1863 w dolinie Pilichowskiej na Kleparowie według projektu znanego duńskiego arch. Teofilusa Hansena zbudowano Dom Inwalidów Wojskowych (ul. Kleparowska 35). Przeznaczeniem Domu było zapewnienie dachu nad głową i opieki oficerom i żołnierzom niezdolnym już do służby wojskowej. Zakład posiadał 50 pokoi z 328 łóżkami oraz oddzielne mieszkania dla oficerów. Gmach zdobiły posągi i reliefy dłuta znanych polskich rzeźbiarzy Cypriana Godebskiego i Abela Marii Periera. Od 1877 r. w gmachu mieściła się filia szpitala garnizonowego oraz wytwórnia protez. Obecnie gmach zajmuje Wyższa Szkoła Pożarniczo-Techniczna.

Едер Ю. Каплиця Дому військових інвалідів.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛНБ, інв. № 77846.
Із західного боку Дому інвалідів у 1858–1863 рр. арх. Г. Гансеном була збудована каплиця на плані у формі грецького хреста; її оздоблювали статуї 12 апостолів, виконані Ципріаном Годебським та Абелем-Марією Пер'є.

Eder J. Kaplica w Domu Inwalidów Wojskowych.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LBN, inw. nr 77846.
Po zachodniej stronie Domu Inwalidów w latach 1858–1863 arch. Teofilus Hansen zbudował kaplicę założoną na planie krzyża greckiego. Kaplicę upiększały posągi dwunastu apostołów wykonane przez Cypriana Godebskiego i Abela Marię Periera.

Едер Ю. Костел Св. Антонія.
– Львів, 1860–1870 рр. – 13х9 см.
– ЛІМ, Фм 2505.
Костел та монастир Св. Антонія з Падуї на Личакові закладені 1718 р. для францисканців краківським каштеляном Янушем Антонієм Вишнівецьким на місці первісних дерев'яних споруд (1617). Після скасування ордену в 1784 р. костел став парафіяльним. Вівтар декорований скульптурами Томаша Гуттера. В середині XVIII ст. біля костела встановлена статуя Св. Антонія Падуанського, а при фронтальних сходах – фігура Непорочного Зачаття Діви Марії, обидві – роботи С. Фесінгера. 1818 р. за планами Й. Маркля добудовано дзвіницю. У 1900 р. виконано деякі перебудови та відновлено сходи.

Eder J. Kościół Św. Antoniego Padewskiego.
– Lwów, l. 1860–1870. – 13x9 cm. – LMH, Fm 2505.
Kościół p.w. Św. Antoniego Padewskiego oraz klasztor Franciszkanów konwentualnych na Łyczakowie ufundowała lwowska Rada Miejska aktem z 1617 r. (zatwierdzonym przez króla Zygmunta III Wazę). W l.1618–1630 wzniesiono drewniane zabudowania klasztorne i kościół, które spłonęły w 1648 r. Przy wsparciu książąt Wiśniowieckich w l. 1669–1739 wzniesiono nowy kościół z kamienia ciosanego. Po skasowaniu zakonu w 1784 r. kościół stał się parafialnym. Ołtarz główny zdobią rzeźby T. Huettera; figury przy bocznych ołtarzach – "Król Dawid" i "Św. Hieronim" są dziełem S. Fesingera. W połowie XVIII w. nad schodami umieszczono figurę Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny, a w 1894 r. ustawiono na dziedzińcu kościoła odnowioną figurę Św. Antoniego – obie kamienne rzeźby są dziełem Fabiana (lub Sebastiana) Fesingera. W 1818 r. obok kościoła powstała dzwonnica dla trzech dzwonów, wg projektu J. Markla. W XIX i pocz. XX w. architektoniczny zespół kościelno-klasztorny uległ licznym przekształceniom.

Едер Ю. Домініканський костел
Божого Тіла у Львові.
– Львів, кін. XIX ст. – 14x10 см.
– ЛНБ, інв. № 77829.
Костел збудований у 1749–1764 рр. за проектом Яна де Вітте на місці старого готичного. Будівництвом керували архітектори М. Урбанік, К. Мурадович, а завершував К. Фесінгер. У 1766, 1778 рр. костел горів, у роки Другої світової війни будівля також зазнала пошкоджень. Після реставрації, завершеної 1972 р., в монастирських приміщеннях влаштували Музей історії релігії та атеїзму. В 1998 р. костел віддали віруючим греко-католицької громади Пресвятої Євхаристії. З правого боку видно фасад Королівського арсеналу, збудованого 1639 р. за проектом Павла Гродзіцького на кошти короля Владислава IV. Тепер в ньому розташований Львівський обласний державний архів.

Eder J. Kościół Dominikanów p.w.
Bożego Ciała we Lwowie.
– Lwów, koniec XIX w. – 14x10 cm.
– LBN, inw nr 77829.
Kościół zbudowano w l. 1749–1764 wg pr. arch. Jana de Witte na miejscu starej świątyni gotyckiej. Budowę prowadzili architekci Marcin Urbanik i Krzysztof Muradowicz, a ukończył ją Klemens Fesinger. W latach 1766, 1778 kościół się palił, został uszkodzony także podczas II Wojny światowej. Po restauracji zespołu, ukończonej w 1972 r., w pomieszczeniach klasztornych urządzono Muzeum Historii Religii i Ateizmu. W 1998 r. kościół przekazano wiernym wspólnoty greckokatolickiej, której służy obecnie jako cerkiew p.w. Najświętej Eucharystii. Po prawej stronie widoczna jest fasada Arsenału Królewskiego, zbudowanego w 1639 r. według projektu arch. Pawła Grodzickiego kosztem króla Władysława IV Wazy. W dawnym Arsenale obecnie mieści się Państwowe Archiwum Obwodu Lwowskiego.

Едер Ю. Костел францисканців.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1109.
Костел францисканців Непорочного Зачаття Діви Марії на вул. Францисканській (В. Короленка) закладений у 1708 р. Софією з Любомирських Сенявською для капуцинів, а після скасування ордену в 1785 р. його зайняли францисканці взамін давнього костелу на вул. Театральній, що був перебудований для театру Львівського університету.

Eder J. Kościół Franciszkanów.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1109.
Kościół Franciszkanów przy ul. Franciszkańskiej (Korolenki) został założony w 1708 r. przez Zofię z Lubomirskich Sieniawską dla kapucynów. Po skasowaniu tego zakonu w 1785 r. kościół przejęli franciszkanie konwentualni zamiast swojego dawnego kościoła przy ul.Teatralnej, który został przebudowany dla potrzeb lwowskiego teatru.

Едер Ю. Монастир Сакре-Кер.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 1152.
Монастир Сакре-Кер (сестер Найсвятішого Серця Ісуса) у Львові з виховним закладом для дівчат засновано 1843 р. за сприяння намісника ерцгерцога Фердинанда д'Есте та архієпископа Франца де Паула Піштека. Для перших чотирьох серцанок було орендовано будинок на пл. Св. Юра, через рік почато його багаторічну перебудову. З боку вул. Карпінського добудовано сиротинець (1841), за проектом Вінцента Равського-старшого. збудовано неоготичний костел-каплицю (1860–1864 рр.). Арх. Іван Левинський та Ян Кудельський перебудовують Конвент Сакре-Кер (1884–1897 рр.). 1940 р. тут було розташовано школу, під час німецької окупації – військовий шпиталь. 1946 р. серцанки виїхали до Польщі, а Сакре-Кер став власністю Львівської політехніки. Близько 1972 р. каплицю, сиротинець, сад було знесено та забудовано новими корпусами.

Eder J. Klasztor sióstr Sacré Coeur.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1152.
Klasztor ss. Sacré Coeur (Najświętszego Serca Jezusowego) z zakładem wychowawczym dla dziewcząt założono we Lwowie w 1843 r. przy poparciu namiestnika arcyksięcia Ferdynanda d'Este i arcybiskupa Franza de Paula Pištka. Dla pierwszych czterech sióstr sercanek wynajęto budynek przy pl. Św. Jura, a po roku rozpoczęto jego wieloletnią przebudowę. Od strony ul. Karpińskiego dobudowano sierociniec, wzniesiono neogotycki kościół-kaplicę (1860–1864. arch. Wincenty Rawski-sen.). Architekci Jan Lewiński i Jan Kudelski przebudowali (1884–1897) pomieszczenia Konwentu Sacré Coeur. W 1940 r. mieściła się tutaj szkoła, a w czasie okupacji niemieckiej szpital wojskowy. W 1946 r. sercanki wyjechały do Polski, a cały zespół Sacré Coeur przeszedł w posiadanie Politechniki Lwowskiej. Około 1972 r. kaplicę, sierociniec oraz sad poklasztorny zniesiono i na pozyskanym terenie zbudowano nowe gmachy Politechniki.

Едер Ю. Палац Бельських.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1119.
Колишній палац Бельських, Потоцьких, Коморовських, Уленецьких, Бесядецьких на пл. Галицькій, 10 збудований (чи перебудований з попереднього) в середині XVIII ст. арх. П. Ріко де Тіррегай. Наприкінці XVIII – на поч. XIX ст. тут було розміщено поштове відділення; в кінці XIX ст. – Торгово-промислова палата і постійна виставка виробів краєвого виробництва. Після реставрації 1934 р. (арх. Я. Багенський) передбачалося розташувати в палаці Етнографічний музей та Музей Червенської землі, однак на заваді цьому проекту стала війна. В радянські часи до 90-х років тут містилась Львівська обласна бібліотека.

Eder J. Pałac Bielskich.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1119.
Dawny pałac Bielskich, Potockich, Komorowskich, Ulenieckich, Biesiadeckich przy placu Halickim 10 zbudował (czy też przebudował z wcześniejszego) w poł. XVIII w. arch. Pierre Ricaud de Tirregaille. W końcu XVIII – na pocz. XIX w. mieścił się tutaj urząd pocztowy, w końcu XIX w. – Izba Handlowo-Przemysłowa i stała Wystawa Wyrobów Krajowej Produkcji. Po renowacji w 1934 r. (arch. Jan Bagieński) planowano rozmieścić w pałacu Muzeum Etnograficzne oraz Muzeum Ziemi Czerwieńskiej, jednak przeszkodziła temu wojna. W czasach radzieckich, do lat 90. XX w. mieściła się tutaj Lwowska Biblioteka Obwodowa.

Едер Ю. Палац Дідушицьких.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1125.
В парку на вул. Курковій, 15–17 в другій половині XIX ст. збудовано Палац Дідушицьких. В будинку № 15 містилась їх приватна галерея, відкрита для вільного огляду. Збірка, що налічувала 800 полотен, складалась з двох розділів: західноєвропейського мистецтва (твори Рубенса, Ван Дейка, Йорданса) та польського (Матейко, Коссак, Гроттгер та ін.). Збірка графіки налічувала 3000 аркушів; в парку були виставлені старовинні львівські портали XVII–XVIII ст. В будинку № 17 від 1857 р. розташувалися 50000 томів збірки Дідушицьких, привезеної з родинної Потуриці під Сокалем: стародруки, пам'ятки епістолярного жанру, родинний архів. Крім Потурицької бібліотеки тут певний час містилась колекція В. Дідушицького, основа природничого музею.

Eder J. Pałac Dzieduszyckich.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1125.
W parku przy ul. Kurkowej 15–17 w drugiej połowie XIX w. zbudowano Pałac Dzieduszyckich. W budynku pod nr 15 mieściła się prywatna galeria sztuki. Zbiory, obejmujące ok. 800 płócien, składały się z dwóch działów: sztuki zachodnioeuropejskiej (zawierające dzieła Rubensa, van Dycka, Jordaensa) oraz malarstwa polskiego (w tym Matejki, Kossaka, Grottgera). Kolekcja grafiki liczyła ok. 3000 arkuszy. W pałacowym parku ustawiono zabytkowe lwowskie rzeźbione portale z XVII–XVIII w. W budynku pod nr 17 mieścił się księgozbiór Dzieduszyckich przewieziony z rodzinnej Poturzycy pod Sokalem, zawierający 50 tys. tomów, w tym starodruki, pamiątki epistolarne, archiwum rodzinne. Przez pewien czas rozmieszczone były tutaj zbiory Wł. Dzieduszyckiego (1825–1899), które stały się podstawą Muzeum Przyrodniczego im. Dzieduszyckich.

Едер Ю. Палац Сапєгів.
– Львів, бл. 1870 р.
– 10x14,3 см. – ЛІМ, Фм 1132.
Необароковий палац на вул. Коперника, 40 збудований у 1867 р. за проектом арх. Адольфа Куна для князя Леона Сапєги, що оселився у Львові після паризької еміграції та був обраний маршалом Галицького сейму (1861).

Eder J. Pałac Sapiehów.
– Lwów, ok. 1870 r. – 10x14,3 cm. – LMH, Fm 1132.
Neobarokowy pałac przy ul. Kopernika 40 został zbudowany w 1867 r. według projektu arch. Adolfa Kuhna dla księcia Leona Sapiehy, który po powrocie z emigracji paryskiej i wyborze na marszałka Sejmu Galicyjskiego (1861) osiadł we Lwowie.

Едер Ю. Палац Голуховських.
– Львів, 1860–1870 рр.
– 10х14 см. – ЛІМ, Фм 1121.
1865 р. на вул. Св. Юра (Листопадового Чину, 16) за проектом архітектора Карла Оманна, серед великого парку, було споруджено палац графа Агенора Голуховського, колишнього намісника Галичини, власника великої збірки живопису західно європейських майстрів.

Eder J. Pałac Gołuchowskich.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1121.
W 1865 r. przy ul. Świętego Jura 16 (Listopadowego Czynu) według projektu arch. Karla Ohmanna, pośród obszernego parku, wzniesiono pałac hrabiego Agenora Gołuchowskiego, dawnego namiestnika Galicji, posiadacza cennych zbiorów malarstwa mistrzów zachodnioeuropejskich.

Едер Ю. Площа Краківська.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1155.
Площа Краківська постала близько 1840 р. між вулицями Краківською, Театральною, пл. Голуховських, вулицями Різні, Гусячою, Смочою, Жовківською. Вона отримала назву від давньої Краківської брами, що існувала до 1784 р. на місці будинків № 23 та № 26 на вул. Краківській. Найцікавші об'єкти: Костел Непорочного Зачаття Марії Сніжної, взірцево обладнаний Міський базар та Скарбківський театр.

Eder J. Plac Krakowski.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1155.
Plac Krakowski ukształtował się w 1840 r. między ulicą Teatralną, placem Gołuchowskich, ulicami Rzeźni, Gęsią, Smoczą i Żółkiewską. Nazwa placu pochodzi od dawnej Bramy Krakowskiej, istniejącej do 1784 r. na miejscu budynków nr 23 i nr 26 przy ul. Krakowskiej. Najciekawsze obiekty przy placu stanowiły: kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP (Matki Boskiej Śnieżnej), wzorcowo urządzony Bazar Targowy Miejski oraz Teatr Skarbkowski.

Едер Ю. Площа Краківська.
– Львів, 1860–1870 рр. – 9,8x13,6 см. – ЛНБ, інв. № 77814.
Вид на давній Краківський ринок; тут бере початок одна з найдавніших (1570) та найдовших львівських вулиць (8 км) – Городоцька. Зліва – велична споруда Скарбківського театру, збудована 1842 р. на межі єврейської та християнської дільниць Львова.

Eder J. Plac Krakowski.
– Lwów, l. 1860–1870. – 9,8x13,6 cm. – LBN, inw. nr 77814.
Widok na dawny targ Krakowski. Bierze tu początek jedna z najdawniejszych (1570) i najdłuższych lwowskich ulic – Gródecka. Po lewej stronie widać okazały gmach Teatru Skarbka zbudowany w 1842 r. na granicy żydowskiej i chrześcijańskiej dzielnic Lwowa.

Едер Ю. Гауснерівський будинок.
– Львів, 1863–1870 рр. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 1128.
Будинок, що належав банківському дому "Гауснер та Віоланд", на початку XIX ст. був одним з найгарніших у місті. Ліве крило з боку вул. Широкої (Коперника) було збудоване в 1809–1811 рр.; праве крило – у 1821–1822 рр. Автор проекту і досі невідомий, натомість, припускають, що автори рельєфів, які оздоблюють фасад – відомі львівські скульптори Гартман Вітвер та Антон Шимзер. В різні часи в будинку були розташовані фінансові, поштові, судові органи. В середині XIX ст. тут мешкав ерцгерцог Карл-Людвіг. Під час ІІ-ї світової війни будинок було зруйновано, потім відбудовано та використано як житловий.

Eder J. Kamienica Hausnera.
– Lwów, lata 1863–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1128.
Budynek należący do bankiersko-handlowej firmy "J. Hausner i V. Violand" na pocz. XIX w. był jednym z najładniejszych w mieście. Lewe skrzydło ze strony ul. Szerokiej (później i obecnie Kopernika) wzniesiono w latach 1809–1811, prawe – w 1821–1822. Autor projektu dotychczas pozostaje nieznany, natomiast przypuszcza się, że twórcami płaskorzeźb zdobiących fasadę są znani lwowscy rzeźbiarze Hartmann Witwer oraz Antoni Schimser. W różnych okresach w budynku Hausnera mieściły się rozmaite finansowe, pocztowe, sądowe instytucje i urzędy. W poł. XIX w. mieszkał tutaj arcyksiążę Karol Ludwik. W czasie II Wojny światowej kamienicę zrujnowała bomba. Po odbudowie służy jako budynek mieszkalny.

Едер Ю. Готель "Англійський".
– Львів, 1860–1870 рр. – 10х14,3. – ЛІМ, Фм 1129.
Готель "d'Angleterre" – "Англійський" – почав функціонувати 1840 р. в будинку на розі вулиць Поєзуїтської (В. Гнатюка) та Нижніх Валів (пр. Свободи). Популярний готель був зручно розташований: близько від ринку (пл. Ринок), пошти (Гауснерівський будинок на розі вул. Коперника) та театру (Скарбківський театр). Триповерховий готель мав 100 мебльованих номерів, що давали добрий прибуток; до того ж, у подвір'ї готелю розташувався павільон фотоательє Юзефа Едера (від 1861 до 1888 р., коли готельний будинок знесли для побудови Галицької ощадної каси (1891)).

Eder J. Hotel "Angielski".
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14,3 cm. – LMH, Fm 1129.
Hotel "d'Angleterre" – "Angielski" rozpoczął działalność w 1840 r. w budynku na rogu ulic Pojezuickiej (Hnatiuka) i Wałów Niższych (aleja Swobody). Popularny hotel był dogodnie usytuowany w pobliżu Rynku, poczty (mieszczącej się w kamienicy Hausnera, na rogu ul. Kopernika) oraz teatru (mowa o teatrze Skarbka, obecnie im. M. Zańkowieckiej). Dwupiętrowy hotel posiadał 100 umeblowanych pokojów, które przynosiły dobry dochód. W podwórzu hotelu znajdował się pawilon fotograficznego atelier Józefa Edera, który działał od 1861 r. do rozbiórki hotelu w 1888 r. w związku z budową Galicyjskiej Kasy Oszczędności.

Едер Ю. Будинок Піллерів.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1118.
Будинок друкаря та видавця Йозефа Піллера на розі вулиць Личаківської та Панської, 8 (Винниченка) споруджено бл. 1805 р.; він декорований 15 рельєфами із зображеннями античних богів роботи львівського скульптора Гартмана Вітвера. Німецький мандрівник Й. А. Шультес у 1806 р. відзначав: "Друкар Піллер має нині одну з найгарніших кам'яниць у Львові". 1866 р. в будинку розташувалося Галицьке музичне товариство (від 1880 – консерваторія). В другій половині XIX ст. в наріжному приміщенні І поверху розмістилося поштове відділення, воно припинило існування на поч. 70-х років XX ст. у зв'язку з побудовою підземного переходу до Бернардинського монастиря.

Eder J. Kamienica Pillerów.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1118.
Kamienicę drukarza i wydawcy Józefa Pillera na rogu ulic Łyczakowskiej i Pańskiej 8 (Wynnyczenki) wzniesiono ok. 1805 r. Fasadę kamienicy zdobi 15 płaskorzeźb przedstawiających antyczne bóstwa i sceny mitologiczne, wykonanych przez lwowskiego rzeźbiarza Jana Schimsera. Niemiecki podróżnik J. A. Schultes w 1806 r. zaznaczył: "Drukarz Piller ma dzisiaj jedną z najładniejszych kamienic we Lwowie". W 1866 r. w budynku rozmieściło się Galicyjskie Towarzystwo Muzyczne (od 1880 r. – Konserwatorium). W drugiej połowie XIX w. narożny lokal na parterze zajmował urząd pocztowy, który przestał istnieć na pocz. lat 70. XX w. w związku z budową podziemnego przejścia ku klasztorowi bernardynów.

Едер Ю. Будинок Теннера.
– Львів, бл. 1870 р. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1137.
Вул. Маєрівська (нині Січових Стрільців) була прокладена на початку 40-х років XIX ст. Будинок Маркуса Теннера (№ 13) споруджено у 1869 р. арх. Е. Келлером біля кам'яниці відомого фотографа Теодора Шайнока. Він помітно вирізнявся серед тогочасної типової забудови. З кінця XIX ст. в будинку Теннера розташувався Галицький кредитний банк.

Eder J. Budynek Tennera.
– Lwów, ok. 1870 r. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1137.
Ulicę Majera (3 Maja, obecnie Strzelców Siczowych) wytyczono na pocz. lat 40. XIX w. Kamienicę Markusa Tennera pod nr 13, obok budynku znanego fotografa Teodora Szajnoka, wzniósł w 1869 r. arch. E. Keller. Kamienica znacznie wyróżniała się wśród ówczesnej typowej zabudowy. Od końca XIX w. w kamienicy Tennera rozmieścił się Galicyjski Bank Kredytowy.

Едер Ю. Вул. Липова.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1123.
Палац Вінценти Скшиньського, засновника і фундатора школи сліпих у Львові, був розташований приблизно в тому місці, де збігаються тепер вулиці Технічна та Устияновича. Поруч, у власному заміському палаці, влітку відпочивали діти родини Фредрів, серед них – Софія, в майбутньому Шептицька, мати митрополита Андрея Шептицького.

Eder J. Ulica Lipowa.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1123.
Widoczny na zdjęciu pałac Skrzyńskich usytuowany był, mniej więcej, w tym miejscu gdzie dziś schodzą się ulice Techniczna i Ustyjanowicza. W zaciszu podmiejskiej rezydencji, latem wypoczywały dzieci rodziny Fredrów, a wśród nich Zofia – w przyszłości Szeptycka, matka metropolity Andreja Szeptyckiego.

Едер Ю. Палац Бельських.
– Львів, 1860–1871 рр. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 1124.
Невідома дата побудови палацу графів Бельських, можливо, фотографія виконана 1871 р., коли давня вулиця Широка отримала назву на честь геніального польського астронома Миколая Коперника. Нинішній вигляд цей будинок отримав після значної перебудови та реконструкції, яку здійснив 1923 р. арх. Іван Багенський. В 1939–1941 рр. графській родині "залишили" половину будинку, в другій половині розташувалася Спілка письменників УРСР. Після війни – це Будинок вчителя; від 1958 р. в залі давнього палацу Бельських відбуваються вистави Польського народного театру.

Eder J. Pałac Bielskich.
– Lwów, l. 1860–1871. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1124.
Nie jest znana data budowy pałacu hrabiów Bielskich, być może fotografię zrobiono w 1871 r., kiedy dawna ulica Szeroka została nazwana na cześć genialnego polskiego astronoma Mikołaja Kopernika. Dzisiejszy wygląd pałacu jest wynikiem znacznej przebudowy i rekonstrukcji przeprowadzonej w 1923 r. przez arch. Jana Bagieńskiego. W latach 1939–1941 rodzinie hrabiowskiej "pozostawiono" połowę pałacu, w drugiej połowie miał siedzibę Związek Pisarzy USRR. Po wojnie pałac służy jako Dom Nauczyciela. Od 1958 r. działa tu Polski Teatr Ludowy we Lwowie.

Едер Ю. Вулиця Коперника.
– Львів, 1863 р. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1131.
Вже 140 років вулиця носить цю назву. Вона була відома від 1560 р. як Сокільницька Дорога або Сокільницький Шлях, від 1690 р. це вул. Широка (її верхня частина – вул. Св. Лазаря), а від 1871 р. – вулиця Коперника. Зліва – споруда палацу Бєльських, палац Сапегів, Церква Св. Духа. Справа – будинок закладу для бідних і старців, розташований в монастирі Св. Лазаря.

Eder J. Ulica Kopernika.
– Lwów, 1863. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1131.
Ulica nosi tę nazwę już prawie 140 lat. Od 1560 r. była znana jako Droga Sokolnicka lub Trakt Sokolnicki, od 1690 r. nosiła nazwę ulica Szeroka (jej część górna – ul. Św. Łazarza), a od 1871 – ulica Kopernika. Po lewej stronie widać pałace Bielskich i Sapiehów, cerkiew Świętego Ducha. Po prawej – budynki zakładu (szpitala) dla biednych i starców, działającego przy kościele Św. Łazarza.

Едер Ю. Вул. Св. Анни.
– Львів, 1860–1870 pp. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1130.
Вул. Св. Анни (Городоцька) відома від 1578 р., вона проходила від Краківської площі до костела Св. Анни. В 1871 р. її названо на честь королів Казимира Великого та Казимира Ягеллончика – Казимирівською. На цій вулиці містилися добре відомі та популярні (кожний в своєму роді) об'єкти: чоловіча в'язниця "Бригідки", міська школа Св. Анни та костел августинів Св. Анни (закладений ще 1505 р.). У 1964 р. вул. Св. Анни разом із трьома іншими увійшла до складу вул. 1 Травня, яку 1990 р. перейменували вул. Городоцькою, найдовшою вулицею Львова.

Eder J. Ulica Św. Anny.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1130.
Ulica Św. Anny (obecnie odcinek ul. Gródeckiej) znana od 1578 r., biegła od pl. Krakowskiego do kościoła Św. Anny. W 1871 ulicę nazwano Kazimierzowską na cześć królów Polski Kazimierza Wielkiego i Kazimierza Jagiellończyka. Przy tej ulicy znajdowały się dobrze znane i popularne (każdy po swojemu) obiekty: męskie więzienie "Brygidki", Miejska Szkoła im. Św. Anny oraz kościół augustynów p.w. Św. Anny (założony już w 1505 r.). W 1964 r. ulicę Św. Anny połączono z trzema innymi w ulicę pod nazwą 1 Maja, którą w 1990 r. przemianowano na Gródecką, stanowiącą najdłuższą ulicę Lwowa.

Едер Ю. Пелчинський став.
– Львів, 1863 р. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 1144.
Пелчинський став у підніжжі Познанської гори вже у XVI ст. був власністю родини Пелків, звідси – назва. З ініціативи генерала кавалерії, заступника головнокомандувача збройними силами Галичини графа Йогана-Карла Френеля у 1820 р. став почали використовувати як військовий басейн та школу плавання. Вже наступного року арх. Вільгельм Шмідт спорудив будинок купальні, біля котрої було поставлено кам'яного лева XVIII ст. Взимку став служив ковзанкою. 1915 р. російські військові спустили воду з Пелчинського ставу, відтоді він припинив існування. 1921 р. його було остаточно засипано та випрямлено вулицю Пелчинську (Вітовського), яка досі огинала став.

Eder J. Staw Pełczyński.
– Lwów, 1863. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1144.
Staw u podnóża góry Poznańskiej już w XVI w. należał do rodziny Pełków – stąd też wywodzi się jego nazwa. Z inicjatywy generała kawalerii, zastępcy głównodowodzącego siłami zbrojnymi w Galicji hr. Johanna Karla Fresnela od 1820 r. staw zaczęto wykorzystywać jako basen i pływalnię dla wojska. Już w następnym roku arch. Wilhelm Schmidt wzniósł tu budynek pływalni, przy którym ustawiono kamiennego lwa. W zimie staw służył jako ślizgawka. W 1915 r. rosyjscy wojskowi spuścili wodę z Pełczyńskiego stawu, który odtąd przestał istnieć. W 1921 r. staw ostatecznie zasypano, aby wyprostować ul. Pełczyńską (Witowskiego).

Едер Ю. Казино Гехта (з боку вул. Маєрівської).
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1134.
Збудований 1799 р. за пр. арх. Мерца готельно-розважальний комплекс Казино Гехта (або зали поєзуїтського городу) користувався шаленою популярністю. В залах першого поверху відбувалися бали, з'їзди. Саме в цих залах у 50-х роках XIX ст. вперше у Львові відбувалися сільскогосподарсько-промислові виставки. Другий поверх займали номери кращого тогочасного готелю. З боку вул. Маєрівської в будинку Казино Гехта були розташовані лазні. В 1867 –1877 рр. в будинку містився львівський "Сокіл". 1877 р. Казино Гехта демонтували, щоб звільнити ділянку для побудови Галицького сейму.

Eder J. Kasyno Höchta (od strony ul. Majerowskiej).
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1134.
Zespół hotelowo-rozrywkowy – Kasyno Höchta (albo Sale Ogrodu Pojezuickiego), zbudowany w 1799 r. według projektu arch. Merza, cieszył się ogromną popularnością. W salach na parterze urządzano bale i zjazdy. Właśnie w tych salach w latach 50. XIX w. odbywały się pierwsze we Lwowie wystawy rolniczo-przemysłowe. Piętro zajmowały apartamenty hotelowe – wówczas najlepsze w mieście. Od strony ul. Majerowskiej w budynku Kasyna znajdowały się łaźnie (wanny). W latach 1867–1877 w budynku mieścił się lwowski "Sokół". W 1877 r. Kasyno Höchta rozebrano, żeby zwolnić plac pod budowę gmachu Sejmu Galicyjskiego.

Едер Ю. "Сокіл".
– Львів, бл. 1870 р. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1147.
Вперше ідея створення гімнастичного товариства з'явилася 1866 р.; вже навесні наступного року в залі засідань міської ради Львова відбулися установчі збори "Сокола". Першим головою товариства став лікар Ю. Міллерет, заступником – граф Александер Фредро. Садибою "Сокола" було приміщення на вул. Ягеллонській, 11 (В. Гнатюка), згодом – у Казино Гехта з боку Маєрівки (вул. Січових Стрільців). З початком побудови Галицького сейму (1877) "Сокіл" розташувався в орендованому приміщенні на вул. Курковій, 7 (вул. Лисенка). У 1884 р. "Сокіл" отримав власний будинок на вул. Зіморовича, 8 (Дудаєва), споруджений за проектом арх. В. Галицького.

Eder J. "Sokół".
– Lwów, ok. 1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1147.
Pomysł utworzenia Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół" powstał w 1866 r. Wiosną następnego roku w sali obrad rady miasta Lwowa odbyło się organizacyjne zebranie "Sokoła". Pierwszym prezesem Towarzystwa obrano lekarza J. Millereta, zastępcą prezesa – Aleksandra hr. Fredrę. Siedzibą "Sokoła" początkowo było pomieszczenie przy ul. Jagiellońskiej 11 (Hnatiuka), później w Kasynie Höchta od stronie Majerówki (Strzelców Siczowych). Po rozpoczęciu budowy gmachu Sejmu Galicyjskiego (1877) "Sokół" mieścił się w lokalu wynajętym przy ul. Kurkowej 7 (Łysenki). Dopiero w 1884 r. "Sokół" otrzymał własny budynek przy ul Zimorowicza 8 (Dudajewa), wzniesiony według projektu arch. Władysława Halickiego.

Едер Ю. Казарми Фердинанда.
– Львів, 1863 р. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 1135.
Будинок давніх казарм ім. ерцгерцога Фердинанда впродовж 160 років використовують військові відомства різних часів. Цей будинок (вул. Городоцька, 40) – один з найдавніших, збережених часом на вулиці Городоцькій. Казарми Фердинанда збудовано в 1841 р. для артилеристів, від 1845 р. тут містилися відділи піхоти. Від 1840 р. в прилеглому до казарм будинку містилася Кадетська школа, яку було закрито у 1882 р.

Eder J. Koszary Ferdynanda.
– Lwów, 1863. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1135.
Gmach dawnych koszar im. arcyksięcia Ferdynanda w ciągu 160 lat wykorzystywały resorty wojskowe różnych rządów. Budynek ten (ul. Gródecka 40) jest jednym z najdawniejszych zachowanych przy ulicy Gródeckiej. Koszary Ferdynanda wzniesiono w 1841 r. dla artylerzystów, od 1845 r. stacjonowały w nich oddziały piechoty. W przylegającym do koszar budynku od 1840 r. mieściła się Szkoła Kadecka, którą zamknięto w 1882 r.

Едер Ю. В'язниця "Бригідки".
– Львів, 1863 р. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 1151.
Бригідки — існуюча понад двісті років за всіх суспільних ладів чоловіча в'язниця в будинку, перебробленому з давнього монастиря Св. Бригіди, закритого у 1784 р. (вул. Городоцька, 24). Монастир був споруджений у 1614 р. з ініціативи та коштом Анни Фастковської та Анни Порадовської. В ньому містився конвікт для дівчат зі шляхетських родин. На подвір'ї споруджений костел-каплиця Св. Апостола Петра з бароковим вівтарем. У дещо зміненому вигляді споруда костелу існує дотепер.

Eder J. Więzienie "Brygidki".
– Lwów, 1863. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1151.
"Brygidki" – to istniejące od ponad dwustu lat przy wszystkich systemach społeczno-politycznych męskie więzienie (przy ul. Gródeckiej 24), znajdujące się w budynku przerobionym z zamkniętego w 1784 r. klasztoru p.w. Św. Brygidy. Klasztor zbudowano w 1614 r. z inicjatywy i kosztem Anny Fastkowskiej oraz Anny Poradowskiej. Przy klasztorze był konwikt dla dziewcząt z rodzin szlacheckich. Na podwórzu wzniesiono kościół-kaplicę p.w. Św. Piotra Apostoła z barokowym ołtarzem. W nieco zmienionej postaci budynek kościelny przetrwał do dziś.

Едер Ю.
Церква Св. Петра і Павла на Личакові.
– Львів, 1860–1870 рр. – 14x10 см.
– ЛІМ, Фм 1112.
Храм Св. Апостолів Петра і Павла збудовано як монастир паулінів – первісний костел-каплиця був відомий вже у 1660 р. Після скасування ордена в 1786 р. сюди переведено з Кайзервальда парафію церкви Св. Хреста. В 1798 р. арх. Себастіан Фесінгер здійснив часткову реконструкцію, саме тоді була добудована дзвіниця. На фасаді церкви міститься образ Луки Долинського "Христос передає ключи Св. Петрові". Поряд з церквою кам'яні фігури Св. Петра і Павла кінця XIX ст. фундації пароха церкви Петра-Франца Крип'якевича, в церкві – іконостас роботи Луки Долинського.

Eder J. Cerkiew Św. Apostołów
Piotra i Pawła na Łyczakowie.
– Lwów, l. 1860–1870. – 14x10 cm.
– LMH, Fm 1112.
Świątynię p.w. Św. Apostołów Piotra i Pawła zbudowano jako kościół Paulinów, w miejscu pierwotnej przydrożnej kaplicy, znanej od 1668 r. Po kasacie konwentu paulinów w 1786 r. przeniesiono tutaj z Kaiserwaldu parafię cerkwi Świętego Krzyża. W 1798 r. arch. i rzeźbiarz Sebastian Fesinger przeprowadził częściową rekonstrukcję świątyni, wtedy też dobudowano dzwonnicę. Na fasadzie cerkwi znajdował się obraz Łukasza Dolińskiego "Chrystus przekazuje klucze Św. Piotrowi". Stojące obok cerkwi figury świętych Piotra i Pawła, fundacji parocha cerkwi Petra Franza Krypiakewycza, pochodzą z końca XIX w. Ikonostas cerkwi wykonał Łukasz Doliński.

Едер Ю. Каплиця Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії. – Львів, 1860–1870 рр. – 14x10 см. – ЛІМ, Фм 1113.
Фотограф увічнив вигляд каплиці, дещо перебудованої у 1850 р. коштом мешканця Личакова В. Покори. Каплиця, що стояла посеред верхньої Личаківської від середини XVIII ст., була пам'яткою буйного норову канівського старости Міколая Потоцького, який на цьому місці вбив безіменного нині шляхтича, що не вступив йому дороги. В радянські часи каплиця була зруйнована (1956), вона була відбудована 1998 р. за пр. арх. Б. Барана та С. Цимбалюка; фігуру Матері Божої виконав скульптор В. Лоза.

Eder J. Kaplica Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. – Lwów, l. 1860–1870. – 14x10 cm. – LMH, Fm 1113.
Fotograf uwiecznił wygląd kaplicy, nieco przebudowanej w 1850 r. kosztem łyczakowianina W. Pokory. Kaplica, stojąca pośrodku górnego odcinka drogi Łyczakowskiej, przypominała o gwałtownym charakterze starosty kaniowskiego Mikołaja Potockiego – podobno na tym miejscu zabił on szlachcica (o nieznanym dziś imieniu), który nie ustąpił mu z drogi. Kaplicę, zburzoną za czasów radzieckich (1956), wzniesiono na nowo ze składek społecznych w 1998 r. według projektu arch. S. Cymbaluka i B. Barana; nową figurę NMP dla niej wyrzeźbił W. Łoza.

Едер Ю. Фабрика Мозера.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1138.
Відоме львівське підприємство другої половини XIX ст. – фабрика металевих виробів Зигмунта Мозера – розташувалося на земельній ділянці між вул. Красицьких, 5 (Огієнка) та Городоцькою. Фабрика виготовляла сільськогосподарські машини та приладдя, пожежні помпи, дзвони різноманітних розмірів. Її власник, Зигмунт Мозер, від 1871 до 1882 р. був радним міста Львова і працював у секції будівництва та публічних робіт. 1895 р. на місці давньої фабрики Мозера збудовано другу споруду Дирекції залізниці (нині – залізнична лікарня).

Eder J. Fabryka Mozera.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1138.
Znane w drugiej połowie XIX w. lwowskie przedsiębiorstwo – Fabryka Wyrobów Metalowych Zygmunta Mozera – mieściła się na parceli między ul. Krasickich 5 (Ohijenki) i Gródecką. Fabryka produkowała maszyny oraz sprzęt dla rolnictwa, pompy pożarowe, dzwony różnej wielkości. Właściciel fabryki Zygmunt Mozer od 1871 do 1882 r. był radnym m. Lwowa, pracował w sekcji budownictwa i robót publicznych. W 1895 r. na miejscu fabryki Mozera zbudowano drugi gmach Dyrekcji Kolei (obecnie zajmuje go Szpital Kolejowy).

Едер Ю. Фабрика Ю.-А. Бачевського на Жовківській рогатці.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 1139.
У давньому палаці Целецьких на Знесінні, в підніжжі Високого замку, розташувалася заснована 1782 р. знаменита фабрика горілок та лікерів Бачевських. Споруда давнього палацу, фрески та мармур, що його прикрашали, не збереглися; 1908 р. арх. Владислав Садловський здійснив перебудову фабрики Бачевських.

Eder J. Fabryka J. A. Baczewskiego na rogatce Żółkiewskiej.
– Lwów, l. 1860–1870. – 10x14 cm. – LMH, Fm 1139.
W dawnym pałacu Cieleckich na Zniesieniu, u stóp Wysokiego Zamku rozmieściła się założona w 1782 r. słynna fabryka wódek i likierów Baczewskich. Malowidła, marmurowy wystrój, jak i sam budynek dawnego pałacu nie zachowały się; w 1908 r. arch. Władysław Sadłowski dokonał przebudowy siedziby fabryki Baczewskich.

Едер Ю. Вулиця Новий Світ.
– Львів, 1860–1870 рр. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 1106.
Фотографія представляє початок вулиці Новий Світ (С. Бандери) на її стику з вул. Сикстуської (Дорошенка) в дільниці цієї ж назви. Фотографія виконана незадовго до спорудження будинку Львівської політехніки – закладу, який став каталізатором розвитку Львова в кінці XIX – на поч. XX ст. Фотограф увічнив архаїчний вигляд південно-західної підміської околиці Львова. Найзначнішими спорудами Нового Світу були в ті часи костел та монастир Св. Марії Магдалини, а також давній арсенал Сенявських. Тільки в останній чверті XIX ст. почнеться освоєння та забудова цього львівського “Дикого Заходу” – дільниці, яка досі зберігає неабияку привабливість і вважається ледве не центром міста. 1886 року назва “Новий Світ” залишиться тільки за дільницею, а вулицю перейменують на честь громадського діяча, заслуженого львів'янина князя Леона Сапеги.

Eder J. Ulica Nowy Świat.
– Lwów, l. 1860–1870 – 10x14 cm – LMH, Fm 1106.
Fotografia przedstawia początek ulicy Nowy Świat (S. Bandery) u jej zbiegu z ul. Sykstuską (Doroszenki). Zdjęcie wykonano niedługo przed wzniesieniem gmachu Politechniki Lwowskiej – uczelni która stała się katalizatorem rozwoju Lwowa w końcu XIX – pocz. XX w. Fotograf uwiecznił archaiczny wygląd południowo-zachodniej okolicy Lwowa. W owych czasach najznaczniejsze budowle Nowego Świata stanowiły kościół Św. Marii Magdaleny z klasztorem i dawny Arsenał Sieniawskich. Dopiero w ostatniej ćwierci XIX w. rozpoczęła zabudowa tego lwowskiego “Dzikiego Zachodu” – dzielnicy, która do dziś wyróżnia się szczególnym urokiem – jak uważają niektórzy nie ustępuje śródmieściu. Po 1886 roku nazwę “Nowy Świat” zachowała tylko dzielnica, jej główną ulicę przemianowano na cześć zasłużonego dla Lwowa działacza społecznego księcia Leona Sapiehy.

Тшемеський Е. і Блаховський Л.
Історик Денис Зубрицький.
– Львів, бл. 1890 р. – 13х9 см. – ЛІМ, Фм 1217.
Денис Іванович Зубрицький (1777–1862) – історик, дослідник історії Львова та Галичини, москвофіл. Член Ставропігійського Інституту (від 1829 р.), автор "Літопису Львівського Ставропігійського Братства" (1832), "Хроніки міста Львова" (1844), член Головної Руської Ради (1848).

Trzemeski E. i Błachowski L.
Historyk Dyonizy Zubrzycki.
– Lwów, 1883 r. – 13x9 cm. – LMH, Fm 1217.
Dyonizy Zubrzycki (1777–1862) – ukraiński historyk, badacz dziejów Lwowa i Galicji, moskwofil. Członek Instytutu Stauropigijskiego (od 1829 r.), autor "Latopisu Lwowskiego Bractwa Stauropigijskiego" (1832), "Kroniki miasta Lwowa" (1844), członek Głównej Ruskiej Rady (1848).

Тшемеський Е. Група польських літераторів і художників (репр. фотографії невідом. автора 1865 р.). – Львів, кін. XIX ст. – ЛІМ, Фм 3863.
1 - Артур Ґроттґер (1837–1867), художник; 2 - Юзеф Шуйський (1835–1883), історик, поет, публіцист; 3 - Фелікс Шиналевський (1825–1892), художник; 4 - Адам Белчіковський (1839–1909), драматург, історик літератури; 5 - Міхал Балуцький (1837–1901), поет, драматург, прозаїк; 6 - Флоріан Цинк (1838–1911), художник, професор і директор Краківської школи мистецтв; 7 - Владислав Анчиц (1823–1883), письменник; 8 - Валери Жевуський (1837–1888), фотограф; 9 - Валери Гадомський (1833–1911), скульптор; 10 - Мокшицький; 11 - Александер Котсіс (1836–1877), художник; 12 - Роман Шиманський (1840–1908), публіцист; 13 - Едвард Любовський (1837–1923), драматург; 14 - Ян Матейко (1838–1893), художник; 15 - Казімеж Гоффман (1842–1911), музикант і композитор; 16 - Ян-Канти Турський (1833–1870), літератор; 17 - Ф. Ярошинський (1836–1917), художник, літератор; 18 - Парис Філіппі (1836–1874), скульптор; 19 - А. Гостковський; 20 - Францішек-Міхал Виспянський (1836–1901), скульптор, художник, фотограф, батько Станіслава.

Trzemeski E. Grupa polskich artystów, literatów i działaczy (reprodukcja fotografii nieznanego autora z 1865 r.). – Lwów, pocz. XX w. – LMH, Fm 3863.
1 - Artur Grottger (1837–1867), rysownik i malarz; 2 - Józef Szujski (1835–1883), historyk, publicysta, dramaturg; 3 - Feliks Szynalewski (1825–1892), malarz; 4 - Adam Bełcikowski (1839–1909), dramaturg, historyk literatury; 5 - Michał Bałucki (1837–1901), poeta, komediopisarz, prozaik; 6 - Florian Cynk (1838–1911), malarz, profesor i dyrektor Krakowskiej Szkoły Sztuk Pięknych; 7 - Władysław Ludwik Anczyc (1823–1883), pisarz, wydawca; 8 - Walery Rzewuski (1837–1911), fotograf, organizator ruchu fotograficznego; 9 - Walery Gadomski (1833–1911), rzeźbiarz, profesor Krakowskiej Szkoły Sztuk Pięknych; 10 - Mokrzycki; 11 - Aleksander Kotsis (1836–1877), malarz; 12 - Roman Szymański (1840–1908), publicysta, redaktor, działacz polityczny; 13 - Edward Lubowski (1837–1923), komediopisarz, prozaik; 14 - Jan Matejko (1838–1893), malarz; 15 - Kazimierz Hoffman (1842–1911), muzyk i kompozytor; 16 - Jan Kanty Turski (1833–1870), literat; 17 - F. Jaroszyński (1836–1917), malarz, powieściopisarz, dramaturg; 18 - Parys Filippi (1836–1874), rzeźbiarz; 19 - A. Gostkowski; 20 - Franciszek Michał Wyspiański (1836–1901), rzeźbiarz, malarz, fotograf (ojciec Stanisława Wyspiańskiego).

Шайнок Т. Костел Св. Іоана Хрестителя.
– Львів, 1868 р. – 9,8x14,8 см. – І.К.
Костел Св. Іоана Хрестителя розташований в підніжжі Замкової гори, на найстарішій львівській площі Старий Ринок; це найдавніший львівський католицький храм, з чим погоджуються всі його дослідники. Існує кілька версій щодо його закладання:
1. Храм збудовано 1201 р. для князя Данила Галицького (при хрещенні його названо Іваном);
2. Храм засновано монахами-домініканцями у 1234 р.
3. Костел збудовано 1270 р. князем Левом для дружини Констанції, доньки угорського короля Бели IV (їхній шлюб відбувся 1247 р.), після чого ним опікувалися домініканці. Від давнього костела залишилися тільки фундаменти та частина мурів. Упродовж восьми століть існування костел Св. Іоана Хрестителя зазнав багато пожеж, ремонтів та реставрацій, найбільш ретельною була реставрація 1886–1888 р., здійснена під наглядом проф. Юліана Захаревича, однак первісний вигляд споруди безповоротно втрачений. Від 1989 р. тут розташовано Музей давніх пам'яток Львова.

Szajnok T. Kościół Św. Jana Chrzciciela.
– Lwów, 1868 r. – 9,8x14,8 cm. – I.K.
Kościół Św. Jana Chrzciciela, usytuowany u podnóża Góry Zamkowej na najstarszym lwowskim placu Stary Rynek, jest najdawniejszą rzymskokatolicką świątynią Lwowa.
Istnieje kilka wersji założenia tego zabytku:
1. Świątynię zbudowano w 1201 r. dla księcia Daniela Halickiego (na chrzcie otrzymał imię Iwan);
2. Kościół założyli misjonarze-dominikanie w 1234 r.;
3. Kościół zbudował w 1270 r. książe Lew dla swojej żony Konstancji, córki króla Węgier Beli IV (poślubionej w 1247 r.), po czym świątynią opiekowali się dominikanie.
Z pierwotnego kościoła zachowały się tylko fundamenty i część murów. W ciągu ośmiu wieków istnienia kościół Św. Jana Chrzciciela doznał wielu pożarów, remontów i renowacji. Najistotniejszą była restauracja, przeprowadzona w latach 1886–1888 pod nadzorem prof. Juliana Zachariewicza, na skutek której pierwotna postać budowli została bezpowrotnie utracona. Od 1989 r. w dawnym kościele znajduje się Muzeum Zabytków Dawnego Lwowa.

Родецький С. Перші руські посли до Крайового сейму у Львові в 1866 р. – Львів, 1866 р. – ЛІМ, Фм 5072.

Зліва направо:
1. о. Юліан Негребецький (1819–1878), парох с. Купновичі;
2. о. Антін Петрушевич (1821–1913), греко-католицький священник, церковний і політичний діяч, історик, археолог, філолог, етнограф, співзасновник Головної Руської Ради (1848), "Галицько-Руської Матиці" (1848), учасник "Собору Руських Учених";
3. Яків Кульчицький (пом. 1880), педагог, шкільний інспектор, організатор народного шкільництва;
4. Амброзій Яновський (1810–1884), освітній і політичний діяч, директор ІІ-ї львівської гімназії, перший голова Руського Педагогічного Товариства, посол Австрійського парламенту;

Rodecki S. Pierwsi ruscy posłowie na Sejm Krajowy we Lwowie w 1866 r. – Lwów, 1866 r. – LMH, Fm 5072.

Z lewa na prawo:
1. o. Julian Nehrebećkyj (1819–1878), paroch w. Kupnowice;
2. o. Antin Petruszewycz (1821–1913), greckokatolicki kapłan, cerkiewny i polityczny działacz, historyk, archeolog, filolog, etnograf, współzałożyciel Głównej Ruskiej Rady (1848), "Galicyjsko-Ruskiej Matyci" (1848), uczestnik "Soboru Ruskich Uczonych";
3. Jakiw Kulczyćkyj (zm. 1880), pedagog, inspektor szkolny, organizator szkolnictwa ludowego;
4. Ambrozij Janowśkyj (1810–1884), działacz na polu oświaty i polityki, dyrektor II Gimnazjum we Lwowie, pierwszy prezes Ruskiego Towarzystwa Pedagogicznego, poseł do Parlamentu Austriackiego;

5. Михайло Куземський (1809–1879), церковний і громадський діяч, найдіяльніший член Головної Руської Ради, керівник "Собору Руських Учених", перший голова "Галицько-Руської Матиці", єпископ Холмський;
6. Спиридон Литвинович (1810–1869), церковний діяч, від 1852 р. – ректор Духовної семінарії у Відні, від 1863 р. – галицький митрополит;
7. Юліан Лаврівський ((1821–1873), суддя, культурний і політичний діяч – народовець, член "Руського Собору" (1848), "Собору Руських Учених", засновник "Руської Бесіди" та її театру, голова т-ва "Просвіта", від 1863 р. – віце-маршалок Галицького сейму;
8. Михайло Качковський (1802–1872), суспільний і культурний діяч, народовець-австрофіл, його коштом у Львові засновано "Слово" – громадсько-політична і літературна газета москвофілів (1861–1887 рр.);
9. о. Михайло Малиновський (1812–1894), церковий діяч, греко-католицький священик, автор праць з історії греко-католицької церкви, голова Народного Дому і "Галицько-Руської Матиці";
10. о. Антін Юзичинський (1815–1886), церковний і політичний діяч, греко-католицький священик, професор львівського університету (1846–1854 рр.), від 1857 р. – ректор Духовної семінарії у Перемишлі;
11. Антін Павенцький (1818–1889), громадський діяч, журналіст, правник, перший редактор першого українського часопису "Зоря Галицька" (1848–1850), один із засновників Головної Руської Ради;
12. Антін Добрянський (1810–1877), парох с. Валява, історик;
13. о. Йосип Лозинський (1807–1889), крилошанин Перемиської капітули, етнограф, письменник;
14. о. Теофіл Павликів (1821–1905), громадський діяч, парох Волоської церкви у Львові, провідний діяч товариства "Руська Рада" у Львові;
15. Теодор (Федір) Білоус (1828–1892), громадський діяч, педагог, учитель і директор галицьких гімназій, фундатор друкарні в Коломиї;
16. о. Іван Гушалевич (1823–1903), літературний діяч, журналіст, москвофіл, священик;
17. о. Лев Трещаківський (1810–1874), громадський діяч, греко-католицький священик, діяч Головної Руської Ради, член "Галицько-Руської Матиці", автор першого українського підручника пасічництва (1855);
18. о. Микола Устиянович (1811–1885), письменник, громадський діяч, священик, один з ініціаторів "Собору Руських Учених" (1848);
19. Іван Борисикевич (1815–1892), правник, громадський і культурний діяч;
20. о. Лев Полевий (1823–1883), парох м. Городенки;
21. о. Антін Могильницький (1811–1873), письменник, громадський діяч, священик, делегат до Австрійського парламенту;
22. о. Василь Фортуна (1817–1893), парох м. Тернополя;
23. о. Григорій Гінілевич (1809–1871), парох м. Яворова;
24. Невідомий;
25. Невідомий;
26. Микола Ковбасюк (1817–1889), громадський діяч, селянин із с. Вербіж під Коломиєю, посол Австрійського парламенту;
27. о. Іван Наумович (1826–1891), громадський діяч, письменник, греко-католицький священик, видавець і редактор газети для селян "Наука", посол Австрійського парламенту, засновник Товариства ім. М. Качковського, москвофіл;
28. о. Іполит Дзерович, парох м. Бібрки.

5. Mychajło Kuzemśkyj (1809–1879), działacz cerkiewny i społeczny; najczynniejszy członek Głównej Ruskiej Rady, kierownik "Soboru Ruskich Uczonych", pierwszy prezes "Galicyjsko-Ruskiej Matyci", biskup Chełmski;
6. Spirydon Łytwynowycz (1810–1869), działacz cerkiewny, od 1852 r. rektor Seminarium Duchownego w Wiedniu, od 1863 r. metropolita Halicki;
7. Julian Ławriwśkyj (1821–1873), sędzia, działacz w dziedzinie kultury i polityki – narodowiec, członek "Ruskiego Soboru" (1848), "Soboru Ruskich Uczonych", założyciel "Ruśkoji Besidy" i jej teatru, prezes Towarzystwa "Proswita";
8. Mychajło Kaczkowśkyj (1802–1872), działacz w dziedzinie kultury i polityki, narodowiec-austrofil, na jego koszt we Lwowie założono "Słowo" – społeczno-polityczną i literacką gazetę moskwofilów (1861–1887);
9. o. Mychajło Malinowśkyj (1812–1894), działacz cerkiewny, kapłan greckokatolicki, autor prac z historii Cerkwi greckokatolickiej, prezes Domu Ludowego i "Galicyjsko-Ruskiej Matyci";
10. o. Antin Juzyczynśkyj (1815–1886), działacz cerkiewny i polityczny, kapłan greckokatolicki, profesor Uniwersytetu Lwowskiego (1846–1854), od 1857 r. – rektor Seminarium Duchownego w Przemyślu;
11. Antin Pawenćkyj (1818–1889), działacz społeczny, dziennikarz, prawnik, pierwszy redaktor pierwszego ukraińskiego czasopisma "Zoria Hałyćka" (1848–1850), jeden z założycieli Głównej Ruskiej Rady;
12. Antin Dobrianśkyj (1810–1877), paroch w. Walawa, historyk;
13. o. Josyp Łozynśkyj (1807–1889); członek kapituły w Przemyślu, etnograf, pisarz;
14. o. Teofil Pawłykiw (1821–1905), działacz społeczny, paroch cerkwi Wołoskiej we Lwowie, wiodący działacz stowarzyszenia "Ruska Rada" we Lwowie;
15. Teodor (Fedir) Biłous (1828–1892), działacz społeczny, pedagog, nauczyciel i dyrektor gimnazjów w Galicji, fundator drukarni w Kołomyi;
16. o. Iwan Huszałewycz (1823–1903), działacz literacki, dziennikarz, moskwofil, kapłan;
17. o. Lew Treszczakiwśkyj (1810–1874), działacz społeczny, kapłan greckokatolicki, działacz Głównej Ruskiej Rady, członek "Galicyjsko-Ruskiej Matyci", autor pierwszego ukraińskiego podręcznika pszczelarstwa (1855);
18. o. Mykoła Ustyjanowycz (1811–1885), pisarz, działacz społeczny, kapłan, jeden z inicjatorów "Soboru Ruskich Uczonych" (1848);
19. Iwan Borysykewycz (1815–1892), prawnik, działacz społeczny i kulturalny;
20. o. Lew Polewyj (1823–1883), paroch z m. Horodenki;
21. o. Antin Mohylnyćkyj (1811–1873), pisarz, działacz społeczny, kapłan, delegat do Parlamentu Austriackiego;
22. o. Wasyl Fortuna (1817–1893), paroch z m. Tarnopola;
23. o. Hryhorij Hinilewycz (1809–1871), paroch z m. Jaworowa;
24. Nieznany;
25. Nieznany;
26. Mykoła Kowbasiuk (1817–1889), działacz społeczny, włościanin ze wsi Werbirz pod Kołomyją, poseł do Parlamentu Austriackiego;
27. o. Iwan Naumowycz (1826–1891), działacz społeczny, pisarz, kapłan greckokatolicki, wydawca i redaktor gazety dla włościan "Nauka", poseł do Parlamentu Austriackiego, założyciel Towarzystwa im. M. Kaczkowskiego, moskwofil;
28. o. Hipolyt Dzerowycz, paroch z m. Bóbrki.

Едер Ю. Вул. Сикстуська (Дорошенка), вид від вул. Карла-Людвіга (просп. Свободи) – Львів, 1870-і рр. – 13,8x10,2 см. – ЛІМ, Фм 2699.

Eder J. Ulica Sykstuska (Doroszenki), widok od strony ul. Karola Ludwika (alei Swobody). – Lwów, lata 70. XIX w. – 13,8x10,2 cm. – LMH, Fm 2699.

Невідом. фотограф. Залізничні майстерні.
– Львів, 1870 р. – 8x18,8 см. – ЛІМ, Фм 2710.
Залізничні майстерні призначені для ремонту поїздів, збудовані у 1861 р. на площі 82 940 м² з правого боку вокзалу. У 1861 р. тут було виготовлено 50 товарних вагонів для ліній Львів–Броди та Львів–Підволочиськ.

Fotograf nieznany. Warsztaty kolejowe.
– Lwów, 1870 r. – 8x18,8 cm. – LMH, Fm 2710.
Warsztaty kolejowe przeznaczone do naprawy składu pociągów, zbudowano obok Dworca Głównego na obszarze 82940 m kw. W 1861 r. wyprodukowano tutaj 50 wagonów towarowych dla linii kolejowych Lwów-Brody oraz Lwów-Podwołoczyska.

Едер Ю. Крайова школа лісництва у Львові. Шкільний будинок. – Львів, бл. 1880 р. – 22,5x29 см. – І.К.
У 1871 р. Комітет Господарського товариства у Львові отримав дотацію уряду на влаштування лекцій з лісництва при Технічній академії. 1874 р. на підставі ухвали Галицького сейму відкрито середню Школу лісництва з дворічним курсом навчання (вул. Св. Марка, 1, нині – О. Кобилянської). 1908 р. школі надано статус Вищої лісової школи, а в 1919 р. її було приєднано до Політехнічної школи. Будинок закладу оточував чудовий ботанічний сад площею 9000 м², свого роду arboretum. Тут росли 47 гатунків хвойних дерев, 112 — листяних, 150 гатунків чагарників. Нині тут розташовані аудиторії Лісотехнічної академії.

Eder J. Budynek Krajowej Szkoły Lasowej we Lwowie. – Lwów, ok. 1880 r. – 22,5x29 cm. – I.K.
W 1871 r. Komitet Towarzystwa Gospodarczego we Lwowie otrzymał dotację rządową na zorganizowanie wykładów z dziedziny leśnictwa przy Akademii Technicznej. W 1874 r. na podstawie uchwały Sejmu Galicyjskiego otwarto średnią Szkołę Lasową z dwuletnim okresem nauczania przy ul. Św. Marka 1 (Kobylańskiej). W 1908 r. Szkole nadano status Wyższej Szkoły Lasowej, a w 1919 r. przyłączono ją do Szkoły Politechnicznej. Budynek zakładu otaczał piękny ogród botaniczny, swojego rodzaju arboretum, o powierzchni 9 tys. m². Rosło w nim 47 gatunków drzew iglastych, 112 – liściastych, ok. 150 rodzajów krzewów. Dziś mieszczą się tutaj sale wykładowe Uniwersytetu Leśnictwa.

Тшемеський Е. Національний заклад ім. Оссолінських. – Львів, 1874–1877 рр. – 6,5x10,5 см. – І.К.
Заснований у 1817 р. Оссолінеум, створений графом Єжи Максиміліаном Оссолінським, розташувався у багаторазово перебудованому монастирі Св. Агнеси. Перший проект перебудови опрацював віденський архітектор П. Нобіле. 1827–1830 р. будовою керував військовий інженер Юзеф Бем, до 1850 р. перебудовою займалися архітектори Й. Зальцман, Ф. Бауман, В. Шмідт. Ліве, східне крило збудовано у 1848 р. В ньому розташувався Музей Любомирських, де експонувалися живописні твори західноєвропейського мистецтва. Оссолінеум, національна бібліотека-архів-музей, став головним культурним осередком Львова. Він провадив також видавничу та наукову діяльність, сприяв створенню наукових товариств.

Trzemeski E. Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Lwów, l. 1874–1877. – 6,5x10,5 cm. – I.K.
Ossolineum, powstałe w 1817 r. z fundacji Jerzego Maksymiliana hr. Ossolińskiego, rozmieściło się w przebudowanym, dawnym klasztorze karmelitanek trzewiczkowych p.w. św. Agnieszki. Pierwszy projekt rekonstrukcji zespołu opracował wiedeński architekt Peter Nobile. W latach 1827–1830 pracami budowlanymi kierował wojskowy inżynier (późniejszy generał) Józef Bem, do 1850 r. przebudową zajmowali się architekci Jan Salzmann, Fryderyk Baumann, Wilhelm Schmidt. Lewe, wschodnie skrzydło gmachu zbudowano w 1848 r. Rozmieściło się w nim Muzeum Książąt Lubomirskich, gdzie eksponowane były dzieła malarstwa zachodnioeuropejskiego. Ossolineum, będące połączeniem narodowej biblioteki, archiwum oraz muzeum, stało się głównym naukowym i kulturalnym ośrodkiem Lwowa. Zakład Narodowy prowadził również działalność wydawniczą oraz badawczą, popierał powstawanie towarzystw naukowych.

Тшемеський Е. Рільничо-промислова виставка 1877 р.
– Львів, 1877 р. – 13x18 см. – ЛІМ, Фм 619.
6 вересня – 10 жовтня 1877 р. у Львові, на 15 моргах території парку Яблоновських (нині – пл. Петрушевича), була відкрита перша Крайова рільничо-промислова виставка. Вона була влаштована з ініціативи галицького Господарського товариства під керівництвом графа В. Дідушицького за активної співпраці з князем Л. Сапєгою, Л. Вержбицьким та ін. громадянськими діячами. Тематичні експозиції були розташовані у двох, спеціально збудованих, великих павільйонах та двох приватних (князя Л. Сапєги та графа А. Потоцького).

Trzemeski E. Wystawa Rolniczo-Przemysłowa 1877 r.
– Lwów, 1877 r. – 13x18 cm. – LMH, Fm 619.
We Lwowie, na 15 morgach terenu parku Jabłonowskich (dziś pl. Petruszewycza), od 6 września do 10 października 1877 r. otwarta była pierwsza Krajowa Wystawa Rolniczo-Przemysłowa. Wystawę urządzono z inicjatywy Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarczego pod kierunkiem hr. W. Dzieduszyckiego przy aktywnym udziale ks. L. Sapiehy, L. Wierzbickiego oraz innych społeczników. Ekspozycje tematyczne były rozmieszczone w dwóch, specjalnie zbudowanych wielkich pawilonach oraz w dwóch prywatnych (ks. L. Sapiehy i hr. A. Potockiego). Katalog wystawy obejmował

Тшемеський Е. Рільничо-промислова виставка 1877 р. Головний павільйон. Львів, 1877 р. – 10х15 см. – ЛІМ, Фм 2457.

Trzemeski E. Wystawa Rolniczo-Przemysłowa 1877 r. Pawilon Główny. – Lwów, 1877 r. – 10x15 cm. – LMH, Fm 2457.

Каталог виставки нараховував 1492 позиції, левова частина яких – вироби сільсько-господарського машинобудування; були широко представлені вироби народних промислів. Виставка стала знаковою подією в історії галицької промисловості, вказала можливі напрямки розвитку. Її наслідком було заснування Крайового банку, Художньо-промислової школи, підйом рільництва та розвиток промислів.

1492 pozycje, z których lwią część stanowiły maszyny rolnicze; szeroko były przedstawione również wyroby rzemiosł ludowych. Wystawa stała się znaczącym wydarzeniem w historii galicyjskiego przemysłu, wskazywała możliwe kierunki jego rozwoju. Rezultatem wystawy było założenie Banku Krajowego, Szkoły Przemysłowej, rozkwit rolnictwa oraz rozwój przemysłu.

Тшемеський Е. Рільничо-промислова виставка 1877 р.
Павільйони фірми Clayton&Schuttlework та фабрики дзвонів З. Мозера.
– Львів, 1877 р. – 10x15 см. – ЛІМ, Фм 510.

Trzemeski E. Wystawa Rolniczo-Przemysłowa 1877 r.
Pawilony firmy Clayton&Schuttlework i fabryki dzwonów Z. Mozera.
– Lwów, 1877 r. – 10x15 cm. – LMH, Fm 510.

Тшемеський Е. Рільничо-промислова виставка 1877 р.
Група 32 і 33. Шкільний відділ.
– Львів, 1877 р. – 10х15 см.
– ЛІМ, Фм 2814.

Trzemeski E. Wystawa Rolniczo-Przemysłowa 1877 r.
Grupa 32 i 33. Dział Szkolny.
– Lwów, 1877 r. – 10x15 cm.
– LMH, Fm 2814.

Тшемеський Е. Рільничо-промислова виставка 1877 р.
Група 31. Павільйон жіночої праці.
– Львів, 1877 р. – 10x15 см. – ЛІМ, Фм 4377.

Trzemeski E. Rolniczo-Przemysłowa Wystawa 1877 r.
Grupa 31. Pawilon Pracy Kobiecej.
– Lwów, 1877 r. – 10x15 cm. – LMH, Fm 4377.

Невідом. фотограф. Церква Св. Юра.
– Львів, бл. 1880 р. – 13x21 см. – І.К.
Нинішня споруда церкви Св. Юра збудована в 1744–1761 рр. архітектором Бернардом Меретином коштом єпископів Афанасія та Льва Шептицьких. На цьому місці, на висоті 1321 м н. р. м., на верхівці одного з пагорбів, серед яких лежить місто Львів, князь Лев збудував первісну дерев'яну церкву та монастир Св. Юра. Аттик церкви Св. Юра увінчує статуя її патрона – Св. Юрія Змієборця різця І.-Г. Пінзеля. В її оздобленні приймали участь визначні архітектори, живописці та скульптори К. Фесінгер, Л. Долинський, Ю. Радивилівський, М. Філевич.

Fotograf nieznany. Archikatedralna cerkiew Św. Jura.
– Lwów, ok.1880 r. – 13x21 cm. – I.K.
Obecny gmach cerkwi św. Jura zbudował w l. 1744–1761 arch. Bernard Meretyn sumptem biskupów Atanazego i Leona Szeptyckich. W tym miejscu, na szczycie jednego ze wzgórz (321 m n. p. m.) otaczających miasto Lwów, książę Lew zbudował w końcu XIII w. pierwotną drewnianą cerkiew i klasztor p.w. Św. Jura. Attykę fasady katedry wieńczy figura św. Jura dłuta J.-J. Pinsla, wystrój wnętrza jest dziełem wybitnych architektów, malarzy i rzeźbiarzy: K. Fesingera, Ł. Dolińskiego, J. Radziwiłowskiego, M. Filewicza.

Тшемеський Е. Вулиця Оссолінських.
– Львів, 1883–1886 рр. – 6,5x10,5 см. – І.К.
Перспектива вул. Оссолінських (Стефаника) від огорожі Національного закладу ім. Оссолінських. В кінці вулиці замість звичного нашому оку будинку Головної пошти (1889) добре видно сад греко-католицької семінарії. З правого боку: чотириповерховий будинок князя Леона Сапєги, який збудував арх. Адольф Кун (1874–1877 рр.) для розташування адміністративних приміщень Крайового виділу.

Trzemeski E. Ulica Ossolińskich.
– Lwów, lata 1883–1886. – 6,5x10,5 cm. – I.K.
Perspektywa ulicy Ossolińskich (Stefanyka) od bramy Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. W końcu ulicy, zamiast zwykłego dziś dla nas gmachu Poczty Głównej (1889), dobrze widać ogród Seminarium Greckokatolickiego. Po prawej stronie stoi trzypiętrowa kamienica księcia Leona Sapiehy, zbudowana przez arch. Adolfa Kuhna (1874–1877) dla rozmieszczenia administracji Wydziału Krajowego.

Невідом. фотограф. Вулиця Крашевського.
– Львів, 1879 р. – 22x29 см. – І.К.
Урочисте відкриття вулиці Крашевського (Крушельницької) відбулося у 1879 р. Простір, зайнятий складами деревини, впорядковано та прокладено вулицю, яку назвали на честь письменника, поета та історика Юзефа-Ігнація Крашевського. Наприкінці XIX ст. лівий бік вулиці щільно забудовано кам'яницями за проектами відомих архітекторів Альфреда Каменобродського, Міхала Ковальчука, Людвіка Рамулта, Александра Загурського, Леонардо Марконі.

Fotograf nieznany. Ulica Kraszewskiego.
– Lwów, 1879 r. – 22x29 cm. – I.K.
Po uporządkowaniu terenu, zajmowanego pod składy drewna, wytyczono przezeń nową ulicę, którą nazwano na cześć wybitnego pisarza, poety i historyka Józefa Ignacego Kraszewskiego i uroczyście otwarto podczas jego pobytu we Lwowie w 1879 r. Pod koniec XIX w. nieparzystą stronę ulicy Kraszewskiego (Kruszelnickiej) szczelnie zabudowano kamienicami zaprojektowanymi przez znanych architektów Alfreda Kamienobrodzkiego, Michała Kowalczuka, Ludwika Ramułta, Aleksandra Zagórskiego przy współpracy rzeźbiarza Leonarda Marconiego.

Геннер Ю. Старий львівський вокзал.
– Львів, бл. 1890 р. – 9,5x13,5 см. – І.К.
Перший львівський вокзал приватного акційного Товариства залізниці ім. Карла-Людвіга урочисто відкрито 4 листопада 1861 р. Із швидкістю 20 км/год перший поїзд під назвою "Ярослав" прибув до перону вокзала. Так було відкрито регулярний пасажирський рух між Віднем та Львовом. Поїзд вели генеральний інспектор залізниці Кеб та підприємець Кляйн (ймовірно, саме йому належала честь спорудження вокзалу). Першими пасажирами були члени Товариства, банкіри, представники духовенства, підприємці. 1892 р. Товариство ім. Карла-Людвіга передало уряду право експлуатації всіх побудованих товариством залізничних колій – 6 магістралей сполучали Львів з іншими регіонами Австро-Угорщини та Європи.

Henner J. Stary Dworzec Lwowski.
– Lwów, ok. 1890 r. – 9,5x13,5 cm. – I.K.
Pierwszy lwowski dworzec prywatnego Towarzystwa Akcyjnego Kolei im. Karola Ludwika uroczyście otwarto 4 listopada 1861 r. Tego dnia pierwszy pociąg "Jarosław", jadący z szybkością 20 km/g, przybył do peronu dworca. Tym samym zostało otwarte regularne pasażerskie połączenie między Wiedniem a Lwowem (przez Kraków i Przemyśl). Pociąg prowadzili generalny inspektor kolei Keb i przedsiębiorca Klein (prawdopodobnie, przypadł mu zaszczyt zbudowania dworca). Pierwszymi pasażerami byli członkowie Towarzystwa, bankierzy, duchowni, przedsiębiorcy. W 1892 r. Towarzystwo im. Karola Ludwika przekazało rządowi prawo eksploatacji wszystkich zbudowanych przez Towarzystwo linii kolejowych – sześć magistrali połączyły Lwów z innymi regionami Austro-Węgier oraz Europy.

Тшемеський Е. Нова споруда Політехнічної школи.
– Львів, бл. 1880 р. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 903.
Львівська політехніка – одна з найдавніших академічних технічних шкіл Європи. Історія цього навчального закладу почалася із заснування трикласної реальної школи (1817); через 20 років її статус виріс до рівня Реально-торгової академії. Після переведення з університету кафедри будівництва, 4 листопада 1844 р. була створена Львівська технічна академія. До 1848 р. вона містилась в будинку Даровського на розі вул. Театральної та Вірменської. Згорілий під час бомбардування 1848 р. будинок відновили тільки через два роки, до того часу Технічна академія містилась у приміщенні ратуші. В 70-х роках XIX ст. намісник Галичини граф А. Голуховський придбав у родини Фредрів земельну ділянку на Новому Світі для побудови нової споруди Технічної академії. Автором проекту був відомий архітектор Юліан Октавіан Захаревич; 1877 р. Академія отримала назву Політехнічної школи, а новозбудовану споруду урочисто відкривав новий ректор проф. Ю. Захаревич. Від 1921 р. навчальний заклад мав назву Львівської політехніки; нині – Національний університет "Львівська політехніка".

Trzemeski E. Nowy gmach Szkoły Politechnicznej.
– Lwów, ok. 1880 r. – 10x14 cm. – LMH, Fm 903.
Politechnika Lwowska jest jedną z najstarszych akademickich (wyższych) technicznych szkół w Europie. Historia tej uczelni zaczęła się od założenia trzyklasowej realnej szkoły (1817); po 20 latach jej status dorósł do poziomu Akademii Realno-Handlowej. Po przeniesieniu z uniwersytetu Katedry Budownictwa, 4 listopada 1844 r. została utworzona Lwowska Akademia Techniczna. Do 1848 r. uczelnia mieściła się w kamienicy Darowskiego na rogu ulic Teatralnej i Ormiańskiej. Kamienicę spaloną w czasie bombardowania miasta w 1848 r. odnowiono dopiero po dwóch latach, przez ten czas Akademia działała w kilku salach odbudowanego ratusza. W latach 70. XIX w. namiestnik Galicji Agenor hr. Gołuchowski zakupił u rodziny Fredrów działkę na Nowym Świecie pod budowę nowego gmachu Akademii Technicznej. Autorem projektu był znany architekt Julian Oktawian Zachariewicz. W 1877 r. Akademia otrzymała nazwę Szkoły Politechnicznej, a uroczystego otwarcia wzniesionego gmachu dokonał nowoobrany rektor profesor J. Zachariewicz.
Od 1921 r. uczelnia nosiła nazwę Politechniki Lwowskiej, obecnie jej nazwa brzmi – Narodowy Uniwersytet "Politechnika Lwowska".

Невідом. фотограф. Кліматичний заклад "Маріївка" під Львовом. – Львів, 1887 р. – 23х28 см. – І.К.

Близько 1885 р. львівський підприємець Еміль Браєр збудував у долині річки Маруньки близько шляху зі Львова до Винників кліматично-гідропатичний лікувальний заклад "Маріївка". Заклад було розташовано у мальовничій околиці Львова, на узгір'ї серед великого парку, тут застосовували найсучасніші методи лікування та процедури. Наприкінці XIX ст. Браєр збанкрутував, його майно продавалося з аукціону, заклад придбав відомий інженер Карл Ріхтманн. "Маріївка" існувала до І світової війни. В радянські часи на місці давнього курорта було створене Комсомольське озеро.

Fotograf nieznany. Zakład Klimatyczny "Mariówka" pod Lwowem. – Lwów, 1887. – 23x28 cm. – I.K.

Około 1885 r. lwowski przedsiębiorca Emil Brajer zbudował w dolinie rzeki Maruńki przy drodze ze Lwowa do Winnik klimatyczno-hydropatyczny leczniczy zakład "Mariówka". Zakład był położony w malowniczej okolicy Lwowa, na wzniesieniu pośród wielkiego parku. Stosowano w nim najnowsze metody oraz procedury lecznicze. Pod koniec XIX w. Brajer zbankrutował, jego majątek został sprzedany na licytacji. Zakład kupił wówczas znany inżynier Karol Richtmann. "Mariówka" istniała do I Wojny Światowej. W czasach radzieckich na miejscu dawnej lecznicy urządzono jezioro "Komsomolskie".

Тшемеський Е. Вул. Академічна.
– Львів, 1890 р. – 10,5x14,5 см. – ЛІМ, Фм 904.
Вид вул. Академічної (проспект Шевченка)
у напрямку пл. Марійської (Міцкевича).

Trzemeski E. Ulica Akademicka.
– Lwów, 1890 r. – 10,5x14,5 cm. – LMH, Fm 904.
Widok ulicy Akademickiej (alei Szewczenki) w
kierunku pl. Mariackiego (Mickiewicza).

Л. Келер. Похід "Соколів" вулицею Академічною.
– Львів, бл. 1890 р. – 10,3x14,5 см. – ЛІМ, Фм 2702.

Koehler L. Pochód "Sokolów" ulicą Akademicką.
– Lwów, ok. 1890 r. – 10,3x14,5 cm. – LMH, Fm 2702.

Тшемеський Е. Вул. Ягеллонська.
– Львів, 1890 р. – 10x16 см. – ЛІМ, Фм 2707.
Вид початку вул. Ягеллонської (В. Гнатюка) перед зносом готелю "Англійський" та спорудженням Галицької ощадної каси. З лівого боку – споруда Кредитного банку.

Trzemeski J. Ulica Jagiellońska.
– Lwów, 1890 r. – 10x16 cm. – LMH, Fm 2707.
Widok początku ulicy Jagiellońskiej (Hnatiuka) przed rozbiórką hotelu "Angielskiego" i budową Galicyjskiej Kasy Oszczędności. Po lewej stronie – gmach Banku Kredytowego.

Едер Ю. Вул. Карла-Людвіга в напрямку театру в 1890 р. – Львів, 1890 р. – 10х14 см. – ЛІМ, Фм 2692.

Eder J. Ulica Karola Ludwiga w kierunku Teatru w 1890 r. – Lwów, 1890 r. – 10x14 cm. – LMH, Fm 2692.

Тшемеський Е. Вул. Сикстуська.
– Львів, 1890 р. – 10,5x14,5 см. – ЛІМ, Фм 2698.
Вид вулиці Сикстуської (Дорошенка) від головної пошти в напрямку центра міста.

Trzemeski E. Ulica Sykstuska.
– Lwów, 1890 r. – 10,5x14,5 cm. – LMH, Fm 2698.
Widok ul. Sykstuskiej (Doroszenki) od Poczty Głównej w kierunku śródmieścia.

Тшемеський Е. Вид з вул. Баторія (давньої вул. Галицької) в бік пл. Ринок на давній будинок ц. к. Крайового суду та три знесені будинки на пл. Галицькій. – Львів, 1890 р. – 10x16 см. – ЛІМ, Фм 2703.
У 1891–95 рр. на місці давнього Крайового суду за проектом Франціпіека Сковрона було споруджено Палац справедливості, його фасад оздоблювала алегорична скульптурна група “Справедливість” роботи Л. Марконі. Нині це навчальні корпуси Національного університету “Львівська політехніка”.

Trzemeski E. Widok z ul. Batorego (dawnej ul. Halickiej) w stronę Rynku na dawny gmach c.k. Sądu Krajowego i trzy rozebrane kamienice na pl. Halickim. – Lwów, 1890 r. – 10x16 cm. – LMH, Fm 2703.
W latach 1891–1895 na miejscu dawnego Sądu Krajowego według projektu arch. Franciszka Skowrona wzniesiono Pałac Sprawiedliwości, z fasadą ozdobioną grupą rzeźbiarską “Sprawiedliwość”, dłuta Leonarda Marconiego. Obecnie użytkownikiem tego gmachu jest Narodowy Uniwersytet “Politechnika Lwowska”.

Тшемеський Е. Вулиця та Вали Гетьманські.
– Львів, бл. 1890 р. – 12x18 см. – I.K.
Початок австрійського володарювання Львовом був ознаменований дуже важливою подією, що значною мірою визначила подальший розвиток забудови Львова – демонтаж міських укріплень. Фотографія представляє новий центр Львова – чітку лінію будинків вулиці Гетьманської (на місці мурів) та Гетьманські Вали (на місці засипаної Полтви та міських валів). На початку XIX ст. на Валах Нижніх (парний бік пр. Свободи) від пл. Св. Духа вздовж тильного фасада Колегії єзуїтів був споруджений великий адміністративний будинок, в якому на довгі роки розташувалися Губерніальне управління та Фінансова дирекція. Першу частину будівлі споруджено за планами арх. Мерца (1792–1800 рр.), другу – за проектом арх. Ю. Глоговського (1838–1844 рр.). Після II-ї світової війни будинок розібрали, у 1950–1952 рр. упорядкували тильний фасад Єзуїтської колегії та розбили сквер.

Trzemeski E. Ulica i Wały Hetmańskie.
– Lwów, ok. 1890 r. – 12x18 cm. – I.K.
Początek władzy Austrii we Lwowie zapisał się wydarzeniem nader ważnym dla rozwoju zabudowy Lwowa – rozbiórką miejskich obwarowań. Fotografia przedstawia nowe centrum Lwowa – wyraźną, prostą linię zabudowy wzdłuż ul. Hetmańskiej (na miejscu murów) oraz bulwar Wały Hetmańskie (na miejscu zasypanego łożyska rzeki Pełtwi i zniesionych wałów miejskich). Na pocz. XIX w. na Wałach Niższych ch od pl. Świętego Ducha wzdłuż tylnej elewacji Kolegium Jezuitów wzniesiono wielki gmach administracyjny, w którym przez długie lata mieścił się Urząd Gubernialny oraz Dyrekcja Finansowa. Pierwszą część gmachu wzniesiono według planów arch. Merza (w l. 1792–1800), drugą – według projektu arch. J. Głogowskiego (w l. 1838–1844). Po II Wojnie światowej budynek rozebrano, w l. 1950–1952 przeprowadzono rekonstrukcję tylnej elewacji Kolegium Jezuickiego, oraz założono skwer.

Едер Ю. "Червоний монастир" – казарми в 1890 р. – Львів. – 10x13,8 см. – ЛІМ, Фм 698.
Підпис помилковий, фотографія виконана бл. 1870 р., на ній зображені казарми піхоти ім. Франца-Йосифа, збудовані бл. 1850–1851 рр. на пл. Францисканській, між вулицями Кармелітською та Курковою (нині – вул. "Просвіти" та Лисенка).

Eder J. "Czerwony klasztor" – koszary w r. 1890. – Lwów. – 10x13,8 cm. – LMH, Fm 698.
Podpis na przechowywanym oryginale zdjęcia jest mylny. Fotografia wykonana ok. 1870 r. przedstawia koszary piechoty im. Franciszka Józefa, zbudowane w latach 1850–1851 przy pl. Franciszkańskim, między ulicami Karmelicką i Kurkową („Proswity" i Łysenki).

Едер Ю. Подвір'я Великих казарм на Замарстинівській.
– Львів, 1890 р. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 2811.
Підпис помилковий; на фотографії, виконаній бл. 1880
– 1890 рр. зображено подвір'я Греко-католицької семінарії
Св. Духа з боку вул. Сикстуської (Дорошенка).
Монастир і костел домініканок Св. Катерини Сієнської було
збудовано у 1722–1728 рр. коштом княгині Теофілії Вишневецької,
сестри короля Станіслава Лещинського. Після касати ордену в
1783 р. будівлю передано Греко-католицькій духовній семінарії,
заснованій за сприяння імператора Йосифа II. Семінарська церква,
розташована у колишньому костелі, отримала назву Св. Духа.
Іконостас та вівтар розписав відомий львівський живописець Лука
Долинський. З правого боку церкви містилась мармурова таблиця,
присвячена 100-річчю Маркіяна Шашкевича. У 1888–1890 рр.
архітектор Сильвестр Гаврищкевич спорудив новий семінарський
будинок, від 1928 р. тут розташувалася Богословська академія.

Trzemeski E. Podwórze Wielkich Koszar przy ul. Zamarstynowskiej.
– Lwów, 1890 r. – 10x14 cm. – LMH, Fm 2811.
Podpis na przechowywanym oryginale zdjęcia jest mylny.
Fotografia wykonana w l. 1880–1890 przedstawia podwórze Seminarium
Greckokatolickiego od strony ul. Sykstuskiej (Doroszenki).
Klasztor sióstr dominikanek i kościół p.w. św. Katarzyny Sieneńskiej
w tym miejscu zbudowano w latach 1722–1728 sumptem księżnej
Teofili Wiśniowieckiej, siostry króla Stanisława Leszczyńskiego.
Po kasacie zakonu w 1783 r. zabudowania przekazano greckokatolickiemu
Seminarium Duchownemu, założonemu przy poparciu cesarza
Józefa II. W dawnym kościele rozmieszczono cerkiew seminaryjną
p.w. Świętego Ducha. Ikonostas i część ołtarzową cerkwi malował
Łukasz Doliński. Po prawej stronie cerkwi umieszczona była tablica
poświęcona stuleciu urodzin Markiana Szaszkiewicza. W latach
1888–1890 arch. Sylwester Hawryszkiewicz zbudował nowy gmach
Seminarium, a od 1928 r. mieściła się w nim Akademia Teologiczna.

Невідом. фотограф. Театр Скарбека.
– Львів, бл. 1894 р. – 12x18 см. – І.К.

Це перша у Львові збудована за призначенням театральна споруда, що відбулося завдяки меценатству графа Станіслава Скарбека (1780–1848). Граф Скарбек отримав дозвіл на будову та експлуатацію театра, який мав бути складовою частиною своєрідного культурно-розважального комплексу – театр, помешкання для акторів, приміщення для різних товариств, зали засідань, готель на 300 номерів, кавярні, крамниці (1835). Однією з багатьох умов привілею терміном на 50 років було дотримання паритету щодо вистав: 4 вистави на тиждень німецькою мовою, а решта – польською, французькою чи італійською мовами. Знаменитий театр був споруджений у 1839–1842 рр. на ділянці, наданій міською владою, де колись височів давній Низький замок. Театр було споруджено за проектом віденського архітектора Алоїза Піхля за участю львівського будівничого Йогана Зальцманна. Львів отримав першокласну театральну споруду із залом на 1460 місць, тоді це був третій за кількістю місць театр у Європі після знаменитого міланського Ла Скала (3000 місць) та Дрезденського придворного театра (2000 місць). Прем'єра в новому театрі відбулася 27 квітня 1842 р. комедією львів'янина, видатного польського драматурга Александера Фредра "Дівочі обітниці". 1871 р. у вестибюлі театра встановлено фігуру графа С. Скарбека (ск. Парис Філіппі). У 1902 р. арх. Якуб Баллабан перебудував приміщення для розташування філармонії, 1908 р. тут функціонував один з перших львівських кінотеатрів "Уранія". Тільки в 1940 р. в будинку знов почав діяти театр.

Fotograf nieznany. Teatr Skarbka.
– Lwów, ok. 1894 r. – 12x18 cm. – I.K.

Teatr Skarbka był pierwszym we Lwowie gmachem wzniesionym w celu służenia sztuce. Stało się to dzięki mecenatowi hrabiego Stanisława Skarbka (1780–1848), który w 1835 r. otrzymał „przywilej teatralny" – pozwolenie na budowę i użytkowanie teatru, który miał stanowić część zespołu łączącego teatr, mieszkania dla aktorów, pomieszczenia dla rozmaitych stowarzyszeń, sale posiedzeń, hotel na 300 pokojów, kawiarnie, sklepy. Jednym z wielu warunków przywileju było dotrzymywanie parytetu przedstawień: cztery spektakle w tygodniu powinny być w języku niemieckim, pozostałe mogły być po polsku, francusku lub włosku. Znakomity teatr zbudowano w l. 1839–1842 na działce, gdzie niegdyś stał Niski Zamek. Teatr wzniesiono według projektu wiedeńskiego arch. A. Pichla i lwowskiego budowniczego J. Salzmanna. Lwów otrzymał gmach teatru z widownią na 1460 miejsc – wówczas był to trzeci pod względem ilości miejsc teatr Europy, po słynnej mediolańskiej La Scali (3000 miejsc) oraz nadwornym teatrze w Dreźnie (2000 miejsc). Na uroczystość otwarcia teatru 27 kwietnia 1842 r. przedstawiono komedię „Śluby panieńskie" Aleksandra Fredry. W 1871 r. w westybulu teatru ustawiono posąg St. hr. Skarbka, dłuta P. Filippiego. W 1902 r. arch. J. Bałłaban przystosował pomieszczenia teatru dla potrzeb filharmonii. W 1908 r. otwarto tu kino „Urania", jedno z pierwszych we Lwowie. Dopiero od 1940 r. w gmachu Skarbka znów począł działać teatr. Od końca II Wojny światowej mieści się tutaj dramatyczny Teatr im. Marii Zańkowieckiej.

Рихновський Ф. Галицька ощадна каса. – Львів, 1894 р. – 40х30 см. – ЛІМ, Фм 500. Це найстаріша з галицьких кредитних установ, створена з ініціативи Краєвих Станів у 1842 р., вона розташувалася на вул. Маєрівській, 2 (Січових Стрільців). У 1889–1891 рр. на місці давнього "Англійського" готелю на вул. Карла-Людвіга, 15 (пр. Свободи) за проектом видатного польського арх., професора та ректора Львівської політехніки Юліана Октавіана Захаревича збудовано ефектну монументальну споруду Галицької ощадної каси. Нині – Музей етнографії та художнього промислу НАН України.

Rychnowski F. Galicyjska Kasa Oszczędności. – Lwów, 1894 r. – 40x30 cm. – LMH, Fm 500. Galicyjska Kasa Oszczędności – najstarsza z galicyjskich instytucji kredytowych, utworzona z inicjatywy Stanów Krajowych w 1842 r. – mieściła się początkowo przy ul. Majerowskiej 2 (Strzelców Siczowych). W latach 1889–1891 na miejscu dawnego hotelu „Angielskiego" przy ul. Karola Ludwika 15 (aleja Swobody) według projektu wybitnego polskiego architekta, profesora i rektora Lwowskiej Szkoły Politechnicznej Juliana Oktawiana Zachariewicza zbudowano okazały, monumentalny gmach Galicyjskiej Kasy Oszczędności. Dziś mieści się w nim Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy.

Невідом. фотограф. Загальний вид міста з боку вул. Пелчинської. – Львів, бл. 1890 р. – 10x15 см. – І.К.
З лівого боку – вид на Кастелівку; в центрі – будинки на розі вул. Коперника та Ленартовича (Нечуй-Левицького), на задньому плані – собор Св. Юра; з правого боку – костел Св. Марії Магдалини.

Fotograf nieznany. Ogólny widok miasta ze strony ul. Pełczyńskiej. – Lwów, ok. 1890 r. – 10x15 cm. – I.K.
Z lewej strony – widok na Kastelówkę; w centrum – kamienice u zbiegu ulic Kopernika oraz Lenartowicza (Neczuja-Łewyckiego); w głębi – cerkiew Św. Jura; z prawej strony – kościół Św. Marii Magdaleny.

Тшемеський Е. Будинок на Кастелівці.
– Львів, 1891 р. – 10x15 см. – І.К.
Будинок родини Треберів на Кастелівці, через три роки на цьому місці збудують першу львівську електростанцію.

Trzemeski E. Willa na Kastelówce.
– Lwów, 1891 r. – 10x15 cm. – I.K.
Willa Treberów na Kastelówce; trzy lata później w tym miejscu zbudowano pierwszą lwowską elektrownię.

Рихновський Ф. Перша львівська електростанція.
– Львів, 1894 р. – 25х37 см. – І.К.

Впровадження електричного трамваю у Львові спричинило електрифікацію міста. Віденська акціонерна фірма Сіменс&Гальске інвестувала капітал у створення трамвайної мережі та отримала на два роки виняткове право її експлуатації. У 1891–1894 рр. на березі річки Млинівки біля збігу вулиць Пелчинської, Коперника та Вулецької була збудована електростанція постійного струму потужністю 400 кінських сил (що відповідає сучасним 300 кВт) і трамвайний парк для перших львівських трамваїв. Від 27 квітня 1894 р. на вулицях Львова почався регулярний трамвайний рух. 1896 р. місто викупило трамвайну мережу та електростанцію за 1680 тис. крон. Було створено Міські електричні заклади. З побудовою Міського театру (1900) електричний струм почали використовувати для освітлення. Електростанція відтоді виконувала потрійне завдання: постачала струм для трамвайної мережі; для освітлення міста; для освітлення помешкань та промислових закладів.

Rychnowski F. Pierwsza lwowska elektrownia.
– Lwów, 1894 r. – 25x37 cm. – I.K.

Zaprowadzenie we Lwowie elektrycznego tramwaju spowodowało elektryfikację miasta. Wiedeńska spółka akcyjna Siemens&Halske zainwestowała kapitał w budowę sieci tramwajowej oraz otrzymała na dwa lata wyłączne prawo jej użytkowania. W latach 1891–1894 na brzegu rzeczki Młynówki u zbiegu ulic Pełczyńskiej, Kopernika i Wuleckiej została zbudowana elektrownia prądu stałego o mocy 400 końskich sił (co odpowiada współczesnym 300 kWt) i remiza dla pierwszych lwowskich tramwajów. Od 27 kwietnia 1894 r. na ulicach Lwowa rozpoczął się regularny ruch tramwajowy. W 1896 r. miasto wykupiło sieć tramwajową i elektrownię za 1680 tys. koron. Powstały Miejskie Zakłady Elektryczne. Od chwili otwarcia Teatru Wielkiego (1900) prąd elektryczny zaczęto wykorzystywać dla oświetlenia. Elektrownia odtąd wykonywała potrójne zadanie: dostarczała prądu dla sieci tramwajowej, oświetlenia miasta oraz dla potrzeb zakładów przemysłowych.

Невідом. фотограф. Школа ім. ціс. Єлизавети.
– Львів, кінець XIX ст. – 22x29 см. – І.К.

У 1846 р. була створена тривіальна школа "У Св. Миколая" (власне дві – чоловіча та жіноча), що розташувалася в орендованому будинку на вул. Гончарській (Драгоманова). В перший же рік у школі навчався 71 учень. У 1855 р. школу назвали іменем цісаревої Єлизавети, ще через п'ять років для розміщення учнів вже не вистачало орендованих приміщень. Отже, міська влада орендувала для школи будинок № 8 на вул. Зеленій, де був розташований міський сиротинець, але невдовзі школу перенесено на вул. Зелену, 6 – ріг вул. Яблоновських (Руставелі). Нарешті, в 1872 р. школа ім. ціс. Єлизавети розташувалася у спеціально спорудженому будинку на Зеленій, 10 (арх. Й. Енгель). За 130 років розташування в будинку навчальних закладів його багаторазово перебудовували, так що досить важко впізнати в колишній школі ім. ціс. Єлизавети нинішню середню спеціальну музичну школу ім. С. Крушельницької.

Fotograf nieznany. Szkoła im. Cesarzowej Elżbiety.
– Lwów, koniec XIX w. – 22x29 cm. – I.K.

W 1846 r. utworzono szkołę trywialną "U Św. Mikołaja" (ściśle mówiąc, dwie – męską i żeńską), która mieściła się w wynajętym budynku przy ul. Garncarskiej. W pierwszym roku istnienia do szkoły uczęszczało miała 71 uczniów. W 1855 r. szkołę nadano imię Cesarzowej Elżbiety.Po pięciu latach dla uczniów i uczennic już nie wystarczały dotychczasowe pomieszczenia. W związku z tym, rada miejska wynajęła dla Szkoły budynek przy ul. Zielonej 8, gdzie wcześniej mieścił się miejski sierociniec. Niebawem szkołę przeniesiono do budynku na rogu Zielonej 6 i ul. Jabłonowskich. W 1872 r., Szkoła rozmieściła się w specjalnie wzniesionym gmachu przy ul. Zielonej 10 (arch. J. Engel). W ciągu 130 lat gmach, stale służący szkolnictwu, wielokrotnie przebudowywano, tak że niełatwo poznać w dawnej Szkole im. Cesarzowej Elżbiety dzisiejszą Średnią Specjalną Muzyczną Szkołę im. S. Kruszelnickiej.

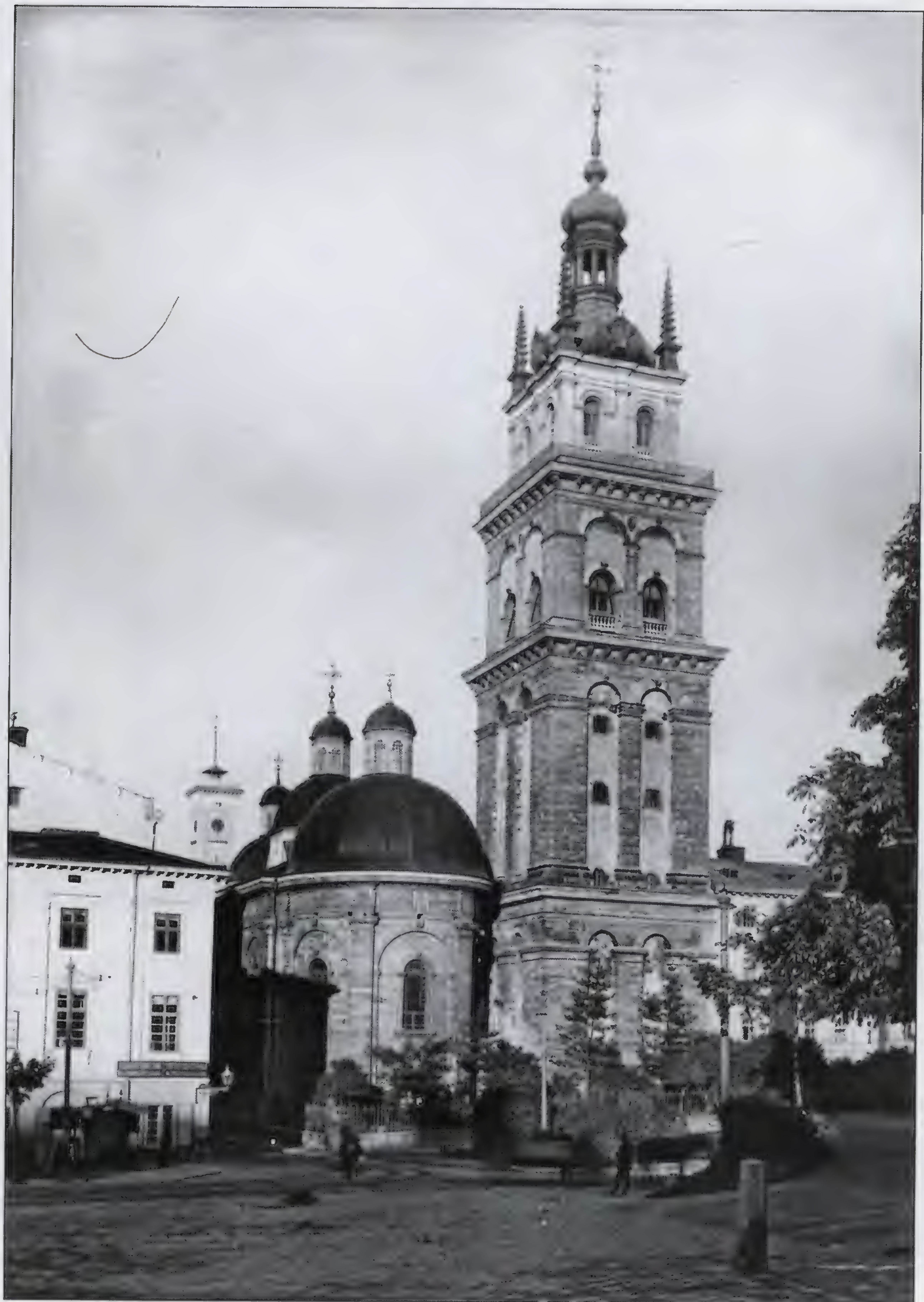

Невідом. фотограф. Вул. Підвальна.
– Львів, бл. 1905 р. – 30x40 см. – ЛІМ, Фн 628.
Архаїчний вигляд вулиці Підвальної перед побудовою споруди
Страхового товариства "Дністер" на розі з вул. Руською.
Зліва на фотографії будинок давнього міського арсеналу;
справа – огорожа скверу на Губернаторських Валах.

Fotograf nieznany. Ul. Podwale.
– Lwów, ok. 1905 r. – 30x40 cm. – LMH, Fm 628.
Archaiczny widok Podwala przed budową gmachu
Towarzystwa "Dnister". Z lewej strony –
gmach dawnego Arsenału miejskiego;
z prawej – ogrodzenie Wałów Gubernatorskich.

Невідом. фотограф. Успенська церква. – Львів, поч. XX ст. – 18x12 см. – І.К. Ансамбль споруд Успенського братства на вул. Руській складають вежа Корнякта, каплиця Трьох Святителів та церква Успення Пресвятої Богородиці, збудовані на місці первісної церкви (1421). Монументальна вежа заввишки 65 м отримала назву від свого фундатора, купця Костянтина Корнякта. Теперішній вигляд вежа, збудована в 1572–1578 рр. арх. Петром Барбоном, отримала після відбудов та реставрацій 1695, 1780, 1795 рр. Мальовнича Трьохсвятительська каплиця (Св. Іоана Золотоустого, Св. Григорія, Св. Василія) споруджена в 1578–1584 рр. будівничим А. Підлісним, у 1672 р. відбудована коштом братчика О. Балабана. Головний храм – Успенська (Волоська, Руська) церква – збудований у 1591–1629 рр. Павлом Римлянином, Войцехом Капіносом, закінчив будову Амброзій Прихильний. Посвячення церкви відбулося 26 січня 1631 року.

Fotograf nieznany. Uspeńska cerkiew. – Lwów, pocz. XX w. – 18x12 cm. – I.K. Zespół budowli Bractwa Uspeńskiego przy ul. Ruskiej składa się z wieży Korniakta, kaplicy Trzech Wielkich Świętych oraz właściwej cerkwi Zaśnięcia Najświętszej Bogarodzicy, zbudowanych na miejscu pierwotnej cerkwi (z 1421 r.). Monumentalna wieża o wysokości 65 m nosi imię fundatora, kupca Konstantego Korniakta. Wieża, wzniesiona w latach 1572–1578 przez arch. Piotra Barbona, nabrała obecnego wyglądu na skutek szeregu renowacji i restauracji w latach 1695, 1780, 1795. Malownicza kaplica Trzech Wielkich Świętych (Św. Jana Złotoustego, Św. Grzegorza Teologa i Św. Bazylego Wielkiego) została zbudowana w latach 1578–1584 przez Andrzeja Podleśnego, a w 1672 r. odbudowana kosztem członka Bractwa A. Bałłabana. Budowę głównej świątyni – Uspeńskiej (Wołoskiej, Ruskiej) cerkwi – prowadzili w latach 1591–1629 architekci Paweł Rzymianin i Wojciech Kapinos, a ukończył Ambroży Przychylny. Poświęcenie cerkwi odbyło się 26 stycznia 1631 r.

Невідом. фотограф. Площа Стрілецька.
– Львів, кінець XIX ст. – 12x18 см. – І.К.
Площа у формі чотирикутника між вулицями Підвальною, Гродзіцьких (Друкарською), Стрілецькою (С. Гавришкевича) та Губернаторськими Валами. В 1840–1871 рр.тут містився Дров'яний ринок, у 1871 р. площа отримала назву Стрілецької від давньої стрільниці, розташованої на цьому місці. Нині – це площа Данила Галицького.

Fotograf nieznany. Plac Strzelecki.
– Lwów, koniec XIX w. – 12x18 cm. – I.K.
Plac stanowił czworobok między ulicami Podwale, Grodzickich (Drukarską), Strzelecką (Hawryszkiewycza) i Wałami Gubernatorskimi. W latach 1840–1871 znajdował się tu Targ Drzewny. W 1871 r. plac otrzymał nazwę Strzeleckiego od dawnej strzelnicy miejskiej położonej w tym miejscu za murem miejskim. Obecnie – plac Daniela Halickiego.

Гольдберг М. Пл. Академічна.
– Львів, бл. 1890 р. – 10x15 см. – І.К.
Після засклепіння Полтви на вул. Академічній, в її кінці утворилася невелика площа. З правого боку – сад, в якому ще існує палацик родини Фредрів, з меморіальною дошкою графа Александера Фредра, львів'янина, видатного польського драматурга, почесного громадянина нашого міста. Перед І Світовою війною спадкоємці Фредра продали ці земельні ділянки під забудову – так виникли вулиці Лозинського та Сенаторська (нині вул. Герцена та Стецька). На розі цих вулиць коштом колишніх власників у 1906 р. за проектом А. Захаревича збудовано студентський гуртожиток – Академічний дім ім. А. Міцкевича.

Goldberg M. Plac Akademicki.
– Lwów, ok. 1890 r. – 10x15 cm. – I.K.
Po zasklepieniu rz. Pełtwi na odcinku ul. Akademickiej przy końcu ulicy powstał nieduży plac. Po prawej stronie widać ogród, w którym istnieje jeszcze pałacyk rodziny Fredrów, z tablicą pamiątkową ku czci Aleksandra hr. Fredry (1793–1876), wybitnego polskiego komediopisarza, honorowego obywatela miasta Lwowa. Przed I Wojną światową spadkobiercy A. Fredry sprzedali te działki ziemi pod zabudowę – powstały na nich ulice Łozińskiego oraz Senatorska (dziś ul. Hercena i Stećki). Na rogu tych ulic kosztem dawnych właścicieli w 1906 r. arch. Alfred Zachariewicz zbudował bursę studencką – Dom Akademicki im. A. Mickiewicza.

Тшемеський Е. Художньо-промислова школа на вул. Театральній, 17. – Львів, 1892 р. – 8,4х13,3 см. – ЛІМ, Фм 2579.

1877 р. при Міському промисловому музеї, що тимчасово містився в будинку Стрільниці на вул. Курковій, було відкрито школу художнього промислу; в наступному році музей разом із школою перенесено до ратуші. Школа об'єднувала фахові школи для підготовки мулярських, будівельних слюсарських підмайстрів; школу художнього промислу; загальнодоступні зали для рисунку та моделювання та промислову доповнюючу школу для учнів майстрів. У 1890–1892 рр. завдяки ювілейній фундації Галицької ощадної каси за планами професора Густава Бізанца за участю арх. Юліуша Гохбергера та Григорія Пежанського на вул. Театральній споруджено будинок Художньо-промислової школи.

Trzemeski E. Szkoła Przemysłowa przy ul. Teatralnej 17. – Lwów, 1892 r. – 8,4x13,3 cm. – LMH, Fm 2579.

W 1877 r. przy miejskim Muzeum Przemysłowym, które tymczasowo mieściło się w budynku Strzelnicy przy ul. Kurkowej, otwarto Szkołę Przemysłu Artystycznego. W następnym roku Muzeum wraz ze Szkołą przeniesiono do ratusza. Szkoła Przemysłowa łączyła pod jednym dachem specjalistyczne fachowe szkoły podmajstrów murarzy, budowniczych i ślusarzy; szkołę przemysłu artystycznego, ogólnodostępne sale nauki rysunku i modelunku oraz dodatkową przemysłową szkołę dla uczniów mistrzów. W latach 1890–1892 przy ul. Teatralnej 17 dla Szkoły Przemysłowej wzniesiono gmach własny dzięki jubileuszowej fundacji Galicyjskiej Kasy Oszczędności, według planów prof. Gustawa Bisanza przy udziale architektów Juliusza Hochbergera i Grzegorza Pełańskiego.

Тшемеський Е. Будинок міської народної школи ім. А. Міцкевича на вул. Театральній, 15. – Львів, 1892 р. – 8х12 см. – І.К.

Початок її діяльності сягає 1775 р., коли у Львові була відкрита перша німецька школа – вона розташувалася в приміщенні Колегії єзуїтів, а від 1783 р. – у потринітарських будівлях, пристосованих для розміщення університету. Наприкінці XVIII – на поч. XIX ст. в школі готували вчителів для німецьких шкіл, яких у Галичині бракувало, 1825 р. саме в цій школі з'явилася перша у Львові шкільна бібліотека. Після знищення університетських будинків школа розташувалася в ратуші, а потім в будинку Бауровича на вул. Валовій, 4. 1890 р. школу назвали на честь А. Міцкевича, а від 1892 р. учні вчилися вже в новому будинку на вул. Театральній, 15, спеціально спорудженому за проектом Ю. Гохбергера та І. Брунека. Скульптуру А. Міцкевича на фасаді виконав С. Левандівський.

Trzemeski E. Gmach miejskiej Szkoły Ludowej im. A. Mickiewicza przy ul. Teatralnej 15. – Lwów, 1892 r. – 8x12 cm. – I.K.

Początki Szkoły sięgają 1775 r., kiedy we Lwowie otwarto ją jako pierwszą niemiecką, tzw. "normalną" szkołę. Początkowo Szkołę rozmieszczono w dawnym Kolegium Jezuickim, a od 1783 r. w budynkach potrynitarskich, przystosowanych do potrzeb uniwersytetu. Na przełomie XVIII – z pocz. XIX w. kształcono tutaj nauczycieli dla szkół niemieckich, których brakowało w Galicji. W 1825 r. w Szkole pojawiła się pierwsza we Lwowie biblioteka szkolna. Po 1848 r. Szkołę rozmieszczono w ratuszu, a później w kamienicy Baurowicza przy ul. Wałowej 4. W 1890 r. Szkole nadano imię A. Mickiewicza, a od 1892 r. jej uczniowie uczęszczali już do nowego gmachu przy ul. Teatralnej 15, wzniesionego wg pr. arch. J. Hochbergera i I. Bruncka. Posąg A. Mickiewicza umieszczony w niszy na fasadzie wykonał St. R. Lewandowski.

Тшемеський Е. Гімназія ім. Франца-Йосифа.
– Львів, 1892 р. – 8х12 см. – ЛІМ, Фм 2579 а.
Гімназія ім. Франца-Йосифа була відкрита у 1857 р. і розташувалася в кількох приміщеннях будинку "Під Гускою" на вул. Бляхарській, 11 (І. Федорова). В 1864–1876 рр. гімназія містилась в будівлях Бернардинського монастиря на вул. Валовій. У 1875–1876 рр. спеціально для гімназії Франца-Йосифа за проектом Ю. Гохбергера був споруджений будинок на вул. Баторія, 5 (Князя Романа). До 1870 р. на цьому місці був давній костел кармелітів Св. Леонарда. Будинок гімназії прикрашають розташовані в нішах 3-го поверху фігури видатних поляків: А. Міцкевича, Т. Чацького, Є. Оссолінського, Я. Снядецького, М. Коперника, Я. Длугоша роботи скульптора Тадеуша Барончa.

Trzemeski E. Gimnazjum im. Franciszka Józefa.
– Lwów, 1892 r. – 8x12 cm. – LMH, Fm 2579a.
Gimnazjum im. Franciszka Józefa zostało otwarte w 1857 r. i zajmowało wówczas kilka pomieszczeń w kamienicy "Pod Gęsią" przy ul. Blacharskiej 11 (I. Fedorowa). W l. 1864–1876 Gimnazjum mieściło się w zabudowaniach klasztoru Bernardynów przy ul. Wałowej. W l. 1875–1876 wg pr. arch. J. Hochbergera celowo dla Gimnazjum wzniesiono gmach przy ul. Batorego 5 (Kniazia Romana). Do 1870 r. na tym miejscu stał kościół Karmelitów trzewiczkowych p.w. Św. Leonarda. Gmach gimnazjum zdobią umieszczone w niszach drugiego piętra posągi sławnych Polaków: A. Mickiewicza, T. Czackiego, J. Ossolińskiego, J. Śniadeckiego, M. Kopernika, J. Długosza dłuta Tadeusza Barącza.

Тшемеський Е. Будинок Кримінального суду.
– Львів, 1892 р. – 8,5x12 см. – ЛІМ, Фм 2584.
У 1892 р. на вул. Баторія, 1-3 за планами арх. Францішека Сковрона споруджено будинок Палацу справедливості (Палацу правосуддя, Палацу юстиції). Аттик будинку оздоблювала скульптурна група "Справедливість" різця Леонардо Марконі.

Trzemeski E. Gmach Sądu Karnego.
– Lwów, 1892 r. – 8,5x12 cm. – LMH, Fm 2584.
W 1892 r. przy ul. Batorego 1–3 według planów arch. Franciszka Skowrona wzniesiono gmach Pałacu Sprawiedliwości (Pałacu Sądownictwa). Szczyt gmachu wieńczy alegoryczna grupa rzeźbiarska "Sprawiedliwość" dłuta Leonarda Marconiego.

Тшемеський Е. Хімічно-мінералогічний
інститут Львівського університету.
– Львів, 1892 р. – 5х12,2 см. – ЛІМ, Фм 2584 а.
1892 р. на земельній ділянці, що належала Ботанічному саду Львівського університету на вул. Длугоша (Кирила та Мефодія) було збудовано споруду хімічно-мінералогічного корпусу університету. Будинок було споруджено за планами віденського архітектора Різорі під керівництвом Ю. Браунзайса, який представляв департамент будівництва ц. к. намісництва.

Trzemeski E. Instytut Chemiczno-mineralogiczny
Uniwersytetu Lwowskiego.
– Lwów, 1892 r. – 5x12,2 cm. – LMH, Fm 2584a.
W 1892 r. na parceli należącej do ogrodu botanicznego Uniwersytetu Lwowskiego przy ul. Długosza (Cyryla i Metodego) wzniesiono budynek Instytutu chemiczno-mineralogicznego. Gmach powstał według planów wiedeńskiego architekta Risori pod kierownictwem J. Braunseisa, reprezentującego wydział budownictwa c.k. namiestnictwa.

Тшемеський Е. Медичний факультет університету. – Львів, 1894 р. – 5,8x12,3 см. – ЛІМ, Фм 2582.
Численні петиції міської влади та галицького сейму до австро-угорського уряду щодо доповнення Львівського університету лікарським відділом були задовільнені в 1891 р. За сприяння намісника Галичини графа К. Бадені університет отримав медичний факультет. Міська влада надала під будівництво земельні ділянки на вул. Пекарській та субсидію, а уряд зобов'язався спорудити комплекс навчального закладу та обладнати його. У 1894 р. на вул. Пекарській, 52 за проектом Ю. Браунзайса було споруджено перші три будівлі: головний будинок описової анатомії та фізіології; зліва – будинок судової медицини; справа – патології, хімії та фармакології. Медичний факультет утворено 1894 р. перенесенням з філософського відділу кількох кафедр: фармакогнозії, анатомії людського тіла, гігієни та фізіології людини.

Trzemeski E. Wydział Medyczny Uniwersytetu. – Lwów, 1894 r. – 5,8x12,3cm. – LMH, Fm 2582.
Wskutek licznych petycji władz miejskich oraz Sejmu Galicyjskiego w 1891 r. rząd Austro-Węgier przyjął pozytywną decyzję w sprawie poszerzenia Uniwersytetu Lwowskiego o wydział lekarski. Przy poparciu namiestnika Galicji hrabiego K. Badeniego na Uniwersytecie organizowano wydział medyczny. Władza miejska nadała parcele budowlane przy ul. Piekarskiej oraz subsydię, a rząd zobowiązał się wznieść zespół budynków uczelni oraz zapewnić jej wyposażenie. W l. 1891–1894 r. przy ul. Piekarskiej 52 według projektu arch. Józefa Braunseisa zostały wzniesione trzy pierwsze budowle: główny gmach anatomii opisowej i fiziologii, po lewej stronie – budynek medycyny sądowej, po prawej – patologii, chemii oraz farmakologii. Wydział medyczny otwarto w 1894 r. przenosząc nań z wydziału filozoficznego kilka katedr: farmakologii, anatomii, hygieny i fiziologii człowieka.

Водзінський А. Будинок Валіхевича на пл. Галицькій, 6. – Львів, кін. XX ст. – 11x14,5 см. – ЛІМ, Фм 561.
На площі бачимо тільки один знайомий сучасному львів'янину об'єкт – будинок № 6 на розі з Валовою, 14, збудований у 1888 р. арх. Вінценти Кузневичем. У 1888–1939 рр. тут містилось москвофільське Товариство ім. М. Качковського. На першому поверсі – кавярня "Центральна".

Wodziński A. Budynek Walichiewicza przy pl. Halickim 6. – Lwów, kon. XIX w. – 11x14,5 cm. – LMH, Fm 561.
Z zabudowy końca XIX w. na placu zachował się obecnie tylko jeden obiekt – widoczny na zdjęciu budynek nr 6, na rogu ul. Wałowej 14, wzniesiony w 1884 r. przez arch. Wincentego Kuźniewicza. W latach 1888–1939 mieściło się tutaj "moskwofilskie" Towarzystwo im. M. Kaczkowskiego. W parterze kamienicy znajdowała się kawiarnia "Centralna".

Рихновський Ф. Площа Галицька.
– Львів, 1894 р. – 25x37 см. – І.К.
Площа Галицька, з видом на площу Бернардинську та костел бернардинів, прикрашена з нагоди приїзду імператора Франца-Йосифа на Крайову виставку 1894 р. Подібно до більшості площ центральної частини міста вона постала наприкінці XVIII ст. внаслідок ліквідації оборонних мурів та отримала свою назву від розташування під давньою Галицькою брамою.

Rychnowski F. Plac Halicki.
– Lwów, 1894 r. – 25x37 cm. – I.K.
Plac Halicki z widokiem na plac Bernardyński oraz kościół Bernardynów. Plac udekorowano z okazji przybycia cesarza Franciszka Józefa na Wystawę Krajową w 1894 r. Podobnie jak większość placów w śródmieściu, plac Halicki powstał pod koniec XVIII w. w wyniku rozbiórki miejskich murów obronnych i dostał nazwę od istniejącej dawniej w pobliżu Bramy Halickiej.

Невідом. фотограф. Галицький ринок.
– Львів, бл. 1892 р. – 12x18 см. – ЛІМ, Фм 1031.
В 1891 р. гміна м. Львова з метою влаштування міського ринку закупила земельні ділянки Бесядецьких та Саврацького на межі Бернардинської та Галицької площ. В наступному році віденська фірма "Енд та Горн" здійснила будову взірцево обладнаного ринку, компактно розташованого в щільній забудові центральної частині міста.

Fotograf nieznany. Targowisko na pl. Halickim.
– Lwów, ok. 1892 r. – 12x18 cm. – LMH, Fm 1031.
W 1891 r. gmina miasta Lwowa w celu utworzenia miejskiego targowiska wykupiła działki na gruntach Biesiadeckich i Sawrackiego znajdujących się przy placu Bernardyńskim i Halickim. W następnym roku wiedeńska firma "End i Horn" zbudowała wzorcowo urządzone Targowisko Miejskie, ściśle wkomponowane w szczelnej zabudowie śródmieścia.

Рихновський Ф. Вул. Леона Сапєги.
– Львів, 1894 р. – 25x37 см. – І.К.
Один з перших львівських трамваїв на вул. Леона Сапєги (С. Бандери) біля Політехнічної школи.

Rychnowski F. Ulica Leona Sapiehy.
– Lwów, 1894 r. – 25x37 cm. – I.K.
Jeden z pierwszych lwowskich tramwajów na ul. Leona Sapiehy (Bandery) w pobliżu Szkoły Politechnicznej.

Рихновський Ф. Вул. Зиблікевича.
– Львів, 1894 р. – 30х40 см. – ЛІМ, Фм 538.
Вулицею Зиблікевича в 1886 р. було названо відрізок нинішньої вул. Ів. Франка від початку Зеленої до Стрийської. Перший будинок справа – наріжник майбутньої вул. Романовича (Саксаганського).

Rychnowski F. Ulica Zyblikiewicza.
– Lwów, 1894 r. – 30x40 cm. – LMH, Fm 538.
W roku 1886 odcinek dzisiejszej ul. Iw. Franki od wylotu ul. Zielonej do ul. Stryjskiej nazwano imieniem Mikołaja Zyblikiewicza, Marszałka Sejmu Galicijskiego. Pierwsza, po prawej stronie, kamienica stoi na rogu przyszłej ulicy Romanowicza (Saksagańskiego).

Рихновський Ф. Головний поштамт.
– Львів, 1894 р. – 30х40 см. – ЛІМ, Фм 418.
Будинок Головної пошти споруджений в 1887–1889 рр. на земельній ділянці, що належала греко-католицькій Духовній семінарії (вздовж вул. Коперника). Львівський архітектор Сильвестр Гавришкевич з незначними змінами реалізував проект віденського архітектора Ф. Зетца. Будувала пошту фірма Л. Рамулта і Ю. Цибульського.

Rychnowski F. Poczta Główna.
– Lwów, 1894 r. – 30x40 cm. – LMH, Fm 418.
Gmach Poczty Głównej wzniesiono w latach 1887–1889 na działce należącej do greckokatolickiego Seminarium Duchownego (od strony ul. Kopernika). Lwowski architekt Sylwester Hawryszkiewicz zrealizował z nieznacznymi zmianami projekt wiedeńskiego architekta Fr. Setza. Gmach Poczty budowała firma Ludwika Ramułta i Juliana Cybulskiego.

Тшемеський Е. Галицький сейм.
– Львів, 1894 р. – 12,2x20 см. – І.К.
Монументальна споруда Галицького сейму збудована у 1877–1881 рр. за проектом Юліуша Гохбергера на місці давнього Казино Гехта. Центральна частина фасаду багато декорована скульптурами Т. Ригера – алегоричними фігурами Галичини, Вісли та Дністра, а також алегоричними композиціями "Праця" та "Освіта" (перед входом). Інтер'єри і зал засідань оздоблювали кращі тогочасні скульптори та живописці З. Трембецький, Г. Родаковський, Я. Матейко, Г. Семирадський, К. Похвальський.

Trzemeski E. Sejm Galicyjski.
– Lwów, 1894 r. – 12,2x20 cm. – I.K.
Monumentalny gmach Sejmu wzniesiono w latach 1877–1881 według projektu arch. Juliusza Hochbergera na miejscu dawnego Kasyna Höchta. Centralny ryzalit fasady zdobią rzeźby dłuta Teodora Rygiera: na attyce – grupa "Opiekuńczy duch Galicji", przedstawiająca personifikacje Galicji oraz rzek Wisły i Dniestru; przy wejściu – alegoryczne kompozycje "Praca" i "Oświata". Wnętrza gmachu i salę posiedzeń Sejmu dekorowali najlepsi ówcześni rzeźbiarze i malarze: Zygmunt Trębecki, Henryk Rodakowski, Jan Matejko, Henryk Siemiradzki, Kazimierz Pochwalski.

Рихновський Ф. Губернаторські Вали.
– Львів, 1894 р. – 30x40 см. – ЛІМ, Фм 525.
Губернаторські Вали (до 1860 р. – Верхні Вали) – бульвар на місці давніх міських укріплень між вул. Чарнецького (Винниченка) та Підваллям. Довгі тінисті алеї, висаджені липами, каштанами, кленами, зайняли площу 1,8 га. Цей надзвичайно популярний свого часу променад створив у 1816–1820 рр. губерніальний радник Вільгельм Райценгайм; назва – від збудованого поруч у 1821 р. палацу губернатора. У 1894 р. повз резиденцію повинна була проходити трамвайна колія, однак задля спокою намісника, трамвай огинав бульвар та їхав вулицею Підвальною.

Rychnowski F. Wały Gubernatorskie.
– Lwów, 1894 r. – 30x40 cm. – LMH, Fm 525.
Wały Gubernatorskie (przed 1860 r. – Wały Wyższe) jest nazwą bulwaru na miejscu dawnych obwarowań miejskich, między ulicami Czarnieckiego (Wynnyczenki) a Podwalem. Długie cieniste aleje, obsadzone kasztanami, lipami, klonami zajmują obszar 1,8 ha. Tę, w swoim czasie niezwykle popularną promenadę stworzył w latach 1816–1820 radca gubernialny Wilhelm Reitzenheim; nazwa pochodzi od wzniesionego obok w 1821 r. Pałacu Gubernatora. W 1894 r. planowano przeprowadzić tu tory tramwajowe lecz ze względu na bliskość Pałacu i dla zachowania spokoju tory ułożono na ul. Podwale omijając bulwar.

Невідом. фотограф. Загальний вид Софіївки з гори Св. Яцека.
– Львів, 1894 р. – 17х23 см. – І.К.
Вид на Софіївку, Стрийський парк, Загальну Крайову виставку 1894 р. та вул. Св. Софії, виконаний з гори Св. Яцека.

Fotograf nieznany. Ogólny widok Zofiówki z góry Św. Jacka.
– Lwów. 1894 r. – 17x23 cm. – I.K.
Widok z góry Św. Jacka na Zofiówkę, Park Stryjski, Powszechną Wystawę Krajową 1894 r. oraz ul. Św. Zofii.

Невідом. фотограф. Парк Кілінського.
– Львів, поч. XX ст. – 21x29,5 см. – ЛІМ, Фм 4447.
Стрийський парк (Кілінського) створено в 1887 р., за десять років до цього інспектор міських парків Арнольд Рерінг виконав проект розпланування парку, використовуючи природні властивості ландшафту цієї частини міста, що дало можливість створення одного з найгарніших парків тогочасної Європи. В долішній частині парку за пр. Ю. Марковського споруджено пам'ятник Яну Кілінському (1894), у 1895 р. у перебудованому павільйоні виставки 1894 р. відкрито ресторан.

Fotograf nieznany. Park Kilińskiego.
– Lwów, pocz. XX w. – 21x29,5 cm. – LMH, Fm 4447.
Park Stryjski (Kilińskiego) utworzono w 1887 r. Dziesięć lat przedtem inspektor parków miejskich Arnold Röhring opracował projekt rozplanowania parku, wykorzystując naturalne osobliwości krajobrazu tej części miasta. Dało to możliwość stworzyć jeden z najpiękniejszych parków ówczesnej Europy. W dolnej części parku wzniesiono według projektu Juliana Markowskiego pomnik Jana Kilińskiego (1894), w 1895 r. w pawilonie przeniesionym z Wystawy Krajowej w otwarto restaurację.

Тшемеський Е. Головна алея Загальної Крайової виставки 1894 р. – Львів, 1894 р. – 10x16 см. – І.К.
В 1894 р., в соту річницю повстання Костюшка, в період між 5 червня та 10 жовтня у Львові на терені Стрийського парку проводилась Загальна Крайова виставка, що стала потужним імпульсом до розвитку промисловості і торгівлі Галичини. На 50 га території виставки розплановано, збудовано та облаштовано найкращими фахівцями 130 павільонів. Упродовж п'яти місяців виставку відвідали майже півтора мільйона осіб.

Trzemeski E. Główna aleja Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r. – Lwów, 1894 r. – 10x16 cm. – I.K.
W 1894 r., w setną rocznicę insurekcji Kościuszkowskiej, w okresie od 5 czerwca do 10 października we Lwowie na terenie Parku Stryjskiego odbyła się Powszechna Wystawa Krajowa, która nadała potężny impuls rozwojowi przemysłu i handlu w Galicji. Na 50 ha terenów wystawowych przy udziale najlepszych fachowców zaplanowano, zbudowano i urządzono 130 pawilonów. W ciągu pięciu miesięcy wystawę zwiedziło prawie półtora miliona osób.

Тшемеський Е. Палац мистецтва.
– Львів, 1894 р. – 11x16 см. – І.К.
Палац мистецтва – один з найважливіших об'єктів Крайової виставки 1894 р., збудований за проектом Ф. Сковрона у співпраці з Григорієм Пежанським та Міхалом Лужецьким. Сьогодні тут облаштовано спортивний об'єкт.

Trzemeski E. Pałac Sztuki.
– Lwów, 1894 r. – 11x16 cm. – I.K.
Pałac Sztuki – jeden z najważniejszych obiektów Wystawy Krajowej 1894 r. – zbudowano według projektu arch. Franciszka Skowrona przy współpracy z Grzegorzem Pežańskim i Michałem Łużeckim. Dziś budowla pełni funkcię pływalni.

Тшемеський Е. Водонапірна вежа.
– Львів, 1894 р. – 16х10 см. – І.К.
Круглий мурований будинок, споруджений з каменю та цегли у вигляді середньовічної башти, був однією з оздоб Крайової виставки. Проект вежі виконав у 1894 р. тоді ще молодий технік Міхал Лужецький за ескізом проф. Юліана Захаревича, реалізували цей проект Якуб Балабан та Влодзімєж Подгородецький.

Trzemeski E. Wieża wodna.
– Lwów, 1894 r. – 16x10 cm. – I.K.
Okragła murowana budowla wzniesiona z kamienia i cegły, o kształcie średniowiecznej baszty, była jedną z ozdób Powszechnej Wystawy Krajowej. Projekt wieży opracował w 1894 r., młody wówczas technik Michał Łużecki według szkicu profesora Juliana Zachariewicza; zrealizowali projekt – Jakub Bałłaban i Włodzimierz Podhorodecki.

Тшемеський Е. Рацлавіцька панорама.
– Львів, 1894 р. – 11x17 см. – І.К.
28 травня 1894 р. закінчено полотно заввишки 15 м, 120 м завдовжки, на якому була зображена кульмінаційна сцена битви під Рацлавіцями. Ініціатором створення Панорами був видатний польський художник Ян Стика, з яким співпрацювали баталіст Войцех Коссак, пейзажист Людвік Боллер, художники Т. Попель, Т. Аксентович, З. Розвадовський, С. Батовський, В. Тетмайер, М. Созанський, В. Водзіновський. Панораму розміщено в ротонді, збудованій за проектом Людвіка Рамулта.

Trzemeski E. Panorama Racławicka.
– Lwów, 1894 r. – 11x17 cm. – I.K.
W dniu 28 maja 1894 r. ukończone zostało płótno o wysokości 15 m i długości 120 m. przedstawiające kulminacyjną scenę zwycięskiej bitwy pod Racławicami (1794) w czasie insurekcji Kościuszkowskiej. Inicjatorem stworzenia panoramy Racławickiej był wybitny polski malarz Jan Styka; z którym ściśle współpracowali batalista Wojciech Kossak i pejzażysta Ludwik Boller oraz malarze: T. Popiel, T. Axentowicz, Z. Rozwadowski, St. Batowski, W. Tetmajer, M. Sozański, W. Wodzinowski. Panoramę zainstalowano w specjalnej rotundzie, zbudowanej według projektu arch. Ludwika Ramułta.

Тшемеський Е. Загальна Крайова виставка. Палац промисловості.
– Львів, 1894 р.
– 10x15 см. – ЛІМ, Фм 2494.

Trzemeski E. Powszechna Wystawa Krajowa. Pałac Przemysłu.
– Lwów, 1894 r. – 10x15 cm.
– LMH, Fm 2494.

Тшемеський Е. Загальна Крайова виставка.
Мисливський павільйон.
– Львів, 1894 р. – 10x15 см.
– ЛІМ, Фм 1048.

Trzemeski E. Powszechna Wystawa Krajowa.
Pawilon Łowiecki.
– Lwów, 1894 r. – 10x15 cm.
– LMH, Fm 1048.

Тшемеський Е. Загальна Крайова виставка. Горілки Бачевського. – Львів, 1894 р. – 10x15 см. – ЛІМ, Фм 1050.

Trzemeski E. Powszechna Wystawa Krajowa. Wódki Baczewskiego. – Lwów, 1894 r. – 10x15 cm. – LMH, Fm 1050.

Тшемеський Е. Загальна Крайова виставка. Цісарський павільон. – Львів, 1894 р. – 10x15 см. – ЛІМ, Фм 1055.

Trzemeski E. Powszechna Wystawa Krajowa. Pawilon Cesarski. – Lwów, 1894 r. – 10x15 cm. – LMH, Fm 1055.

Невідом. фотограф. Бернардинська пожежна стражниця.
– Львів, бл. 1894 р. – 25,6x37,7 см. – ЛІМ, Фм 4509.
1883–1884 рр. під стіною Бернардинського монастиря на вул. Чарнецького, 5 (Винниченка), навпроти вул. Личаківської був споруджений будинок міської пожежної команди. Крім помешкань сержанта та помп'єрів (пожежників) в будинку містились дві стайні на 14 коней та два склади для насосів та іншого обладнання. Будинок припинив існування 1901 р. із спорудженням нової будівлі міської пожежної команди на вул. Підвальній, 6.

Fotograf nieznany. Bernardyńska Straż Pożarna.
– Lwów, ok. 1894 r. – 25,6x37,7 cm. – LMH, Fm 4509.
W latach 1883–1884 pod murem obronnym klasztoru Bernardynów przy ul. Czarnieckiego 5 (Wynnyczenki), naprzeciwko wylotu ul. Łyczakowskiej, zbudowano pomieszczenia dla miejskiej straży pożarnej. Oprócz mieszkań dla sierżanta i pompierów (strażaków) w remizie były dwie stajnie na 14 koni oraz dwa magazyny pomp i sprzętu. Budowlę rozebrano w 1901 r. po wzniesieniu nowego gmachu Miejskiej Straży Pożarnej przy ul. Podwale 6.

Невідом. фотограф.
Спорудження пам'ятника королю Яну III Собеському.
– Львів, 1894–1895 рр. – 11,5х17,5 см. – ТН.

Fotograf nieznany.
Budowa pomnika króla Jana III Sobieskiego.
– Lwów, lata 1894–1895 – 11,5x17,5 cm. – T.N.

Невідом. фотограф.
Пам'ятник королю Яну III Собеському.
– Львів, 1898 р. – 17,2x15 см.
– ЛНБ, інв. № 77799.
У 1883 р., в 200-у річницю віденської відсічі, міська рада постановила спорудити пам'ятник на честь героя цієї події. Його автором був відомий скульптор Тадеуш Баронч, відливка моделі була здійснена віденською ливарнею Артура Круппа, роботи по спорудженню п'єдестала – скульптурна майстерня Юліана Марковського у Львові. Урочисте відкриття відбулося 20 листопада 1898 р. У 1950 р. пам'ятник перевезено до Польщі і встановлено у Гданську.

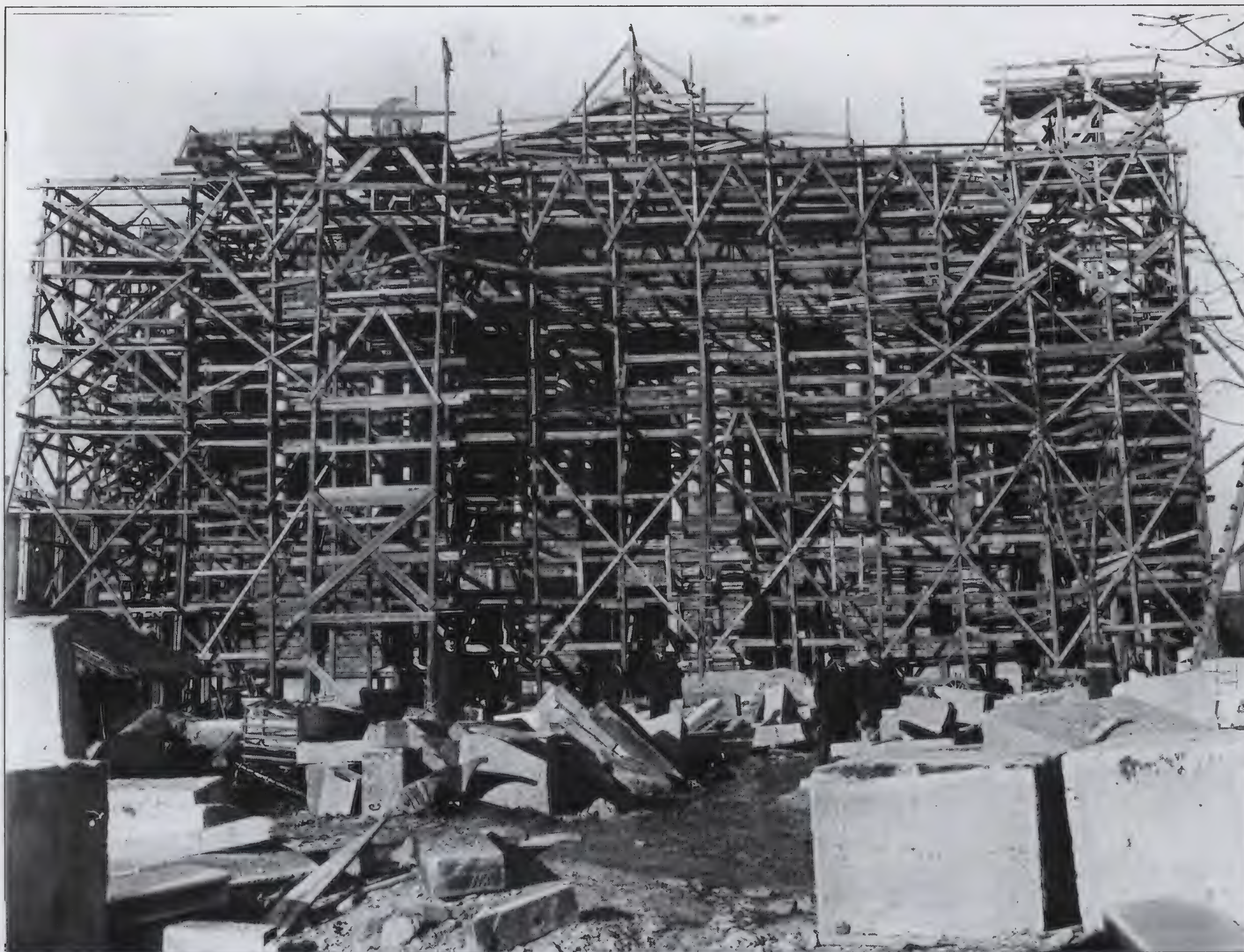
Fotograf nieznany. Pomnik króla
Jana III Sobieskiego.
– Lwów, 1898 r. – 17,2x15 cm.
– LBN, inw. nr 77799.
W 1883 r. w dwusetną rocznicę Odsieczy Wiedeńskiej, rada miejska postanowiła wznieść pomnik na cześć głównego bohatera tego wydarzenia. Autorem projektu pomnika był znany rzeźbiarz Tadeusz Barącz, odlew w brązie z modelu wykonała wiedeńska odlewnia Artura Kruppa. Piedestał zbuduwano firmą Juliana Markowskiego we Lwowie. Pomnik uroczyście odsłonięto 20 listopada 1898 r. W 1950 r. pomnik przewieziono do Polski i ustawiono w Gdańsku.

Невідом. фотограф. Будівництво Міського театру.
– Львів, 1895–1900 рр. – 17x23 см. – ЛІМ, Фм 4994.
Будівництво Міського театру
(нині Національний академічний театр опери
та балету ім. С. Крушельницької)
за проектом Зигмунта Горголевського здійснювала
архітектурно-будівнича фірма Івана Левинського.

Fotograf nieznany. Budowa Teatru Miejskiego.
– Lwów, lata 1895–1900. – 17x23 cm. – LMH, Fm 4994.
Budowę Teatru Miejskiego (obecnie Narodowy Akademiczny
Teatr Opery i Baletu im. S. Kruszelnickiej) według
projektu arch. Zygmunta Gorgolewskiego
prowadziła architektoniczno-budowlana
firma Jana Lewińskiego.

Невідом. фотограф. Будівництво міського театру.
– Львів, 1895–1900 рр. – 17x23 см.
– ЛІМ, Фм 4998.

Fotograf nieznany. Budowa Teatru Miejskiego (Wielkiego).
– Lwów, lata 1895–1900. – 17x23 cm.
– LMH, Fm 4998.

Невідом. фотограф.
Будівництво міського театру.
– Львів, 1895–1900 рр.
– 17x23 см. – ЛІМ, Фм 5002.

Fotograf nieznany. Budowa
Teatru Miejskiego (Wielkiego).
– Lwów, lata 1895–1900.
– 17x23 cm. – LMH, Fm 5002.

Невідом. фотограф. Дім "Під Матір'ю Божою".
– Львів, бл. 1898 р. – 20x30 см. – ЛІМ, Фм 613.
Старовинна львівська вуличка Друкарська відома від 1686 р. як Дорога за Оленем. Будинок №3, так званий будинок "Під Матір'ю Божою" (від фігури Матері Божої XVIII ст. в ніші другого поверху), близько 1543 р. належав львівському купцю Станцелю Шольцу. У подвір'ї будинку знаходились склади товарів. Існуючий нині будинок збудовано 1898 р. за проектом Івана Левинського. Фігура Божої Матері "зникла" після війни, вона була відновлена тільки 1998 р.

Fotograf nieznany. Kamienica "Pod Matką Boską".
– Lwów, ok. 1898 r. – 20x30 cm. – LMH, Fm 613.
Stara lwowska uliczka Drukarska znana jest od 1686 r. jako "Droga za Jeleniem". Budynek nr 3, tzw. kamienica "Pod Matką Boską" (nazwana tak od figury Matki Boskiej z XVIII w., umieszczonej w niszy pierwszego piętra), ok. 1543 r. należał do lwowskiego kupca Stancla Szolca. W podwórzu budynku były składy towarów. Istniejącą obecnie kamienicę zbudowano w 1898 r. według projektu Jana Lewińskiego. Po wojnie figura Matki Boskiej, oczywiście, zniknęła; dopiero w 1998 r. powróciła ona na swoje miejsce.

Невідом. фотограф. Фрагмент давнього оборонного муру. – Львів, 1899 р. – 12x18 см. – ЛІМ, Фм 947.
Фрагмент старовинного міського муру, виявлений при будові кам'яниці Едмунда Рідля на вул. Театральній, 3 та залишений у землі з боку подвір'я.

Fotograf nieznany. Fragment dawnego muru obronnego. – Lwów, 1899 r. – 12x18 cm. – LMH, Fm 947.
Fragment dawnego muru miejskiego odsłonięty przy budowie kamienicy Edmunda Riedla przy ul. Teatralnej 3 i pozostawiony w ziemi od strony podwórza.

Невідом. фотограф. Вул. Личаківська.
– Львів, поч XX ст. – 12x18 см. – ЛІМ, Фм 416.
Початок вул. Личаківської. З правого боку – оточений кам'яним парканом костел Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії та монастир бернардинок (кларисок). Костел збудовано 1606–1607 рр. (архітектор Павло Римлянин), 1740 р. його було реконструйовано. 1782 р. орден було скасовано, в монастирі розташували митницю, а в костелі – склад тютюну (майбутня Винниківська тютюнова фабрика). 1898–1899 рр. костел грунтовно реконструйовано, реставровано інтер'єри святині та посвячено для потреб учнівської молоді.

Fotograf nieznany. Ulica Łyczakowska.
– Lwów, pocz. XX w. – 12x18 cm. – LMH, Fm 416.
Początek ulicy Łyczakowskiej. Po prawej stronie – otoczony murem kościół Niepokalanego Poczęcia NMP i dawny klasztor sióstr klarysek. Renesansowy kościół wzniesiony przez Pawła Rzymianina w latach 1606–1607, w 1740 r. przebudowano w stylu barokowym. W 1782 r. zakon klarysek został skasowany, w klasztorze rozmieszczono urząd celny, a kościół użytkowano jako skład tytoniu (dla przyszłej fabryki papierosów w Winnikach). W latach 1898–1899 przeprowadzono gruntowną renowację i rekonstrukcję wnętrz świątyni i przekazano kościół na potrzebę kultu.

Невідом. фотограф. Купальня на Пелчинському ставі взимку.
– Львів, кінець XIX – поч. XX ст. – 8x11 см. – І.К.
Купальня на ставі в підніжжі Пелчинської (Познанської) гори була збудована в 1821 р. арх. Вільгельмом Шмідтом за планами ген. Йогана-Карла Френеля. Тут містилась школа плавання, спочатку військова, а згодом – публічна. На горі над купальнею та ставом – одна з чотирьох "Максиміліанських" веж львівської Цитаделі – ландшафтно-фортифікаційного комплексу, споруджeного в 1854–1856 рр. на плато, утвореному поєднанням трьох гір: Пелчинської, Калічої та Шембека. Схили Пелчинської гори почали засаджувати деревами в 1870 р.

Fotograf nieznany. Pływalnia na stawie Pełczyńskim zimą.
– Lwów, kon. XIX – pocz. XX w. – 8x11 cm. – I.K.
Pływalnię na stawie u podnóża Góry Pełczyńskiej (Poznańskiej) zbudował w 1821 r. arch. Wilhelm Schmidt według planu gen. Johanna Karla Fresnela. Działała tutaj szkoła pływania, początkowo wojskowa, a z czasem publiczna. Na wzgórzu, nad stawem i pawilonem widoczna jest jedna z czterech "Maksymiliańskich" baszt Cytadeli Lwowskiej Cytadeli – zespołu fortyfikacyjnego zbudowanego w latach 1854–1856 na płaskowyżu utworzonym przez połączenie trzech gór: Pełczyńskiej, Kaleczej i Szembeka. Stoki Góry Pełczyńskiej zaczęto zadrzewiać od 1870 r.

Невідом. фотограф. Заклад "Тенча".
– Львів, поч. XX ст.
– 17x12 см. – ЛІМ, Фм 656.
Вулиця Міцкевича (Листопадового Чину) провадить вздовж будівлі Галицького сейму та міського парку від пл. Смольки (ген. Григоренка) до пл. Св. Юра. Вона відома від XVIII ст. як Святоюрська Дорога, з кінця XVIII ст. – вул. Цісарська. Близько 1825 р. їй надано назву вул. Св. Юра, а під час упорядкування вулиць та площ Львова в епоху міського самоврядування (1871) – вул. А. Міцкевича. Фотографія представляє її вигляд на початку XX ст., зі значних будівель на правому боці вулиці збудовані тільки № 6 – Шляхетське Казино (1898 р., нині – Будинок вчених) та палац Голуховських (1865).

Fotograf nieznany (Zakład "Tęcza").
Ulica Mickiewicza.
– Lwów, pocz. XX w. – 17x12 cm.
– LMH, Fm 656.
Ulica Mickiewicza (Listopadowego Czynu) prowadzi wzdłuż gmachu Sejmu Galicyjskiego i Miejskiego Parku (dawnego Ogrodu Jezuickiego, później Parku Kościuszki, ob. Parku Iw. Franki) od pl. Smolki (Gen. Hrygorenki) do pl. Św. Jura. Ulica znana była już w XVII w. jako Droga Świętojurska; od końca XVIII w. – ul. Cesarska. Około 1825 r. nadano jej nazwę ul. Św. Jura, a podczas porządkowania nazw ulic i placów Lwowa w okresie samorządu miejskiego (1871) – ul. A. Mickiewicza. Fotografia przedstawia wygląd ulicy na początku XX w. Ze znacznych budowli po prawej stronie ulicy wzniesione były wówczas tylko dwie: pod nr 6 Kasyno Szlacheckie (1898 r., wiedeńscy arch. Ferdynand Fellner i Hermann Helmer; obecnie Dom Uczonych) oraz pod nr 16 pałac Gołuchowskich (1865 r.).

Тшемеський Е. С. Шнюр-Пепловський. – Львів, бл. 1900 р. – 9х6 см. – ЛІМ, Фм 4405.
Станіслав Шнюр-Пепловський (1859–1900 рр.) – за освітою правник, за покликанням журналіст та історик Львова. Його життя і діяльність радикально змінили лекції видатного польського історика, професора Львівського університету Ф.-К. Ліске. Наслідком систематичної праці з історичними джерелами було видання численних статей та 21 книги (за 8 років). Підбір тематики, легкість пера, доступна жива мова зробили Шнюр-Пепловського неперевершеним популяризатором львівської історії. Найвідоміші праці: "З минулого Галичини. 1772–1862" (1894–1895); "Галіціана. 1771–1812" (1896); "З тайного архіву" (1896); "Картини з минулого Галичини. 1787–1841" (1898). Покінчив життя самогубством.

Trzemeski E. Stanisław Schnür-Pepłowski. – Lwów, ok. 1900 r. – 9x6 cm. – LMH, Fm 4405.
Stanisław Schnür-Pepłowski (1859–1900) z wykształcenia prawnik, z powołania był dziennikarzem i historykiem Lwowa. Jego życie, w tym karierę prawnika, radykalnie odmieniły wykłady wybitnego polskiego historyka, profesora Uniwersytetu Lwowskiego F. K. Liskego. Systematyczna i pilna praca adepta Klio nad źródłami historycznymi zaowocowała publikacją licznych artykułów oraz 21 książek (w ciągu ośmiu lat!). Dobór tematów, lekkość pióra, dostępny żywy język uczyniły St. Schnür-Pepłowskiego niezrównanym popularyzatorem lwowskich dziejów. Do dziś jeszcze nikt nie opracował wszystkich cennych szczegółów przezeń zebranych. Najbardziej znanymi pracami Schnür-Pepłowskiego są: "Z przeszłości Galicji. 1772–1862" (1894–1895); "Galicjana 1771–1812 (1896), "Z tajnego archiwum" (1896), "Obrazy z przeszłości Galicji. 1787–1841" (1898). Życie zakończył śmiercią samobójczą.

Тшемеський Е. Площа Марійська.
– Львів, бл. 1890 р. – 13x18 см. – ЛІМ, Фн 2567.
Площу Фердинанда почали називати Марійською ще в 1862 р., коли в її центрі була встановлена мармурова фігура Діви Марії. Однак офіційно назва була закріплена ухвалою міської ради в 1871 р., під час чергового впорядкування міського простору. Тут були зосереджені готелі, модні магазини, кавярні, книгарні, фотоательє, редакції часописів. Фотографія представляє дещо архаїчний вид площі; ще не збудовані споруди, що остаточно надали вигляду площі неофіційний статус центральної: кам'яниця № 2 – готель "Жорж" (1901), пам'ятник А. Міцкевичу (1904), кам'яниця № 6–7 (1910), № 8 (1914–1921).

Trzemeski E. Plac Mariacki.
– Lwów, ok. 1890 r. – 13x18 cm. – LMH, Fm 2567.
Plac Ferdynanda zaczęto nazywać Mariackim już od roku 1862, kiedy pośrodku placu stanęła marmurowa figura Najświętszej Maryi Panny. Nazwa ta została oficjalnie utrwalona uchwałą rady miejskiej w 1871 r., podczas kolejnego porządkowania przestrzeni miasta. Wokół placu skupione były hotele, modne sklepy, kawiarnie, księgarnie, atelier fotograficzne, redakcje czasopism. Zdjęcie przedstawia "archaiczny" stan placu – jeszcze nie powstały budowle, które nadadzą mu ostateczny wygląd i nieoficjalny status centrum miasta: kamienica nr 2 – hotel "George" (1901), pomnik A. Mickiewicza (1904), kamienice nr 6–7 (1910) i nr 8 (1914–1921).

Невідом. фотограф. Карети на пл. Марійській.
– Львів, бл. 1895–1897 рр. – 30x40 см. – ЛІМ, Фм 4609.
Постійним і невід'ємним елементом ансамблю площі Марійської завжди була валка карет (згодом – авто) в очікуванні пасажирів перед готелями "Жорж", "Європейський", "Французький". До появи кінного трамваю (1879) це був основний вид громадського транспорту у Львові. Справа, в глибині – кам'яниця на пл. Галицькій, 14, де в 1875–1897 рр. містилась знаменита "Польська книгарня", спочатку – А. Бартошевича, від 1889 р. – Б. Полонецького.

Fotograf nieznany. Dorożki na pl. Mariackim.
– Lwów, lata 1895–1897. – 30x40 cm. – LMH, Fm 4609.
Stałym i nieodłącznym elementem pełnego obrazu placu Mariackiego były postoje powozów (z czasem aut) oczekujących na pasażerów przed hotelami "George", "Europejskim", "Francuskim". Przed zaprowadzeniem tramwaju konnego (1879) dorożki były głównym środkiem publicznego transportu we Lwowie. Po prawej stronie w głębi – kamienica przy pl. Halickim, gdzie w l. 1875–1897 mieściła się słynna "Polska księgarnia" A. Bartoszewicza, od r. 1889 – B. Połonieckiego.

Невідом. фотограф. Міський парк. – Львів, 1900 р. – 13х18 см. – ЛІМ, Фм 4449.

Найстаріший львівський парк та один із найдавніших європейських парків був закладений у XVI ст. Мельхіором Шольц-Вольфовичем. Упродовж чотирьох століть існування парк багаторазово змінював власників, що позначалося на його назві та вигляді. До 1871 р. це Єзуїтський город, після 1871 р. – Поєзуїтський. Від початку XX ст. – Міський город або парк; від 1917 р. – парк Костюшка, після ІІ-ї світової війни – парк ім. І. Франка. Суттєві зміни відбулися, коли парк придбав підприємець Йоган Гехт. Парк було впорядковано, збудовані павільйони, ресторан, в долішній частині – Казино. Від 1855 р. парк став власністю міста, міський садівник Карл Бауер розпланував його в англійському стилі, що значною мірою збереглося дотепер. Тут відбувалися фестини, перша промислова виставка (1857), перша сільськогосподарсько-промислова виставка (1861). У 1894–96 рр. навпроти будинку Галицького сейму, спорудженому на місці Казино Гехта, були встановлені на невисоких постаментах бюсти славетних львів'ян: Яна Добжанського, Яна-Непомука Камінського, князя Леона Сапєги, Артура Гроттгера, о. Самуеля Гловінського, графа Юзефа Дунін-Борковського. У 1921 р. було розширено головну алею, дещо змінено напрямки алей та стежок, висаджено велику кількість дерев.

Fotograf nieznany. Park Miejski.
– Lwów, 1900 r. – 13x18 cm – LMH, Fm 4449.

Ten najstarszy ze lwowskich i jeden z pierwszych w Europie parków założył w XVI w. Melchior Szolc-Wolfowicz. W ciągu czterech stuleci istnienia parku wiele razy zmieniali się właściciele, co wpływało na jego nazwę i wygląd. Przed 1871 r. był to Ogród Jezuicki, po 1871 r. – Pojezuicki. Od początku XX w. – Ogród lub Park Miejski, od 1917 r. – Park T. Kościuszki, po II Wojnie światowej – Park im. Iw. Franki. Istotne zmiany nastąpiły kiedy park nabył przedsiębiorca Johann Höcht. Park został uporządkowany, zbudowano w nim pawilony, restaurację, a w dolnej części – Kasyno. Od 1855 r. powrócił Park na własność miasta. Miejski ogrodnik Karl Bauer rozplanował go w stylu angielskim, co w znacznej mierze określa dzisiejszy wygląd ogrodu. Odbywały się tutaj festyny, pierwsza Wystawa Przemysłowa (1857) i pierwsza Wystawa Rolniczo-Przemysłowa (1861). W latach 1894–1896 naprzeciwko gmachu Sejmu Galicyjskiego, wzniesionego na miejscu Kasyna Höchta, wystawiono na niewysokich postumentach popiersia sławnych lwowian: Jana Dobrzańskiego, Jana Nepomucena Kamińskiego, księcia Leona Sapiehy, Artura Grottgera, o. Samuela Głowińskiego, hrabiego Józefa Dunin-Borkowskiego. W 1921 r. w parku poszerzono aleję główna, zmieniono nieco kierunki alei oraz ścieżek, zasadzono znaczną ilość drzew.

Невідом. фотограф. Пам'ятник
Агенору Голуховському.
– Львів, поч. XX ст. – 17x12 см. – I.K.
28 червня 1901 р. у початку головної алеї Міського парку, навпроти вул. 3 Мая (Січових Стрільців), було відкрито пам'ятник графа Агенору Голуховському, колишньому наміснику Галичини, міністру австрійського уряду. Пам'ятник виконав відомий польський скульптор Ципріан Годебський.

Fotograf nieznany. Pomnik Agenora Gołuchowskiego.
– Lwów, pocz. XX w. – 17x12 cm. – I.K.
28 czerwca 1901 r. przy wylocie ul. 3 Maja na osi głównej alei Parku Miejskiego odsłonięto pomnik Agenora hr Gołuchowskiego, trzykrotnego namiestnika Galicji, ministra rządu austriackiego. Pomnik wykonał znany polski rzeźbiarz Cyprian Godebski.

Невідом. фотограф. Будинок ресторану в Поєзуїтському городі.
– Львів, 1900 р. – 9,7x14,5 см.
– ЛІМ, Фм 2808.

Fotograf nieznany. Budynek restauracji w Ogrodzie pojezuickim.
– Lwów, 1900 r. – 9,7x14,5 cm.
– LMH, Fm 2808.

Невідом. фотограф. Будинок на розі вулиць
На Байках та Мурарської, 14.
– Львів, поч. XX ст. – 10x14 см. – ЛІМ, Фм 897.
Один з останніх будинків львівського передмістя Байки
(наріжник вулиць Київської та Єфремова, 2);
на задньому плані зліва – забудова початку століття
на вул. 29 Листопада (Коновальця).

Fotograf nieznany. Budynek na rogu ulic Na Bajkach i Murarskiej 14.
– Lwów, pocz. XX w. – 10x14 cm. – LMH, Fm 897.
Jeden z ostatnich budynków lwowskiego przedmieścia
Bajki (usytuowany na rogu dzisiejszych ulic Kijowskiej
i Jefremowa 2). W tle, po lewej stronie widoczna
zabudowa z początku XX w.
przy ul. 29 Listopada (Konowalca).

Тшемеський Е. Готель "Жорж".
– Львів, кінець XIX ст. – 19,2x31 см. – ЛІМ, Фм 608.
У 1793 р. на місці теперішнього готеля "Жорж" був розташований заїзд "Під Трьома Гаками", 1811 р. його власник Жорж Гофман збудував новий готель "Жорж' з двома в'їзними брамами та чудовим садом з тильного боку, де в 1875 р. арх. Едмунд Келер спорудив театральний зал для німецького товариства "Фрозін", тут відбувалися вистави, карнавали, засідання. В квітні 1899 р. будинок готелю було знесено з метою побудови нової споруди.

Trzemeski E. Hotel "George".
– Lwów, koniec XIX w. – 19,2x31 cm. – LMH, Fm 608.
W 1793 r. na miejscu dzisiejszego hotelu "George" znajdował sie zajazd "Pod Trzema Hakami", w 1811 r. jego właściciel George Hoffmann zbudował nowy hotel "George" z dwoma bramami wjazdowymi oraz wspaniałym ogrodem od strony tylnej. W 1875 r. arch. Edmund Köhler zbudował w ogrodzie salę teatralną dla niemieckiego towarzystwa "Frohsin", w której odbywały sie przedstawienia, karnawały, posiedzenia. W kwietniu 1899 r. hotel rozebrano w celu zbudowania nowego gmachu.

Невідом. фотограф. Пасаж Міколяша. – Львів, поч. XX ст. – 17x23 см. – І.К.
Пасаж Міколяша представляв собою торгову галерею між вул. Коперника та Крутою (М. Вороного), він збудований у 1898–1900 рр. фірмою І. Левинського за проектом арх. Альфреда Захаревича та Івана Левинського. Існувало два входи до пасажу; перший – з вул. Коперника, 1 через браму знаменитої аптеки Міколяша. Біля входу містився фонтан з мармуровою фігурою оголеної німфи різця скульптора А. Попеля. Другий вхід – з боку вул. Крутої (Вороного). Пасаж був критий ажурною засклeною металевою конструкцією завширшки 18 м завдовжки 120 м – твір львівської фірми "Пйотрович та Шуман". Він був насичений численними магазинами та салонами. Тут містились кінотеатри "Пасаж" та "Люкс"(згодом відповідно "Тон" та "Втіха"). Їх засновником був палкий любитель кіно, комерційний директор фірми Міколяша, батько великої родини знаменитих польських спортсменів Людвік Кухар.

Fotograf nieznany. Pasaż Mikolascha.
– Lwów, pocz. XX w. – 17x23 cm. – I.K.
Pasaż Mikolascha stanowił kryte przejście – galerię handlową – między ul. Kopernika i Krętą (później Sienkiewicza, ob. Woronego). Pasaż zbudowała w latach 1898–1900 firma budowlana J. Lewińskiego wg pr. arch. A. Zachariewicza oraz J. Lewińskiego. Pasaż posiadał dwa wejścia. Pierwsze wiodło z ulicy Kopernika 1, przez bramę znanej apteki Mikolascha, której budynek wzniósł arch. J. Schulz (1891–1893). W Pasażu przy tym wejściu znajdowała się fontanna z posągiem obnażonej nimfy dł. A. Popiela. Drugie wejście było z ulicy Krętej. Przejście nakrywała ażurowa przeszklona metalowa konstrukcja, o szerokości 18 m i długości 120 m – dzieło firmy "Piotrowicz i Schumann". Pasaż zapełniały liczne sklepy, salony mody, zakłady fryzjerskie, kawiarnie. Mieściły się w nim dwa kina: "Pasaż" i "Lux" (poźniej – "Ton" i "Uciecha"). Ich założycielem i właścicielem był Ludwik Kuchar – wielki miłośnik filmu, dyrektor handlowy firmy Mikolascha, ojciec rodziny polskich sportowców.

Тшемеський Е. Намісництво.
– Львів, 1892 р. – 11x18 см. – І.К.
У 1876–1880 рр. на місці давнього будинку поштового відомства на розі вул. Чарнецького, 18 та Кармелітської (нині вул. Винниченка та "Просвіти") за проектом відомого краківського архітектора Фелікса Ксенжарського було споруджено монументальний будинок Намісництва. Сходову клітку проектував та декорував Леонард Марконі. За різних державних устроїв, держав та епох будинок завжди був резиденцією найвищої влади регіону.

Trzemeski E. Namiestnictwo.
– Lwów, 1892 r. – 11x18 cm. – I.K.
W latach 1876–1880 na miejscu dawnego budynku urzędu pocztowego na rogu ulic Czarnieckiego 18 i Karmelickiej (dzisiejszych ulic Wynnyczenki i "Proswity") według projektu znanego krakowskiego architekta Feliksa Księżarskiego wzniesiono monumentalny gmach Namiestnictwa. Klatkę schodową projektował i dekorował Leonard Marconi. Przy różnych ustrojach państwowych, w rozmaitych okresach dziejowych gmach ten zawsze był siedzibą najwyższych władz na terenie regionu.

Гольдгаммер З. Зал засідань Галицького сейму.
– Львів, поч. XX ст. – 12x18 см. – І.К.
Зал засідань Крайового сейму, розташований на другому поверсі будівлі, був облаштований відповідно сучасним взірцям парламентських будівель. Півкруглий амфітеатр залу засідань, накритий скляною стелею, вміщав 230 послів. Фронтальна стіна, до якої звернено півколо амфітеатру, була декорована алегоричним фризом пензля Генрика Родаковського. Біля стіни розташовано кілька ярусів трибун для головуючого – маршала сейму та для технічних працівників (стенографістів, секретарів) і референтів. Центральною точкою залу, до якої зверталася увага трибун та послів, була трибуна для виступів. За стінами послів, по периметру заокругленої стіни залу, містились ложі для публіки. Зал прикрашало полотно "Люблінська унія" Яна Матейка. Зал було освітлено природним верхнім світлом, а ввечері – газовими лампами. 1881 р. у залах Галицького сейму вперше у Львові встановлено електричне світло.

Goldhammer Z. Sala posiedzeń Sejmu Galicyjskiego.
– Lwów, pocz. XX w. – 12x18 cm. – I.K.
Sala posiedzeń Sejmu Krajowego, na pierwszym piętrze gmachu była urządzona zgodnie z ówczesnymi wzorcami pomieszczeń parlamentarnych. Półokrągły amfiteatr sali posiedzeń nakryty przeszklonym sufitem mieścił 220 posłów. Frontalną ścianę, ku której zwrócone było półkole amfiteatru, zdobił alegoryczny fryz pędzla Henryka Rodakowskiego. Pod ścianą ustawiono kilka rzędów trybun, najwyższa z nich była przeznaczona dla przewodniczącego – marszałka sejmu, niższe – dla pracowników technicznych (stenografistów, sekretarzy) oraz referentów. Centralnym punktem sali, ku któremu zwracała się uwaga zajmujących trybuny i posłów, była trybuna dla przemówień. Za plecami posłów, wzdłuż obwodu półokrągłej ściany sali, znajdowały się loże dla publiczności. Salę upiększało płótno "Unia Lubelska" Jana Matejki. Oświetlało salę naturalne górne światło dzienne, a wieczorem – lampy gazowe. W 1881 r., po raz pierwszy we Lwowie, właśnie w pomieszczeniach Sejmu Galicyjskiego zainstalowano oświetlenie elektryczne.

Невідом. фотограф. Площа Св. Юра на початку XX ст.
– Львів, бл. 1900 р.
– НМ, Фт 3146.

Fotograf nieznany. Pl. Św. Jura na początku XX w.
– Lwów, ok. 1900 r.
– MN, Ft 3146.

Невідом. фотограф. Костел Св. Миколая.
– Львів, 1900 р. – 21x30 см. – І.К.
Костел тринітаріїв Святої Трійці та Св. Миколая збудовано 1739–1745 рр. коштом Самуеля Муховецького та Яна Яблоновського. До цього часу належить вівтар роботи Себастьяна Фесінгера. Після скасування ордену костел став парафія-льним (1786), а в монастирі розмістилася плебанія. У 1851 р. поруч із костелом, у будинку Єзуїтського конвікту, розташувався львівський університет, отже, костел став університетським. З правого боку – вул. Мохнацького (Драгоманова), відома від XVIII ст.

Fotograf nieznany. Kościół Św. Mikołaja.
– Lwów, 1900 r. – 21x30 cm. – I.K.
Kościół trynitarzy p.w. Św. Mikołaja Biskupa zbudowano w latach 1739–1745 kosztem Samuela Muchowieckiego i Jana Jabłonowskiego. Z tego też czasu pochodzi ołtarz wykonany przez Sebastiana Fesingera. Po kasacie zakonu przy świątyni erygowano parafię katolicką (1786). W klasztorze mieściła się plebania. Od 1851 r. obok kościoła, w dawnym budynku Jezuickiego Konwiktu, rozmieścił się Uniwersytet Lwowski, w związku z czym kościół pełnił funkcję uniwersyteckiego. Po prawej stronie – ulica Mochnackiego (Dragomanowa), znana od XVIII w.

Мюнц М. Відкриття старих підвалів у городі Бурлярда між вул. Академічною та Баторія, 30.
– Львів, бл. 1906 р. – 12x18 см. – ЛІМ, Фм 2596.
Будівельний "бум" початку XX ст. спричинив стрімку забудову центральної частини міста, де кращі львівські архітектори споруджували монументальні будинки для адміністративних та фінансових закладів, об'єктів суспільного значення. Дуже часто для цього зносили морально застарілі будівлі середини XIX ст., викликаючи гостре незадоволення істориків та реставраторів. Завдяки активності професійних фотографів залишились безцінні свідоцтва минулого: фотографії будинків, вулиць, площ перед їх руйнацією, невідомі куточки підземного Львова, які так і залишилися недослідженими. Фотографія показує один з них, виявлений при підготовці будівельного майданчика для спорудження Торгово-промислової палати на вул. Академічній, 17 (арх. А. Захаревич, Т. Обмінський, 1907–1910 рр.) та сполученого з нею Технологічного інституту на вул. Бурлярда, 5 (Нижанківського; арх. Т. Обмінський, 1907–1909 рр.).

Münz M. Odkrycie starych piwnic w ogrodzie Bourlarda, między ul. Akademicką i Batorego 30.
– Lwów, ok. 1906 r. – 12x18 cm. – LMH, Fm 2596.
Budowlany "boom" początku XX w. spowodował szybką zabudowę centralnej części miasta, gdzie najlepsi lwowscy architekci wznosili monumentalne gmachy instytucji administracyjnych i finansowych, budowle użyteczności publicznej. Bardzo często w związku z tym rozbierano przestarzałe budowle z połowy XIX w., ku silnemu niezadowoleniu historyków i konserwatorów. Dzięki aktywności zawodowych fotografów pozostały jednak bezcenne świadectwa przeszłości: zdjęcia, budowli, ulic, placów przed ich wyburzeniem, obrazy nieznanych zakamarków podziemnego Lwowa, które zazwyczaj pozostawały niezbadane. Fotografia przedstawia jeden z takich zakątków, odsłonięty w trakcie przygotowania placu pod budowę Izby Handlowo-Przemysłowej przy ul. Akademickiej 17 (wzniesionej przez arch. A. Zachariewicza i T.Obmińskiego w l. 1907–1910) oraz, związanego z nią, Instytutu Technologicznego przy ul. Bourlarda 5 (Niżankowskiego), zbudowanego przez T. Obmińskiego w l. 1907–1909.

Невідом. фотограф.
Бернардинський монастир у Львові
з північного боку.
– Львів, поч. XX ст. – 12x15,5 см. – ЛІМ, Фм 2809.
В 1869–1876 рр. в будинку Бернардинського монастиря була розміщена гімназія ім. Франца-Йосифа. Після побудови будинку гімназії на вул. Баторія, 5 вона розташувалася у власній споруді, а у бернардинській забудові ще кілька років містилась IV гімназія.

Fotograf nieznany. Klasztor Bernardynów
we Lwowie od strony północnej.
– Lwów, pocz. XX w. – 12x15,5 cm. – LMH, Fm 2809.
W latach 1869–1876 w zabudowaniach bernardyńskiego klasztoru mieściło się Gimnazjum im. Franciszka Józefa. Po wzniesieniu nowego budynku przy ul. Batorego 5 Gimazjum rozmieściło się we własnym gmachu. W bernardyńskiej zabudowie jeszcze przez kilka lat znajdowało się IV Gimnazjum.

Яворський Косьчеша Ю. Міське казино.
– Львів, бл. 1912 р. – 11,5x17 см. – ЛІМ, Фм 680.
Будинок Міського казино на вул. Академічній, 13 (пр. Шевченка) споруджений 1874 р. за проектом Людвіка Вержбіцького. В чудових залах відбувалися бали Музичного товариства, медиків, правників, інженерів, залізничників. У них брали участь офіційні особи, міщанство, військові, службовці. У 1901 р. перед головним входом до Міського казино, в центрі тополевої алеї було урочисто відкрито пам'ятник польському поетові Корнелю Уейському роботи Антонія Попеля.

Jaworski Kościesza J. Kasyno Miejskie.
– Lwów, ok. 1912. – 11,5x17 cm. – LMH, Fm 680.
Budynek Kasyna Miejskiego przy ul. Akademickiej 13 wzniesiono w 1874 r. według projektu arch. Ludwika Wierzbickiego. W pięknych salach odbywały się bale Towarzystwa Muzycznego, stowarzyszeń medyków, prawników, inżynierów, kolejarzy. Uczestniczyły w nich osoby oficjalne, mieszczaństwo, wojskowi, urzędnicy. W 1901 r. przed głównym wejściem Kasyna, pośrodku alei topolowej, uroczyście odsłonięto pomnik polskiego poety Kornela Ujejskiego dłuta Antoniego Popiela.

Тшемеський Е. Міська стрільниця.
– Львів, 1900 р. – 12х18 см. – ЛІМ, Фм 4441.
Стрілецьке товариство створено у Львові ще 1445 р. як службу порятунку міста від ворогів. Стрілецьке мистецтво львівських міщан розвивалося довгі роки, вони утворили свого роду лицарську школу. 1775 р. товариство придбало частину Чечевичівського городу на вул. Курковій, у 1789 р. тут було збудовано Стрільницю (№ 23а на вул. Лисенка). В першій четверті XIX ст. будинок суттєво перебудовано Ф. Трешером, в 1870 р. – арх. Ю. Енгелем, з того часу вигляд міської Стрільниці не змінився. У 1890 р. з ініціативи Леона Братковського будинки, що належали стрільниці, були реставровані, впорядковано парк, посеред площі перед будинком поставлено бюст короля Яна III Собеського роботи Т. Баронча (1883).

Trzemeski E. Strzelnica Miejska.
– Lwów, 1900 r. – 12x18 cm. – LMH, Fm 4441.
Towarzystwo Strzeleckie powstało we Lwowie już w 1445 r. jako służba pomocnicza przygotowania obrońców miasta. Strzeleckie umiejętności lwowskich mieszczan rozwijały się przez długie lata, stanowiąc swojego rodzaju szkołę rycerską. W 1775 r. Bractwo nabyło część Czeczewiczewskiego ogrodu przy ul. Kurkowej i urządziło tu strzelnicę i w 1789 r. zbudowało swoją siedzibę (dzisiejsza ul. Łysenki nr 23A). W pierwszej ćwierci XIX w. budynek znacznie przebudował F. Trescher. W 1870 r. arch. J. Engel nadał budowli Strzelnicy kształt małego zameczku, zachowany do dziś. Na dziedzińcu przed zameczkiem w 1883 r. ustawiono pomnik z popiersiem króla Jana III Sobieskiego dłuta T. Barącza. W 1890 r. z inicjatywy Leona Bratkowskiego budynki należące do Towarzystwa Strzeleckiego zostały odnowione, uporządkowano otaczający park.

Тшемеський Е. Костел Серця Ісусова та монастир францисканок. – Львів, бл. 1890 р. – 12x18 см. – І.К.

Орден францисканок у 1877 р. придбав земельну ділянку на вул. Курковій (Лисенка) у Львові, цього ж року було закладено наріжний камінь майбутнього храма. Проект костелу та монастиря францисканок у неороманському стилі безкоштовно виконав арх. Юліан Захаревич. Керував будовою арх. Юзеф-Каетан Яновський. Кам'яні деталі проектував Леонард Марконі, столярні – виконували майстерні бр. Вчеляків та Ф. Тенеровича. 1880 року була закінчена будівля монастиря. Вівтарі та інше обладнання костела проектували Ю. Захаревич та Л. Марконі. Посвячення костела відбулося 1889 р. у присутності папського нунція, якому асистували львівські архієпископи трьох конфесій: о. Северин Моравський, о. Сильвестр Сембратович та о. Ісаак Ісакович. В грудні 1939 р. в костелі було розташовано архів, сестри францисканки перебували в монастирі до 1946 р. Потім в будинках була влаштована філія обласної клінічної лікарні. Від 1991 р. – Українська православна церква Київського патріархату Св. Іоана Хрестителя і Духовна академія.

Trzemeski E. Kościół Serca Jezusowego i klasztor sióstr franciszkanek. – Lwów, ok. 1890 r. – 12x18 cm – I.K.

Zakon sióstr franciszkanek w 1877 r. zakupił we Lwowie parcelę przy ul. Kurkowej (Łysenki) i w tym samym roku położono kamień węgielny pod nową świątynię. Projekt kościoła i klasztoru franciszkanek w neoromańskim stylu nieodpłatnie wykonał arch. Julian Zachariewicz. Kierował budową arch. Józef Kajetan Janowski. Kamienne detale projektował Leonard Marconi, stolarkę wykonywały warsztaty braci Wczelaków oraz Fr. Tenerowicza. W 1880 r. ukończono budowę klasztoru. Ołtarze i wyposażenie kościoła projektował J. Zachariewicz i L. Marconi. Kościoł został konsekrowany w 1889 r. przez nuncjusza papieskiego w asyście arcybiskupów lwowskich trzech obrządków: o. Seweryna Morawskiego, o. Sylwestra Sembratowicza oraz o. Izaaka Isakowicza. W grudniu 1939 r. w kościele rozmieszczono archiwum, siostry franciszkanki przebywały w klasztorze do 1946 r. Później w zabudowaniach urządzono filię klinicznego szpitala obwodowego. Od 1991 r. w dawnym zespole kościelnym działa cerkiew p.w. Św. Jana Chrzciciela oraz Akademia Duchowna Ukraińskiej Prawosławnej Cerkwi Kijowskiego Patriarchatu.

Невідом. фотограф. Верхній Личаків.
– Львів, поч. XX ст. – 11x15,7 см. – ЛІМ, Фм 949.
Фотографія вул. Личаківської виконана від вул.
Св. Петра в напрямку Личаківської рогатки.

Fotograf nieznany. Górny Łyczaków.
– Lwów, pocz. XX w. – 11x15,7 cm. – LMH, Fm 949.
Widok ul. Łyczakowskiej od wylotu
ul. Św. Piotra w kierunku rogatki Łyczakowskiej.

Попель І. Ковзанка на ставі Собека.
– Львів, 1901 р. – 9x14 см. – І.К.
Один з чисельних львівських ставів – став Собека – засипано в кінці 20-х – на поч. 30-х років XX ст. у зв'язку із будовою житлового масиву на вул. Вулецькій (Ак. Сахарова). Нині на цьому місці розташований невеликий стадіон.

Popiel I. Ślizgawka na stawie Sobka.
– Lwów, 1901 r. – 9x14 cm. – I.K.
Jeden z licznych lwowskich stawów – staw Sobka – zasypany pod koniec lat 20. – na pocz. lat 30. XX w. w związku z zabudową mieszkalną ulicy Wuleckiej (Sacharowa). Dziś na miejscu stawu znajduje się niewielki stadion.

Невідом. фотограф. Школа Св. Марії Магдалини.
– Львів, бл. 1900 р. – 17x22 см. – І.К.
Школа Св. Марії Магдалини заснована 1816 р. Її первісна назва – Львівська тривіальна школа Св. Марії Магдалини. Спочатку вона містилась у колишньому домініканському монастирі (Св. Марії Магдалини). В 1831 р. школу перенесено до приватного будинку Сікори на вул. Новий Світ (С. Бандери), де вона містилась до 1870 р. 1883 р. арх. Юліуш Гохбергер збудував новий будинок школи Св. Марії Магдалини – один з багатьох шкільних будинків, споруджених у часи міського самоврядування. У 1931–1932 рр. за проектом інженера Т. Пісевича була споруджена триповерхова добудова, так звана "біла" чоловіча школа (нині – польська школа № 10).

Fotograf nieznany. Szkoła Św. Marii Magdaleny.
– Lwów, ok. 1900 r. – 17x22 cm. – I.K.
Szkoła Św. Marii Magdaleny została założona w 1816 r. Pierwotna jej nazwa brzmiała – Lwowska Trywialna Szkoła Św. Marii Magdaleny. Początkowo mieściła się ona w dawnym klasztorze dominikańskim (przy kościele Św. Marii Magdaleny). W 1831 r. uczelnię przeniesiono do prywatnego budynku Sikory przy ulicy Nowy Świat (Bandery), gdzie mieściła się ona do 1870 r. W 1883 r. arch. Juliusz Hochberger zbudował nowy gmach szkoły Św. Marii Magdaleny – jeden z wielu budynkow szkolnych, wzniesionych w okresie samorządu miejskiego. W 1932 r. według projektu inżyniera Tadeusza. Pisiewicza do gmachu dobudowano nowy dwupiętrowy budynek szkolny tzw."białą" szkołę męską (dziś mieści się w niej Szkoła Średnia nr 10 z polskim językiem nauczania).

Невідом. фотограф. Будинок НТШ на вул. Чарнецького.
– Львів, поч. XX ст. – 11x17 см. – І.К.
В 1873 р. з метою розвитку українського письменства у Львові постало найстаріше українське наукове товариство – Літературно-наукове товариство ім. Тараса Шевченка, яке в 1892 р. перетворилося із зміною статуту на Наукове товариство ім. Шевченка та від 1898 р. розташувалося в будинку № 26 на вул. Чарнецького (Винниченка), спорудженому арх. М. Фехтером у 1880 р. Тут містилась канцелярія товариства, друкарня, бібліотека, книгарня, музеї, творчі майстерні українських митців. Через катастрофічний брак місця в 1912 р. було придбано сусідній будинок – № 24, споруджений 1838 р. арх. Йоганом Зальцманом та Флоріаном Ондеркою.

Fotograf nieznany. Budynek NTSz przy ul. Czarnieckiego.
– Lwów, pocz. XX w. – 11x17 cm. – I.K.
W 1873 r. we Lwowie powstało najstarsze ukraińskie towarzystwo naukowe mające na celu rozwój piśmiennictwa – Literacko-Naukowe Towarzystwo im. T. Szewczenki, które w 1892 r. zmieniając statut przekształciło się w Naukowe Towarzystwo im. Szewczenki i od r. 1898 rozmieściło się we własnej kamienicy przy ul. Czarnieckiego 26 (Wynnyczenki) wzniesionej przez arch. M. Fechtera w 1880 r. W tej siedzibie Towarzystwa znajdowała się kancelaria, drukarnia, biblioteka, księgarnia, muzeum, pracownie ukraińskich artystów. Muzeum posiadało zbiory etnograficzne, wspaniałą kolekcję huculszczyzny, zbiory ceramiki, pisanek, znalezisk prehistorycznych. W r. 1912 z powodu katastrofalnego braku miejsca Towarzystwo zakupiło sąsiednią kamienicę pod nr 24, wzniesioną w 1838 r. przez arch. Jana Salzmanna i Floriana Onderkę.

Невідом. фотограф. Інтер'єр кавярні "Центральна".
– Львів, 1904 р. – 14x19 см. – І.К.
Від початку 90-х років XIX ст. до 1939 р. у партері будинку у збігу площ Галицької та Бернардинської містилась надзвичайно популярна свого часу кавярня "Центральна", на початку XX ст. її власником був В. Бехтльоф. "Центральна" була відкрита до 3-ї години ночі. Крім чудової кави та вишуканих наїдків відвідувачам пропонувався великий вибір часописів різними мовами, в очікуванні замовлення можна було пограти у більярд, для жінок був влаштований окремий салон. Тут збирались поети "Молодої Музи".

Fotograf nieznany. Wnętrze kawiarni "Centralnej".
– Lwów, 1904 r. – 14x19 cm. – I.K.
Od początku lat 90. XIX w. do 1939 r. na parterze kamienicy u zbiegu pl. Halickiego i Bernardyńskiego mieściła się niezwykle popularna swego czasu kawiarnia "Centralna". Na początku XX w. właścicielem jej był Wilhelm Bechtloff. "Centralna" była otwarta do godziny trzeciej w nocy. Oprócz świetnej kawy i wyszukanych dań, gościom proponowano duży wybór czasopism w różnych językach, oczekując zamówienia można było grać na bilardrzie, urządzony był osobny salon dla pań. Kawiarnia była miejscem zebrań poetów "Młodej Muzy".

Мазур Д. Дім імені Тадеуша Костюшка.
– Львів, 1904 р. – 11,5x16 см. – ЛІМ, Фм 103.
1900–1904 рр. з ініціативи Товариства наукового заохочення на вул. Двериицького (Свенціцького) було споруджено Дім ім. Т. Костюшка – інтернат для позамісцевих учнів львівських гімназій. В домі розташувалися 40 учнів. Будівлю запроектував Л. Фрюгауф; на землях, які виділив Товариству львівський магістрат, дім збудував арх. Л. Вержбицький. Технічне керівництво здійснював М. Міхальський.

Mazur D. Dom im. Tadeusza Kościuszki.
– Lwów, 1904 r. – 11,5x16 cm. – LMH, Fm 103.
W latach 1900–1904 z inicjatywy Towarzystwa Zachęty Nauk przy ul. Dwernickiego 1 (Swiencickiego) wzniesiono Dom im. Tadeusza Kościuszki – bursę dla pozamiejskich uczniów lwowskich gimnazjów. W bursie mogło mieszkać 40 uczniów. Budynek zaprojektował Ludwik Frühauff. Architekt Ludwik Wierzbicki zbudował Dom na parceli, którą ofiarował Towarzystwu magistrat lwowski. Nadzór techniczny nad budową sprawował prezydent Lwowa Michał Michalski.

Мюнц М. На іподромі.
– Львів, 1904 р. – 9x14 см. – І.К.
1886 р. за Стрийською рогаткою у Львові, на землях Персенківки було влаштовано міський іподром.

Münc M. Na wyścigach.
– Lwów, 1904 r. – 9x14 cm. – I.K.
W 1886 r. za rogatką Stryjską na gruntach Persenkówki urządzono miejski tor wyścigowy.

Невідом. фотограф. Головна брама львівського вокзалу.
– Львів, поч. XX ст. – 13x18 см. – ЛІМ, Фн 2658.
Чудова ефектна брама головного входу львівського вокзалу провадить до великого центрального вестибюля, колись оздобленого стінними розписами, що символізували Промисловість і Прогрес. Брама з кутого заліза була виконана за проектом арх. В. Садловського на краківському підприємстві Юзефа Гурецького.

Fotograf nieznany. Wejście centralne Dworca Głównego we Lwowie.
– Lwów, pocz. XX w. – 13x18 cm. – LMH, Fn 2658.
Piękna i okazała brama wejściowa Dworca Głównego prowadzi do obszernego centralnego westybulu, niegdyś ozdobionego malowidłami ściennymi, przedstawiającymi alegorie Przemysłu i Postępu. Brama z kutego żelaza została wykonana według projektu arch. W. Sadłowskiego przez krakowskie przedsiębiorstwo Józefa Góreckiego.

Губери З. і Р. Вулиця Романовича.
– Львів, бл. 1912 р. – 12x18 см. – ЛІМ, Фм 484.
Сфотографована подружжям Губерів вулиця Романовича (Саксаганського) була в ті часи порівняно молодою. Вона отримала назву Стежкової тільки в 1871 р. під час глобального впорядкування Львова на початку "ери" міського самоуправління. Тоді це була усього-навсього вузенька пішохідна стежка вздовж річки Сороки, яка протікала майбутньою вулицею в напрямку до Академічної. Наприкінці XIX ст. Стежкову почали забудовувати, 1905 р. вона отримала назву вул. Романовича; перед І Світовою війною вулиця була в основному сформована. Фото виконано перед спорудженням будинка Фінансової прокуратури, збудованому фірмою Міхала Уляма на розі вул. Зиблікевича.

Huberowie Z. i R. Ulica Romanowicza.
– Lwów, 1912 r. – 12x18 cm. – LMH, Fm 484.
Sfotografowana przez małżeństwo Huberów ulica Romanowicza (Saksagańskiego) była wówczas względnie niedawno wytyczona. Otrzymała swą pierwszą nazwę Ścieżkowa dopiero w 1871 r. w czasie "globalnego" porządkowania Lwowa na początku "ery" samorządu miejskiego. Wtedy była to po prostu wąziutka ścieżka dla pieszych brzegiem rzeczki Soroki, jednego z dopływów Pełtwi, płynącej wzdłuż przyszłej ulicy w kierunku ul. Akademickiej. Po zasklepieniu koryta Soroki pod koniec XIX w. Ścieżkową zaczęto zabudowywać. W 1905 r. ulica otrzymała nazwę Romanowicza, a przed wybuchem I Wojny światowej była już, w zasadzie, ukształtowana. Zdjęcie zostało wykonane przed wzniesieniem gmachu Prokuratorii Skarbu przez firmę Michała Ulama.

Невідом. фотограф. Кам'яниця Баллабана перед демонтажем – ріг вул. Галицької та Валової. – Львів, бл. 1909 р. – 8x10,5 см. – ЛІМ, Фм 2688.
У 1909–1911 рр. на місці кам'яниці Баллабана архітектор Альфред Захаревич збудував споруду Міської ощадної каси.

Fotograf nieznany. Kamienica Bałłabana przed rozbiórką. – Lwów, ok. 1909 r. – 8x10,5 cm. – LMH, Fm 2688.
W latach 1909–1911 na miejscu kamienicy Bałłabana – u zbiegu ulic Halickiej i Wałowej arch. Alfred Zachariewicz zbudował gmach Miejskiej Kasy Oszczędności.

Мюнц М. Вітрина кондитерської фірми Яна Гефлінгера на ярмарку краєвих виробів в Палаці мистецтв на Повиставовій площі в Стрийському парку. – Львів, 1908 р. – 16x19 см. – І.К.

Munz M. Witryna fabryki cukrów i czekolady Jana Höflingera na Jarmarku wyrobów krajowych 1908 r. w Pałacu Sztuki na placu Powystawowym w Stryjskim parku. – Lwów, 1908 r. – 16x19 cm. – I.K.

Невідом. фотограф. Будинок банківського дому "Сокаль&Лілієн". – Львів, поч. ХХ ст. – 18x23,5 см. – ЛІМ, Фм 116.
В другій половині XIX ст. почав діяти кантор обміну валют, згодом банківський дім – приватний банк "Сокаль&Лілієн". У 1908–1909 рр. на цьому місці, на вул. Гетьманській, 12 (просп. Свободи) споруджено новий багатоповерховий будинок, запроектований в архітектурному бюро Міхала Уляма. Ще перед І Світовою війною тут розташувалася філія віденського Union Banku, який після війни та фінансової кризи початку 20-х років відродився як Банк Унії.

Fotograf nieznany. Gmach domu bankierskiego "Sokal&Lilien". – Lwów, pocz. XX w. – 18x23,5 cm. – LMH, Fm 116.
W drugiej połowie XIX w. zaczął działać kantor wymiany walut, z czasem przekształcony w dom bankierski – prywatny bank "Sokal&Lilien".
W latach 1908–1909 na tym miejscu, przy ul. Hetmańskiej 12 wzniesiono nowy wielopiętrowy gmach, zaprojektowany w biurze architektonicznym Michała Ulama. Jeszcze przed I Wojną światową mieściła się tutaj filia wiedeńskiego Union-Banku, który po wojnie i finansowym kryzysie na początku lat 20. XX w. odrodził się jako Bank Unii.

Невідом. фотограф.
Вівтар костела домініканців Божого Тіла.
– Львів, 1906 р. – 16x12 см. – І.К.

Fotograf nieznany. Ołtarz kościoła
Dominikanów p. w. Bożego Ciała.
– Lwów, 1906 r. – 16x12 cm. – I.K.

Мариняк О. Монастир Сакре-Кер.
Вівтар каплиці серцанок у Львові.
– Львів, 1895 р. – 11x15 см.
– ЛІМ, Фм 2404.

Maryniak A. Klasztor Sacré Coeur.
Ołtarz kaplicy sióstr sercanek we Lwowie.
– Lwów, 1895 r. – 11x15 cm.
– LMH, Fm 2404.

Невідом. фотограф.
Головний вівтар Латинської катедри.
– Львів, 1906 р. – 16x12 см. – І.К.
Нинішній бароковий головний вівтар Латинської катедри походить з 1766–1771 рр., скульптор Матвій Полейовський виконав для нього чотири скульптурні фігури святих Августина, Григорія, Амброзія та Ієроніма. Центральний пункт головного вівтаря – чудотворний образ Матері Божої Ласкавої (Муркової). Образ було створено 1598 р. міським геометром Юзефом Шольц-Вольфовичем як епітафія померлій онуці Катажині, доньці львівського лавника Войцеха Домагаліча та Катажини з Вольфовичів. 1 квітня 1656 р. король Ян-Казимир склав обітницю перед цим чудотворним образом. 1766 р. образ було перенесено до нового головного вівтаря, а через десять років його короновано папськими коронами. У 1983 р., під час візиту до Польщі Святішого Отця Івана-Павла II, перебуваючи на Ясній Горі в Ченстохові, Понтифік рекоронував чудотворний образ Матері Божої.

Fotograf nieznany. Ołtarz główny
w Katedrze Łacińskiej.
– Lwów, 1906 r. – 16x12 cm – I.K.
Dzisiejszy, barokowy ołtarz główny w Katedrze Łacińskiej pochodzi z lat 1766–1771, rzeźbiarz Maciej Polejowski wykonał dla niego cztery figury świętych Ojców Kościoła: Augustyna, Grzegorza, Ambrożego i Hieronima. Centralnym punktem ołtarza jest cudowny obraz Matki Boskiej Łaskawej (Murkowej). Obraz namalował w 1598 r. geometra miejski Józef Szolc-Wolfowicz, jako epitafię dla zmarłej wnuczki Katarzyny, córki lwowskiego ławnika Wojciecha Domagalicza i Katarzyny z Wolfowiczów. Początkowo obraz był umieszczony na zewnętrznym murze katedry – skąd wzięła się jego nazwa; w latach 1645–1765 – znajdował się w kaplicy Domagaliczów. Przed tym właśnie cudownym obrazem 1 kwietnia 1656 r. składał śluby król Jan Kazimierz. W 1766 r. obraz przeniesiono do nowego ołtarza głównego, a po 10 latach ukoronowano złotymi papieskimi koronami. W 1983 r. w czasie pielgrzymki do Polski Ojciec Święty Jan Paweł II, przebywając na Jasnej Górze w Częstochowie, rekoronował cudowny obraz Matki Boskiej Łaskawej.

Багринович Т.
Преображенська церква.
– Львів, поч. XX ст. – 40x30 см. – І.К.
Найбільша у Львові церква
Преображення Господнього
споруджена у 1875–1898 рр. за
проектом С. Гавришкевича на місці
колишнього костела та монастиря
тринітаріїв на вул. Краківській.
1783 р. орден тринітаріїв скасовано
австрійською владою, а будинки
призначені для розташування
університета та бібліотеки.
Внаслідок бомбардування міста
1848 р. ці будинки згоріли. Довгий
час руїни стояли пусткою. Частину
ділянки було надано українській
громаді для побудови Народного
дому, а на місці згарища давньої
університетської бібліотеки була
збудована Преображенська церква. Її
посвячення відбулося тільки у 1906 р.

Bahrynowicz T. Cerkiew Preobrażeńska
(p.w. Przemienienia Pańskiego).
– Lwów, pocz. XX w. – 40x30 cm. – I.K.
Największa we Lwowie greckokatolicka
cerkiew została zbudowana w latach
1875–1898 według projektu arch.
Sylwestra Hawryszkiewicza przy ul.
Krakowskiej na miejscu dawnego
kościoła i klasztoru Trynitarzy. W 1783 r.
władze austriackie skasowały konwent,
a w poklasztornych zabudowaniach
rozmieszczono uniwersytet wraz z
biblioteką. Jak wiadomo, w 1848 r.
na skutek bombardowania miasta
zabudowania spłonęły. Przez długi
czas ruiny stały pustką, w końcu teren
potrynitarski przekazano społeczności
ukraińskiej. Na części parceli zbudowano
Narodnyj dim, a na zgliszczach biblioteki
(dawnego kościoła) wzniesiono okazałą
Preobrażeńską cerkiew, którą poświęcono
dopiero w 1906 r. – po trzydziestu z
górą latach od rozpoczęcia budowy.

Багринович Т. Іконостас Преображенської церкви. – Львів, поч. XX ст. – 37x29 см. – ЛІМ, Фм 4389.
Інтер'єр Преображенської церкви створювали відомі тогочасні художники: К. Устиянович, М. Осінчук, А. Пилиховський, Т. Попель, А. Коверко, Т. Копистинський.

Bahrynowicz T. Ikonostas w cerkwi Preobrażeńskiej. – Lwów, pocz. XX w. – 37x29 cm. – LMH, Fm 4389.
Nad wystrojem wnętrza Preobrażeńskiej cerkwi pracowało wielu znanych artystów: mianowicie K. Ustyjanowycz, M. Osinczuk, A. Pilichowski, T. Popiel, A. Kowerko, T. Kopystyński.

Невідом. фотограф.
Інтер'єр Волоської церкви на вул. Руській.
– Львів, 1908 р. – 16,4x11,8 см.
– ЛІМ, Фм 2700.

Fotograf nieznany. Wnętrze cerkwi
Wołoskiej przy ul. Ruskiej.
– Lwów, 1908 r. – 16,4x11,8 cm.
– LMH, Fm 2700.

Невідом. фотограф.
Інтер'єр костела Св. Марії Сніжної.
– Львів, 1906 р. – 16х11,5 см. – І.К.
Костел Марії Сніжної закладений німецькою громадою Львова близько 1340 р. За свою багатовікову історію він неодноразово перебудовувався. Останні перебудови та реставрації відбулися в кінці XIX ст. за проектом Юліана Захаревича. Перед костелом була скульптура Діви Марії, виконана бл. 1768 р. І.-Г. Пінзелем. Свого часу фігура була перенесена від костела місіонарів.

Fotograf nieznany. Wnętrze kościoła Matki Boskiej Śnieżnej.
– Lwów, 1906 r. – 16x11,5 cm. – I.K.
Kościół Matki Boskiej Śnieżnej został założony w 1340 r. przez niemiecką gminę katolicką. W ciągu kilkuwiekowego istnienia kościół był wielokrotnie przebudowywany. W końcu XIX w. przeprowadzono ostatnią przebudowę i rekonstrukcję według projektu arch. Juliana Zachariewicza. Przed kościołem była ustawiona kamienna figura Najświętszej Maryi Panny z ok. 1768 r. uważana za dzieło J. J. Pinsla. Figura została tu przeniesiona sprzed kościoła księży misjonarzy na Zamarstynowie.

Невідом. фотограф.
Головний вівтар костела кармеліток босих.
– Львів, 1906 р. – 17x12 см. – І.К.
Маленький монастир кармеліток босих на вул. Курковій, 37 (Лисенка) існував від 1886 р. Фундаторка кармеліток графиня Рачинська з баварського роду князів Еттінген-Валлерштайнів замовила новий проект у арх. Франца Штатца в Кельні, який пристосовували до місцевих умов арх. І. Левинський та провізор будови сестра Тереза. В 1893–1895 рр. на вул. Кшижовій, 46 (Чупринки, 70) фірмою І. Левинського був збудований костел Матері Божої Неустанної Помочі та Св. Йосифа і монастир кармеліток босих. Головний вівтар та два бічних – Св. Йосифа та Св. Терези – виконав за проектом Юліана Захаревича Тадеуш Сокульський; скульптурні роботи – Антоні Попель; живописні роботи – Юліан Макаревич. У 1899 р. у головному вівтарі був розташований чудотворний образ Матері Божої Неустанної Помочі – копія оригіналу з римського костела редемптористів, яку благословив папа Леон XIII (1880). 1939 р. радянська влада розмістила в монастирі притулок для старих і бездомних; у 1946 р. кармелітки покинули Львів, в монастирі розташували військову частину, а в костелі – склад. В 60-х роках тут було розміщено міську телефонну станцію. Від 2005 р. це – греко-католицька церква Св. Климентія.

Fotograf nieznany. Ołtarz główny kościoła karmelitanek bosych. – Lwów, 1906 r. – 17x12 cm. – I.K.
Niewielki klasztor karmelitanek bosych przy ul. Kurkowej 37 (Łysenki) istniał od 1866 r. (przebudowany przez arch. J. K. Janowskiego w 1890 r.). Fundatorka tego klasztoru hr. Raczyńska w 1892 r. nabyła dogodną parcelę przy ul. Krzyżowej 46 (Gen Czuprynki) i zamówiła projekt nowego klasztoru i kościoła karmelitanek u arch. z Kolonii Franza Statza. W l.1893–1895 firma J. Lewińskiego zbudowała kościół p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy i św. Józefa wraz z klasztorem. Ołtarz główny oraz dwa boczne – św. Józefa i św. Teresy – według projektu arch. J. Zachariewicza, wykonał T. Sokulski; prace rzeźbiarskie były dziełem A. Popiela, malowidła – J. Makarewicza. W 1899 r. w głównym ołtarzu umieszczono cudowny obraz Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, kopię oryginału z rzymskiego kościoła Redemptorystów, pobłogosławioną przez papieża Leona XIII. W 1939 r. władza radziecka urządziła w klasztorze przytułek dla starców i bezdomnych. W 1946 r. siostry karmelitanki opuściły Lwów, w klasztorze rozkwaterowano wojsko a kościół służył jako magazyn umundurowania. W latach 60. XX w. rozmieszczono tutaj miejską centralę telefoniczną. Obecnie (od 2005 r.) w dawnym kościele czynna jest greckokatolicka cerkiew św. Klimenta.

Невідом. фотограф.
Інтер'єр костела Св. Марії Магдалини.
– Львів, 1906 р. – 17х12 см. – І.К.

Fotograf nieznany.
Wnętrze kościoła Św. Marii Magdaleny.
– Lwów, 1906 r. – 17x12 cm. – I.K.

Невідом. фотограф. Завулок біля Кафедрального костела у Львові. – Львів, поч. XX ст. – 12,3х15,7 см. – ЛІМ, Фм 4588.
Під кінець XVIII ст. австрійська влада наказала ліквідувати всі старі церковні цвинтарі. Таким чином 1828 р. на місці давнього цвинтаря навколо латинської катедри постала площа Катедральна. У 1850–1857 рр. в цих будинках на пл. Катедральній була розташована філія другої (німецької) львівської гімназії. Серед інших учнів тут навчався син намісника Галичини Агенора Голуховського.

Fotograf nieznany. Zaułek koło Katedry Łacińskiej.
– Lwów, pocz. XX w. – 12,3x15,7 cm. – LMH, Fm 4588.
Pod koniec XVIII w. władze austriackie zlikwidowały wszystkie dawne przykościelne cmentarze. W ten sposób w1828 r. na miejscu dawnego cmentarza wokół świątyni powstał plac Katedralny. W l. 1850–1857 w budynkach widocznych na zdjęciu mieściła się filia niemieckiego II Gimnazjum. Wśród innych uczył się tutaj syn namiestnika Galicji Agenora hr. Gołuchowskiego.

Фрухтманн М. Ательє "Рубенс".
Портал будинку на вул. Бляхарській, 19.
– Львів, бл. 1910 р. – 18x12 см. – ЛІМ, Фм 581.
Барочна брама на вул. Бляхарській, 19
(І. Федорова). Сучасники фотографа
відзначали ще кам'яні консолі XVII ст.,
що підпирали ганок у подвір'ї. Цей
будинок збудовано в XVII ст. для
придворного лікаря короля Яна III
Собеського доктора Сімхе Менахема
(Емануеля де Йона). 1907 р. тогочасна
власниця знесла застарілу кам'яницю та
збудувала на її місці житловий будинок.

Fruchtmann M. Portal kamienicy
przy ul. Blacharskiej 19.
– Lwów, ok. 1910 r. – 18x12 cm.
– LMH, Fm 581.
Barokowa brama przy ul. Blacharskiej 19
(Fedorowa). Współcześni fotografa
wzmiankowali także o kamiennych konsolach,
podpierających ganek od strony podwórza.
Kamienicę zbudowano w XVII w. dla
nadwornego lekarza króla Jana III Sobieskiego
doktora Simche Menachema (Emanuela
de Jona). W 1907 r. ówczesna właścicielka
rozebrała starą kamienicę wznosząc na
jej miejscu nowy budynek mieszkalny.

Невідом. фотограф. Інтер'єр костела єзуїтів. Львів, 1908 р. – 17x12 см. – І.К.
Костел Св. Петра та Павла Апостолів ордена єзуїтів збудовано в 1610–1635 рр. коштом Ельжбети з Гостомських Сенявської. Будівничим був італійський єзуїт, генеральний архітектор ордена в Польщі Дж. Бріано. З первісного дерев'яного костела походили три пам'ятки: Ікона Матері Божої Утішительки (одна з п'яти копій образу з каплиці Боргезе Мадджоре, створений за дозволом папи Пія V); ікона Св. Станіслава Костки (святого, якого львів'яни шанували за порятунок міста в часи мору, пожежі та козацьких воєн). Третьою давньою пам'яткою був Святий Хрест, який у 1616 р. офірувала костелу К. Вольбертова.

Fotograf nieznany. Wnętrze kościoła Jezuitów. – Lwów, 1908 r. – 17x12 cm. – I.K.
Kościół zakonu Jezuitów p.w. świętych Piotra i Pawła Apostołów wzniesiono w latach 1610–1635 kosztem Elżbiety z Gostomskich Sieniawskiej. Budowniczym kościoła był Włoch Giovanni Briano, generalny architekt zakonu jezuitów w Polsce. Z pierwotnego drewnianego kościoła w nowym zachowano pamiątki: obraz Matki Boskiej Pocieszenia (była to jedna z pięciu kopii obrazu z rzymskiej kaplicy Borghese Maggiore, wykonana z przyzwoleniem papieża Piusa V), obraz Św. Stanisława Kostki (wielce czczonego we Lwowie, jako ratownika w czasie moru, pożarów i wojen kozackich). Trzecią dawną pamiątką był Krucyfiks, fundowany w 1616 r. przez K. Wolbertową.

Невідом. фотограф.
Інтер'єр костела Св. Мартина.
– Львів, 1908 р. – 16x11,5 см. – І.К.

Fotograf nieznany. Wnętrze
kościoła Św. Marcina.
– Lwów, 1908 r. – 16x11,5 cm. – I.K.

Невідом. фотограф. Інтер'єр костела сакраментокок.
– Львів, 1908 р. – 16,5x12. – І.К.
Костел та монастир сакраменток Заручин Пресвятої Діви Марії та Св. Йосифа постав у 1718 р. коштом Ф. Цетнера, архієпіскопа Яна Скарбека, С. Лещинського та Г. Четвертинської. Будівництво, розпочате 1743 р. арх. Бернардом Меретином завершилося тільки бл. 1780 р. У 1881–1887 рр. реконструкцію виконував арх. Адольф Мінасевич, йому ж належить вирішення інтер'єра костела. В 1902–1904 рр. перебудову здійснював арх. В. Садловський. Нині тут розташована церква Св. Трійці (вул. Тершаківців).

Fotograf nieznany. Wnętrze kościoła Sakramentek.
– Lwów, 1908 r. – 16,5x12 cm. – I.K.
Kościół i klasztor sióstr sakramentek p.w. Zaślubin Najświętszej Maryi Panny i Świętego Józefa powstał w 1718 r. kosztem F. Cetnera, arcybiskupa Jana Skarbka, Stanisława Leszczyńskiego i H. Czetwertyńskiej. Budowę, rozpoczętą w 1743 r. przez Bernarda Meretyna, ukończono dopiero ok. 1870 r. W latach 1881–1887 arch. Adolf Minasiewicz przeprowadził rekonstrukcję świątyni, był on także autorem rozwiązania wnętrza. W latach 1902–1904 arch. Władysław Sadłowski dokonał kolejnej przebudowy. Obecnie dawny kościół Sakramentek jest czynny jako greckokatolicka świątynia p.w. Trójcy Świętej.

Невідом. фотограф.
Заклад "Тенча". Пам'ятник А. Фредрові.
– Львів, поч. XX ст.
– 14x10 см. – ЛІМ, Фм 655.
Пам'ятник графу Алексaндеру Фредро – львів'янину, славнозвісному польському драматургу, Почесному громадянину м. Львова відкрито у 1897 р. Пам'ятник поставлено на площі в кінці вул. Академічної, навпроти місця, де був палац Фредра, про що нагадує тільки назва вулиці. Цей пам'ятник за ініціативою Літературно-художнього кола виконав скульптор Леонардо Марконі.

Fotograf nieznany.
Zakład "Tęcza". Pomnik A. Fredry.
– Lwów, pocz. XX w. – 14x10 cm.
– LMH, Fm 655.
W 1897 r. odsłonięto pomnik Aleksandra hr. Fredry – lwowianina, słynnego komediopisarza, honorowego obywatela m. Lwowa. Pomnik stanął na placu na wylocie ul. Akademickiej, naprzeciwko miejsca gdzie znajdował się dworek A. Fredry, o którym dziś przypomina tylko nazwa ulicy. Z inicjatywy Koła Literacko-Artystycznego pomnik wykonał rzeźbiarz Leonard Marconi.

Мюнц М.
Бібліотека Львівського університету.
– Львів, 1905р. – 22x18 см.
– ЛІМ, Фм 578.

Найстаріша у Львові публічна бібліотека започаткована книгозбіркою давньої Єзуїтської колегії (1661). Після створення університету (1784) бібліотечний фонд суттєво збільшився за допомогою меценатів. У 1848 р. внаслідок бомбардування середмістя під час "Весни народів" згоріли будинки університету і бібліотеки на вул. Краківській. Врятовані від пожежі 13000 томів у 1852 р. перенесено до нового приміщення в давньому конвікті єзуїтів на вул. Св. Миколая (Грушевського). Задум спорудження окремого будинку бібліотеки належав її директору, доктору Александеру Семковичу. Керував будовою інженер Григорій Пежанський.

Münz M. Biblioteka Uniwersytetu Lwowskiego.
– Lwów, 1905 r. – 22x18 cm.
– LMH, Fm 578.

Początek tej najstarszej we Lwowie bibliotece publicznej położył księgozbiór dawnego Jezuickiego Kolegium (1661). Po utworzeniu uniwersytetu (1784) stan posiadania biblioteki poważnie powiększył się dzięki mecenasom. W 1848 r. na skutek bombardowania śródmieścia podczas "Wiosny ludów" spłonęły budynki uniwersytetu i biblioteki przy ul. Krakowskiej. Uratowane z pożaru 13 tys. tomów w 1852 r. przeniesiono do nowego pomieszczenia w dawnym konwikcie jezuitów przy ul. Św. Mikołaja (Hruszewskiego). Pomysł wzniesienia oddzielnego gmachu biblioteki wyszedł od jej dyrektora, doktora Aleksandra Semkowicza. Kierował budową inżynier Grzegorz Pežański.

Фрухтманн М. "Дністер".
– Львів, поч. XX ст. – 17,3x12,5 см.
– ЛІМ, Фм 572.
Будівля українського кооперативного банку та страхового товариства "Дністер" – одна з яскравих сецесійних оздоб міста, споруджена в 1905–1906 рр. архітектурно-будівничою фірмою Івана Левинського за пр. Тадеуша Обмінського, Александра Лушпинського, Лева Левинського.

Fruchtmann M. "Dnister".
– Lwów, pocz. XX w. – 17,3x12,5 cm.
– LMH, Fm 572.
Gmach Ukraińskiego Banku Spółdzielczego i Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń "Dnister" – świetny przykład lwowskiej secesyjnej architektury, wzniesiony w latach 1905–1906 przez firmę budowlaną Jana Lewińskiego według projektu Tadeusza Obmińskiego, Aleksandra Łuszpińskiego, Lwa Lewińskiego.

Губери З. і Р. Владислав Лозинський на тлі своєї колекції.
– Львів, бл. 1910 р. – 12x15 см. – І.К.
Владислав Лозинський (1843–1913 рр.) – польський письменник, критик, журналіст, історик, мистецтвознавець, колекціонер, дослідник і знавець культурної спадщини Львова. До його творчої спадщини належать: драма "Приблуда" або "Школяр на мандрівці" з музикою М. Вербицького, повість "Перші Галичани" (1867); "Галіціана" (1872); "Львівське товариство на схилі XVIII ст."; "Церковне малярство на Русі" (1887); "Львівське золотарство в давні часи" (1889); "Патриціат і міщанство львівське в XVI–XVII ст." (1890); "Львівське мистецтво в XVI–XVII ст. Архітектура і скульптура" (1898); "Правом і сваволею. Звичаї на Червоній Русі за панування Зигмунта III" (1903); "Польське життя в давні часи" (1912). Редактор офіційної "Газети Львівської" (1873–1883 рр.). Брав участь у створенні Історичного товариства (1886); Почесний громадянин Львова (1907).

Huberowie Z. i R. Władysław Łoziński na tle swojej kolekcji.
– Lwów, ok. 1910 r. – 12x15 cm. – I.K.
Władysław Łoziński (1843–1913) – polski pisarz, krytyk, dziennikarz, historyk, znawca sztuki, zbieracz. Studiował prawo i filozofię na Uniwersytecie Lwowskim. Do jego spuścizny twórczej należą: opowieści: "Pierwsi Galicjanie" (1867), "Galicjana" (1872); "Towarzystwo lwowskie u schyłku XVIII w."; monografie: "Malarstwo cerkiewne na Rusi" (1887); "Złotnictwo lwowskie w dawnych czasach" (1889); "Patrycyat i Mieszczaństwo Lwowskie w XVI i XVII wieku" (1890); "Sztuka lwowska w XVI–XVII w. Architektura i rzeźba" (1898); "Prawem i lewem. Obyczaje na Czerwonej Rusi za panowania Zygmuta III" (1903); "Życie polskie w dawnych czasach" (1912). Redagował oficjalną "Gazetę Lwowską" (1873–1883). Brał udział w założeniu Towarzystwa Historycznego (1886); honorowy obywatel Lwowa (1907).

Невідом. фотограф. Александер Чоловський.
– Львів, 30-і рр. XX ст. – 11x8 см. – І.К.
Александер Чоловський (1865–1944) – видатний польський архівіст, музейник, історіограф, невтомний популяризатор історії Львова. Після закінчення Львівського та Віденського університетів працював у міському архіві під керівництвом досвідченого Карла Відманна, а після його смерті на довгі роки обійняв посаду директора. Реставратор старожитностей у Східній Галичині (від 1890 р.), ініціатор створення Історичного музею міста Львова (1892), Міської галереї (1907), Національного музею ім. короля Яна III (1908). Під час I Світової війни серед групи закладників був вивезений російськими військами (1915–1917). Після війни у складі польсько-радянської комісії працював у Москві та Ленінграді, вирішуючи питання повернення до Львова музейних цінностей, вивезених росіянами (1921–1922). Його перу належить велика кількість статей: про облогу Львова 1648 р., міський арсенал, стрілецьке братство та ін. Праці: "Львів за руських часів" (1891), "Історичний музей міста Львова" (1893), "Ян III та його пам'ятник" (1898), "Наїзд татарів на Львів" (1902), "Національний музей ім. короля Яна III. Тимчасовий путівник" (1909), "Високий замок" (1910), "Національний музей та його завдання" (1911) та ін.

Fotograf nieznany. Aleksander Czołowski.
– Lwów, lata 30. XX w. – 11x8 cm. – I.K.
Aleksander Czołowski (1865–1944) – wybitny polski archiwista, muzealnik, historiograf, niestrudzony popularyzator historii Lwowa. Po ukończeniu studiów na uniwersytetach Lwowskim i Wiedeńskim pracował w Archiwum Miejskim pod kierunkiem doświadczonego Karola Widmanna, a po jego śmierci przez długie lata obejmował stanowisko dyrektora Archiwum. Konserwator starożytności we Wschodniej Galicji (od 1890 r.), inicjator utworzenia Muzeum Historycznego Miasta Lwowa (1892), Galerii Miejskiej (1907), Muzeum Narodowego im. króla Jana III (1908). Podczas I Wojny światowej w składzie grupy zakładników został wywieziony przez wojska rosyjskie (1915–1917). Po wojnie, w składzie polsko-radzieckiej komisji pracował w Moskwie i Leningradzie nad kwestią zwrotu do Lwowa skarbów muzealnych wywiezionych przez rosjan (l. 1921–1922). A. Czołowski jest autorem artykułów na tematy historyczne: oblężenie Lwowa w 1648 r., arsenał miejski, bractwo strzeleckie i in. Opracowania: "Lwów za ruskich czasów" (1891), "Muzeum Historyczne Miasta Lwowa" (1893), "Jan III oraz jego pomnik" (1898), "Najazd Tatarów na Lwów" (1902), "Muzeum Narodowe im. króla Jana III. Tymczasowy przewodnik" (1909), "Wysoki Zamek" (1910), "Muzeum Narodowe i jego zadanie" (1911).

Фот.невідом. Іларіон Свєнціцький. – Львів, поч. XX ст. – 17x11 см. – ЛІМ, Фм 3913.
Іларіон Семенович Свєнціцький (1876–1956) – видатний український філолог, мистецтвознавець, музеолог – отримав освіту у Львові, Петербурзі та Відні. Від 1901 р. працював у Народному домі над упорядкуванням збірки о. Антона Петрушевича; від 1905 р. впорядковував приватну збірку митрополита Андрея Шептицького, що стала основою Церковного музею у Львові. Від 1909 р. музей отримав назву Національного музею у Львові, від 1939 р. – Львівського музею українського мистецтва; 1991 р. закладу повернуто первісну назву. У 1908–1952 рр. його директором незмінно був Іларіон Свєнціцький. Перу вченого належать численні праці з мовознавства, книгознавства, історії, бібліографії, мистецтвознавства, етнографії.

Fotograf nieznany. Ilarion Swiencicki. – Lwów, pocz. XX w. – 17x11 cm. – LMH, Fm 3919.
Ilarion Swiencicki (1876–1956) wybitny ukraiński filolog, historyk sztuki, muzealnik – zdobył wykształcenie we Lwowie, Petersburgu i Wiedniu. Od 1901 r. pracował w Domu Ludowym nad uporządkowaniem zbiorów o. Antona Petruszewicza; od 1905 r. opracowywał naukowo prywatne zbiory metropolity Andreja Szeptyckiego, które stały się zalążkiem Muzeum Cerkiewnego we Lwowie. Od 1909 r. Muzeum to nosiło nazwę Muzeum Narodowego we Lwowie, od 1939 r. – Lwowskiego Muzeum Sztuki Ukraińskiej; w 1991 r. przywrócono mu pierwotną nazwę. W latach 1908–1952 Ilarion Swiencicki był niezmiennie dyrektorem Muzeum. Spod pióra uczonego wyszły liczne prace z dziedzin językoznawstwa, nauki o książce, historii, bibliografii, historii sztuki, etnografii.

Лісса Н. Іван Крип'якевич.
– Львів, 1912 р. – 9х6 см. – АРК.
Крип'якевич Іван Петрович (1886–1967) – львів'янин, відомий український історик. Після закінчення Львівського університету (1908) – викладач історії в гімназіях Галичини (1909–1939); член НТШ (від 1911 р.), приват-доцент Кам'янець-Подільського (1919) та професор Львівського (від 1939 р.) університетів, академік АН України (від 1958 р.). Автор праць з історії України (близько 750 назв друкованих творів), блискучий популяризатор історії України та, зокрема, Львова; автор бестселера "Історичні проходи по Львові" (1932, перевидання – 1993).

Lissa N. Iwan Krypiakewycz.
– Lwów, 1912 r. – 9x6 cm. – ARK.
Krypiakewycz Iwan Petrowycz (1886–1967) – wybitny ukraiński historyk. Po zakończeniu Uniwersytetu Lwowskiego (1908) – nauczyciel historii w gimnazjach galicyjskich (1909–1939); członek NTSz (od 1911 r.), prywat-docent Kamieniec Podolskiego (1919) oraz profesor Lwowskiego (od 1939 r.) uniwersytetów; akademik AN Ukrainy (od 1958 r.). Autor licznych opracowań z historii Ukrainy i Lwowa, autor bestsellera "Istoryczni prochody po Lwowi" (1932; II wydanie – 1993).

Яворський Косьчеша Ю. Вул. Різницька.
– Львів, бл. 1912 р. – 12х18 см. – ЛІМ, Фм 938.
Відома від 1825 р. вул. Різницька (Наливайка) була заселена, в основному, єврейськими ремісниками і торговцями. На початку XIX ст. тут мешкав, наприклад, знаменитий львівський антиквар Давид Ігель. На фотографії – офіс фабрики гіпсу Франца, що містилась в районі сучасних вулиць Коновальця–Гіпсової.

Jaworski Kościesza J. Ulica Rzeźnicka.
– Lwów, ok. 1912 r. – 12x18 cm. – LMH, Fm 938.
Istniejącą od 1825 r. ul. Rzeźnicką (Nalewajki) zamieszkiwali głównie żydowscy rzemieślnicy i handlarze. Na początku XIX w. mieszkał tutaj znany antykwarz lwowski Dawid Igel.
Na fotografii widoczne jest biuro fabryki gipsu rodziny Franzów, która mieściła się w okolicy obecnych ul. Konowalca i Gipsowej.

Губери Зофія та Рудольф.
Дім Гелени Будзиновської на вул. Академічній.
– Львів, бл. 1910 р. – 12,2x17 см. – ЛІМ, Фм 2690.

Huberowie Zofia i Rudolf.
Dom Heleny Budzynowskiej przy ul. Akademickiej.
– Lwów, ok. 1910 r. – 12,2x17 cm. – LMH, Fm 2690.

Мюнц М. Луна-парк.
– Львів, бл.1910р. – 13x18 см. – ЛІМ, Фм 2633.
Між Високим замком та Кайзервальдом височить Піскова гора (Гора Льва, Левова гора, Лиса гора, Гора Стефана – 398 м н.р.м.). Перед І Світовою війною (1908–1914 рр.) на її схилах було розташовано Луна-парк з багатьма атракціонами та літнім рестораном.

Münc M. Lunapark.
– Lwów, ok. 1910 r. – 13x18 cm. – LMH, Fn 2633.
Między Wysokim Zamkiem i Kaiserwaldem wznosi się Góra Piaskowa (Góra Lwa, Lwia Góra, Łysa Góra, Góra Stefana – 398 m n.p.m.). Przed I Wojną Światową w latach 1908–1914 na zboczach góry rozmieszczono Lunapark z wielu atrakcjami oraz letnią restauracją.

Невідом. фотограф.
Костел місіонарів Св. Войцеха, Єпископа та Мученика.
– Львів, поч. XX ст. – 9x17 см. – ЛІМ, Фм 81.
Первісний дерев'яний костел збудовано на цьому місці в 1607 р. коштом міщанина Петра Москалика. У 1703 р. місіонари спорудили муровану будівлю; під час облоги Львова в 1704 р. тут деякий час перебував шведський король Карл XII. У 1747–1784 рр. в будівлі містилася духовна семінарія. Після скасування ордену тут був військовий склад, а від 1906 р. – Товариство інтернату ім. Св. Войцеха. Після 1945 р. костел був закритий, відтоді його використовували як склад. Від 2001 р. тут розташована греко-католицька церква Св. Йосафата та Всіх Українських Мучеників і осередок релігійно-громадської організації "Miles Jesu", яка займається проповідництвом серед молоді.

Fotograf nieznany. Kościół ks. misjonarzy
p.w. Św. Wojciecha Biskupa i Męczennika.
– Lwów, pocz. XX w. – 9x17 cm. – LMH, Fm 81.
Pierwotny drewniany kościółek na tym miejscu wzniesiono w 1607 r. kosztem mieszczanina Piotra Moskalika. W 1703 r. ks. misjonarze wznieśli murowaną budowlę. W 1704 r. w czasie oblężenia Lwowa przez Szwedów przez jakiś czas przebywał tutaj król szwedzki Karol XII. W latach 1747–1784 w zabudowaniach przykościelnych mieściło się Seminarium i bursa dla kleryków. Po kasacie zakonu kościół służył jako magazyny wojskowe. W 1906 r. kościół zwrócono wiernym, a w klasztorze umieszczono internat Towarzystwa im. Św. Wojciecha. Po 1945 r. zamknięty, wykorzystywany był jako magazyn i popadał w ruinę. Od 2001 r. służy jako greckokatolicka cerkiew p.w. Św. Jozafata i Wszystkich Ukraińskich Męczenników; jest ośrodkiem religijno-społecznej organizacji "Miles Jesu" ("Wojsko Jezusa") zajmującej się apostolstwem wśród młodzieży.

Фрухтманн М. Генеральна військова комендатура.
– Львів, поч. XX ст. – 12x17 см. – ЛІМ, Фм 563.
1839 р. у будинку купця Глікселлі на пл. Бернардинській, 6 (Соборній), спорудженому будівничими Вільгельмом Шмідтом та Флоріаном Ондеркою розташувалася Генеральна військова комендатура, переведена з будинку Яна Прешеля (пізніший "Англійський" готель). І досі будинок використовується за призначенням.

Fruchtmann M. Generalna Komendatura Wojskowa.
– Lwów, pocz. XX w. – 12x17 cm. – LMH, Fm 563.
W 1839 r. w dawnej kamienicy kupca Glikselliego na pl. Bernardyńskim 6 (pl. Soborny), wzniesionej przez budowniczych Wilhelma Schmidta i Floriana Onderkę, rozmieszczono Generalną Komendaturę Wojskową, przeniesioną tutaj z budynku Jana Preszla (późniejszego hotelu "Angielskiego"). Od tego momentu budynek przy pl. Sobornym 6 niezmiennie jest siedzibą komendatury.

Фрухтманн М. Вокзал станції Підзамче.
– Львів, поч. XX ст. – 12,2x17,8 см. – ЛІМ, Фм 566.
Вокзал станції Підзамче розташований у північній частині міста на вул. Жовківській, частково на землях старовинного цвинтаря Папарівка. В 1869 р. від Підзамча розпачався регулярний рух поїздів у напрямку Бродів та Росії. Нинішня споруда вокзалу зведена на поч. XX ст.

Fruchtmann M. Dworzec stacji Podzamcze.
– Lwów, pocz. XX w. – 12,2x17,8 cm. – LMH, Fm 566.
Dworzec stacji Podzamcze usytuowany jest w północnej części miasta przy ul. Żółkiewskiej(Chmielnickiego), częściowo na gruntach dawnego cmentarza Paparówka. W 1869 r. od Podzamcza rozpoczął się regularny ruch pociągów na m. Brody i w kierunku Rosji. Obecny budynek dworca został wzniesiony na pocz. XX w.

Тшемеський Е. Міський ринок на пл. Краківській.
– Львів, бл. 1890 р. – 12x18 см. – І.К.
Міський ринок на пл. Краківській збудовано в 1876 р. віденською фірмою "Енд та Горн" на місці ринку, що традиційно існував тут багато років. Взірцево збудований та обладнаний ринок припинив існування після II-ї світової війни.

Trzemeski E. Targowisko Miejskie na pl. Krakowskim.
– Lwów, pocz. XX w. – 12x18 cm. – I.K.
Targowisko Miejskie na pl. Krakowskim zbudowała w 1876 r. wiedeńska firma "End i Horn" na terenie miejscu placu targowego, istniejącego tu tradycyjnie od wielu lat. Wzorowo zbudowane i urządzone targowisko przestało istnieć po II Wojnie światowej.

Тшемеський Е. Пл. Ринок,11.
– Львів, кінець XIX – поч. XX ст. – 16,2х23,5 см. – ЛІМ, Фм 1028.
В давні часи на цьому місці, на розі вул. Скотського таргу та пл. Ринок, стояла кам'яниця, яку міська влада здавала орендарям за умови постійного "бронювання" одного помешкання на випадок приїзду до міста якогось достойника, а також стайні для розташування коней. Фотограф увічнив вигляд кам'яниці № 11 перед її демонтажем та побудовою нової.

Trzemeski E. Rynek nr 11.
– Lwów, kon. XIX w. – 16,2x23,5 cm. – LMH, Fm 1028.
Za dawnych czasów w tym miejscu, na rogu ul. Bydlęcy Targ i Rynku, stała kamienica, którą magistrat wynajmował arendatorom pod warunkiem stałego utrzymywania jednego z mieszkań "zarezerwowanego" na wypadek przyjazdu jakiegoś dostojnika oraz stajni dla koni gościa. Fotograf uwiecznił wygląd kamienicy nr 11 przed rozbiórką i budową nowej.

Яворський Косьчеша Ю. Герби на стіні Міського арсенала.
– Львів, поч XX ст. – 10x17 см. – ЛІМ, Фм 724.
На південній стіні Міського арсенала в нішах були розташовані бюсти інженерів-фортифікаторів, генералів Кшиштофа Арцішевського та Павла Гродзіцького. У 1799–1800 рр. після знесення міських мурів з боку монастиря кармелітів на стіні розміщено картуші із гербами міста (1665), герби Собеських та Яблоновських.

Jaworski Kościesza J. Herby na murze Arsenału Miejskiego.
– Lwów, pocz. XX w. – 12x17 cm. – LMH, Fm 724.
Na południowej ścianie Arsenału Miejskiego w niszach ustawione były popiersia inżynierów-fortyfikatorów generałów Krzysztofa Arciszewskiego i Pawła Grodzickiego. W latach 1799–1800, po rozebraniu murów miejskich od strony klasztoru Karmelitów, na tej samej ścianie umieszczono kartusze z herbami miasta (1655 r.), Sobieskich i Jabłonowskich.

Яворський Косьчєша Ю. Вул. Підвальна.
– Львів, бл. 1912 р. – 12x17 см. – І.К.
При розплануванні території, вільної після знесення міських мурів та валів, у цій частині Львова утворено вулиці Валову та Підвалля, а також міський сквер, що отримав назву Губернаторських Валів. У 1801 р. цю вулицю називали На Валі; до 1871 р. – вул. Збройовні нижчою та вищою та пл. Збройовні; Валовою вищою чи Валами вищими. Нарешті, у 1871 р. вулиця отримала постійну назву. Фотографія представляє вулицю вздовж Королівського арсенала. У 1639–1646 рр., готуючись до війни з Турцією король Владислав IV збудував склад амуніції – королівський арсенал, будівничим якого був видатний інженер-фортифікатор генерал артилерії Павел Гродзіцький. В часи австрійського володарювання його використовували як ремонтну майстерню та склад ц. к. артилерії.
Нині – Державний архів Львівської області.

Jaworski Kościesza J. Ulica Podwale.
– Lwów, ok. 1912 r. – 12x17 cm. – I.K.
W trakcie rozplanowywania terenów, zwolnionych po zniesieniu murów i wałów obronnych w tej części Lwowa utworzono ulice Wałową i Podwale, a także skwer miejski, który otrzymał nazwę Wałów Gubernatorskich. W 1801 r. dzisiejszą ul. Podwale nazywano Na Wale, przed 1871 r. – stała się "strukturą złożoną" nazywaną ulicami Zbrojowni Niższą i – Zbrojowni Wyższą oraz placem Zbrojowni; Wałową Wyższą lub Wałami Wyższymi. Nareszcie w1871 r. ulica otrzymała stałą nazwę. Fotografia przedstawia odcinek ulicy biegnący wzdłuż Arsenału Królewskiego. W latach 1639–1646 przygotowując się do wojny z Turcją król Polski Władysław IV Waza zbudował we Lwowie magazyn broni – Arsenał Królewski. Budowniczym był wybitny inżynier fortyfikator generał artylerii Paweł Grodzicki. W okresie władzy austriackiej pomieszczenia Arsenału wykorzystywano jako warsztaty i składy dla potrzeb c.k. artylerii. Dziś w dawnym Arsenale Królewskim mieści się Archiwum Obwodu Lwowskiego.

Невідом. фотограф. Пам'ятник Ф. Смольці.
– Львів, бл. 1914 р. – 11x17 см. – І.К.
Пам'ятник Францішеку Смольці, почесному громадянину Львова, ініціатору спорудження Кургану Люблінської унії. Автором пам'ятника, відкритого 8 грудня 1913 р., був скульптор Тадеуш Блотницький всупереч результатам конкурсу, який виграв Ян Рашка з Кракова.

Fotograf nieznany. Pomnik Franciszka Smolki.
– Lwów, bl. 1870 r. – 11x17 cm. – I.K.
Pomnik Franciszka Smolki, honorowego obywatela m. Lwowa, którego imię na zawsze pozostaje związane z powstaniem Kopca Unii Lubelskiej, odsłonięto 8 grudnia 1913 r. Twórcą pomnika był rzeźbiarz Tadeusz Błotnicki, chociaż stało to w sprzeczności z wynikem konkursu projektów, który wygrał Jan Raszka z Krakowa.

Яворський Косьчеша Ю.
Торгово-промислова палата.
– Львів, бл. 1912 р. – 11x17 см. – І.К.
Львівська торгово-промислова палата була створена 1850 р. з метою захисту торговельних та промислових інтересів столичного міста Львова та 34 староств. Спочатку вона була розташована в будинку ратуші, наприкінці XIX ст. установу розміщено в давньому палацику Бесядецьких на пл. Галицькій, 10. У 1907–1910 рр. за проектом арх. Альфреда Захаревича на вул. Академічній, 17 (пр. Шевченка) споруджено величний будинок Торгово-промислової палати, її інтер'єри декоровані відомими тогочасними митцями Каролем Фричем, Феліксом Вигживальським, Зигмунтом Курчинським.

Jaworski Kościesza J. Izba Handlowo-Przemysłowa.
– Lwów, ok. 1912. – 11x17 cm. – I.K.
Lwowską Izbę Handlowo-Przemysłową utworzono w 1850 r. w celu ochrony interesów handlu i przemysłu stołecznego miasta Lwowa oraz 34 starostw. Początkowo Izba mieściła się w ratuszu, pod koniec XIX w. instytucję ulokowano w dawnym pałacu Biesiadeckich przy placu Halickim 10. W latach 1907–1910 przy ul. Akademickiej 17 (alei Szewczenki) według projektu arch. Alfreda Zachariewicza wzniesiono okazałą siedzibę Izby Handlowo-Przemysłowej. Dekoracje wnętrz w gmachu wykonali znani ówcześni artyści: Karol Frycz, Feliks Wygrzywalski, Zygmunt Kurczyński.

Яворський Косьчеша Ю. Латинська катедра.
– Львів, бл. 1914 р. – 18x13 см. – ЛІМ, Фн 171.
Латинська катедра Вознесіння Пресвятої Діви Марії від 40-х років XIV ст. є центром духовного життя львівських католиків. У цих стінах сконцентровані історичні, художні та релігійні пам'ятки минулого Львова. Первісний дерев'яний костел Пресвятої Трійці згорів у 1350 р. Нинішня споруда, одна з найстаріших готичних пам'яток Львова, будувалася упродовж багатьох десятиліть. У 1360–1405 рр. її будували Міколай Нічко, Пйотр Штехер, Мартин Гансеке; 1405–1493 рр. – Амброзій Рабіш, Йоахім Гром, Ганс Блехер. 1415 р. костел став кафедральним. У 1493–1760 рр. було добудовано багато каплиць, споруджені нові вівтарі та нагробки. Пожежа Львова 1527 р. завдала багато шкоди катедрі: згорів дах, склепіння, розтопилися дзвони. 1 квітня 1656 р. король Ян-Казимир урочисто складав у катедрі обітниці Чудотворному образу Матері Божої Муркової. Перебудовою 1760–1778 рр. керував арх. Петро Полейовський, тоді було впорядковано інтер'єр, значно зменшено кількість каплиць та вівтарів. Була ще перебудова 1892–1899 рр. (арх. Міхал Ковальчук) та реставрація 1905–1930 рр. (арх. Тадеуш Обмінський). 25 червня 2001 р. катедру відвідав Святіший Отець Іван-Павло II. Через два роки біля входу до храма в його пам'ять встановлено таблицю з барельєфом Понтифіка.

Jaworski Kościesza J. Katedra Łacińska.
– Lwów, ok. 1914 r. – 18x13 cm. – LMH, Fn 171.
Łacińska Katedra p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny od lat 40. XIV w. stanowi ośrodek życia duchowego lwowskich katolików obrządku rzymskiego. Pierwotny drewniany kościół p.w. Świętej Trójcy spłonął w 1350 r. Dzisiejszą budowlę wznoszono przez wiele dziesięcioleci. W latach 1360–1405 kościół budowali Mikołaj Niczko, Piotr Sztecher, Marcin Hanseke; w 1493–1493 – Ambroży Rabisz, Joachim Grom, Hans Blecher. W 1415 r. kościół stał się katedralnym. W l. 1493–1760 w Katedrze zbudowano wiele kaplic, ołtarzy i nagrobków. Pożar Lwowa w 1527 r. wyrządził świątyni ogromne szkody. Katedra była wielokrotnie przebudowywana, w l. 1760–1778 abp. W. H. Sierakowski podjął gruntowną przebudowę, pod kierunkiem arch. P. Polejowskiego. Świątyni nadano barokowy charakter, całkowicie zmieniono wystrój wnętrza, zmniejszono liczbę kaplic i ołtarzy. Katedrę przebudowywano także w l. 1892–1899 (arch. Michał Kowalczuk), przeprowadzono restauracje w l. 1905–1930 (arch. Tadeusz Obmiński) oraz na przełomie milenium. W dniu 1 kwietnia 1656 r. król Polski Jan Kazimierz złożył w Katedrze lwowskiej uroczyste śluby przed cudownym obrazem Matki Boskiej Łaskawej, ogłaszając NMP Królową Korony Polskiej. 25 czerwca 2001 r. lwowską Katedrę odwiedził Ojciec Święty Jan Paweł II.

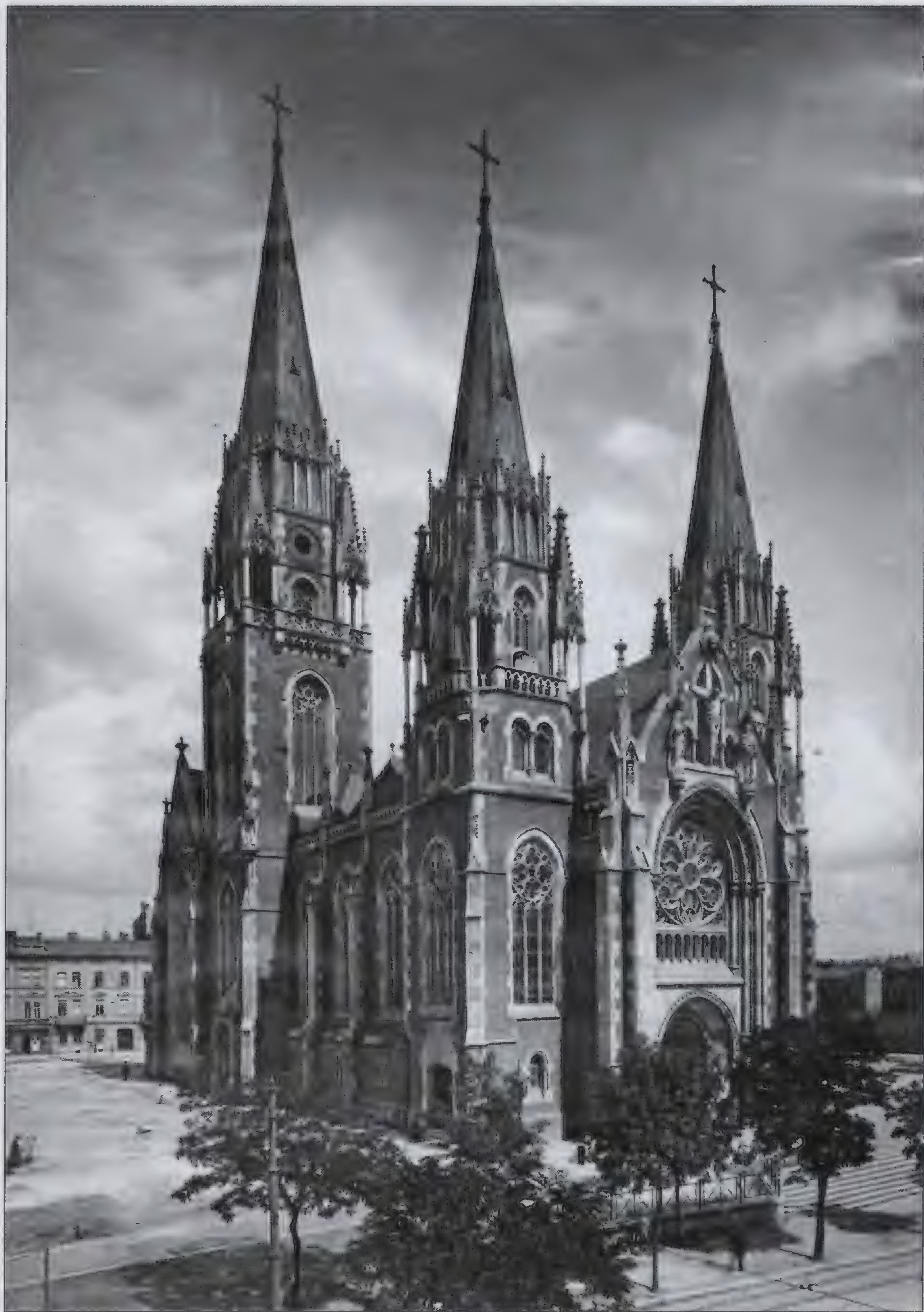
Яворський Косьчеша Ю. Інтер'єр каплиці Кампіанів. – Львів, 1912 р. – 16,8 х11,8 см. – ЛІМ, Фм 610. За твердженням мистецтвознавців, каплиця Кампіанів – найгарніша та найцінніша каплиця львівської катедри, багато оздоблена мармуром і алебастром. У 1619–1629 рр. вроцлавські майстри Єжи Пфістер та Генрик Горст звели її на основі давньої каплиці Струміллів, збудованої Павлом Римлянином (бл. 1597). Каплиця створена як родинний мавзолей Кампіанів та їх родичів Острогорських та Проссваєрів. На фотографії: правий бік каплиці з нагробками Павла (пом. 1600 р.) та Мартина (пом. 1629 р.) Кампіанів.

Jaworski Kościesza J. Wnętrze kaplicy Kampianów. – Lwów, 1912 r. – 16,8x11,8 cm. – LMH, Fm 610. Według znawców sztuki, kaplica Kampianów jest najpiękniejszą i najcenniejszą z kaplic w lwowskiej katedrze. Kaplica posiada bogaty wystrój rzeźbiarski wykonany z barwnego marmuru i alabastru. W l. 1619–1629 wrocławscy mistrzowie – Jan Pfister i Henryk Horst wznieśli ją na podstawie dawniejszej (ok. 1597 r.) kaplicy Strumiłłów, zbudowanej przez Pawła Rzymianina. Kaplica powstała jako mauzoleum rodzinne Kampianów oraz ich krewnych Ostrogorskich i Grosswajerów. Fotografia przedstawia prawą stronę kaplicy z nagrobkami Pawła (zm. w 1600 r.) i Marcina (zm. w 1629 r.) Kampianów.

Ленкевич А. Костел Св. Ельжбети. – Львів, 1928 р. – 29х21 см. – І.К.
На пл. Солярні (нині – пл. Кропивницького) коштом львівських залізничників у 1903–1911 рр. збудовано костел Св. Ельжбети. Автором конкурсного проекту був відомий польський архітектор, професор Львівської політехніки Теодор Тальовський. Будівельні роботи виконувала фірма інженера Кароля Ріхтманна; керував будовою архітектор Ян Новорита. Авторство вітражів та розписів неіснуючої нині каплиці Св. Губерта належить Казимиру Сіхульському; скульптуру Св. Йосифа виконав скульптор Петро Війтович. В 30-х роках декораційні роботи в інтер'єрі виконували відомі митці Яніна Райхерт-Тот, Людоміл Дюркович, Юзеф Шостакевич, Вавжинець Дайчак, Ядвіга Городиська. Остання Служба Божа в костелі Св. Ельжбети відбулася в травні 1946 р. Довгі роки храм стояв пусткою, поволі руйнуючись. Певний час його використовували як склад продукції кондитерської фірми "Світоч". Нині храм належить церкві Святих Ольги та Єлизавети.

Lenkiewicz A. Kościół Św. Elżbiety. – Lwów, 1928 r. – 29x21 cm. – I.K.
Na placu Solarni (pl. Kropiwnyćkoho) sumptem lwowskich kolejarzy w latach 1903–1911 wzniesiono kościół Św. Elżbiety. Autorem wyłonionego w konkursie projektu był znany polski architekt, profesor Politechniki Lwowskiej Teodor Talowski. Prace budowlane wykonywała firma inżyniera Karola Richtmanna; kierował budową architekt Jan Noworyta. Autorem witraży i malowideł w nieistniejącej dziś kaplicy Św. Huberta był Kazimierz Sichulski; posąg Św. Józefa wykonał rzeźbiarz Piotr Wojtowicz. W latach 30. XX w. nad wystrojem wnętrza pracowali znani artyści Janina Reichert-Toth, Ludomił Gyurkovich, Józef Szostakiewicz, Wawrzyniec Dayczak, Jadwiga Horodyska. Ostatnie nabożeństwo w kościele Św. Elżbiety odbyło się w maju 1946 r. Przez długie lata świątynia pozostawała pusta, powoli popadając w ruinę. Przez pewien czas była wykorzystywana jako magazyn wyrobów cukierniczej firmy "Switocz". Obecnie w dawnym kościele działa greckokatolicka cerkiew świętych Olgi i Elżbiety.

Яворський Косьчеша Ю. Костел Св. Лазаря.
– Львів, поч. ХХ ст. – 13х18 см. – ЛІМ, Фм 4440.
Костел Св. Лазаря закладено 1620 р. при домі для бідних, посталому із давнього шпиталя, що існував у цьому місці вже на початку XVII ст. У 1620–1670 рр. костел будували архітектори Амброзій Прихільний, Якоб Боні, Мартин Годний. Нижче костелу, на схилі, знаходиться криниця з двома кам'яними левами з гербами Шольц-Вольфовичів та Кампіанів роботи ск. Бернарда Дікембоша, що походять зі старої львівської ратуші.

Jaworski Kościesza J. Kościół Św. Łazarza.
– Lwów, pocz. XX w. – 13x18 cm. – LMH, Fm 4440.
Kościół Św. Łazarza zaczęto wznosić w 1620 r. przy domu opieki dla biednych, który powstał z dawnego szpitala, istniejącego w tym miejscu od pocz. XVII w. W latach 1620–1670 budowę kościoła prowadzili architekci Ambroży Przychylny, Jakub Boni, Marcin Godny. Poniżej kościoła na skarpie, przy ul. Kopernika, znajduje się studzienka z dwoma kamiennymi lwami. Lwy, dzierżące tarcze z gmerkami Szolc-Wolfowiczów i Kampianów, wyrzeźbione przez Bernarda Dickemboscha, pochodzą z wieży dawnego ratusza.

Яворський Косьчеша Ю. Інтер'єр костелу Св. Анни.
– Львів, бл. 1912 р. – 12x17 см. – ЛІМ, Фм 615.
Костел августинів Св. Анни закладений у 1505 р. на Краківському передмісті. Первісний дерев'яний костел згорів у 1509 р. Нинішня споруда походить з середини XVIII ст. Після скасування ордену в 1783 р. монастир використовували як школу, а костел став парафіяльним. В радянські часи в храмі розташували міські залізничні каси, а потім комісійний меблевий магазин. Нині на вул. Городоцький, 32 міститься церква Св. Анни УГКЦ.

Fotograf nieznany. Wnętrze kościoła Św. Anny.
– Lwów, ok. 1912 r. – 12x17 cm. – LMH, Fm 615.
Kościół Augustianów p.w. Św. Anny na Krakowskim przedmieściu został założony w 1505 r. Pierwotny drewniany kościół spłonął w 1509 r. Dzisiejsza budowla pochodzi z połowy XVII w. Po kasacie zakonu w 1783 r. klasztor wykorzystywano jako szkołę, a kościół stał się parafialnym. W czasach radzieckich kościół zamknięto, ppóźniej otdano pod kasy biletowe koleji, komisyjny sklep meblowy. Dziś świątynia przy ul. Gródeckiej 32 służy jako greckokatolicka cerkiew p.w. Św. Anny.

Яворський Косьчеша Ю. Палац Комелло на вул. Пекарській, 50. – Львів, поч. ХХ ст. – 11x15 см. – ЛІМ, Фм 921.
Існуючий від 1810–1830 рр. палац (за іншою версією, збудований 1844 р.) змінив багато власників, був власністю гр. Комелло, Туркулів, Дідушицьких, Майєрів, Полетилів. Від 1932 р. в палаці відкрив адвокатське бюро адвокат Еугеніуш Батицький, батько знаменитої "Міс Полонії 1930" Зофії Батицької, красуні-львів'янки, кіноакторки.

Jaworski Kościesza J. Pałac Comello przy ul. Piekarskiej 50. – Lwów, pocz. XX w. – 11x15 cm. – LMH, Fm 921.
Istniejący od lat 1810–1830 (według innej wersji zbudowany w 1844 r.) pałac zmienił wielu właścicieli, był posiadłością hrabiów Comello, Turkułłów, Dzieduszyckich; Majerów, Poletyłów. W 1932 r. w pałacu otworzył kancelarię prawniczą adwokat Eugeniusz Batycki, ojciec słynnej "Miss Polonia 1930" Zofii Batyckiej, pięknej lwowianki, aktorki filmowej.

Невідом. фотограф. Кам'яниця на пл. Ринок, 32 перед розборкою. – Львів, бл. 1911 р. – 12х16,5 см. – ЛІМ, Фм 1021.
Будинок споруджено у 1801 р. на місці кількох давніх кам'яниць XVI–XVII ст. З боку площі це були кам'яниці Гендзіцьких і Мельхіор-Вольфовичів, наріжна з вул. Трибунальською (Шевською) – Штандльовська; з боку вул. Трибунальської – кам'яниця Регулічовська та Адамкевичів. Штандльовську кам'яницю 1684 р. придбав королівський секретар Домінік Вільчек, потім вона перейшла в інші руки, а від XVIII ст. ціле століття знову була власністю цієї родини. Саме тут у 1773–1800 рр. містилась перша австрійська військова комендатура і помешкання головнокомандуючого. Нова кам'яниця, збудована 1801 р., упродовж наступного століття змінювала власників, доки її не придбав годинникар та ювелір Абрагам Ціппер (бл. 1895). При розборці будинку № 32 виявився давній портал Вільчековської кам'яниці з різьбленими кам'яними колоннами.

Fotograf nieznany. Kamienica na Rynku nr. 32, przed rozbiórką. – Lwów, ok. 1911 r. – 12x16,5 cm – LMH, Fm 1021.
Kamienicę na Rynku pod nr 32 wzniesiono w 1801 r. na miejscu kilku dawnych kamienic z XVI–XVII w. Od strony Rynku były to kamienice Gędzickich i Melchior-Wolfowiczów oraz narożna z ulicą Trybunalską (Szewską) – Standlowska; od strony ul Trybunalskiej – kamienice Reguliczowska oraz Adamkiewiczów. Standlowską kamienicę w 1648 r. kupił sekretarz królewski Dominik Wilczek, później przeszła ona w inne ręce, ale od pocz. XVIII w. przez całe stulecie znów była własnością rodziny Wilczków. W latach 1773–1800 mieściła się tutaj pierwsza austriacka komendatura wojskowa i mieszkał głównodowodzący garnizonu. Nowa kamienica, zbudowana w 1801 r., w ciągu następnego stulecia kilkakrotnie zmieniała właścicieli, póki nie kupił jej zegarmistrz i jubiler Abraham Zipper (ok. 1895 r.). Przedtem jego firma (istniejąca od 1866 r.) mieściła się na Rynku nr 38. Przy rozbiórce starej kamienicy nr 32, odkryto dawny portal kamienicy Wilczkowskiej z rzeźbionymi kamiennymi kolumnami.

Яворський Косьчеша Ю.
Будинок Ціппера на
пл. Ринок, 32.
– Львів, 1912 р. – 15x12 см. – І.К.
1912 року на пл. Ринок, 32
арх. Міхал Лужецький збудував
нову кам'яницю Ціпперів,
фірмовий магазин ювелірних
виробів та годинників
"А. Г. Ціппер"містився тут
до 30-х років XX ст.

Jaworski Kościesza J. Kamienica
Zippera na Rynku nr 32.
– Lwów, 1912 r.
– 15x12 cm – I.K.
W 1912 r. na Rynku 32,
arch. Michał Łużecki zbudował
nową kamienicę Zipperów.
Firmowy sklep wyrobów
jubilerskich oraz zegarków
"A. G. Zipper" mieścił się
tutaj do lat 30. XX w.

Яворський Косьчеша Ю. Костел Св. Марії Магдалини.
– Львів, бл. 1912 р. – 12x17 см. – ЛІМ, Фм 657.
На початку XVII ст. була збудована найстарша, вівтарна частина костелу Св. Марії Магдалини. У 1753–1758 рр. арх. Мартин Урбанік добудував до неї головну наву, хор і вежі. На фасаді костелу між фронтоном та вежами розташовані статуї Св. Домініка та Св. Яцека роботи Себастьяна Фесінгера. 1776 р. Костел став парафіяльним; в монастирі розташували "дім праці", а потім – в'язницю для жінок (1841), яку перебудували в 1929 р. (нині це корпус НУ "Львівська політехніка"). 1889 р. верхівки веж костела отримали нове, барокове завершення, виконане за пр. Юліана Захаревича. В роки радянської влади в костелі був клуб, де відбувались гучні танцювальні вечори. Згодом в костелі було відкрито органний зал, адже в костелі міститься найбільший в Україні орган (1936).

Jaworski Kościesza J. Kościół Św. Marii Magdaleny.
– Lwów, ok. 1912. – 12x17 cm. – LMH, Fm 657.
Istniejące dziś budynki kościoła oraz klasztoru Św. Marii Magdaleny zbudował w latach 1753–1758 arch. Marcin Urbanik. Na fasadzie kościoła między frontonem a wieżami są rozmieszczone posągi Św. Dominika i Św. Jacka dłuta Sebastiana Fesingera. W 1776 r. kościół stał się parafialnym, w klasztorze rozmieszczono "dom pracy" a później więzienie dla kobiet (1841). Budynek przebudowano w 1929 r., dziś korzysta z niego Narodowy Uniwersytet "Politechnika Lwowska". W 1889 r. wieże kościoła otrzymały barokowe zwieńczenia, wykonane według projektu Juliana Zachariewicza. W latach władzy radzieckiej w kościele był klub, gdzie odbywały się m.i. huczne wieczory taneczne. Z czasem kościół zaczęto wykorzystywać jako salę koncertową muzyki organowej, ponieważ posiada on świetne organy (1936), największe na Ukrainie.

Невідом. фотограф.
Колона Сикстів біля костелу Св. Марії Магдалини.
– Львів, 1939 р. – 12х8 см. – Я.Т.
Після страшної пожежі 1527 р., яка фактично знищила оточений мурами Львів, почалася розбудова його передмість. На захід від Львова, на узгір'ї, обабіч Сокільницької Дороги, був розташований фільварк Сикстів, який дав назву цій дільниці та її головній вулиці – Сикстівській, згодом Сикстуській (Дорошенка). Близько 1580 р. Сиксти поставили біля свого маєтку колону – кам'яний стовп (чи то граничний, чи то пам'ятний знак). На його чотирьох гранях були рельєфи зі сценами Розп'яття Христа та написи латиною, верхівку увінчував хрест. У 1600 р. близько колони коштом шляхтянки Анни Пстроконської була споруджена капличка для домініканок, що стала основою костелу Св. Марії Магдалини. Можливо, саме від цього хреста і отримала назву найдавніша вулиця дільниці Новий Світ: Штандовська–Хрестова–Потоцького–Зігфрідштрассе–Пушкіна–Ген. Чупринки, яка починалася навпроти нього. Нині колона існує у вигляді наріжника кам'яної огорожі.

Fotograf nieznany. Kolumna Sykstów koło kościoła Św. Marii Magdaleny.
– Lwów, 1939 r. – 12x8 cm. – J.T.
Po strasznym pożarze w 1527 r., który faktycznie zniszczył Lwów otoczony murami, rozpoczęła się rozbudowa przedmieść. Na zachód od Lwowa, na wzgórzach obok Drogi Sokolnickiej, położony był folwark rodziny Sykstów, który dał nazwę tej dzielnicy oraz jej głównej ulicy – Sykstówskiej, z czasem Sykstuskiej (Doroszenki). Około 1580 r. Sykstowie postawili przy swoim majątku kolumnę – czworogranny kamienny słup (jako znak graniczny czy upamiętniający). Słup niósł niewielką kapliczkę z płaskorzeźbą Męki Pańskiej zwieńczoną krzyżem. Na bocznej ścianie słupa był wyryty łaciński wiersz o głębokiej religijnej treści. W 1600 r. obok kolumny kosztem szlachcianki Anny Pstrokońskiej powstała kapliczka, która zapoczątkowała budowę dominikańskiego kościoła Św. Marii Magdaleny. Być może właśnie od krzyża na kolumnie Sykstów otrzymała nazwę najdawniejsza w dzielnicy Nowy Świat ulica: Sztandowska–Krzyżowa–Potockiego–Siegfriedstrasse–Puszkina–Gen. Czuprynki, która rozpoczynała się naprzeciwko figury. Kapliczkę zniszczono w latach 60. XX w., słup zachował się jako narożnik w murze.

Невідом. фотограф. Вул. Мурарська, 31.
– Львів, поч. XX ст. – 10,5x16,2 см. – ЛІМ, Фм 855.
Так виглядала дільниця Новий Світ перед її забудовою наприкінці XIX – на поч. XX ст. Можливо, це останній з давніх будинків Нового Світу та Байок – вул. Мурарська, 31 (Єфремова).

Fotograf nieznany. Ulica Murarska 31.
– Lwów, pocz. XX w. – 10,5x16,2 cm. – LMH, Fm 855.
Tak wyglądała dzielnica Nowy Świat przed jej zabudową na przełomie XIX i XX w. Zdjęcie przedstawia, być może, ostatni z dawnych budynków na Nowym Świecie i Bajkach, stojący przy ul. Murarskiej 31 (Jefremowa).

Губери З. і Р.
Ц. К. Художньо-промислова школа.
– Львів, бл. 1910 р. – 15х22,8 см. – ЛНБ, інв. № 8117.
Споруду Художньо-промислової школи збудовано 1907–1909 рр. на вул. Снопківській за проектом В. Садловського за участю А. Вайсса. Над головним входом встановлено скульптури, що символізують "Мистецтво" і "Працю" роботи П. Війтовича встановлені 1909 р. В будинку тепер міститься Технікум залізничного транспорту.

Huberowie Z. i R.
C. K. Szkoła Przemysłu Artystycznego.
– Lwów, ok. 1910 r. – 15x22,8 cm. – LBN, Inw nr 8117.
Gmach Szkoły Przemysłu Artystycznego wzniesiono na ul. Snopkowskiej w l. 1907–1909 według projektu arch. Władysława Sadłowskiego przy udziale Adolfa Weissa. Nad wejściem głównym umieszczone zostały (1909) alegoryczne rzeźby symbolizujące "Sztukę" i "Pracę" Piotra Wójtowicza. Obecnie w budynku mieści się Technikum Transportu Kolejowego.

Яворський Косьчеша Ю. Бібліотека Баворовських.
– Львів, 1916 р. – 13x17 см. – І.К.

Земельні ділянки на Галицькому передмісті далеко поза міськими мурами належали колись доньці львівського бургомістра, історика та поета Ю.-Б. Зіморовича. У 1640 р. видатний польський фортифікатор Павел Гродзіцький коштом Міколая Сенявського збудував арсенал. Від первісної будівлі залишився тільки перший ярус з рустикованого каменя. У XVIII ст. споруда належала графам Чарторийським – в листопаді 1792 р. тут перебував Тадеуш Костюшко. 1833 р. будівлю придбала родина Баворовських. Припускають, що давній арсенал перебудував арх. Ігнацій Шамбре. У 1857 р. граф Віктор Баворовський, бібліофіл, перекладач на польську творів Расіна, Шіллера, Гете, Байрона, Гюго, вирішив розташувати тут свою багату бібліотеку та цінну збірку творів живопису і графіки. Баворовський заповів свою збірку місту, після його смерті керівником було призначено відомого вченого Юзефа Коженьовського (1897). Під час II-ї світової війни збірка була приєднана до Оссолінеуму. Вже багато років у давній бібліотеці Баворовських на вул. Бібліотечній, 2 діє відділ мистецтв Бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України.

Jaworski Kościesza J. Biblioteka Baworowskich.
– Lwów, 1916 r. – 13x17 cm. – I.K.

Grunty na przedmieściu Halickim daleko za murami miejskimi należały niegdyś do córki lwowskiego burmistrza, poety i kronikarza J. B. Zimorowicza. W 1640 r. wybitny polski fortyfikator, P. Grodzicki sumptem, królewskiego podczaszego M. Sieniawskiego zbudował tam arsenał. Z pierwotnej budowli pozostała tylko dolna kondygnacja z rustykowanego kamienia ciosanego. W XVIII w. budynek należał do hrabiów Czartoryskich – w listopadzie 1792 r. przebywał tutaj Tadeusz Kościuszko. W 1833 r. budowlę nabyła rodzina Baworowskich. Przypuszczalnie dawny arsenał przebudował arch. Ignacy Chambrez. W 1857 r. Wiktor hr. Baworowski, bibliofil, tłumacz na język polski dzieł Racine'a, Schillera, Goethego, Byrona, Hugo, postanowił rozmieścić tu swoją bibliotekę oraz zbiory rękopisów, malarstwa i grafiki. Za przykładem J. hr. Ossolińskiego Baworowski zapisał swoje zbiory miastu. Po jego śmierci kustoszem kolekcji został znany uczony i bibliotekarz o dużym doświadczeniu Józef Korzeniowski (1897). W czasie II Wojny światowej zbiory Baworowskich przyłączono do Ossolineum. Od wielu już lat w dawnej bibliotece Baworowskich przy ul. Bibliotecznej 2 pracuje dział sztuki Naukowej Biblioteki im. W. Stefanyka NANU.

Мюнц М. Інтер'єр бібліотеки
Національного закладу
ім. Оссолінських. Зал відділу рукописів.
– Львів, 30-і роки XX ст.
– 16x11,5 см. – І.К.

Münz M. Wnętrze biblioteki
Zakładu Narodowego
im. Ossolińskich. Sala działu rękopisów.
– Lwów, lata 30. XX w.
– 16x11,5 cm. – I.K.

Невідом. фотограф.
Єпископська митра "Корона Данила Галицького".
– Перемишль. – 15x11 см.
– НМ, Фт 7468.

Fotograf nieznany.
Mitra biskupia "Korona Daniela Halickiego".
– Przemyśl. – 15x11 cm.
– MN, Ft 7468.

Яворський Косьчеша Ю.
Палац греко-католицьких архієпископів.
– Львів, бл. 1912 р. – 12x17 см. – І.К.
Митрополичий палац споруджено у 1760–1762 рр. в стилі Луї XVI з елементами класициму. Впродовж 1773–1776 рр. під наглядом арх. Клеменса Фесінгера здійснена реконструкція палацу. Під керівництвом арх. Францішека Кульчицького виконано оздоблювальні роботи, в яких приймали участь художники Іван Щуровський, Стефан Ігницький, Симеон Градолевський. Крім покоїв архієпископа тут були розташовані домашня каплиця, помешкання каноніків, митрополича канцелярія. Капітальна реставрація палацу за проектом арх. Сильвестра Гавришкевича проведена у 1885 р. З відновленням діяльності греко-католицької церкви у 1991 р. палац знову став резиденцією митрополита – кардинала Мирослава Любачівського. Біля входу установлена меморіальна таблиця митрополита Андрея Шептицького (ск. Ярослав Мотика, 1991 р.). Палац був резиденцією Святішого отця Івана-Павла II під час його візиту до Львова у 2001 р.

Jaworski Kościesza J. Pałac Arcybiskupów Greckokatolickich
– Lwów, ok. 1912 r. – 12x17 cm. – I.K.
Pałac metropolitów wzniesiono w latach 1760–1762 w stylu Ludwika XVI z elementami klasycyzmu. W ciągu lat 1773–1776 pod nadzorem arch. Klemensa Fesingera przeprowadzono rekonstrukcję pałacu. W pracach nad wystrojem wnętrza pod kierunkiem abp. Franciszka Kulczyckiego uczestniczyli artyści Jan Szczurowski Stefan Ignicki, Symeon Gradolewski. Oprócz apartamentu arcybiskupa budynek mieścił kaplicę domowa, mieszkania kanoników, kancelarię metropolitalną. W 1885 r. została przeprowadzona gruntowna renowacja pałacu według projektu arch. Sylwestra Hawryszkiewicza. Po wznowieniu działalności Cerkwi Greckokatolickiej w 1991 r. pałac znów stał się siedzibą metropolity – Myrosława kardynała Lubaczіwskiego. Przy wejściu umieszczono tablicę pamiątkową metropolity Andrzeja Szeptyckiego (rzeźb. J. Motyka, 1991 r.). Pałac był rezydencją Ojca Świętego Jana Pawła II w czasie pobytu we Lwowie 25–27 czerwca 2001 r.

Яворський Косьчеша Ю.
Австро-Угорський банк.
– Львів, бл. 1912 р. – 16x12 см. – І.К.
Філія віденського Австро-Угорського банку діяла у Львові від середини XIX ст. (вул. Карла-Людвіга, 3, нині – пр. Свободи), в 1891 р. спілка віденських архітекторів Ф. Фельнера та Г. Гельмера збудувала новий будинок для потреб банка на львівській Wall Street – вул. 3 Мая, 9 (Січових Стрільців). У 1912–1913 рр. арх. Міхал Лужецький спорудив на вул. Міцкевича, 8 (Листопадового Чину) монументальний будинок Австро-Угорського банку. Фасад прикрашають рельєфи різця Юліуша Белтовського, які символізують Промисловість, Торгівлю, Землеробство та Науку.

Jaworski Kościesza J.
Bank Austriacko-Węgierski.
– Lwów, ok. 1912 r. – 16x12 cm. – I.K.
Filia wiedeńskiego Banku Austriacko-Węgierskiego działała we Lwowie od połowy XIX w., początkowo mieszcząc się w budynku Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego przy ul. Karola Ludwika 3 (al. Swobody), później spółka wiedeńskich architektów Ferdynanda Fellnera i Hermanna Helmera zbudowała dla potrzeb Banku gmach przy lwowskiej "Wall Street" – ul. 3 Maja 9 (Strzelców Siczowych). W latach 1912–1913 arch. Michał Łużecki i Edmund Żychowicz wznieśli przy ul. Mickiewicza 8 (Listopadowego Czynu) nowy monumentalny gmach Banku Austriacko-Węgierskiego. Fasadę zdobią płaskorzeźby dłuta Juliusza Bełtowskiego – alegorie: Przemysłu, Górnictwa, Handlu, Rolnictwa oraz Nauki.

Невідом. фотограф. Новий будинок готелю “Жорж”.
– Львів, поч. XX ст. – 11x17 см. – І.К.
8 січня 1901 р. відбулося урочисте відкриття нового готелю “Жорж”, збудованого архітектурно-будівельною спілкою Івана Левинського та Юзефа Цибульського за проектом віденських архітекторів Германа Гельмера та Фердинанда Фельнера. Готель мав 93 номери, 32 з яких – апартаменти. В новому розкішному готелі було центральне опалення, електричний ліфт, телефони, гаряча та холодна вода. Звичайний номер коштував 6–12 зл. за добу, “люкс” – 13–24 зл. Великою популярністю користувалися першокласний ресторан і кав'ярня. Перед І Світовою війною “Жорж” став власністю спілки приватних підприємств, концесія на готель та ресторан належала тріумвірату Л. Піра, С. і М. Боровських, В. Ожеховського. В пам'ять давнього власника знаменитого готеля на фасаді розташований барельєф “Св. Георгій” роботи ск. Антоні Попеля за моделями Леонардо Марконі.

Fotograf nieznany. Nowy gmach hotelu “George”.
– Lwów, pocz. XX w. – 11x17 cm. – I.K.
Uroczyste otwarcie nowego hotelu “George” odbyło się 8 stycznia 1901 r. Gmach wzniosła architektoniczno-budowlana spółka Jana Lewińskiego i Józefa Cybulskiego według projektu wiedeńskich architektów Hermanna Helmera i Ferdynanda Fellnera.
Hotel posiadał 93 pokoje gościnne, w tym 32 apartamenty.
W nowym hotelu wysokiej klasy było centralne ogrzewanie, winda elektryczna, telefony, woda zimna i gorąca. Zwykły pokój kosztował 6–12 zł. za dobę, “luks” – 13–24 zł. Wielką popularnością cieszyły się pierwszorzędne restauracja i kawiarnia. Przed I Wojną światową “George” przeszedł w ręce spółki prywatnych przedsiębiorców L. Pira, St. i M. Borowskich, W. Orzechowskiego. Na pamiątkę poprzedniego właściciela słynnego hotelu na szczycie fasady umieszczono płaskorzeźbę “Św. Jerzy” dłuta Antoniego Popiela według modelu Leonarda Marconiego.

Невідом. фотограф. Шпиталь Лязаруса.
– Львів, поч. XX ст. – 13x18 см. – ЛІМ, Фм 2144.
1903 р. на вул. Раппапорта на місці давнього єврейського шпиталя, за проектом арх. Казимира Мокловського архітектурно-будівнича фірма Івана Левинського спорудила взірцево влаштований шпіталь на 100 ліжок. Ця медична установа була власністю та на утриманні єврейської гміни м. Львова. Суперсучасний на поч. XX ст. лікувальний заклад збудував своїм коштом голова правління шпиталя, колишній директор Іпотечного банку Маврикій Лязарус; обладнання лікарні за найновішими європейськими взірцями забезпечила дружина мецената.

Fotograf nieznany. Szpital Lazarusa.
– Lwów, pocz. XX w. – 13x18 cm. – LMH, Fm 2144.
W 1903 r. przy ul. Rappaporta, na miejscu dawnego żydowskiego szpitala, według projektu arch. Kazimierza Mokłowskiego architektoniczno-budowlana firma Jana Lewińskiego wzniosła wzorowo urządzony szpital na 100 łóżek. Ten zakład medyczny stanowił własność i był utrzymywany przez gminę żydowską m. Lwowa. Ultranowoczesną na początku XX w. lecznicę zbudował własnym kosztem prezes zarządu szpitala, dyrektor Banku Hipotecznego, Maurycy Lazarus; wyposażenie lecznicy według najnowszych wzorców europejskich zapewniła małżonka mecenasa.

Невідом. фотограф. Дитячий шпиталь Св. Софії.
– Львів, бл. 1916 р. – 11,8x17 см. – ЛІМ, Фм 665.
Дитячий шпиталь Св. Софії, який стараннями та фінансовою підтримкою княгині Ядвіґи Сапєги існував при закладі Св. Терези, було переведено в новий, спеціалізований будинок на вул. Личаківській, 42, збудований у 1878 р. за проектом архітектора Юзефа-Каетана Яновського. Нині – кафедра отоларінгології Медичного університету ім. Д. Галицького.

Fotograf nieznany. Szpital Dziecięcy Św. Zofii.
– Lwów, ok. 1916 r. – 11,8x17 cm. – LMH, Fm 416.
Szpital Dziecięcy Św. Zofii, który istniał dzięki staraniom i poparciu finansowemu księżnej Jadwigi Sapieżyny przy ul. Łyczakowskiej 42 przy dobroczynnym zakładzie Św. Teresy, został przeniesiony do nowego budynku, specjalnie wzniesionego w 1878 r. według projektu arch. Józefa. K. Janowskiego. Obecnie mieści się w nim Katedra Otolaryngologii Uniwersytetu Medycznego im. D. Halickiego.

Яворський Косьчєша Ю. Синагога "Золота Роза" (вул. Бляхарська, 27).
– Львів, бл. 1912 р. – 12x18 см. – І.К.

Історія львівської синагоги "Золота Роза" вже п'ять століть оповита легендами. Багатий купець Ісаак Нахманович у 1580 р. придбав так званий Олеський пляц та спорудив будинок та родинну синагогу (1582 р., арх. Павел Щасливий). Божниця була названа "Турей Захав" – "Золоті Ворота". Це був невеликий зал (9x18 м) з готичним склепінням та ренесансним декором. Невдовзі на земельну ділянку висловив претензії єзуїтський орден. Єврейська громада виграла цю справу в королівському суді. З плином часу історія закладання синагоги та суперечки з впливовими єзуїтами трансформувалася у місцевому єврейському фольклорі, який об'єднав реалії та існуючі легенди і пов'язав цю історію з ім'ям невістки Нахмановича Рози, освіченої доброчесної жінки, яка приймала активну участь в справах єврейської громади, займалася благочинністю, а після смерті чоловіка і його справами. Назва родинної синагоги Нахмановичів на вул. Бляхарській (І. Федорова) з часом перетворилася на "Турей Ройзел" – "Золота Роза". Під час ІІ-ї світової війни вона була знищена.

Jaworski Kościesza J. Synagoga "Złota Róża" (Blacharska 27).
– Lwów, ok. 1912 r. – 12x18 cm. – I.K.

Historia starodawnej synagogi "Złota Róża" od pięciu stuleci jest owiana legendą. Bogaty kupiec Izaak Nachmanowicz w 1580 r. kupił tzw. plac Oleski, na którym zbudował dom i w podwórzu rodzinną synagogę (1582 r., arch. P. Szczęśliwy). Bożnica został nazwana "Turej Zachaw" – "Złote Wrota". Była to sala modlitewna (9x18 m) z gotyckim sklepieniem i renesansową dekoracją. Niebawem z roszczeniami na parcelę Nachmanowicza wystąpił zakon jezuitów. Gmina żydowska wygrała tę głośną sprawę w sądzie królewskim, miasto nadało jezuitom inną działkę. Dzieje założenia synagogi oraz sporu z zakonem jezuitów weszły do miejscowego żydowskiego folkloru, który łącząc wydarzenia realne i legendy powiązał tę historię z imieniem synowej Nachmanowicza Róży, kobiety wykształconej o dobrej opinii, która brała aktywny udział w życiu gminy, zajmowała się działalnością dobroczynną. Z biegiem czasu nazwa bożnicy przy ul. Blacharskiej (Iw. Fedorowa) przekształciła się na "Turej Rojzel" – "Złota Róża". W czasie wojny synagogę wraz z innymi żydowskimi zabytkami zniszczyli hitlerowcy.

Невідом. фотограф. Інтер'єр синагоги на вул. Божничій, 5.
– Львів, поч. XX ст. – 12x17 см. – І.К.
1793 р. на вул. Божничій, 5 було збудовано так звану Малу синагогу – "Бет гамідраш" (дім мудрості), яка об'єднала молитовний дім, школу та бібліотеку духовної літератури. Склепіння синагоги спиралось на чотири потужних колони посередині молитовного залу, який освітлювали три видовжених вікна. На підвищенні біля стіни була облаштована галерея для жінок та кімнатка для служки. 1863 р. за проектом Й. Енгеля було надбудовано поверх; 1869 р. – проведена реконструкція споруди, а 1912 р. – реставрація за проектом В. Подгородецького та Г. Сальвера. Під час II-ї світової війни Мала синагога була знищена гітлерівцями, нині на цьому місці – сквер між вулицями Сянською та Мстислава Удатного.

Fotograf nieznany. Wnętrze synagogi przy ul. Bożniczej 5.
– Lwów, pocz. XX w. – 12x17 cm. – I.K.
W 1793 r. przy ul. Bożniczej 5 zbudowano tzw. Małą Synagogę – "Bet hamidrasz" ("Dom mądrości"), która łączyła dom modlitwy ze szkołą. Mieściła się tu także biblioteka literatury duchownej. Sklepienie synagogi podtrzymywały cztery potężne filary, stojące pośrodku sali modlitewnej, oświetlanej przez trzy wydłużone okna. Na podwyższeniu wzdłuż ściany była urządzona galeria dla kobiet oraz pomieszczenie służebne. W 1863 r. według projektu arch. Józefa Engla nadbudowano piętro; w 1869 r. przeprowadzono rekonstrukcję budowli, a w 1912 r odrestaurowano ją według projektu arch. Włodzimierza Podhorodeckiego i Henryka Salvera. Podczas II Wojny światowej Małą Synagogę zniszczyli hitlerowcy, dziś na jej miejscu jest skwer między ulicami Sańską i Mścisława Udatnego.

Невідом. фотограф. Старий єврейський цвинтар.
– Львів, бл. 1912 р. – 12x17 см. – І.К.
Старий єврейський цвинтар був розташований на ділянці, обмеженій вулицями Раппапорта, Клепарівською, Броварною та Шпитальною. Дослідник єврейської історії та культури у Львові Майєр Балабан стверджував, що найстаріші нагробки датуються кінцем XIII ст. За описами, в центрі цвинтаря був "пантеон" – поховання видатних осіб єврейської громади, зокрема і Нахмановичів: Ісаака та Рози, фундаторки знаменитої синагоги. 1855 р. цвинтар був закритий для поховань; згодом частина цієї ділянки була використана для будови єврейського шпиталя. Під час II-ї світової війни цвинтар знищений гітлерівцями; після війни процес руйнації остаточно довершила радянська влада. В 1950-х роках на місці давнього єврейського цвинтаря влаштовано Краківський ринок.

Fotograf nieznany. Stary cmentarz żydowski.
– Lwów, ok. 1912 r. – 12x17 cm. – I.K.
Stary żydowski cmentarz znajdował się na terenie ograniczonym przez ulice: Rappaporta, Kleparowską, Browarną i Szpitalną. Badacz żydowskiej historii i kultury we Lwowie Majer Bałaban twierdził, że najstarsze tutejsze nagrobki pochodziły z końca XIII w. Według opisów, pośrodku cmentarza był tzw. "panteon" – miejsce gdzie chowano wybitnych przedstawicieli lwowskiej gminy żydowskiej; wśród nich, w szczególności, byli Nachmanowiczowie – Izaak i Róża, fundatorzy słynnej synagogi "Złota Róża". W 1855 r. na cmentarzu przestano grzebać zmarłych, z czasem część terenu wykorzystano pod budowę żydowskiego szpitala. W czasie II Wojny Światowej cmentarz zniszczyli hitlerowcy, proces ostatecznej rujnacii dokonała władza radziecka. W latach 50. XX w. na terenie dawnego cmentarza urządzono Krakowski rynek.

Яворський Косьчеша Ю.
Подвір'я кам'яниці на вул. Скарбківській, 14 (Лесі Українки).
– Львів, бл. 1914 р. – 10х14 см.
– ЛІМ, Фм 583.

Jaworski Kościesza J. Podwórze kamienicy przy ul. Skarbkowskiej 14 (Łesi Ukrainki).
– Lwów, ok. 1914 r. – 10x14 cm.
– LMH, Fm 583.

Невідом. фотограф. Наріжник вулиць Хорунщини та Кривої.
– Львів, поч. XX ст. – 12x17 см. – ЛІМ, Фм 666.
На цьому місці (вул. Академічна, 7, нині – просп. Шевченка) архітектор Фердинанд Касслер у 1929 р. збудував другий львівський "хмарочос" для підприємця Йони Шпрехера.

Fotograf nieznany. Narożnik ul. Chorążczyzny i ul. Krzywej.
– Lwów, pocz. XX w. – 12x17 cm. – LMH, Fm 666.
W tym miejscu – przy ul. Akademickiej 7 (al. Szewczenki) arch. Ferdynand Kassler w 1929 r. wzniósł drugi lwowski "drapacz chmur" dla przedsiębiorcy Jonasza Sprechera.

Невідом. фотограф. Вул. Баторія.
– Львів, бл. 1912 р. – 12,5х17 см. – ЛІМ, Фм 632.
Будинки № 4 та 6 на вул. Баторія (Князя Романа) перед демонтажем. У 1912–1914 рр. архітектори Роман Вольпель та Адольф Піллер спорудили на цьому місці величну будівлю, де від 1930 р. розташувалася студія "Радіо Львів".

Fotograf nieznany. Ulica Batorego.
– Lwów, ok. 1912 r. – 12,5x17 cm. – LMH, Fm 632.
Kamienicy przy ul. Batorego 4–6 przed rozbiórką.
W 1912 r. architekci Roman Völpel i Adolf Piller zbudowali na tym miejscu okazały gmach, w którym od roku 1930 mieściło się studio "Radia Lwów".

Невідом. фотограф. Електростанція на Персенківці.
– Львів, бл. 1910 р. – 13х18 см. – ЛІМ, Фн 354.
Міська електростанція, один з найцікавіших у Львові зразків промислової архітектури, збудована 1908–1910 рр. архітекторами Альфредом та Казімєжом Каменобродськими. Це була реалізація проекту арх. Адольфа Піллера, виконаного з ініціативи директора міського електричного закладу Юзефа Томіцького. Таким чином на Персенківці постала нова міська електростанція змінного струму 5000 вольт для трамвайної мережі та освітлення міста.

Fotograf nieznany. Elektrownia na Persenkówce.
– Lwów, ok. 1910 r. – 13x18 cm. – LMH, Fn 354.
Miejska elektrownia – jeden z najciekawszych w mieście zabytków architektury przemysłowej –została zbudowana w latach 1908–1910 przez architektów Alfreda i Kazimierza Kamienobrodzkich. Była to realizacja projektu arch. Adolfa Pillera, wykonanego na zamówienie dyrektora Miejskiego Zakładu Elektrycznego Józefa Tomickiego. W ten sposób na Persenkówce powstała nowoczesna miejska elektrownia prądu zmiennego o napięciu 5000v dla sieci tramwajowej i oświetlenia miasta.

Невідом. фотограф.
Інтер'єр новоствореного Національного музею на вул. Мохнацького, 42.
– Львів, 1913 р. – 12x17 см. – НМ, Фт 8130.

Fotograf nieznany.
Wnętrze nowoutworzonego Muzeum Narodowego przy ul. Mochnackiego 42.
– Lwów, 1913 r. – 12x17 cm. – MN, Ft 8130.

Невідом. фотограф. Український Національний музей.
– Львів, бл. 1914 р. – ВЦЄ.
Український Національний музей у Львові створений коштом митрополита Андрея Шептицького на основі його приватної збірки ікон та пам'яток старовини, започаткованої в 1905 р. під назвою "Церковний музей". У 1912 р. для потреб майбутнього музею митрополит Андрей Шептицький придбав віллу професора Еміля Дуніковського на вул. Мохнацького, 42 (Драгоманова), збудовану за проектом арх. Владислава Рауша в 1897–1898 рр. Український Національний музей урочисто відкрито 13 грудня 1913 р.; його багаторічним директором був мистецтвознавець Іларіон Свєнціцький.

Fotograf nieznany. Ukraińskie Muzeum Narodowe.
– Lwów, ok. 1914. – WCE
Ukraińskie Muzeum Narodowe we Lwowie, utworzone kosztem Metropolity Andreja Szeptyckiego na podstawie jego prywatnej kolekcji ikon oraz pamiątek przeszłości, zostało zapoczątkowane w 1905 r. pod nazwą "Cerkiewne Muzeum". W 1912 r. dla potrzeb przyszłego Muzeum Metropolita Andrej Szeptycki kupił willę profesora Emila Dunikowskiego przy ul. Mochnackiego 42 (Dragomanowa), zbudowaną według projektu arch. Władysława Rausza w 1898 r. Ukraińskie Muzeum Narodowe uroczyście otwarto 13 grudnia 1913 r.; jego niezmiennym, wieloletnim dyrektorem był historyk sztuki Ilarion Swiencicki.

Невідом. фотограф. Перші експозиції Національного музею. Іконостас та збірка ікон XV–XVI ст. – Львів, 1913 р. – 18x13 см. – НМ, Фт 8126.

Fotograf nieznany. Pierwsze ekspozycje Muzeum Narodowego. Ikonostas i zbiór ikon z XV–XVI w. – Lwów, 1913 r. – 18x13 cm. – MN, Ft 8126.

Невідом. фотограф. Перші експозиції Національного музею. Народне мистецтво. Килими, гуцульські свічники. – Львів, 1913 р. – 18x13 см. – НМ, Фт 8141.

Fotograf nieznany. Pierwsze ekspozycje Muzeum Narodowego. Sztuka ludowa. Kilimy i świeczniki huculskie. – Lwów, 1913 r. – 18x13 cm. – MN, Ft 8141.

Яворський Косьчеша Ю. Будинок Владислава Лозинського. – Львів, бл. 1914 р. – 15x12 см. – І.К. Рішенням львівського магістрату у 1897 р. була заснована Міська галерея, в майбутньому – Львівська картинна галерея. Стараннями ініціаторів, Тадеуша Рутовського та Александера Чоловського, 1902 р. для галереї був отриманий великий доброчинний внесок, який зробив правник Владислав Дулємба (5000 корон). Перші надбання майбутньої картинної галереї були розташовані у Художньо-промисловому музеї, який 1904 р. отримав нове приміщення. 1914 р. після отримання колекції відомого історика та колекціонера Владислава Лозинського, яку він заповів картинній галереї, вона розташувалася у спеціально придбаному магістратом будинку В. Лозинського на вул. Оссолінських, 3 (Стефаника), який 1873 р. спорудив арх. Філіп Покутинський для гр. Ізабели Дідушицької.

Jaworski Kościesza J. Kamienica Władysława Łozińskiego. – Lwów, ok. 1914 r. – 15x12 cm – I.K. Decyzją lwowskiego magistratu w 1897 r. została założona Galeria Miejska, w przyszłości Lwowska Galeria Obrazów. Staraniem inicjatorów, T. Rutowskiego oraz A. Czołowskiego, w 1902 r. dla Galerii uzyskano znaczny wkład dobroczynny (5000 koron), który ofiarował prawnik Władysław Dulemba. Pierwsze nabytki przyszłej Galerii Obrazów rozmieszczono w Muzeum Artystyczno-Przemysłowym, które w 1904 r. otrzymało nowe pomieszczenie. W 1914 r., po przejęciu zapisanej w spadku kolekcji znanego lwowskiego historyka i zbieracza Wł. Łozińskiego, Galeria Miejska rozmieściła się w jego kamienicy przy ul. Ossolińskich 3 (Stefanyka), specjalnie zakupionej w tym celu przez magistrat. Kamienica ta została zbudowana w 1873 r. przez arch. Filipa Pokutyńskiego dla Izabeli hr. Dzieduszyckiej.

Божемський В. Інтер'єр будинку В. Лозинського. – Львів, 1908–1914 рр. – 9x14 см. – ЛІМ, Фм 2444.
Інтер'єр одного із залів кам'яниці В. Лозинського на вул. Оссолінських, 3 (Стефаника), де розташувалася його збірка старожитностей і творів мистецтва. В кам'яниці (закупленій магістратом в 1914 р. для Міської галереї) нині розташована дирекція та частина експозиції Львівської галереї мистецтв.

Borzemski W. Wnętrze kamienicy Władysława Łozińskiego. – Lwów, lata 1908–1914. – 9x14 cm. – LMH, Fm 2444.
Wnętrze jednej z sal w kamienicy W. Łozińskiego przy ul. Ossolińskich 3 (Stefanyka), gdzie rozmieszczone były jego zbiory starożytności i dzieł sztuki. W kamienicy tej (zakupionej przez magistrat w 1914 r. dla Galerii Miejskiej) obecnie mieści się dyrekcja i część ekspozycji Lwowskiej Galerii Sztuk Pięknych.

Миколяш Г.
Пам'ятник А. Міцкевичу взимку.
– Львів, 1912–1914 рр. – 18x13 см. – І.К.
Пам'ятник поетові А. Міцкевичу урочисто відкрито 30 листопада 1904 р., що було увічнено на кіноплівці. На церемонію відкриття запросили сина поета Владислава Міцкевича, котрий приїхав з Парижа. Автором конкурсного проекта був Антоні Сулима Попель, перемогу якого в грудні 1898 р. визнало компетентне журі на чолі із славетним Ципріаном Годебським. Зліва від пам'ятника – спорудження будинку Шпрехера (1914–1924 рр.).

Mikolasch H.
Pomnik A. Mickiewicza w zimie.
– Lwów, lata 1912–1914.
– 18x13 cm. – I.K.
Pomnik Adama Mickiewicza uroczyście odsłonięto 30 listopada 1904 r. i wydarzenie to uwieczniono na filmie. Na ceremonię otwarcia zaproszono syna wieszcza Władysława Mickiewicza, który przyjechał z Paryża. Autorem projektu konkursowego był Antoni Sulima Popiel; jego zwycięstwo w grudniu 1898 r. uznało kompetentne jury, na czele z wybitnym rzeźbiarzem Cyprianem Godebskim. Po lewej stronie pomnika widać budowę kamienicy Sprechera (1914–1924).

Невідом. фотограф. Віце-президент Львова Рутовський "передає" місто генералу Роде 3. IX. 1914 р. – Львів, 1914 р. – 17,5x29 см. – І.К.
3 вересня 1914 р. австрійське військо залишило Львів, до міста увійшла 42 піхотна дивізія російської армії на чолі з генерал-лейтенантом фон Роде. Цього ж дня на Личаківській рогатці відбулася символічна "передача" міста російському військовому командуванню. Цю місію, як і обов'язки президента міста (замість президента Ноймана, який покинув Львів), виконав віце-президент Львова Тадеуш Рутовський. Цей незвичайний чоловік, який користувався у Львові великим авторитетом, приклав усі зусилля, щоб забезпечити життєздатність міста під час війни. Тадеуш Рутовський (1852–1918), син бургомістра Тарнова, правник. Від 1884 р. мешкав у Львові. Посол австрійської Державної Ради (1887), Галицького сейму (1889), віце-президент Львова (1905–1914). Ініціатор створення Товариства шанувальників історії Львова, Міської галереї. Після відходу російських військ з групою закладників опинився на засланні.

Fotograf nieznany. Wiceprezydent Lwowa T. Rutowski "przekazuje" miasto generałowi Rode 3. IX. 1914 r. – Lwów, 1914 r. – 17,5x29 cm. – I.K.
3 września 1914 r. wojska austriackie opuściły Lwów, do miasta weszła 42 dywizja piechoty armii rosyjskiej pod komendą generała-lejtnanta von Rode. W tym samym dniu na rogatce Łyczakowskiej odbyło się symboliczne "przekazanie" miasta rosyjskiemu dowództwu wojskowemu. Misji tej, jak też pełnienia obowiązków prezydenta miasta (zamiast prezydenta Neumanna, który opuścił Lwów), podjął się wiceprezydent Lwowa Tadeusz Rutowski. Niezwykły ten człowiek, cieszący się we Lwowie ogromnym autorytetem, dołożył wszelkich starań, aby zapewnić żywotność miasta w czasie wojennym. Tadeusz Rutowski (1852–1918), syn burmistrza Tarnowa, prawnik. Od 1884 r. mieszkał we Lwowie. Poseł do austriackiej Rady Państwa (1887), Sejmu Galicyjskiego (1889), wiceprezydent Lwowa (1905–1914). Inicjator powstania Towarzystwa Miłośników Przeszłości Lwowa, Galerii Miejskiej. Po odwrocie wojsk rosyjskich wraz z grupą zakładników przebywał na zesłaniu w Rosji.

Невідом. фотограф.
Перший патруль козаків на пл. Ринок.
– Львів, 1914 р. – 9x14 см. – І.К.
3 вересня 1914 р. о 10. 30 ранку з боку вул. Зеленої до Львова вступив перший козачий патруль, що передував російським армійським частинам. На своєму шляху до пл. Ринок він викликав загальну цікавість львів'ян.

Fotograf nieznany.
Pierwszy patrol kozaków na Rynku.
– Lwów, 1914 r. – 9x14 cm. – I.K.
3 września 1914 r. o 10. 30 godz. rano ze strony ul. Zielonej do Lwowa wkroczył pierwszy patrol konny kozaków przodujący wojsku rosyjskiemu.
Po drodze do Rynku wzbudzał ogólną ciekawość lwowiaków.

Набоков О. Фрагмент католицького собора.
– Львів, 1914–1915 рр. – 13x18 см. – НМ, Фт 3256.
Кам'яна архітектурно-скульптурна композиція "Ісус у гробі" походить з XVIII ст. Постать Христа розташована в арочній ниші, з боків – фігури чотирьох Євангелістів, у завершенні – статуї Ангела з хрестом, Мойсея та Аарона. У давнину капличка знаходилася під стіною, яка оточувала цвинтар при Кафедральному костелі. Після закриття кладовища у кінці XVIII ст. пам'ятку встановлено з північного боку храму, між каплицями Пресвятої Євхаристії та Кампіанів.

Nabokow A. Fragment Katedry Łacińskiej.
– Lwów, lata 1914–1915. – 13x18 cm. – MN, Ft 3256.
Kamienna architektoniczno-rzeźbiarska kompozycja Pan Jezus w grobie pochodzi z XVIII w. Postać Chrystusa znajduje się w łukowej wnęce; po bokach są umieszczone figury czterech Ewangelistów, w zwieńczeniu posągi Anioł z krzyżem, Mojżesz i Aaron. Kapliczka znajdowała się dawniej pod murem otaczającym cmentarz przy katedrze. Po likwidacji cmentarza w końcu XVIII w. zabytek umieszczono przy północnej ścianie świątyni, między kaplicami Najświętszego Sakramentu i Kampianów.

Набоков О. Ротонда у міському городі.
– Львів, 1914–1915 рр. – 13x18 см. – НМ, Фт 3263.
З часів Йогана Гехта та його знаменитого Казино (поч. XIX ст.) в парку ім. І. Франка збереглася ротонда з колонами.

Nabokow A. Rotunda w Ogrodzie Miejskim.
– Lwów, lata 1914–1915. – 13x18 cm. – MN, Ft 3263.
Z czasów Johanna Höchta i jego sławetnego Kasyna w parku pozostała rotunda z kolumnami.

Набоков О. Вид на зимовий Луна-парк.
– Львів, 1915 р. – 13x18 см.
– НМ, Фт 3262.

Nabokow A. Widok na Lunapark w zimie.
– Lwów, 1915 r. – 13x18 cm.
– MN, Ft 3262

Набоков О. Будинок Бєсядецького на вул. Потоцького.
– Львів, 1914–1915 рр. – 13x18 см. – НМ, Фт 3270.
Екзотичний будинок № 50/52 на вул. Потоцького (ген. Чупринки) у 1901 р. спорудив для себе інженер Ю. Сосновський, партнер А. Захаревича та І. Левинського. Після І Світової війни будинок купив відомий бібліофіл та колекціонер Францішек Бєсядецький (1869–1940 рр.). Дім "Під Орлами" та помешкання власника, що його охороняв кам'яний лев, відразу стали центром Товариства любителів книги, організованого Бєсядецьким. Він був співзасновником, співредактором та видавцем часопису "Екслібрис", фінансово підтримував бібліофільський "Сільва Рерум", щедро дарував бібліотекам раритети.

Nabokow A. Kamienica Biesiadeckiego przy ul. Potockiego.
– Lwów, lata 1914–1915. – 13x18 cm. – MN, Ft 3270.
Egzotyczną kamienicę przy ul. Potockiego 50–52 (gen. Czuprynki) w 1901 r. wzniósł dla siebie inżynier Józef Sosnowski, partner Alfreda Zachariewicza i Jana Lewińskiego. Po I Wojnie Światowej dom kupił znany bibliofil i zbieracz Franciszek Biesiadecki (1869–1940). Ochraniany przez kamiennego lwa, dom "Pod Orłami" i samo mieszkanie właściciela odrazu stały się ośrodkiem Towarzystwa Miłośników Książki, które powołał do życia Biesiadecki. Był on on również współzałożycielem, współredaktorem i wydawcą czasopisma "Exlibris", wspierał finansowo bibliofilski "Silva Rerum", szczodrze obdarowywał "białymi krukami" biblioteki.

Набоков О. Російські вояки на Краківському ринку.
– Львів, 1914 – 1915 рр. 10х14 см.
– ЛІМ, Фм 2683.

Nabokow A. Rosyjscy żołnierze na Targu Krakowskim.
– Lwów, lata 1914–1915. – 10x14 cm.
– LMH, Fm 2683.

Набоков О. Будинок Головної пошти.
– Львів, 1914–1915 рр. – 13x18 см. – НМ, Фт 3267.
Будинок Головної пошти споруджений у 1887–1889 рр. за офіційним проектом віденського архітектора Ф. Зетца, який реалізувала спілка архітекторів Л. Рамулта та Ю. Цибульського. В 1922 р. арх. Е. Червінський реконструював пошкоджений під час польсько-української війни будинок Головної пошти.

Nabokow A. Gmach Poczty Głównej.
– Lwów, lata 1914–1915. – 13x18 cm. – MN, Ft 3267.
Gmach Poczty Głównej wzniesiono w latach 1887–1889 według oficjalnego projektu wiedeńskiego architekta Fr. Setza, który zrealizowała spółka lwowskich architektów Ludwika Ramułta i Juliana Cybulskiego. W 1922 r. arch. Eugeniusz Czerwiński rekonstruował gmach Poczty Głównej, uszkodzony w czasie wojny polsko-ukraińskiej.

Невідом. фотограф. Військові закладники-львів'яни.
– Київ, 1915 р. – 19х28 см. – І.К.
Вночі з 19 на 20 червня 1915 р. були арештовані шановані громадяни м. Львова, їх утримували в будинку повітового Кримінального суду на вул. Казимирівській, а потім вивезли в кінських вагонах до Києва, де вони перебували від 23 червня 1915 р. до кінця 1917 р. Єврейські закладники, окрім ректора університету доктора А. Бека, були вивезені до Нижнього Новгорода.

Сидять зліва направо:
– купець Шимон Феллер;
- директор Крайового союзу кредитового Кость Паньківський;

Fotograf nieznany. Lwowianie – zakładnicy wojenni.
– Kijów, 1915 r. – 19x28 cm. – I.K.
W nocy z 19 na 20 sierpnia 1915 r. okupacyjne władze rosyjskie zaaresztowały szanowanych obywateli Lwowa. Przetrzymano ich w pomieszczeniu Powiatowego Sądu Kryminalnego przy ul. Kazimierzowskiej, poczem wywieziono w końskich wagonach do Kijowa, gdzie znajdowali się oni od 23 sierpnia 1915 r. do końca 1917 r. Zakładników Żydów, oprócz rektora uniwersytetu doktora A. Becka, wywieziono do Nowogrodu Niżnego.

Siedzą (od lewej ku prawej):
- kupiec Szymon Feller;
- bankier Konstanty Pańkowski;

- літератор і публіцист Юзеф Бялиня Холодецький;
- інспектор народних шкіл при Крайовій шкільній раді у Львові Іван Матіїв;
- скарбник митрополичої церкви о. Миколай Щепанюк;
- суперіор єзуїтів о. Станіслав Сопух;
- ректор університету професор Адольф Бек;
- краєвий адвокат доктор Якуб Діаманд;
- ц. к. радник і делегат м. Львова, керівник хімічно-аналітичної лабораторії міністерства внутрішніх справ Валери Влодзімірський;
- голова Ремісничої палати, пекар Юзеф Шірмер;
- купець Самуель Пордес.

Стоять у першому ряді:
- директор Національного музею, доктор філософії Іларіон Свєнціцький;
- аптекар Маврикій Оберлендер;
- апеляційний радник Роман Рогаля Левицький;
- власник рафінерії горілок Сало Гольдфрухт;
- старший радник III департаменту магістрату Спірідон Баньковський;
- директор банку і Товариства взаємних забезпечень "Дністер" доктор Степан Федак;
- крайовий адвокат доктор Якуб Райх;
- радник суду Казимир Любенецький;
- окуліст доктор Освальд Ціон;
- апеляційний радник Роман Наленч Сосновський;
- повітовий суддя доктор Зигмунд Ган;
- власник знаменитого ресторану на вул. Трибунальській, 12, радник м. Львова Міхал Тепфер;
- інженер-хімік, асистент Політехніки Влодзімєж Бачинський;
- купець Мойжеш Секлер;
- купець Ісаак Шорр.

Стоять у другому ряді:
- власник готелю "Австрія" Юліуш Кенер;
- купець, директор Заставного банку, радник м. Львова Адам Каучинський;
- доктор філософії, професор університету Еміль Абданк Дуніковський;
- доктор філософії, директор архіву та музеїв м. Львова Александер Чоловський;
- доктор медицини, філософ, краєвий шкільний інспектор, освітній діяч і педагог, засновник і директор жіночої семінарії Українського педагогічного товариства у Львові, організатор фахової сільськогосподарської освіти Михайло Коцюба;
- купець Якуб Шрайбер;
- власник друкарні Артур Гольдман;
- купець Бернард Брайтман;
- купець Берл Мішль.

На фотографії бракує: інженера-архітектора, професора Львівської політехніки Івана Левинського та ресторатора Леона Гольдмана, який помер у Києві.

- literat i publicysta Józef Białynia Chołodecki;
- krajowy inspektor szkół Iwan Matijiw;
- skarbnik cerkwi metropolitalnej o. Mykołaj Szczepaniuk;
- superior jezuitów o. Stanisław Sopuch;
- rektor uniwersytetu profesor Adolf Beck;
- adwokat krajowy doktor Jakub Diamand;
- c.k. radny i delegat m. Lwowa Walery Włodzimirski;
- prezes Izby Rzemieślniczej, piekarz Józef Schirmer;
- kupiec Samuel Pordes;

Stoją w pierwszym rzędzie:
- dyrektor Muzeum Ukraińskiego, doktor filozofii Ilarion Swiencicki;
- aptekarz Maurycy Oberlander;
- radca apelacyjny Roman Rogala Lewicki;
- właściciel rafinerii wódek Salo Goldfrucht;
- st. radca magistratu Spiridon Bańkowski;
- dyrektor banku doktor Stepan Fedak;
- adwokat krajowy doktor Jakub Reich;
- radca sądowy Kazimierz Lubieniecki;
- okulista doktor Oswald Zion;
- radca apelacyjny Roman Nałęcz Sosnowski;
- sędzia powiatowy doktor Zygmunt Hahn;
- właściciel restauracji, radny m. Lwowa Michał Töpfer;
- inżynier chemik, asystent Politechniki Włodzimierz Baczyński;
- kupiec Mojżesz Sekler;
- kupiec Isaak Schorr;

Stoją w drugim rzędzie:
- właściciel hotelu "Austria" Juliusz Kener;
- kupiec, dyrektor Banku Hipotecznego, radny m. Lwowa Adam Kauczyński;
- doktor filozofii, profesor uniwersytetu Emil Abdank Dunikowski;
- doktor filozofii, dyrektor archiwum i muzeów m. Lwowa Aleksander Czołowski;
- doktor medycyny, filozof, krajowy inspektor szkolny Mychajło Kociuba;
- kupiec Jakub Schreiber;
- właściciel drukarni Artur Goldman;
- kupiec Bernard Breitman;
- kupiec Berl Mischl;

Brakuje na zdjęciu: inżyniera-architekta, profesora Politechniki Lwowskiej Jana Lewińskiego oraz restauratora Leona Goldmana, który zmarł w Kijowie.

Невідом. фотограф. "Дешева кухня".
– Львів, 1914–1915 рр. – 12x17 см. – ЛІМ, Фм 2685.
Під час I Світової війни з метою допомоги малозабезпеченим громадянам міста і родинам мобілізованих солдатів міська рада Львова створила так звані "дешеві кухні", де мінімальна ціна звичайного обіду була символічною. Цим видом допомоги користувалася значна частина населення Львова, до кінця зими 1915 р. щоденно видавалося майже 40 тисяч обідів.

Fotograf nieznany. "Tania kuchnia".
– Lwów, lata 1914–1915. – 12x17 cm. – LMH, Fm 2685.
W czasie I Wojny Światowej, w celu okazania pomocy biednym i rodzinom mobilizowanych żołnierzy, rada miasta Lwowa zorganizowała tzw. "Tanie kuchnie", w których minimalna cena zwykłego obiadu była symboliczna. Z tego rodzaju wsparcia korzystała znaczna część ludności Lwowa – do końca zimy 1915 r. codziennie wydawano prawie 40 tys. obiadów.

Невідом. фотограф. Військовий цвинтар.
– Львів, 1914–1915 рр. – 9x14 см. – І.К.
В період між 3 вересня 1914 р. та 22 червня 1915 р. Львів був зайнятий російськими військами. Для поховання загиблих під час здобуття міста вояків з ініціативи дружини російського губернатора Галичини графині Бобринської на узгір'ях над парком Гловацького, близько Личаківської рогатки, закладено окремий цвинтар – так званий "Пагорб Слави". Тут було поховано 2023 росіян та 92 мусульманина. Після відступу російської армії останки ексгумовано та перенесено на австрійський військовий цвинтар, створений у 1915 р. у північно-східній частині Личаківського цвинтаря вздовж вул. Св. Петра (Мечникова). Тут було поховано 3663 австрійця, 510 німців, 600 поляків та 100 турків.

Fotograf nieznany. Cmentarz wojskowy.
– Lwów, lata 1914–1915. – 9x14 cm. – I.K.
W okresie od 3 września 1914 r. do 22 czerwca 1915 r. Lwów był zajęty przez wojska rosyjskie. Dla pochowania żołnierzy, którzy zginęli podczas walk o miasto, z inicjatywy żony rosyjskiego gubernatora Galicji hrabiny Bobryńskiej, na wzgórzu ponad parkiem im. B. Głowackiego, w pobliżu rogatki Łyczakowskiej, w latach 1914–1915 założono oddzielny cmentarz – tzw. "Wzgórze Sławy". Pochowano tutaj 2023 Rosjan oraz 92 muzułmanów. Po wycofaniu armii rosyjskiej szczątki ekshumowano i przeniesiono na austriacki cmentarz wojskowy, utworzony w 1915 r. w północnowschodniej części Cmentarza Łyczakowskiego wzdłuż ul. Św. Piotra (Miecznikowa). Zostało tu pochowanych 3663 Austriaków, 510 Niemców, 600 Polaków oraz 100 Turków.

Невідом. фотограф.
Австрійська військова виставка. Польова церква-каплиця.
– Львів, 1916–1918 рр. – 11х17 см. – І.К.
26 червня 1916 р. у Стрийському парку була відкрита австрійська військова виставка 2-ї армії, що під командуванням генерал Бьом-Ермолі "відбила" Львів у росіян. Усі павільйони виставки (головний, Угорського червоного хреста, індустрії, сільськогосподарський, етапної команди, польова церква-каплиця) були виконані з березових стовбурів. Над втіленням пректу працювала група військовослужбовців – угорські архітектори на чолі з Іштваном Мєдьясою. Пам'ятник генералу Бьом-Ермолі виконав скульптор Лайош Лукач. Після 1918 р. усі павільйони були демонтовані та вивезені до Будапешта.

Fotograf nieznany.
Austriacka Wystawa Wojskowa. Polowa cerkiew-kaplica.
– Lwów, lata 1916–1918. – 11x17 cm. – I.K.
W Parku Stryjskim 26 czerwca 1916 r. otwarto Austriacką Wystawę Wojskową Drugiej Armii, która od dowództwem generała Böhm-Ermolli "odbiła" Lwów u Rosjan. Na wystawie wszystkie pawilony (główny, Węgierskiego Czerwonego Krzyża, przemysłu, rolnictwa, oddziału etapowego oraz polowa cerkiew-kaplica) wykonane były z bierwion brzozowych. Nad realizacją projektu pracowała grupa wojskowych – architektów węgierskich na czele z Istvanem Medgyaszoy. Pomnik generała Böhm-Ermolliego wykonał rzeźbiarz Layos Lukacsy. W 1918 r. wszystkie pawilony demontowano i wywieziono do Budapesztu.

Невідом. фотограф.
Будинок Головної пошти.
– Львів, 1918–1919 рр.
– 17x12 см. – ЛІМ, Фм 788.
В перший тиждень польсько-української війни у Львові (1–7. 11. 1918) фронтова лінія проходила від казарм Фердинанда на вул. Городоцькій через Єзуїтський город (парк ім. І. Франка) і Головну пошту до Цитаделі. Головна пошта була одним із важливих об'єктів, відразу захоплених українськими частинами, за неї йшли запеклі бої, але вже під кінець тижня, близько 7 листопада, пошту було втрачено.

Fotograf nieznany.
Gmach Poczty Głównej.
– Lwów, lata 1918–1919. – 17x12 cm.
– LMH, Fm 788.
W pierwszym tygodniu polsko-ukraińskich walk we Lwowie (1–7 listopada 1918 r.) linia frontu przebiegała od Koszar Ferdynanda przy ul. Gródeckiej, Ogród Jezuicki (Park im. Iw. Franki) i Pocztę Główną do Cytadeli. Poczta Główna była jednym z kluczowych obiektów w mieście odrazu zajętych przez oddziały ukraińskie. O gmach Poczty toczyły się zacięte walki, ale po tygodniu został on utracony przez Ukraińców.

Невідом. фотограф.
Бібліотека Національного закладу ім. Оссолінських.
Фасад з боку парку після боїв у листопаді 1918 р.
– Львів, 1918 р. – 12x17 см.
– ЛІМ, Фм 810.

Fotograf nieznany.
Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.
Fasada od strony parku po walkach polsko-ukraińskich w listopadzie 1918 r.
– Lwów, 1918 r. – 12x17 cm. – LMH, Fm 810.

Невідом. фотограф. Львівська цитадель під час польсько-української війни у 1918 р. – Львів, 1918 р. – 11х14 см. – І.К.

На плато, утвореному поєднанням трьох гір: Познанської чи Пелчинської з боку вул. Пелчинської (Вітовського), Шембека з боку вул. Коперника та Калічої з боку вул. Мохнацького (Драгоманова), розташований ландшафтно-фортифікаційний комплекс Львівської цитаделі. У 1655 р. під час облоги Львова військом Б. Хмельницького, на Познанській горі була розташована російська батарея важкої артилерії; на горі Шембека знаходились земляні укріплення – так звані Турецькі шанці. Намір побудови у Львові неприступної фортеці виник у владних кабінетах після революційних подій 1848 р. та бомбардування міста. Комісія під керівництвом генерала-інженера Генриха фон Гесса розглянула кілька варіантів розташування Цитаделі. Будівництво почалося 1850 р., камінь постачала каменоломня в Оброшині, цеглу – численні поблизькі цегельні. Із розвитком міста в 70-х роках XIX ст. Цитадель втратила своє первісне значення. В 1918 р. в часи польсько-української війни тут пролягла лінія фронту. В 1918–1928 рр. територія Цитаделі була міським парком, тут був влаштований стадіон і тенісні корти. Під час ІІ-ї світової війни німці влаштували тут табір для військовополонених.

Fotograf nieznany. Cytadela lwowska w czasie Wojny polsko-ukraińskiej w 1918 r. – Lwów, 1918 r. – 11x14 cm. – I.K.

Na płaskowyżu, utworzonym przez połączenie trzech gór: Poznańskiej lub Pełczyńskiej od strony ul. Pełczyńskiej (Witowskiego), Szembeka od strony ul. Kopernika i Kaleczej ze strony ul. Mochnackiego (Dragomanowa), usytuowany jest fortyfikacyjny zespół Cytadeli Lwowskiej. Zamiar zbudowania we Lwowie niedostępnej twierdzy powstał w gabinetach władz austriackich po wydarzeniach rewolucji 1848 r. Komisja pod przewodnictwem generała-inżyniera H. von Hesse rozpatrzyła kilka wariantów lokalizacji Cytadeli – postanowiono zbudować zespół obronny na wzgórzach w południowej stronie miasta. Budowa rozpoczęła się w 1850 r., kamienia dostarczały kamieniołomy w Obroszynie, cegły – pobliskie cegielnie. Z rozwojem miasta w l. 70. XIX w. Cytadela utraciła swoje pierwotne znaczenie. W 1918 r. podczas Wojny polsko-ukraińskiej przez Cytadelę przebiegała linia frontu. W l. 1918–1928 teren Cytadeli stał się parkiem miejskim, urządzono tutaj stadion. Od 1929 r. budowle znowu wykorzystywał resort wojskowy. Podczas II Wojny światowej Niemcy urządzili na Cytadeli obóz dla jeńców wojennych, po wojnie znajdował się tutaj garnizon i magazyny amunicji. Od lat 90. XX w. Cytadela jest własnością "Elektron Banku".

Невідом. фотограф. Каплиця на Цвинтарі Орлят.
– Львів, кінець 20-х рр. XX ст. – 11x17 см. – І.К.
В 1921 р. було оголошено конкурс на проект Цвинтаря Орлят, призначеного для поховання загиблих під час драматичних подій польсько-української війни 1918–1919 рр. В конкурсі переміг проект студента архітектури Львівської політехніки Рудольфа Індруха. Першим етапом реалізації проекта була побудова каплиці, наріжний камінь якої заклали в червні 1922 р., її посвячення відбулося у вересні 1924 р. Наступного року урочисто відкрито пам'ятник американським авіаторам. Упродовж усього часу до жовтня 1934 р. тривала будова катакомб. Через два роки урочисто відкрито пам'ятник Слави; у 1938 р. біля правого крила катакомб споруджено пам'ятник французьким піхотинцям. За роки радянської влади Цвинтар Орлят був поступово знищений, а поховання зазнали наруги. Відбудований цвинтар у 2005 р. урочисто відкрили президенти Польщі та України.

Fotograf nieznany. Kaplica na Cmentarzu "Orląt Lwowskich".
– Lwów, koniec lat 20. XX w. – 11x17 cm. – I.K.
W 1921 r. został ogłoszony konkurs na projekt Cmentarza Obrońców Lwowa ("Orląt Lwowskich"), przeznaczonego na miejsce spoczynku poległych w czasie dramatycznych wydarzeń Wojny polsko-ukraińskiej w latach 1918–1919. Konkurs wygrał projekt studenta architektury Politechniki Lwowskiej Rudolfa Indrucha. Pierwszym etapem realizacji projektu była budowa kaplicy, pod którą w czerwcu 1922 r. położono kamień węgielny. Kaplicę poświęcono we wrześniu 1924 r. W następnym roku uroczyście odsłonięto pomnik lotników amerykańskich. Przez cały czas, do października 1934 r. trwała budowa katakumb. Po dwóch latach uroczyście otwarto pomnik Chwały; w 1938 r. przy prawym skrzydle katakumb wzniesiono pomnik francuskim piechurom. W okresie władzy radzieckiej Cmentarz Orląt był stopniowo niszczony, groby zostały zbezczeszczone. Odbudowany cmentarz w 2005 r. został uroczyście otwarty przez prezydentów Polski i Ukrainy.

Невідом. фотограф.
Стрілецький меморіал на Янівському цвинтарі.
– Львів, 1934 р. – ВЦЄ.

У 1919–1920 рр. у північній частині Янівського цвинтара, на полях № 38 та 38а було поховано понад тисячу померлих від ран інтернованих січових стрільців та старшин УГА. Старанням Українського горожанського комітета і його голови адвоката Степана Федака на поч. 1921 р. на могилах встановлено дерев'яні хрести. У 1927–1939 рр. похованнями на Личаківському та Янівському цвинтарах опікувалося Товариство опіки воєнних могил, 1933 р. за ініціативи його голови Броніслава Яніва на 38-у полі Янівського цвинтара встановлено 440 бетонних хрестів, виконаних за проектом Петра Холодного та Лева Лепкого взірцем давніх козацьких хрестів. До кінця 1934 р. стрілецький цвинтар був повністю впорядкований, роботи провадило підприємство інж. Пясецького за проектом Євгена Нагірного. З початком II-ї світової війни цвинтар був значно пошкоджений, після війни тема воєнних стрілецьких поховань потрапила до розряду крамольних. Багаторазово над могилами чинилася наруга, переслідувалися люди, які намагалися підтримувати стан поховань та вшанувати пам'ять полеглих. На початку 70-х років XX ст. нагробки було демонтовано, а на цьому полі відбувалися поховання. У 70-у річницю польсько-української війни вперше за багато років були поставлені хрести, а на полі – спільний пам'ятний березовий хрест. У травні 1992 р. сесія Львівської міськради ухвалила відновлення військового цвинтара стрільців та воїнів УГА. Урочисте відкриття стрілецького меморіалу на Янівському цвинтарі відбулося 1 листопада 1998 р.

Fotograf nieznany. Kwatera Strzelców Siczowych na cmentarzu Janowskim.
– Lwów, 1934 r. – WCE.

W l. 1919–1920 na polach nr 38 i 38A cmentarza Janowskiego pochowano ponad tysiąc zmarłych z ran internowanych Strzelców Siczowych oraz sierżantów UGA. Staraniem Ukraińskiego Grodzkiego Komitetu i jego prezesa adwokata S. Fedaka na początku 1921 r. na strzeleckich mogiłach ustawiono drewniane krzyże. W l. 1927–1939 o mogiły dbało Towarzystwo Opieki nad Grobami Wojskowymi; w 1933 r. z inicjatywy prezesa B. Janiwa, na 38 polu cmentarza Janowskiego ustawiono 440 krzyży, wykonanych według projektu P. Chołodnego i L. Łepkiego na wzór dawnych krzyży kozackich. Przed końcem 1934 r. cmentarna kwatera Strzelców Siczowych została całkowicie uporządkowana, prace wykonało przedsiębiorstwo inż. Piaseckiego wg pr. arch. J. Nahirnego. Po wybuchu II Wojny światowej kilkadziesiąt grobów doznało znacznych uszkodzeń. Po wojnie sprawa cmentarzy strzeleckich zeszła do rzędu źle widzianych przez władze. Wielokrotnie groby bezczeszczono, prześladowano ludzi, którzy próbowali uczcić pamięć poległych. W końcu, z początkiem lat 70. XX w., nagrobki zostały rozebrane, a na terenie kwatery zaczęto grzebać zmarłych. Dopiero w 70. rocznicę Wojny polsko-ukraińskiej po raz pierwszy za długie lata ustawiono krzyże na grobach, a na kwaterze, jako znak pamięci – wspólny krzyż brzozowy. W maju 1992 r. rada miejska Lwowa podjęła uchwałę o odnowieniu wojskowego cmentarza strzelców i żołnierzy UGA, która została zrealizowana siłami szeregu przedsiębiorstw wg pr. instytutu "Ukrzahidprojektrestauracja" Uroczyste otwarcie odnowionej Strzeleckiej kwatery na cmentarzu Janowskim odbyło się 1 listopada 1998 r.

Ленкевич А. Великий театр.
– Львів, 1928 р. – 30x40. – ЛІМ, Фм 4604.
Великий театр, Міський театр, нині – Львівський національний академічний театр опери та балету ім. Соломії Крушельницької, ось вже більше ста років – гордість та окраса Львова.

Lenkiewicz A. Teatr Wielki.
– Lwów, 1928 r. – 30x40 cm. – LMH, Fm 4604.
Teatr Wielki, Teatr Miejski, dziś – Lwowski Narodowy Akademiczny Teatr Opery i Baletu im. Salomei Kruszelnickiej – od ponad stu lat jest dumą i ozdobą Lwowa.

Ленкевич А. Промисловий музей.
– Львів, бл. 1930 р. – 30x40 см. – ЛІМ, Фм 4458.
Ініціатива створення Промислового музея належить професору Львівської політехніки Юліану Захаревичу (1872). Його підтримала громадскість, промислові та ремісничі корпорації, міська влада. Фонд майбутнього музея складався з внесків Промислової палати, Іпотечного банка, дирекції залізниці ім. Карла-Людвіга, меценатів гр. Л. Сапєги, кн. К. Лянцкоронського, гр. В. Дідушицького, субвенцій гміни м. Львова та Крайового виділу. Формуванням експозиції займався інж. Людвік Вержбицький. 12 червня 1874 р. в залах Стрільниці на вул. Курковій відкрився Промисловий музей, директором став його перший фундатор ремісник Ф. Балутовський. У 1878 р. музей було перенесено до ратуші. У 1898–1904 рр. арх. Едмунд Жихович за проектом Л. Марконі з доповненнями Ю. К. Яновського збудував на вул. Гетьманській, 20 споруду Міського промислового музею. Будинок декорований скульптурами П. Війтовича та А. Попеля. Нині тут міститься Національний музей у Львові.

Lenkiewicz A. Muzeum Przemysłowe.
– Lwów, lata 30. XX w. – 30x40 cm. – LMH, Fm 4458.
Incjatywa założenia Muzeum Przemysłowego wyszła od profesora Politechniki Lwowskiej Juliana Zachariewicza, który w 1872 r. zwrócił się z tą propozycją do rządu austriackiego. Otrzymał on poparcie społeczeństwa. Fundusz przyszłego Muzeum powstawał z wpłat Izby Przemysłowej, Banku Hipotecznego, Dyrekcji Kolei im. Karola Ludwika, K. ks. Lanckorońskiego, hrabiego W. hr. Dzieduszyckiego, subwencji Gminy miasta Lwowa oraz Wydziału Krajowego. Kształtowaniem ekspozycji zajmował się inżynier L. Wierzbicki. Miejskie Muzeum Przemysłowe otwarto 12 czerwca 1874 r. w salach StrzelnicyMiejskiej przy ul. Kurkowej (Łysenki), a dyrektorem został jego pierwszy fundator, rzemieślnik F. Bałutowski. W 1878 r. Muzeum przeniesiono do ratusza. W latach 1898–1904 r. arch. E. Żychowicz, wg pr. L. Marconiego z dopełnieniami J. K. Janowskiego, zbudował przy ul. Hetmańskiej 20 okazały gmach Miejskiego Muzeum Przemysłu Artystycznego. Budynek upiększały rzeźby P. Wojtowicza oraz A. Popiela. Obecnie w tym gmachu mieści się Muzeum Narodowe we Lwowie.

Ленкевич А. Ратуша.
– Львів, 1928 р. – 40х30 см. – ЛІМ, Фм 708.
Центр міста і площі Ринок – ратуша. Першу згадку про існування у Львові ратуші в 1381 р. можна знайти в хроніці Ю.-Б. Зіморовича. Друга будівля – 1491 р., у 1617 р. будинок реконструйовано. Третій будинок ратуші споруджений у 1827–1835 рр. за планами Йозефа Маркля та Франца Трешера. Посвячення ратуші та вежі заввишки 65 м з круглим куполом відбулося 2 жовтня 1835 р., а в листопаді 1848 р. частина будинку разом із верхівкою була знищена внаслідок бомбардування міста, магістрат перенесли до готелю "Англійський". Повна відбудова закінчилася 1851 р. на вежі, яка отримала інше завершення, було змонтовано годинник з віденської фабрики В. Штілє. У 1880 р. на честь приїзду до Львова цісаря Франца-Йосифа брама ратуші була декорована порталом із алегоричними фігурами Гостинності, Мужності та Патріотизму роботи Л. Марконі, їх було демонтовано 1928 р. По обидва боки брами поставлено кам'яних левів роботи Тадеуша Баронча, після ІІ-ї світової війни їх замінили леви роботи Євгена Дзиндри.

Lenkiewicz A. Ratusz.
– Lwów, 1928 r. – 40x30 cm. – LMH, Fm 708.
Pierwszą wzmiankę o istnieniu we Lwowie ratusza J. B. Zimorowicz podaje w swojej kronice pod 1381 r. Druga budowla powstała w 1451 r., a w 1617 r. ratusz został rekonstruowany. Trzeci – znany nam gmach – wzniesiono w l. 1827–1835 wg planów J. Markla i F. Treschera. Poświęcenie ratusza wraz z wieżą o wysokości 65 m, nakrytą okrągłą kopułką, odbyło się 2 października 1835 r. W listopadzie 1848 r., kiedy część gmachu oraz górna kondygnacja wieży uległy zniszczeniu na skutek bombardowania miasta, magistrat przeniesiono do hotelu "Angielskiego". Całkowita odbudowa ratusza została ukończona w 1851 r. Na wieży, która otrzymała nowe zwieńczenie, zamontowano zegar wiedeńskiej firmy W. Stiehle'a działający do dziś. W 1880 r. z okazji przybycia do Lwowa cesarza Franciszka Józefa główną bramę ratusza ujęto w dekoracyjny portal ozdobiony alegorycznymi figurami, wykonanymi przez L. Marconiego (demontowano je dopiero w 1928 r.). Po obu stronach wejścia ustawione były kamienne lwy dł. T. Barącza. Po wojnie zostały one zamienione lwami wykonanymi przez znanego lwowskiego rzeźbiarza J. Dzyndrę.

Невідом. фотограф. Подвір'я Королівської кам'яниці. – Львів, 1926 р. – 16,8х11,8 см. – ЛІМ, Фм 142.
У Корняктівській кам'яниці на пл. Ринок, 6 старанням доктора Тадеуша Рутовського у 1908 р. був розташований Національний музей короля Яна III Собеського. Це надихнуло життям старовинну кам'яницю, що була збудована у 1580 р. архітектором Петром Барбоном для купця Костянтина Корнякта. У 1640 р. будівлі були куплені родиною Якуба і Теофілі Собеських. Кам'яниця, успадкована Яном III Собеським, у 1678 р. зазнала грунтовної реконструкції, після чого отримала вигляд палацу з внутрішнім триярусним аркадним двориком. Відтоді кам'яниця отримала назву Королівської. З плином часу мінялися її власники, кожний з яких дещо змінював і перебудовував. У 1908 р. гміна м. Львова придбала будівлю у родини Любомирських для розташування музею. Внутрішнє подвір'я, широко відоме нині під назвою "Італійський дворик", було занедбане, як і вся кам'яниця, спотворене віконними рамами, що закривали усі арочні балкони та перекриття першого поверху. Видовжений прямокутник подвір'я, оточений триповерховим ренесансними арочними перекриттями, повністю відбудували за збереженими фрагментами у 1926–1931 рр. (арх. Людомил Дюркович).

Fotograf nieznany. Podwórze Kamienicy Królewskiej. – Lwów, 1926 r. – 16,8x11,8 cm. – LMH, Fm 142.
W dawnej kamienicy Korniaktowskiej na Rynku nr 6 staraniem wiceprezydenta Lwowa T. Rutowskiego w 1908 r. rozmieszczono Muzeum Narodowe im. króla Jana III Sobieskiego. Napełniło to życiem starą kamienicę zbudowaną w 1580 r. przez architekta Piotra Barbona dla kupca Konstantyna Korniakta. W 1640 r. obie budowle zakupiła rodzina Jakuba i Teofili Sobieskich. Kamienica, oddziedziczona przez Jana III Sobieskiego, w 1678 r. przeszła gruntowną rekonstrukcję, po której nabrała walorów pałacu z wewnętrzym arkadowym podwórkiem. Odtąd kamienica otrzymała nazwę Królewskiej. Z biegiem czasu zmieniali się jej właściciele, każdy z nich coś zmieniał i przebudowywał. W 1908 r. gmina miasta Lwowa wykupiła budowlę od rodziny Lubomirskich w celu rozmieszczenia Muzeum. "Włoskie podwórko" było zaniedbane, jak i cała kamienica, zeszpecone przez ramy okienne zakrywające wszystkie arkady balkonów oraz zadaszenie dolnej kodygnacji. Wydłużony prostokąt, otaczających podwórko trójpoziomowych renesansowych arkad odbudowano w całości, według zachowanych fragmentów w l. 1926–1931 (arch. Ludomił Gyurkovich).

Янушевич Л. Концертний зал Музичного інституту ім. Миколи Лисенка у Львові. – Львів, 1929 р. – 15,5х22,5 см. – ЛНБ.
Будинок Музичного інституту збудований у 1913–1916 рр. за проектом Є. Червинського. Будівельні роботи виконували фірми І. Левинського та інж. Дубика. Стінопис інтер'єру зробив М. Сосенко. Скульптурні погруддя Т. Шевченка і М. Лисенка, що з обох боків сцени великого залу, виконав М. Паращук. В роки радянської влади у будинку містилася музична школа, а у великому залі – кінотеатр "Комсомолець". Тепер тут музичне училище ім. С. Людкевича.

Januszewycz Ł. Sala koncertowa w Instytucie Muzycznym im. Mykoły Łysenki we Lwowie. – Lwów, 1929 r. – 15,5x22,5 cm. – LBN.
Gmach Instytutu Muzycznego wzniesiono w l. 1913–1916 według projektu arch. Eugeniusza Czerwińskiego. Prace budowlane wykonywały firmy Jana Lewińskiego oraz inż. Dubyka. Malowidła we wnętrzu są dziełem Modesta Sosenki. Popiersia T. Szewczenki i M. Łysenki po obu stronach sceny wykonał rzeźbiarz Mychajło Paraszczuk. W latach władzy radzieckiej, w budynku mieściła się szkoła muzyczna, wielka sala służyła jako sala kinowa. Obecnie w gmachu działa Lwowska Państwowa Uczelnia Muzyczna im. St. Ludkiewicza.

Невідом. фотограф. Національний музей у Львові.
– Львів, бл. 1930 р. НМ.
Директор Національного музею у Львові Іларіон Свєнціцький закладає наріжний камінь нової будівлі музею, добудованої до головного корпусу (вул. Драгоманова) для розташування Богородчанського іконостасу.

Fotograf nieznany. Muzeum Narodowe we Lwowie.
– Lwów, ok. 1930 r. – MN.
Dyrektor Ukraińskiego Muzeum Narodowego we Lwowie Ilarion Swiencicki kładzie kamień węgielny pod nowe skrzydło Muzeum, dobudowywane do głównego gmachu (ul. Dragomanowa) w celu rozmieszczenia ikonostasu z Bohorodczan.

Ленкевич А.
Руїни Казимирівського замку на Замковій горі.
– Львів, 1928 р. – 25x40 см.
– ЛІМ; Фм 4618.

Lenkiewicz A.
Ruiny zamku Kazimierzowskiego na górze Wysoki Zamek.
– Lwów, 1928 r. – 25x40 cm.
– LMH, Fm 4618.

Ленкевич А.
Курган Люблінської унії.
– Львів, 1928 р. – 40x30 см.
– ЛІМ, Фм 4620.
У 1869 р. з ініціативи Францішка Смольки почалося насипання пам'ятного кургана-копця на честь 300-ліття Люблінської унії. Нині на його верхівці, найвищій точці Львова – 413 м н. р. м. – розташований оглядовий майданчик.

Lenkiewicz A.
Kopiec Unii Lubelskiej.
– Lwów, 1928 r. – 40x30 cm.
– LMH, Fm 4620.
W 1869 r. z inicjatywy Franciszka Smolki ropoczęto na Wysokim Zamku prace przy budowie i sypaniu Kopca na cześć trzechsetlecia Unii Lubelskiej. Dziś na wierzchołku Kopca, najwyższym punkcie Lwowa – 413 m n.p.m. – znajduje się niewielki taras widokowy, z którego roztacza się wspaniała panorama miasta.

Булгак Я. Парк на Високому замку.
– Львів, бл. 1930 р. – 12x17 см. – ЛІМ, Фм 750.
Заліснення схилів Замкової гори почалося в 1835 р. Її схили засипалися землею, вибраною при викопуванні фундаменту театра Скарбека. Восени 1839 р. гора була вже повністю вирівняна, засаджена деревами; влаштовано дорогу, що вела на її верхівку (398 м н. р. м.). Масові прогулянки Високим замком почалися весною 1845 р., коли було збудовано ресторан та обладнано декоративний грот з криницею та левами, спровадженими зі старої ратуші. У 1864 р. головний міський садівник Карл Бауер почав розпланування парку на Високому замку (30,8 га). В 1869 р. почалося спорудження кургана Люблінської унії. У 1883 р. в 200-у річницю визволення Відня від турків в парку поставлено пам'ятний камінь на честь короля Яна III Собеського.

Bułhak J. Park na Wysokim Zamku.
– Lwów, ok. 1930 r. – 12x17 cm. – LMH, Fm 750.
Zalesianie góry Zamkowej rozpoczęło się w 1835 r. Zbocza zasypywano ziemią wybieraną z wykopów pod fundamenty teatru Skarbka. Jesienią 1839 r. góra była już całkowicie splantowana i obsadzona drzewami; utorowano drogę wiodącą na wierzchołek (398 m n.p.m.). Spacery po Wysokim Zamku stały się masowe od wiosny 1841 r., kiedy na górze zbudowano restaurację oraz urządzono dekoracyjną grotę ze studzienką i dwoma kamiennymi lwami przeniesionymi ze starego ratusza. W 1864 r. główny miejski ogrodnik Karol Bauer rozpoczął rozplanowywanie parku na Wysokim Zamku (30,8 ha). W 1869 r. rozpoczęła się budowa Kopca Unii Lubelskiej. W 1883 r. w dwóchsetną rocznicę Odsieczy Wiedeńskiej w parku ustawiono kamień pamiątkowy na cześć zwycięstwa króla Jana III Sobieskiego nad Tatarami w 1675 r. pod Lwowem.

Невідом. фотограф. Став "Світязь".
– Львів, 30-і роки XX ст. – 17x23 см. – І.К.
Світязь (став Маріонів, Левицьких) – відоме вже у XIX ст. природне водоймище на вул. Вулецькій – ріг Іссаковича (Сахарова – ріг Горбачевського), одне з багатьох у цій околиці. В 20–30-х роках під час розбудови Кастелівки став упорядковано та пристосовано до плавання та змагань головою секції плавання спортивного клубу "Погонь", видатним польським спортсменом Тадеушем Кухаром.

Fotograf nieznany. Staw "Świteź".
– Lwów, lata 30. XX w. – 17x23 cm. – I.K.
Świteź (staw Marionów, Lewickich) – to znany już w XIX w. naturalny zbiornik wodny na rogu ulic Wuleckiej – Issakowicza (Sacharowa – Horbaczewskiego), jeden z wielu w tej okolicy. W latach 20.–30. XX w. podczas rozbudowy Kastelówki staw uporządkowano oraz przystosowano do kąpieli i zawodów pływackich pod kierunkiem prezesa sekcji pływackiej sportowego klubu "Pogoń", wybitnego polskiego sportowca Tadeusza Kuchara.

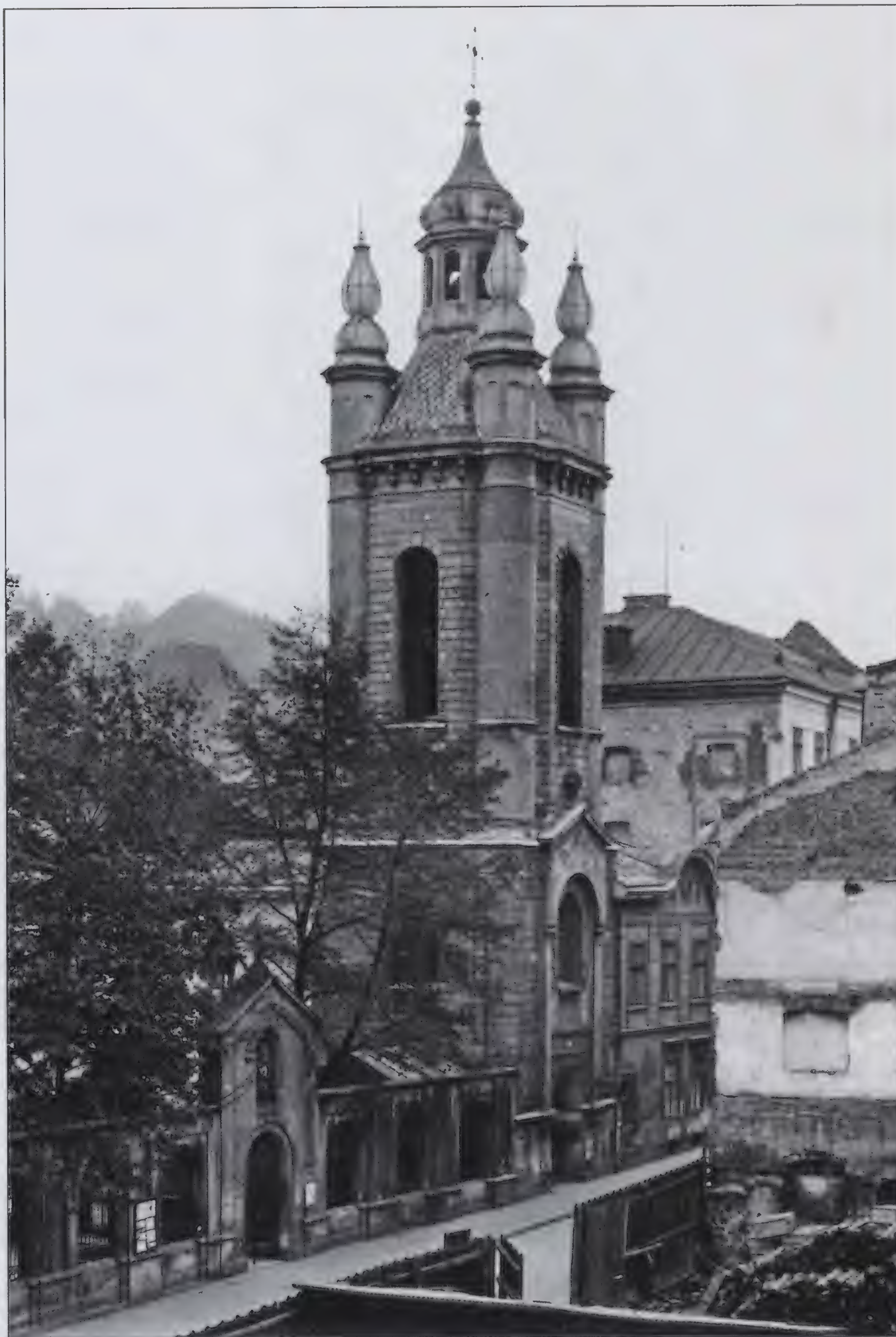

Ленкевич А. Площа Марійська та пам’ятник Адамові Міцкевичу.
– Львів, 1928 р. – 30x40 см.
– ЛІМ, Фм 4537.

Lenkiewicz A. Plac Mariacki oraz pomnik Adama Mickiewicza.
– Lwów, 1928 r. – 30x40 cm.
– LMH, Fm 4537.

Вележинський Л. Вірменська катедра.
– Львів, 1930 р. – 17x12 см. – МЕХП, інв. № 8815.
Вірменська катедра Вознесіння Пресвятої Діви Марії (колись – Св. Трійці) – найбільш екзотична сакральна споруда у Львові. Вона складається з трьох частин, кожна з яких належить до іншого історичного періоду. Найдавніша з них – багато орнаментована східна частина, збудована в XIV ст. (бл. 1364) будівничим Доре (Дорінгом); їй притаманні риси східної вірменської архітектури. Середня частина, західна, збудована в XVII ст., реконструйована в 1723 р.; для неї характерні риси ренесансної архітектури. Від 1905 р. катедра була грунтовно реставрована. Добудовано нову частину (арх. Францішек Мончинський, 1909–1910 рр.), відновлені розписи XIV–XV ст. Купол оздоблено мозаїкою (худ. Юзеф Мегоффер, 1913 р.). Первісна вежа-дзвіниця Вірменської церкви згоріла під час пожежі Львова 1527 р., у 1571 р. її відбудував архітектор Петро Красовський. Після перебудови та реставрацій 1670, 1743, 1748, 1778 рр. дзвіниця отримала свій теперішній вигляд в кінці XIX ст.

Wieleżyński L. Katedra Ormiańska. – Lwów, 1930 r. – 17x12 cm. – MEPA, inw nr 8815.
Katedra Ormiańska p.w. Wniebowzięcia NMP (niegdyś p.w. Trójcy Świętej) jest najegzotyczniejszą sakralną budowlą we Lwowie. Składa się ona z trzech części, z których każda należy do innego okresu historycznego. Najstarsza, wschodnia część bogato ornamentowana, wzniesiona w XIV w. (ok. 1364 r.) przez budowniczego Dore (Döringa); są jej właściwe elementy wschodniej architektury ormiańskiej. Część środkowa, pochodząca z XVII w. i rekonstruowana w 1723 r., nosi cechy architektury renesansowej. Od 1905 r. katedra przechodziła gruntowną renowację. W l. 1909–1910 dobudowano nową, zachodnią część (arch. F. Mączyński), odnowiono malowidła z XIV–XVI w. W 1913 r. kopułę ozdobiła mozaika J. Mehoffera. Pierwotna wieża-dzwonnica spłonęła w czasie wielkiego pożaru Lwowa w 1527 r., odbudował ją w 1571 r. arch. P. Krasowski. Po przebudowie i restauracjach w latach 1670, 1743, 1748, 1778 dzwonnica otrzymała dzisiejszą postać dopiero w końcu XIX w.

Вележинський Л.
Аркада в подвір'ї Вірменської катедри.
– Львів, 1930 р. – 12х17 см. – МЕХП, інв. № 8815.
У південному подвір'ї Вірменської катедри, вздовж її найстарішої частини (південного фасаду), в 1437 р. збудована аркада з колонами. Під час реставрації 1908 р. деякі колони та капітелі, зруйновані часом, замінено новими, виконаними за давніми зразками. Подвір'я покривають старовинні вірменські нагробки; найдавніші з них походять з XIV ст.; найпізніші – з другої половини XVIII ст.

Wieleżyński L. Krużganki w dziedzińcu Katedry Ormiańskiej.
– Lwów, 1930 r. – 12x17 cm. – MEPA, inw nr 8815.
W południowym podwórzu Ormiańskiej katedry wzdłuż jej najstarszej części (południowej fasady) w 1437 r. zostały zbudowane arkadowe krużganki z kolumnami. Podczas restauracji w 1908 r. niektóre kolumny oraz kapitele, zniszczone przez czas, zostały wymienione na nowe, wykonane na wzór dawnych. Podwórze pokrywają dawne ormiańskie płyty nagrobne; najstarsze z nich pochodzą z XIV w., najpóźniejsze – z drugiej połowy XVIII w.

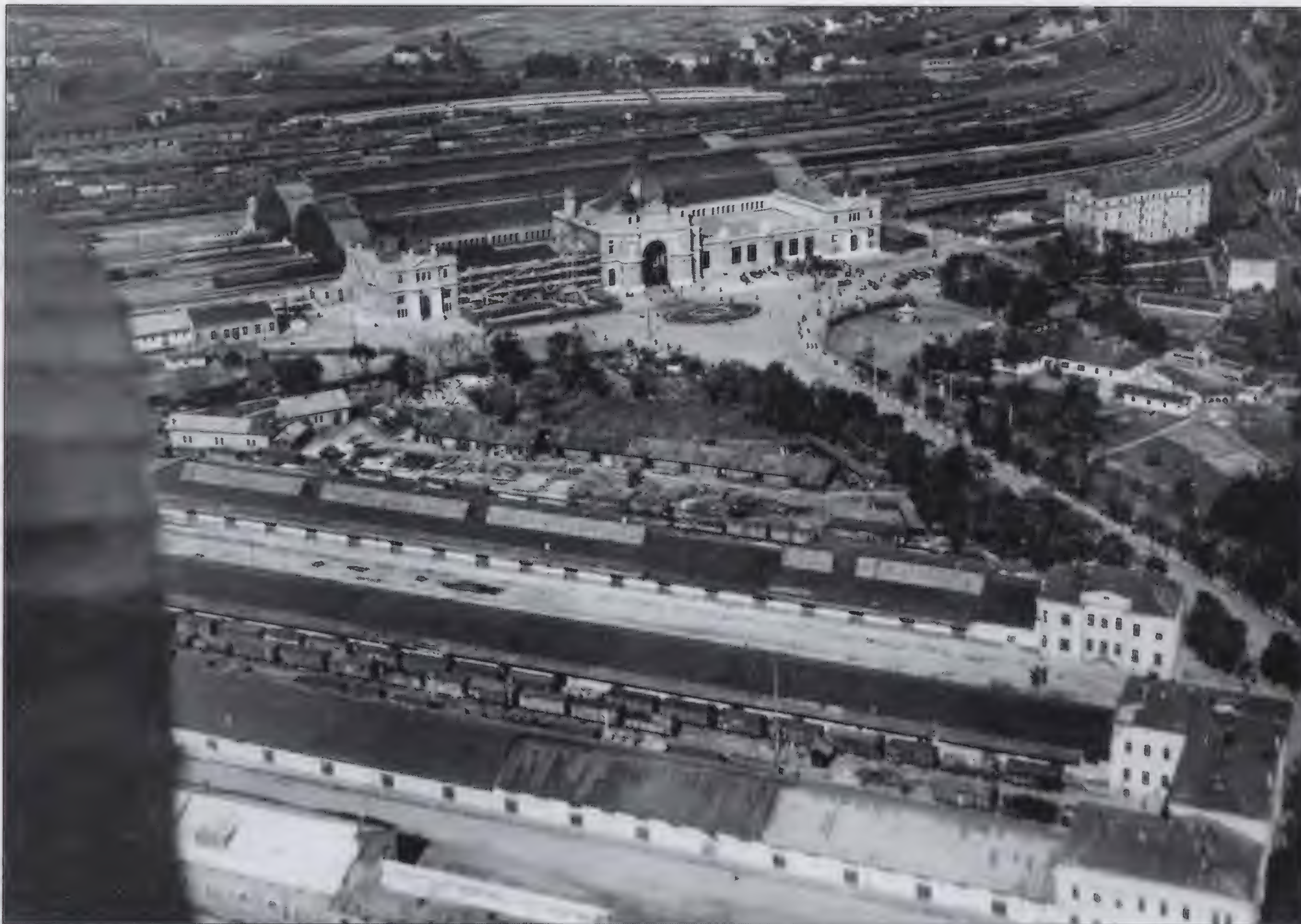
Вележинський Л. "Таємна вечеря".
– Львів, 1930 р.
– 17x12 см. – МЕХП, інв. № 8815.
У 1926 р. вірменський архієпископ доктор Юзеф Теодорович запросив для виконання розписів інтер'єрів Вірменської катедри молодого живописця Яна-Генрика Розена. Модерністичні розписи Я. Розена, яким притаманні багатство композиції та колориту, майстерність та вишуканість рисунку, не створюють дисонансу у поєднанні з давньою архітектурою, а підкреслюють неповторність храму. В апсиді за великим вівтарем розташована одна з фресок Я.-Г. Розена, що представляє "Таємну вечерю".

Wieleżyński L. "Ostatnia wieczerza".
– Lwów, 1930 r. – 17x12 cm.
– MEPA, inw nr 8815.
W 1925 r. arcybiskup ormiański doktor Józef Teodorowicz zaprosił do wykonania malowideł we wnętrzu Katedry Ormiańskiej młodego artystę Jana Henryka Rosena (1891–1982). Modernistyczne malowidła J. H. Rosena odznaczające się doskonałością kompozycji, mistrzowskim rysunkiem i bogactwem kolorytu, nie tylko nie dysonują z dawną architekturą ale podkreślają wyjątkowy charakter świątyni. W apsydzie za głównym ołtarzem znajduje się jeden z najpiękniejszych fresków J. H. Rosena, przedstawiający "Ostatnią wieczerzę – ustanowienie Eucharystii".

Лібанський Е. Загальний вид Львова. Аерофотозйомка.
– Львів, 1928 р. – 12,5x17,5 см. – І.К.
Інженер, авіатор, фото та кіноаматор, запальний пропагандист техніки Едмунд Лібанський ще в 1910 р. виконав серію загальних видів Львова під час польоту над містом керованою повітряною кулею в спілці з інженером Карлом Ріхтманом. Йому ж належить серія видів середмістя та інших дільниць Львова, виконаних 1928 р. під час польоту над містом літаком.

Libański E. Ogólny widok Lwowa. Zdjęcie lotnicze.
– Lwów, 1928 r. – 12,5x17,5 cm. – I.K.
Inżynier, lotnik, foto- i kinoamator, zapalony propagandysta techniki Edmund Libański już w 1910 r. wykonał serię ogólnych widoków Lwowa podczas lotów balonem kierowanym wspólnie z inżynierem Karolem Richtmannem. E. Libański jest również autorem serii widoków śródmieścia oraz innych dzielnic Lwowa, wykonanych z samolotu w 1928 r. podczas lotów nad miastem.

Лібанський Е. Львівський вокзал з висоти пташиного польоту.
– Львів, 1928 р. – 12,5х17,5 см. – І.К.
Виконана під час аерофотозйомки фотографія споруди львівського залізничного вокзалу (1904) з критим засклeним двоперегоновим перекриттям дебаркадера; магістральні колії, привокзальні споруди, ремонтні майстерні, вантажна станція з пакгаузами і алея, що провадить до вокзалу.

Libański E. Lwowski dworzec z lotu ptaka.
– Lwów, 1928 r. – 12,5x17,5 cm. – I.K.
Wykonana w czasie lotu samolotem fotografia gmachu dworca kolejowego (1904) z wielkim dwukondygnacyjnym stropem debarkadera, wykonanym ze stali i szkła; koleje magistralne, warsztaty kolejowe, stacja towarowa oraz aleja, prowadząca do dworca.

Ленкевич А. Фігура Діви
Марії на пл. Марійській.
– Львів, 1928 р. – 40x30 см.
– ЛІМ, Фм 4641.
У 1841 р., під час засклепіння Полтви, в центрі площі, що утворилася після знесення давніх міських мурів, з'явилося джерело. Було влаштовано криницю, в 1846–47 рр. з тесаного каменю збудували нову, з великою вазою в центрі (за пр. Й. Шимзера). У 1862 р. коштом дружини намісника Бадені на цьому місці встановлена біла мармурова статуя Непорочної Діви Марії різця мюнхенського скульптора Йогана Гауттмана. З цього часу площа називалася Марійською. У зв'язку із побудовою пам'ятника А. Міцкевичу криницю вирішено перенести на інше місце. У 1903 р. магістрат оголосив конкурс на кращий проект криниці з фігурою Діви Марії, затвердили проект Міхала Лужецького, який реалізовано в 1904 р.

Lenkiewicz A. Figura Najświętszej
Maryi Panny na placu Mariackim.
– Lwów, 1928 r. – 40x30 cm.
– LMH, Fm 4641.
W 1841 r. w trakcie zasklepiania Pełtwi pośrodku pl. Ferdynanda, powstałego na skutek zniesienia dawnych obwarowań miejskich, wytrysnęło źródło. W l. 1846–1847 zbudowano nad źródłem studnię z kamienia ciosanego ozdobioną w środku wazonem, wg pr. J. Schimsera. W 1862 r. nad studnią ustawiono figurę NMP ufundowaną przez Sewerynę hr. Badeniową, małżonkę namiestnika Galicji. Posąg z białego marmuru wykonał monachijski rzeźbiarz J. N. Hauttmann (1859). Odtąd plac nazywano Mariackim. W związku ze wzniesieniem pomnika A. Mickiewicza studnię przemieszczono na miejsce, gdzie znajduje się obecnie. W 1903 r. magistrat ogłosił konkurs na projekt ozdobienia studni z posągiem NMP. Zatwierdzono projekt M. Łużeckiego, zrealizowany w 1904 r.

Невідом. фотограф. Трамвай на фоні "Віденської" кавярні.
– Львів, 20-і рр. XX ст. – 11x17 см. – І.К.
Зліва – костел єзуїтів та пам'ятник Яну III Собеському.

Fotograf nieznany. Tramwaj na tle kawiarni "Wiedeńskiej".
– Lwów, lata 20-te XX st. – 11x17 cm. – I.K.
Po lewej stronie kościół Jezuitów i pomnik Jana III Sobieskiego.

Мокрицький М. Вірменський завулок.
– Львів, 1912 р. – 10x11 см.
– НМ, Фт 3222.
Перехід з вул. Скарбківської
(Лесі Українки) на вул. Вірменську.

Mokrzycki M. Zaułek Ormiański.
– Lwów, 1912 r. – 10x11 cm.
– MN, Ft 3222.
Przejście z ul. Skarbkowskiej
(Łesi Ukrainki) na ul. Ormiańską.

Мокрицький М. Домініканський костел
та Порохова вежа.
– Львів, 1913 р. – 10x11 см.
– НМ, Фт 3221.

Mokrzycki M. Kościół Dominikanów
i Baszta Prochowa.
– Lwów, 1913 r. – 10x11 cm.
– MN, Ft 3221

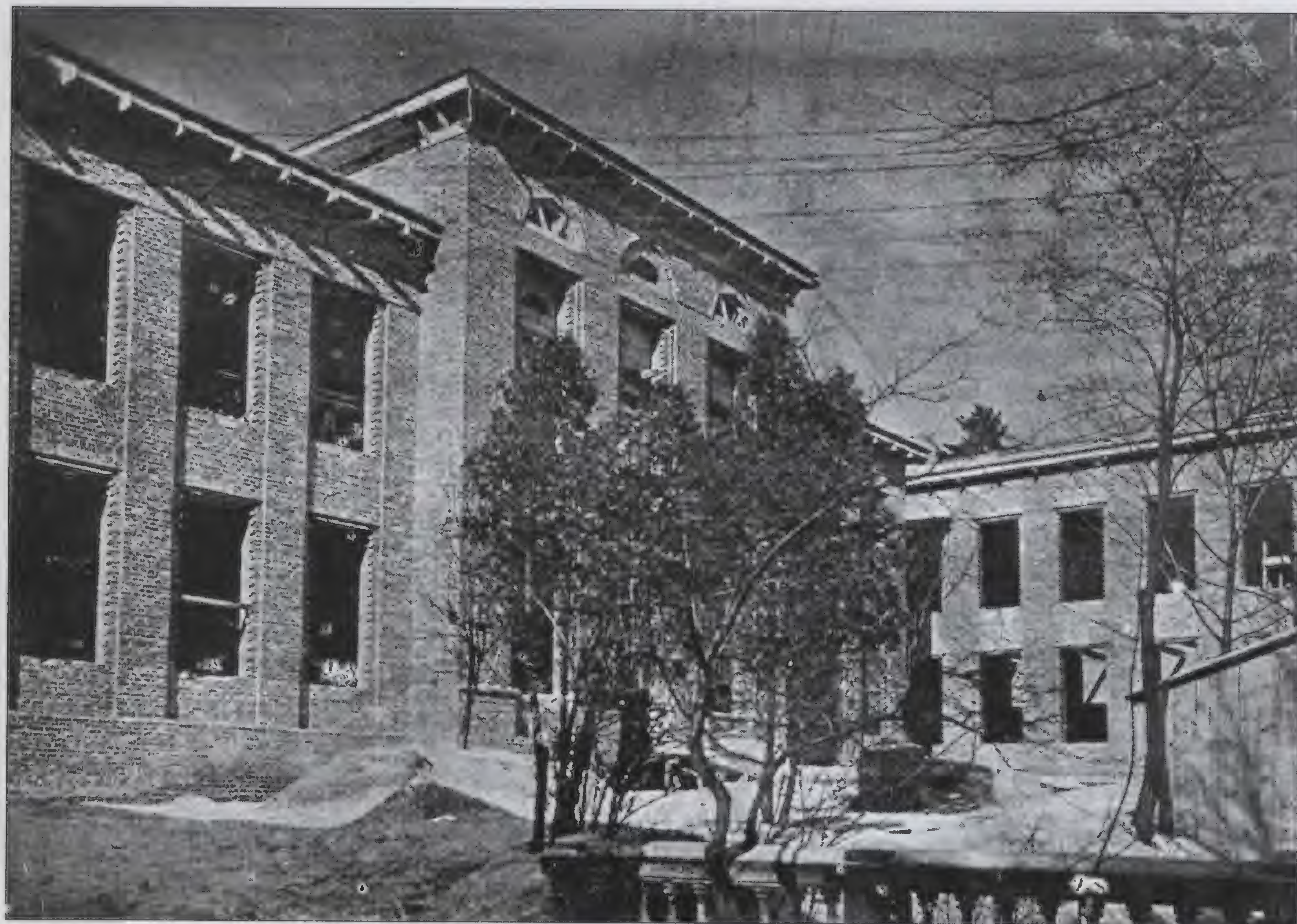
Січинський В. Собор Св. Юра. Фрагмент.
– Львів, 30-і роки XX ст. – 5x8 см. – НМ.
Альбом "Св. Юр. Фото В. Січинський".
На фоні міста – кінна фігура Св. Юрія Змієборця різця
Іоана-Георгія Пінзеля, що увінчує аттик собору Св. Юра.

Siczyński W. Katedra Św. Jura. Fragment.
– Lwów, lata 30. XX w. – 5x8 cm. – MN.
Album "Św. Jur. Foto W. Siczyński":
Konny posąg Św. Jerzego dłuta Jana Jerzego Pinsla
wieńczący szczyt fasady katedry Św. Jura na tle miasta.

Січинський В. Собор Св. Юра.
– Львів, 30-і рр. XX ст. – 8x5 см. – НМ.
Альбом "Св. Юр. Фото В. Січинський".

Siczyński W. Katedra Św. Jura.
– Lwów, lata 30. XX w. – 8x5 cm. – MN.
Album "Św. Jur. Foto W. Siczyński"

Невідом. фотограф. Нове крило Національного музею у Львові.
– Львів, бл. 1931 р. – 10х14 см. – І.К.
З метою розширення експозиційної площі на території Національного музею на вул. Мохнацького, 42 (Драгоманова) у 1930–1935 рр. за проектом архітектора Олександра Пежанського було споруджено новий корпус музею. Він був призначений для експонування Манявсько-Богородчанського іконостасу роботи Йова Кондзелевича (1698–1705).

Fotograf nieznany. Nowe skrzydło Muzeum Narodowego we Lwowie.
– Lwów, ok. 1931 r. – 10x14 cm. – I.K.
W celu powiększenia przestrzeni ekspozycyjnej na parceli, należącej do Muzeum Narodowego przy ul. Mochnackiego, 42 (Drahomanowa) w l. 1930–1935 wg projektu architekta Oleksandra Pežańskiego wzniesiono nowy budynek muzealny, przeznaczony do eksponowania Maniawsko-Bohorodczańskiego ikonostasu pędzla Jowa Kondzelewycza (1698–1705).

Невідом. фотограф.
Недільна школа у подвір'ї Успенської церкви.
– Львів, 1934 р. – 9x14 см. – І.К.

Fotograf nieznany.
Szkoła niedzielna w podwórzu Uspeńskiej (Wołoskiej) cerkwi.
– Lwów, 1934 r. – 9x14 cm. – I.K.

Невідом. фотограф.
Рекламна поїздка містом працівників львівської броварні.
– Львів, 30-і роки XX ст. – 10x14 см. – I.K.

Fotograf nieznany.
Reklamowy przejazd miastem pracowników lwowskiego browaru.
– Lwów, lata 30. XX w. – 10x14 cm. – I.K.

Невідом. фотограф. Карета швидкої допомоги
біля будинку пожежної команди.
– Львів, кін. 20– поч. 30-х рр. XX ст. – 10х14 см. – І.К.
Рятункова станція – прообраз станції швидкої медичної допомоги – була заснована у Львові в травні 1893 р. Ініціаторами її створення були президент міста Едмунд Мохнацький та радний м. Львова доктор Едвард Стройновський. З цією метою до Львова було запрошено засновника Віденської станції барона Яроміра Мунди. Він допоміг комітету засновників цінними порадами щодо організації невідкладної медичної допомоги та подарував перше обладнання. Спочатку рятункова станція містилась в будинку ратуші, а від 1901 р. – в новому будинку Пожежної команди у збігу вул. Підвальної та пл. Стрілецької (пл. Данила Галицького). Тут цілодобово чергували медики; спочатку це були студенти Ветеринарної академії, із створенням Медичного відділу університету – студенти-медики. В штаті були 8 досвідчених лікарів і 3 санітари, на термінові виклики виїжджали 3 санітарні машини. Фотографія виконана, можливо, в кінці 20-х – на початку 30-х років XX ст., коли станція отримала нові спеціалізовані карети швидкої допомоги.

Fotograf nieznany.
Karetka pogotowia przy budynku Straży Pożarnej.
– Lwów, koniec lat 20. – początek 30. XX w. – 10x14 cm. – I.K.
Stacja Ratunkowa – pierwowzór stacji pogotowia medycznego – została założona we Lwowie w maju 1893 r. Inicjatorami powstania Stacji byli prezydent miasta Edmund Mochnacki i radny m. Lwowa doktor Edward Strojnowski. W tym celu do Lwowa zaproszono założyciela Wiedeńskiej Stacji barona Jaromira Mundy. Udzielił on komitetowi założycielskiemu cennych rad dotyczących organizacji doraźnej pomocy lekarskiej oraz podarował pierwsze wyposażenie. Początkowo stacja pogotowia mieściła się w gmachu ratusza, a po 1901 r. – w nowym budynku Straży Pożarnej u zbiegu ulicy Podwala i placu Strzeleckiego (Daniela Halickiego). Tutaj przez całą dobę dyżurowali lekarze. Najpierw byli to studenci Akademii Weterynarii, a po utworzeniu na uniwersytecie Wydziału Lekarskiego – studenci medycyny. Na etacie Stacji Pogotowia było 8 doświadczonych lekarzy i 3 sanitariuszy, na pilne wezwania wyjeżdżały 3 sanitarne samochody. Fotografia została wykonana przypuszczalnie w końcu lat 20. – na początku 30. XX w., kiedy Stacja otrzymała nowe wyspecjalizowane karetki pogotowia.

Невідом. фотограф. Ангар на львівському аеродромі.
– Львів, 20-і роки XX ст. – 11x17 см. – І.К.
У 1922 р. Львів був уперше з'єднаний міжнародною лінією з Варшавою, а 1930 р. було створено лінію південно-східного напрямку. Таким чином постала найкоротша авіалінія, що з'єднувала Балтику з Егейським морем (2062 км). Пасажирські літаки приймав військовий аеропорт – комплекс тимчасових споруд на полях між Левандівкою та Головним вокзалом. Роботи по облаштуванню аеродрому та аеропорту почалися між Скниловом та Сигнівкою вже 1923 р., через два роки – будова військового повітряного порту. В 1926–1934 рр. проектуванням аеродрому займалася приватна архітектурна майстерня професора Тадеуша Обмінського; керівництвом будови та наглядом за спорудженням ангарів займався інженер В. Сьмяловський. Цивільний аеропорт Міністерства комунікації в Скнилові, яким користувалися Польські авіалінії "Льот", збудовано в 1927–1928 рр.

Fotograf nieznany. Hangar na lwowskim lotnisku.
– Lwów, lata 20. XX w. – 11x17 cm. – I.K.
W 1922 r. Lwów został po raz pierwszy połączony międzynarodową linią lotniczą z Warszawą, a w 1930 r. utworzona została linia o kierunku południowowschodnim. W ten sposób powstała najkrótsza linia lotnicza łącząca Bałtyk z morzem Egejskim (2062 km). Samoloty pasażerskie przyjmowało lotnisko wojskowe – zespół tymczasowych budowli na polach między Lewandówką a Dworcem Głównym. Prace nad urządzeniem lotniska i portu lotniczego między Skniłowem i Sygniówką rozpoczęto już w 1923 r., po dwu latach podjęto budowę wojskowego portu lotniczego. W latach 1926–1934 projektowaniem lotniska zajmowała się prywatna pracownia architektoniczna profesora Tadeusza Obmińskiego; kierował budową i nadzorował wznoszenie hangarów inżynier W. Śmiałowski. Cywilne lotnisko Ministerstwa Komunikacji w Skniłowie, z którego korzystały Polskie Linie Lotnicze "Lot", zbudowano w latach 1927–1928.

Вележинський Л. Пл. Ринок, 10 – будинок товариства "Просвіта". – Львів, 1938 р. – 15x18 см. – ЛІМ, Фм 710.
У 1895 р. товариство "Просвіта" придбало у родини Леваковських кам'яницю на пл. Ринок, 10 – давній палац Любомирських. Крім "Просвіти" тут розташувалися інші українські товариства та установи: "Руська Бесіда", "Клуб русинок", "Боян", "Ватра", "Дністер", Крайовий ревізійний союз. Від 1908 р. у наріжному приміщенні першого поверху розташувалася книгарня НТШ, а в 1932 р. і власна книгарня "Просвіти".

Wieleżyński L. Rynek 10 – kamienica Towarzystwa "Proswita". – Lwów, 1938 r. – 15x18 cm. – LMH, Fm 710.
W 1895 r. Towarzystwo "Proswita" zakupiło u rodziny Lewakowskich kamienicę w Rynku 10 – dawny pałac Lubomirskich. Oprócz "Proswity" rozmieścił się tutaj szereg innych ukraińskich stowarzyszeń oraz instytucji: "Ruśka Besida", "Klub Rusinek", "Bojan", "Watra", "Dnister", Krajowy Związek Rewizyjny. Od 1908 r. w narożnym lokalu na parterze mieściła się księgarnia Naukowego Towarzystwa im. T. Szewczenki, a od 1932 r. również własna księgarnia "Proswity".

Вележинський Л. Перебудова дзвіниці костела кларисок. – Львів, 1938–1939 рр. – 23х17 см. – ЛІМ, Фм 797. – Монастир сестер бернардинок із костелом Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії, як багато інших львівських костелів, був закритий у 1782 р. За сто років влада так і не визначилася, яким чином використати приміщення храму. В 1898–1899 рр. святиню перебудовано і передано віруючим. В костелі відбувалися служби для учнів поблизьких шкіл. У 1938–1939 рр. за проектом арх. Антоні Лобоса добудовано дзвіницю, реконструйовано будинок монастиря та впорядковано площу перед святинею.

Wieleżyński L. Przebudowa dzwonnicy kościoła Klarysek. – Lwów, lata 1938–1939. – 23x17 cm. – LMH, Fm 797. Klasztor sióstr klarysek z kościołem p.w. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny jak i wiele innych Lwowskich klasztorów został zamknięty w 1782 r. Przez ponad sto lat władza austriacka nie podjęła decyzji co do wykorzystania pomieszczenia świątyni. W l. 1898–1899 kościół odnowiono i zwrócono wiernym, odbywały się w nim nabożeństwa dla uczniów pobliskich szkół. W latach 1938–1939 według projektu arch. Antoniego Łobosa przebudowano dzwonnicę kościoła, przeprowadzono rekonstrukcję budynku dawnego klasztoru oraz terenu przed świątynią – placu Biskupa Wł. Bandurskiego (ob. pl. Mytny).

Губер Р. Купол домініканського
костелу і вежа Корнякта.
– Львів, 1938 р. – 18x12 см. – ЛІМ, Фм 4585.
Знімок визнаного польського фотомитця
представляє вид на східну частину середмістя з
майданчика на вежі Бернардинського костелу.

Huber R. Kopuła kościoła
Dominikanów i wieża Korniakta.
– Lwów, 1938 r. – 18x12 cm. – LMH, Fm 4585.
Zdjęcie wybitnego polskiego artysty fotografika
przedstawia widok na wschodnią część śródmieścia
z galeryjki na wieży kościoła Bernardynów.

Невідом. фотограф.
Пам'ятник гетьману Станіславу Яблоновському.
– Львів, 30-і роки XX ст. – ВЦЄ.
Пам'ятник захиснику Львова від татарів у 1695 р. гетьману Станіславу Яблоновському в 1933 р. поставлено на площі, що отримала назву пл. Яблоновського (нині – пл. С. Яворського). Назва, як і пам'ятник, існувала до 1941 р. Подальша доля цього найстарішого львівського пам'ятника невідома.

Fotograf nieznany. Pomnik hetmana Stanisława Jabłonowskiego.
– Lwów, lata 30. XX w. – WCE.
Pomnik obrońcy Lwowa przed Tatarami w 1695 r. hetmana Stanisława Jabłonowskiego w 1933 r. przeniesiono z ul. Hetmańskiej na plac, któremu nadano nazwę placu Jabłonowskiego (obecnie pl. Jaworskiego). Nazwa placu, jak i sam pomnik, przetrwała do 1941 r. Dalsze losy tego najstarszego z lwowskich pomników są nieznane.

Невідом. фотограф. Національний музей.
Експозиція давнього українського мистецтва. Ікони.
– Львів, 1940 р. – 9x14 см. – НМ, Фт 8166.

Fotograf nieznany. Muzeum Narodowe.
Ekspozycja dawnej sztuki ukraińskiej. Ikony.
– Lwów, 1940 r. – 9x14 cm. – MN, Ft 8166.

Невідом. фотограф. Будинок Духовної семінарії, зруйнований під час II-ї світової війни.
– Львів, 1939 р. – 12x16 см. – I.K.

З початком II-ї світової війни, в першій половині вересня 1939 р. Львів зазнав бомбардувань німецької авіації, які не оминули середмістя. Були пошкоджені костел Св. Ельжбети, Св. Марії Магдалини, кам'яниці на вул. Театральній, 5–7; згорів дах костелу єзуїтів. Вщент були зруйновані один з будинків греко-католицької Духовної семінарії та семінарська церква Св. Духа на вул. Коперника, 40.

Fotograf nieznany. Zniszczony gmach Seminarium Duchownego i Akademii Teologicznej.
– Lwów, 1939 r. – 12x16 cm. – I.K.

W pierwszej połowie września 1939 r. niemieckie lotnictwo bombardowało śródmieście Lwowa, powodując wiele zniszczeń wśród obiektów nie mających znaczenia wojennego. W szczególności, uszkodzone zostały kościoły Jezuitów, Św. Elżbiety i Św. Marii Magdaleny, liczne zabytkowe kamienice. Zrujnowano doszczętnie jeden z budynków greckokatolickiego Seminarium Duchownego oraz seminaryjną cerkiew p.w. Świętego Ducha przy ul. Kopernika 40.

Невідом. фотограф.
Пам'ятник Сталінській конституції.
– Львів, 1939–1940 рр. – ВЦЄ.
1939 р. на острівку серед Гетьманських Валів, між вул. Ягеллонською (В. Гнатюка) та пл. Св. Духа (пл. І. Підкови) було споруджено тимчасовий, фанерний, облицьований бетоном пам'ятник Сталінській конституції. Дружбу народів символізували фігури та написи українською, польською та єврейською мовами.

Fotograf nieznany. Pomnik Konstytucji Stalinowskiej.
– Lwów, lata 1939–1940. – WCE.
W 1939 r. na "wysepce" wśród Wałów Hetmańskich między ul. Jagiellońską (Hnatiuka) i pl. Św. Ducha (Iwana Pidkowy) ustawiono tymczasowy wykonany z dykty oblicowanej betonem pomnik na cześć Konstytucji Stalinowskiej. Przyjaźń między narodami symbolizowały charakterystyczne postacie oraz napisy w językach ukraińskim, polskim i żydowskim.

Невідом. фотограф. Національний музей.
Експозиція мистецтва XIX – поч. XX ст.
– Львів, 1942 р. – 9x14 см. – НМ, Фт 8160.

Fotograf nieznany. Muzeum Narodowe.
Ekspozycja sztuki XIX – pocz. XX w.
– Lwów, 1942 r. – 9x14 cm. – MN, Ft 8160.

Невідом. фотограф. Національний музей. Експозиція мистецтва XIX – поч. XX ст. – Львів, 1942 р. – 9x14 см. – НМ, Фт 8159.

Fotograf nieznany. Muzeum Narodowe. Ekspozycja sztuki XIX – pocz. XX w. – Lwów, 1942 r. – 9x14 cm. – MN, Ft 8159.

Невідом. фотограф. Центральний вхід до Янівського табору смерті. – Львів, 1944 р. – ДАЛО.
Ворота Янівського табору смерті на північно-східній околиці Львова – найбільшого концентраційного табору для євреїв в Західній Україні. Вже у липні 1941 р. на вул. Янівській, 134 (вул. Т. Шевченка), на території колишньої машинобудівельної фабрики Штайнгауза, німці відкрили ремонтні майстерні військової техніки. Тут на напівдобровільній основі працювали 580 євреїв і 320 поляків; вони мали можливість перебувати вдома, отримували заробітну плату та продовольчі пайки. Від жовтня 1941 р. було оголошено казарменний стан, збудовано бараки; територію площею майже 3000 $м^2$ оточили бетонні стіни та загородження з колючого дроту з вишками для озброєних кулеметами вартових – їх функції виконував підрозділ СС. Таким чином було створено "Табір примусової праці для єврейських робітників", вільний вихід з якого було заборонено. Від 1942 р. табір було розбудовано, відтоді він став пересильним – звідси євреїв відправляли на знищення у Белжець; багатьох розстрілювали у піщаних кар'єрах неподалік, у "Долині Смерті". На залізничну станцію Клепарів приходили транспорти з євреями із провінції та з-за кордону; невдовзі додався ще жіночий табір. У 1942–1943 рр. табір поповнився тисячами євреїв, мешканців ліквідованого львівського гетто. Янівський табір припинив існування у червні 1944 р. За два з половиною роки тут було знищено понад 200 тис. євреїв. Від 135-тисячного єврейського населення Львова в живих залишилося менше тисячі людей.

Fotograf nieznany. Wejście główne do Janowskiego obozu śmierci. – Lwów, 1944 r. – PAOL.
Wrota Janowskiego obozu śmierci na północno-zachodniej okolicy Lwowa – największego obozu koncentracyjnego dla Żydów na Zachodniej Ukrainie. Już w lipcu 1941 r. przy ul. Janowskiej 134 (Szewczenki), na terenie dawnej fabryki maszyn Steinhausa, Niemcy otworzyli warsztaty remontowe techniki wojskowej. Na półdobrowolnych zasadach pracowało tutaj 580 Żydów i 320 Polaków; mieli oni możliwość przebywania w domu, otrzymywali wynagrodzenie za pracę i racje żywnościowe. Od października 1941 r. ogłoszono przejście warsztatów na stan koszarowy, zbudowano baraki; obszar ponad 3000 m kw. otoczyły betonowe mury i ogrodzenia z drutu kolczastego z wieżami dla uzbrojonych w karabiny maszynowe strażników, funkcje których wykonywał oddział SS. W ten sposób utworzono "Obóz przymusowej pracy dla żydowskich robotników", skąd wyjście było zabronione. W 1942 r. obóz rozbudowano, odtąd stał się on obozem etapowym – stąd wysyłano Żydów na likwidację do Bełżca; wielu rozstrzeliwano w pobliskich piaskowniach, w tzw. "Dolinie śmierci". Na stację kolejową Kleparów przybywały transporty z Żydami z prowincji i zagranicy; niebawem dodano jeszcze obóz dla kobiet. W latach 1942–1943 obóz napełniły tysiące Żydów, mieszkańców zlikwidowanego lwowskiego getto. Janowski obóz przestał istnieć w 1944 r. Za dwa i pół lata zginęło tutaj ponad 200 tys. Żydów. 135-tysięczna żydowska ludność Lwowa została praktycznie zupełnie wyniszczona – przy życiu pozostało mniej niż tysiąc osób.

Невідом. фотограф. "Танго смерті". – Львів, 1941–1943 рр. – ДАЛО.
"Танго смерті" – під такою назвою звичайно публікується ця фотографія. "Танго" було написано одним із в'язнів-музикантів, який залишився безіменним. В Янівському таборі смерті, як і в багатьох інших гітлерівських концтаборах, існував оркестр, що складався з кращих львівських музикантів і композиторів. Керівником оркестра був Якуб Мунд, скрипаль, композитор, диригент, музичний керівник Міських театрів у Львові. Музика стала головною трудовою повинністю видатних віртуозів; музикою проводжали на роботу та зустрічали після неї в'язнів; музикою розважалися есесівці. Ініціатором створення оркестру у Янівському таборі був заступник коменданта, унтерштурмфюрер СС Ріхард Рокіта. За фахом скрипаль, перед війною він грав у катовіцьких кавярнях. В таборі був одним з головних "цінителів" музики, холоднокровно розстрілював оркестрантів за невірно взяту ноту. Ні один з оркестрантів не залишився живим після ліквідації табору в 1944 р.

Fotograf nieznany. "Tango śmierci". – Lwów, lata 1941–1943. – PAOL.
"Tango śmierci" – pod taką nazwą zazwyczaj jest publikowana ta fotografia. "Tango" skomponował jeden z więźniów-muzyków, imię jego pozostało nieznane. W obozie Janowskim, jak i w wielu innych hitlerowskich obozach, istniała orkiestra. Mieściła się ona w jednym z baraków i składała z najlepszych lwowskich muzykantów. Kierował orkiestrą Jakub Mund, skrzypek, kompozytor, dyrygent, kierownik muzyczny Miejskich Teatrów we Lwowie, wykładowca Lwowskiego Konsewatorium im. K. Szymanowskiego. Muzyka stanowiła główną powinność pracy tych wybitnych wirtuozów; muzyką odprowadzano do pracy i witano po niej więźniów, muzyka była rozrywką esesowców. Inicjatorem utworzenia orkiestry w obozie był zastępca komendanta untersturmfürer SS Richard Rokita. Skrzypek z zawodu, grywał przed wojną w Katowickich kawiarniach. W obozie był jednym z głównych "miłośników" muzyki, z zimną krwią i przyjemnością rozstrzeliwał orkiestrantów czy to za fałszywą nutę czy w ogóle bez powodu. Ani jeden z członków orkiestry nie pozostał przy życiu po likwidacji obozu w 1944 r.

Невідом. фотограф. Трамвай біля Львівської опери.
– Львів, 1941–1943 рр. – ДАЛО.
На таких причепних платформах нераз перевозили робочі команди євреїв з Янівського табору на місце праці.

Fotograf nieznany. Tramwaj koło Lwowskiej Opery.
– Lwów, lata 1941–1943. – PAOL.
Na takich doczepianych platformach przewożono nieraz robocze ekipy Żydów z Janowskiego obozu na miejsce pracy.

Невідом. фотограф.
Зруйнований Гауснерівський будинок.
– Львів, 40-і рр. ХХ ст. – ВЦЄ.
В червні 1941 р. в давній Гауснерівский будинок на розі вулиць Коперника та 1 Травня потрапила бомба. Всі три роки німецької окупації простояли руїни, оточені дерев'яним парканом. У 1948–1950 рр. будинок реставровано, за проектом М. Микули надбудовано четвертий поверх. У приміщеннях першого поверху розташувалися великі магазини спортивних товарів, військового одягу та фойє кінотеатру.

Fotograf nieznany. Zrujnowana kamienica Hausnera.
– Lwów, lata 40. XX w. – WCE.
W czerwcu 1941 r. w dawną kamienicę Hausnera na rogu ulic Kopernika i 1 Maja trafiła bomba. Przez trzy lata niemieckiej okupacji ruiny stały ogrodzone drewnianym parkanem. W latach 1948–1950 zabytkową kamienicę odbudowano według projektu arch. M. Mykuły, nadbudowując trzecie piętro. W lokalach na parterze rozmieszczono duże sklepy towarów sportowych i odzieży oraz foyer kina.

Невідом. фотограф. Площа Торгова.
– Львів, бл. 1950 р. – ВЦЄ.
Післявоєнний вигляд площі Торгової (в 1865–1944 рр.
– площі Голуховських) розташованої між давнім
Краківським ринком та початком вул. Городоцької.

Fotograf nieznany. Pl. Targowy.
– Lwów, ok. 1950 r. – WCE.
Powojenny wygląd placu Targowego (w l. 1865–1944
– placu Gołuchowskich) ulokowanego między dawnym
Rynkiem Krakowskim a początkiem ulicy Grodeckiej.

Невідом. фотограф. Площа 300-річчя Воз'єднання.
– Львів, 50-і роки XX ст. – 20x29 см. – І.К.
Після II-ї світової війни припинив своє існування давній Краківський ринок, площу було впорядковано та влаштовано сквер. Тут розташовувалися заїджі пересувні зоопарки, атракціони. Нині на цьому місці функціонує ринок "Добробут".

Fotograf nieznany. Plac 300-lecia Zjednoczenia.
– Lwów, lata 50. XX w. – 20x29 cm. – I.K.
Po II Wojnie Światowej przestało istnieć dawne Krakowskie targowisko, plac uporządkowano i przekształcono w skwer. Zatrzymywały się na nim wędrowne zwierzyńce i rozmaite inne atrakcje.
Dziś na tym miejscu funkcionuje targowisko "Dobrobyt".

Невідом. фотограф. Квітковий годинник під стіною Бернардинського монастиря.
– Львів, 50-і роки XX ст. – ВЦЄ.
У 50–70-х роках минулого століття під стіною Бернардинського монастиря з боку пл. Митної містився діючий квітковий годинник – витвір тресту зеленого будівництва.

Fotograf nieznany. Kwiatowy zegar pod murem klasztoru Bernardynów.
– Lwów, lata 50. XX w. – WCE.
W latach 50. –70. ubiegłego wieku pod murem klasztoru Bernardynów od strony pl. Mytnego znajdował się czynny wielki zegar, tarczę którego układano z żywych ozdobnych roślin. Zegar był dziełem Trustu Ozielenienia Miasta.

Невідом. фотограф. Головний вхід до парку культури.
– Львів, 50-і рр. XX ст. – ВЦЄ.
Центральний парк культури та відпочинку ім. Б. Хмельницького – таку назву 1952 р. отримав парк площею 26 га, що розташувався на схилах Кадетської гори між вулицями Вітовського та Стрийською. В XIX ст. на цьому місці були розташовані Стрийський цвинтар, цегельні, паперова фабрика. Після II-ї світової війни схили гори були звалищем сміття. Методом "комсомольской стройки" територію було розчищено, засаджено деревами та декоративними кущами. У верхній частині парку збудовано так званий Зелений театр – відкритий сценічний майданчик, обнесений ажурним парканом, де влітку відбувалися концерти іноземних естрадних "зірок". У 1968 р. на території парку з боку вул. Зарицьких збудовано стадіон "Юність" на 8000 місць. Головний вхід до парку збудовано в 1952 р. за проектом арх. Г. Швецько-Вінецького.

Fotograf nieznany. Główne wejście do Parku Kultury.
– Lwów, lata 50. XX w. – WCE.
Centralny Park Kultury i Odpoczynku im. Bohdana Chmielnickiego – taką nazwę w 1952 r. otrzymał park o powierzchni 26 ha, usytuowany na zboczach góry Kadeckiej między ulicami Witowskiego (przed 1939 r. – Pełczyńską) a Stryjską. W XIX w. na tym terenie położone były cmentarz, cegielnie i fabryka papieru. Po II Wojnie światowej zbocza góry stały się śmietniskiem. Metodą "komsomolskiej budowy" teren oczyszczono, zasadzono drzewa oraz krzewy ozdobne. W górnej części parku zbudowano tzw. Zielony Teatr – otwartą platformę sceniczną, otoczoną ażurowym ogrodzeniem, gdzie latem odbywały się koncerty i występy zagranicznych "gwiazd" estrady. W 1968 r. na terenie parku, od strony ul. Zarzyckich (dawnej Obertyńskiej) zbudowano stadion "Junost'" ("Młodość") na 8000 miejsc. Główne wejście do parku wzniesiono w 1952 r. według projektu arch. Genricha Szweckiego-Winieckiego.

Невідом. фотограф. Проспект Шевченка.
– Львів, 50-і роки XX ст. – 17,5x29 см. – І.К.
Давня вулиця Академічна у 1955 р. отримала назву проспекту Шевченка; 72 пірамідальні італійські тополі ще зберігали свою форму, а проспектом курсували тролейбусні маршрути № 3 (пл. Міцкевича – Стрийське шосе) та № 6 (пл. Міцкевича – Новий Львів).

Fotograf nieznany. Aleja Szewczenki.
– Lwów, lata 50. XX w. – 17,5x29 cm. – I.K.
Dawną ul. Akademicka w 1955 r. przemianowano na aleję Szewczenki; 72 piramidalne topole wtedy jeszcze zachowywały swój kształt, a wzdłuż alei kursowały trolejbusy linii nr 3 (pl. Mickiewicza – szosa Stryjska) oraz nr 6 (pl. Mickiewicza – Nowy Lwów).

Бута М. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. – Львів, 1979 р. – 24x18,2 см. – ЛНБ. Споруда зведена в 1671–1677 рр. як монастир кармелітанок взутих; в 1743–1744 рр. перебудована за проектом Б. Меретина. Після закриття монастиря у 1782 р. будівлю передали військовому відомству, яке влаштувало тут пекарню. В 1804 і 1812 рр. будинок горів, руїни купив гр. Ю. Оссолінський. В 1817–1819 рр. віденський архітектор П. Нобіле виготовив план нової будівлі, який пізніше змінив та спростив інженер Ю. Бем. Реконструкція розпочалась 1827 р., нею до 1830 р. керував Ю. Бем. Остаточно роботи закінчено у 1851 р. під керівництвом Й. Зальцмана і Ф. Баумана. В будинку міститься одна з найбільших бібліотек України, в 1971 р. бібліотеці присвоєно ім'я Василя Стефаника і перед входом встановлено його пам'ятник роботи В. Сколоздри. В 1979 р. в честь 100-річчя від дня народження визначного композитора С. Людкевича в бібліотеці було влаштовано виставку його творів, оглянути її прийшов сам ювіляр.

Buta M. Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. – Lwów, 1979 r. – 24x18,2 cm.– LBN. Gmach Biblioteki pierwotnie wzniesiono w l. 1671–1677 jako klasztor sióstr karmelitanek trzewiczkowych i w l. 1743–1744 przebudowano wg pr. arch. B. Meretyna. Po kasacie zakonu w 1782 r. zabudowania poklasztorne przekazano resortowi wojskowemu, który urządził w nich piekarnię. W l. 1804 i 1812 budowle spłonęły. Ruiny wykupił Jerzy hr. Ossoliński dla potrzeb swojej fundacji – Zakładu Narodowego. W l. 1817–1819 wiedeński arch. Peter Nobile wykonał plany przebudowy, które zmodyfikował inżynier wojskowy Józef Bem. Rekonstrukcję zespołu rozpoczęto w 1827 r., do 1830 r. kierował nią J. Bem. Prace ukończyli w 1851 r. architekci J. Salzmann i F. Baumann. Zabytkowy gmach mieści jedną z największych bibliotek Ukrainy. W 1971 r. Bibliotece nadano imię W. Stefanyka i przed wejściem ustawiono jego pomnik dł. W. Skołozdry. W 1979 r. w Bibliotece urządzono wystawę z okazji stulecia urodzin wybitnego lwowskiego kompozytora St. Ludkiewicza. Zdjęcie ukazuje powitanie Szacownego Jubilata, który przybył zwiedzić wystawę osobiście.

Невідом. фотограф.
Національний прапор України біля входу до Ратуші.
– Львів, 1990 р. – ВЦЕ.
3 квітня 1990 р. над львівською Ратушею
було піднято синьо-жовтий національний український
прапор, освячений єпископом Володимиром Стернюком.

Fotograf nieznany.
Flaga narodowa Ukrainy przy wejściu do ratusza.
– Lwów, 1990 r. – WCE.
3 kwietnia 1990 r. nad lwowskim ratuszem
podniesiono niebiesko-żółtą narodową flagę Ukrainy, poświęconą
uprzednio przez biskupa Wołodymyra Sterniuka.

Невідом. фотограф.
Пам'ятник Тарасові Шевченку.
– Львів, бл. 2000 р. – ВЦЄ.
На проспекті Свободи, між пл. І. Підкови (пл. Св. Духа) та Гранд-готелем у 1992–1995 рр. за проектом скульпторів Андрія та Володимира Сухорських споруджено пам'ятник Тарасові Григоровичу Шевченку.

Fotograf nieznany.
Pomnik Tarasa Szewczenki.
– Lwów, ok. 2000 r. – WCE.
W l. 1992–1995 na al. Swobody między pl. Iw. Pidkowy (dawny pl. Św. Ducha) a Grand-Hotelem wg projektu rzeźbiarzy Andrija i Wołodymyra Suchorskich wzniesiono pomnik Tarasa Szewczenki.

Невідом. фотограф. Музей Михайла Грушевського у Львові.
– Львів, 2000 р. – МГ.

22 серпня 2000 р. у переддень Дня Незалежності України урочисто відкрито Державний меморіальний музей першого Президента Української Народної Республіки Михайла Грушевського. Музей, що розташувався у власному будинку Грушевського на вул. Ів. Франка, 154, засновано у травні 1998 р. Музейна експозиція присвячена життєвому шляху та багаторічній діяльності видатного історика, який провів у Львові найбільш плідний період свого життя. У фондах музею багато оригіналів документів, рукописів, особистих речей ученого, його бібліотека. 15 травня 1999 р., під час Саміту президентів країн Центральної та Східної Європи, музей Михайла Грушевського відвідали президенти 9-и європейських країн та заклали на його території президентський сад.

Fotograf nieznany. Muzeum Mychajła Hruszewskiego we Lwowie.
– Lwów, 2000 r. – MH.

W przeddzień Dnia Niezależności Ukrainy 22 sierpnia 2000 r. uroczyście otwarto Państwowe Muzeum Pierwszego Prezydenta Ukraińskiej Republiki Ludowej Mychajła Hruszewskiego. Muzeum, mieszczące się we własnym domu M. Hruszewskiego przy ul. Iw. Franki 154, założono w maju 1998 r. Ekspozycja muzealna poświęcona jest drodze życiowej i wieloletniej działalności wybitnego historyka, który spędził we Lwowie najbardziej twórczy okres życia. W zbiorach Muzeum znajduje się wiele oryginałów dokumentów, rękopisów, osobistych rzeczy uczonego, jego biblioteka. Prezydenci dziewięciu państw Europy podczas Spotkania Prezydentów Krajów Środkowej i Wschodniej Europy 15 maja 1999 r. we Lwowie zwiedzili Muzeum Mychajła Hruszewskiego oraz zasadzili na terenie Muzeum pamiątkowy sad prezydencki.

Невідом. фотограф. Святіший Отець Іван-Павло II та Глава УГКЦ Любомир Кардинал Гузар під час Літургії у візантійському обряді на Львівському іподромі. – Львів, 2001 р. – 10x14 см. – І.К.

25–27 червня 2001 р. під час 94-ї Апостольської подорожі Понтифіка Івана-Павла II в Україну, Святіший Отець перебував у Львові. 27 червня на Львівському іподромі відбулася Літургія у візантійському обряді, де були присутні майже 2 мільйони людей різних національностей і віри, в тому числі – паломники з різних країн. Під час перебування у Львові Святіший Отець Іван-Павло II відвідав Архікатедральну церкву Св. Юра, Архікатедральний латинський собор, Вірменську церкву, беатифікував архієпископа Юзефа Більчевського, о. Зигмунта Гораздовського, Миколая Чарнецького та 24 співмучеників, єпископа Теодора Ромжу, о. Омеляна Ковча і Йосафату Гордашевську; благословив наріжний камінь під будову Українського католицького університету, зустрівся з молоддю.

Fotograf nieznany. Ojciec Święty Jan Paweł II i Zwierzchnik Cerkwi Ukraińskiej Greckokatolickiej Lubomyr Kardynał Huzar podczas liturgii Mszy świętej w obrządku bizantyjskim na Hipodromie Lwowskim. – Lwów, 2001 r. – 10x14 cm. – I.K.

25–27 czerwca 2001 r. podczas swojej 94 podróży Apostolskiej Papież Jan Paweł II odwiedził Ukrainę i przebywał we Lwowie. Na Hipodromie Lwowskim 27 czerwca odbyła się Msza święta w obrządku bizantyjsko-ukraińskim koncelebrowana przez Ojca Świętego Jana Pawła II i Lubomyra Kardynała Huzara. W liturgii uczestniczyło prawie 2 mln. ludzi różnych wyznań i narodowości, w tym wielu pielgrzymów z innych państw. W czasie pobytu we Lwowie Ojciec Święty odwiedził greckokatolicką Archikatedrę Św. Jura, rzymskokatolicką Archikatedrę, Katedrę Ormiańską; dokonał beatyfikacji abp. Józefa Bilczewskiego, ks. Zygmunta Gorazdowskiego oraz wyznawców Cerkwi Greckokatolickiej: Mykołaja Czarneckiego wraz z 24. współmęczennikami, biskupa Teodora Romżę, Omeliana Kowcza i s. Jozafatę Gordaszewską; pobłogosławił kamień węgielny pod budowę Ukraińskiego Katolickiego Uniwersytetu, spotkał się z młodzieżą.

750

БІОГРАФІЧНІ НОТИ:

Багринович Теодозій
(дата народження невідома – помер 1915, Відень) – 1881 р. власник фотоательє в Чернівцях, вул. Гауптштрассе, 36 (відомі фотографії Багриновича 1865 р. без зазначення адреси); у 1902–1915 рр. провадить філію у Львові, вул. Ягеллонська, 24 – нині Гнатюка; у 1908–1914 рр. працює в спілці з Болеславом Статкевичем. Надворний фотограф Скарбківського театру, згодом – Міського театру.

Бенеш Владислав Юзеф
(нар. 1884, Янів – пом. 1937, Львів) – фотограф. У 1913–1937 рр. власник фотоательє на вул. Академічній, 14 (пр. Шевченка); автор серії фотографій з видами неіснуючого нині навчально-виховного закладу Сакре-Кер.

Блаховський Леон
(дати життя невідомі) – фотограф. У 1864–1865 рр. відкрив заклад на Личакові № 102 4/4 (нинішня вул. Личаківська, 15); в наступному двадцятилітті працював у фотоательє на вул. Кручені Стовпи, 504 (нинішня вул. І. Франка, 17). В 1877–1899 рр. Л. Блаховський працював разом із Едвардом Тшемеським у фотоательє на вул. 3 Мая, 7 (вул. Січових Стрільців).

Божемський Владислав
(нар. 1871, Борщів – дата смерті невідома) – фотограф. У 1900–1902 рр. провадив фотоательє на вул. Баторія, 32 (князя Романа). Згодом, головним чином, постачальник до Львова фотографічної техніки та матеріалів. Так, 1901–1902 рр. Божемський виступає власником крамниці фототоварів на пл. Галицькій, 12; 1903–1907 рр. на вул. Театральній, 7; 1904–1906 рр. на вул. Валовій, 4; 1908–1914 рр. на вул. Сикстуській, 11 (віденська філія "Кодака"); 1920 р. на вул. Театральній, 7; 1925–1939 рр. на вул. Коперника, 18. У 1903 р. Божемський фінансував видання підручника Зигмунта Ольшевського "Вадемекум, практична нотатка для аматорів фотографів". У 1907–1911 рр. та 1924–1931 рр. В. Божемський видає професійний часопис "Місячник фотографічний", де часто друкує і власні роботи.

Булгак-Ян Бруно
(1876–1950) – видатний польський майстер художньої фотографії, теоретик. Булгак був співзасновником Віленського та Польського фотоклубів, після ІІ-ї світової війни – Спілки польських фотохудожників (ZPAF, 1947). Він активно співпрацював із Львівським фотографічним товариством. Діапазон творчості Булгака був дуже широким: пейзажист, портретист, він створив велику кількість фотографій пам'яток архітектури, в тому числі львівських. Можливо, саме тому, що Булгак не був львів'янином, він зміг "незамиленим" оком побачити Львів, його чарівні куточки, знайти нестандартні ракурси зйомки. 1924 р. було видано альбом поштівок із 20 видами Львова та передмовою Юзефа Бялині Холодецького. 1930 р. Булгак приймав участь у виданні книги "Львів" Станіслава Василевського із серії "Чудеса Польщі", виданій у Познані "Видавництвом Польським".

NOTY BIOGRAFICZNE

Bahrynowicz Teodozy
(data ur. nieznana – zm. 1915, Wiedeń) – w 1881 r. właściciel atelier fotograficznego w Czerniowcach przy Hauptstrasse 36 (znane są także fotografie Bahrynowicza bez zaznaczonego adresu); w l. 1902–1915 prowadził filię we Lwowie przy ul. Jagiellońskiej 24 (Hnatiuka); w l. 1908–1914 pracował w spółce z Bolesławem Statkiewiczem. Fotograf nadworny teatru Skarbkowskiego, z czasem Teatru Wielkiego.

Benesz Władysław Józef
(ur. 1884, Janów – zm. 1937, Lwów) – fotograf, w l. 1913–1937 właściciel atelier fotograficznego przy ul. Akademickiej 14 (alei Szewczenki); autor serii fotografii przedstawiających zakład szkolno-wychowawczy sióstr Sacré Coeur, dziś nie istniejący.

Błachowski Leon
(daty życia nieznane) – fotograf. W l. 1864–1865 otworzył zakład na Łyczakowie nr 102 4/4 (obecnie ul. Łyczakowska 15); przez następne dwadzieścia lat pracował w atelier fotograficznym przy ul. Kręcone Słupy 504 (później Pańska, obecnie Iw. Franki 15–17). W l. 1877–1899 Błachowski pracował razem z Edwardem Trzemeskim w atelier przy ul. Trzeciego Maja 7 (Strzelców Siczowych).

Borzemski Władysław
(ur. 1871, Borszczów – data śmierci nieznana) – fotograf, w l. 1900–1902 prowadził atelier fotograficzne przy ul. Batorego 32 (kniazia Romana). Z czasem , zajął się głównie sprowadzaniem do Lwowa i sprzedażą sprzętu fotograficznego oraz materiałów. Tak mianowicie: w l. 1901–1902 Borzemski występuje jako właściciel sklepu z towarami fotograficznymi przy pl. Halickim 12; l. 1904–1906 przy ul. Wałowej 4; l. 1908–1914 przy ul. Sykstuskiej 11 (Doroszenki, sklep od wiedeńskiej filii firmy "Kodak"); 1920 r. przy ul. Teatralnej 7; l. 1925–1939 przy ul. Kopernika 18. W 1903 r. Borzemski finansował wydanie podręcznika Zygmunta Olszewskiego "Vademecum, praktyczna notatka dla amatorów fotografów". W l. 1907–1911 oraz 1924–1931 Borzemski wydawał zawodowe czasopismo "Miesięcznik Fotograficzny", gdzie często drukował również własne prace.

Bułhak Jan Bruno
(1876–1950) – wybitny mistrz polskiej fotografii artystycznej, teoretyk. Bułhak był współzałożycielem Wileńskiego i Polskiego Fotoklubów, po II Wojnie światowej – Związku Polskich Artystów Fotografików (ZPAF, 1947 r.). Aktywnie współpracował z Lwowskim Towarzystwem Fotograficznym. Zakres twórczości Bułhaka był nader szeroki: pejzażysta, portrecista, wykonał również wiele fotografii zabytków architektury, w tym także lwowskich. Być może, właśnie dzięki temu, że Bułhak nie był lwowianinem, potrafił on "świeżym" okiem zobaczyć Lwów, jego urocze zakątki, znaleźć niezwykłe ujęcia. W 1924 r. wydano album jego pocztówek z 20 widokami Lwowa i przedmową Józefa Białyni-Chołodeckiego. W 1930 r. Bułhak wziął udział w przygotowaniu książki "Lwów" Stanisława Wasilewskiego w serii "Cuda Polski", wydawanej w Poznaniu przez "Wydawnictwo Polskie". Później Jan Bułhak wraz z dużą grupą lwowskich fotografików współuczestniczył w wydaniach pocztówek Książnicy "Atlas".

Пізніше Я. Булгак разом із великою групою львівських фотографів був задіяний у виданні поштівок "Книжниці Атлас". Упродовж 20 років (1919–1939) Ян Булгак керував Закладом художньої фотографії Вільнюського університету. На жаль, через війну не збереглося більшості робіт цього видатного майстра.

Вележинський Людвік-Пйотр
(народився 1882 – дата смерті невідома).
В 1913–1914 рр. провадить фотоательє "Ата" на пл. Марійській, 4 в готелі "Європейський" одночасно в спілці з Казимиром Скурським фотоательє на вул. Карла-Людвіга, 5; у 1914–1915 рр. працює в ательє на вул. Сикстуській, 9; у 1920–24 рр. на пл. Марійській, 4; наступні 10 років провадить ательє "Ата" на вул. Пекарській, 1ц; 1934–1939 рр. ательє "Ата" на вул. Гофмана, 6 (Чехова). В роки німецької окупації (1941–1944) – працівник архіву міста Львова, автор фотографій, фіксуючих воєнні руйнації Львова.

Вибрановський Владислав
(дати життя невідомі), фотограф.
Провадив ательє на вул. Карла Людвіга, 3: у 1894 р. спільно з Ф. Остаповичем; 1897–1898 рр. спільно з Ноєм Ліссою; 1898–1905 рр. під власним прізвищем; 1905–1914 рр. ательє "Матейко" в спілці зі Страубом та Рудольфом Цугехоєром.

Водзінський Антоні Пйотр
(дати життя невідомі), фотограф.
Провадив ательє в спілці з Яном Кшановським на вул. Коперника, 8 (1897–1900); "Рембрандт" у пасажі Гаусмана, 2 (1910–1911).

Геннер Якуб (Юзеф)
(дати життя невідомі).
У 1886–1898 рр. провадив фотоательє на вул. Академічній, 18 у власному будинку (пр. Шевченка), ц. к. надворний фотограф.

Гольдберг Міхал (Пейсах)
(дати життя невідомі), фотограф.
Працював у 80–90-х роках XIX ст. у фотоательє на вул. Ягеллонській, 11 (В. Гнатюка), зафіксовані також інші адреси: 1896 р. – Ягеллонська, 17; 1906 р. – 3 Мая, 10 (Січових Стрільців); 1908 р. – Городоцька, 49. Відомий альбом, що складався з 25 видів Львова, виданий коштом крамниці Зейфарта і Дидинського у 1890 р.

Гольдгаммер Зигмунт
(нар. 1873 – дата смерті невідома), фотограф.
У 1895–1903 рр. провадив фотоательє на пл. Марійській, 3 – наріжник Крутої, 2 (М. Вороного); філія — вул. Городоцька, 71 нині – це Городоцька, 121; учасник I Виставки художньої фотографії в Кракові.

Губери:
1. Зофія з Тшемеських (1872–1934), донька Едварда Тшемеського.
Від 1905 р. член Львівського фотографічного товариства, учасниця багатьох виставок; у 1906–1934 рр. разом із чоловіком Рудольфом провадила ательє "Е. Тшемеський у Львові", від 1913 р. член Греміум фотографів у Львові;

W ciągu dwudziestu lat (1919–1939) Jan Bułhak kierował Zakładem Fotografii Artystycznej Uniwersytetu Wileńskiego. Niestety, z powodu wojny większość prac tego wybitnego mistrza nie zachowała się.

Eder Józef
(1831–1903) – jeden z najlepszych lwowskich fotografów; w l. 1861–1888 prowadził atelier fotograficzne w hotelu "Angielskim" przy ul. Karola Ludwika 15 (al. Swobody). W podwórzu hotelu stał parterowy pawilon, a na fasadzie gmachu była umieszczona tzw. "fotograficzna szafka" z wzorami produkcji. Do 1865 r. wspólnikiem Edera był Bernhard Brand; Eder posiadał również filie w Jassach i Stanisławowie. W Stanisławowie J. Eder pracował przy ul. Sapieżyńskiej 9. Był uczestnikiem i laureatem wielu wystaw, w tym we Lwowie (1877) i Wiedniu (1873, 1878). J. Eder był autorem dużych serii widoków Lwowa, Przemyśla, Krakowa, stacji kolejowych i mostów.

Fruchtmann Mojżesz
(ur. 1883 – data śmierci nieznana) – w l. 1910–1913 prowadził atelier fotograficzne "Grottger" przy ul. Akademickiej 14. Przez następne dwa lata prowadził atelier "Rubens" przy ul. Asnyka 4 (Akademika Bohomolca) wraz z filią przy ul. Żółkiewskiej 5 (Chmielnickiego). Po I Wojnie światowej Fruchtmann zmieniał adresy: w l. 1915–1936 atelier "Grottger" mieściło się przy ul. Akademickiej 5, przez następne dwa lata – przy ul. Kopernika 21. W 1938 r. otworzył nowy zakład "Foton" przy ul. Legionów 31 (al. Swobody).

Goldberg Michał (Pejsach)
– fotograf, pracował w latach 80.–90. XIX w. w atelier fotograficznym przy ul. Jagiellońskiej 11 (Hnatiuka), znane są również inne adresy: 1896 r. – Jagiellońska 17; 1906 r. – Trzeciego Maja 10 (Strzelców Siczowych); 1908 r. – Gródecka 49. Jego znany album, składający się z 25 widoków Lwowa, został wydany nakładem sklepu Seyfartha i Dydyńskiego w 1890 r.

Goldhammer Zygmunt
(ur. 1873 – data śmierci nieznana) – w l. 1895–1903 prowadził atelier fotograficzne przy pl. Mariackim 3 – na rogu ul. Krętej 2 (Woronego) oraz filię przy ul. Gródeckiej 71 (dziś Gródecka 121). W 1902 r. brał udział w I Wystawie Fotografii Artystycznej w Krakowie.

Henner Jakub vel **Józef**
(daty życia nieznane) – w l. 1886–1898 prowadził atelier fotograficzne przy ul. Akademickiej 18 (al. Szewczenki) we własnym budynku; używał tytułu "c.k. nadworny fotograf".

Huberowie:
1. Zofia (starsza) z Trzemeskich (1872–1934), córka Edwarda Trzemeskiego; od 1905 r. należała do Lwowskiego Towarzystwa Fotograficznego, uczestniczka wielu wystaw; w l. 1906–1934 razem z mężem Rudolfem prowadziła atelier pod nazwą "Fotograf E. Trzemeski we Lwowie" przy ul. Trzeciego Maja 7 (Strzelców Siczowych); od 1913 r. należała do Gremium Fotografów we Lwowie;
2. Zofia (młodsza), córka Zofii i Rudolfa, po śmierci matki razem z ojcem pracowała w l. 1935–1942 przy ul. Romanowicza 11 (Saksagańskiego);
3. Rudolf (1875–1942), urzędnik poczty, od 1903 r. członek

2. Зофія, донька Зофії та Рудольфа, після смерті матері разом із батьком працювала на вул. Романовича,11 (1935–1942);

3. Рудольф (1875–1942), поштовий службовець. Від 1903 р. член Львівського фотографічного товариства, учасник багатьох міжнародних виставок; 1905 р. оженився із Зофією Тшемеською; автор фотографічного підручника ("Elementarzyk fotografichny").

Едер Юзеф

(1831–1903), один з найкращих львівських фотографів. У 1861–1888 рр. провадив фотоательє в готелі "Англійський" на Карла-Людвіга, 15, нині пр. Свободи. Це був одноповерховий павільйон у подвір'ї готелю, а на фасаді будинку була вивішена так звана "фотографічна шафка" із зразками фотопродукції. До 1865 р. спільником Едера був Бернардт Бранд, Едер мав також філії в Яссах та Станіславі. Учасник і призер багатьох виставок: Львів (1877), Відень (1873 та 1878). Від 1888 р. Ю. Едер працював у Станіславі, вул. Сапєжинська, 9. Ю. Едер був автором великих серій видів Львова, Перемишля, Кракова, залізничних станцій та залізничних мостів.

Келер (Koehler) Людомил, Людвік, Людомір

(дати життя невідомі), фотограф і живописець. В 1879–1880 рр. та в 1883–1887 рр. навчався у Краківській школі мистецтв. У 1891–1895 рр. провадив ательє на пл. Марійській, 3; наступні сім років він працював у Чернівцях, де відкрив філію. У 1902–1906 рр. Келер знову працює у Львові на вул. Фредра, 7. Від 1904 р. Л. Келер – професор рисунку в гімназії Франца-Йосифа.

Ленкевич Адам

(1888–1941), фотограф-аматор. Навчався на відділі інженерії Львівської політехніки та філологічному факультеті університета ім. Яна-Казимира. Організатор львівського відділу Польського татранського товариства. Викладач літератури гімназії ім. Королеви Ядвіги. Від 1930 р. Ленкевич мав концесію на ведення курсів фотографії та фільмування. В його творчому доробку багато видових фотографій Львова. Від початку 30-х років він активно працював з видавництвами, які видавали поштівки з видами міста і Польським товариством залізничних книгарень "Рух", Краківською "Полонією", Видавництвом охорони могил польських героїв, Книжницею Атлас. Відомі також видання XVI з'їзду польських лекарів та природників 1937 р., деякі окупаційні видання закладів, що продовжували традиції "Книжниці – Атлас".

Лібанський (Мондшайн) Едмунд

(1862–1928) — інженер, фотоаматор, авіатор, засновник фотографічного товариства "Коперник", власник кількох перших львівських кінотеатрів. Відомий його альбом фотографій, виконаних 1910 р. під час польоту керованою повітряною кулею. 1928 р. Е. Лібанський повторив подібну зйомку під час польоту літаком.

Лісса Ной

(нар. 1870, Житомир – дата смерті невідома) – відомий львівський професійний фотограф. У 1896–1900 рр. працював у спілці з Владиславом Вибрановським

Lwowskiego Towarzystwa Fotograficznego, uczestnik wielu wystaw międzynarodowych; w 1905 r. ożenił się z Zofią Trzemeską; autor podręcznika "Elementarzyk fotograficzny".

Januszewicz Leon

(ur. 1889, Żytomierz – data śmierci nieznana) – przed 1917 r. prowadził atelier fotograficzne w Odessie. Kartę rzemieślniczą na ten sam rodzaj rzemiosła we Lwowie otrzymał w 1927 r. W l. 1928–1929 był właścicielem atelier przy ul. św. Antoniego 3 (Zankowieckiej), w l. 1929–1931 – przy ul. W. Pola 1 (Dorosza). Znane są fotografie Kijowa z okresu okupacji niemieckiej wykonane przez L. Januszewicza.

Jaworski Kościesza Józef

– warszawski malarz i fotograf. Studiował w Krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych. W l. 1908–1918 wykonał dla Archiwum Miasta Lwowa obszerną serię dokumentalnych fotografii zabytków architektury, historii i kultury (kościoły i ich wnętrza, historyczne kamienice, place i ulice). W fotografiach z 1918 r. udokumentował wojenne zniszczenia miasta. W czasie pobytu we Lwowie J. Jaworski został obrany prezesem Towarzystwa Dorosłych Głuchoniemych "Nadzieja" (Jaworski sam był głuchoniemy), owocnie pracował na tym stanowisku, założył czytelnię dla głuchoniemej młodzieży.

Koehler (Köhler) Ludomił vel **Ludwik** vel **Ludomir**

(ur. w Ludyni k. Włoszczowej, graniczne daty życia nieznane) – fotograf i malarz. W l. 1879–1880 oraz 1883–1887 studiował w Krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych. W l. 1891–1895 prowadził atelier fotograficzne we Lwowie na pl. Mariackim 3; otworzył filię w Czerniowcach, gdzie pracował przez następne siedem lat. W l. 1902–1906 Koehler znów pracował we Lwowie przy ul. Fredry 7. Od 1904 r. L. Koehler był profesorem rysunku w Gimnazjum im. Franciszka Józefa.

Lenkiewicz Adam

(1888–1941) – fotograf amator. Studiował na wydziałach inżynieryjnym Politechniki Lwowskiej oraz filologicznym Uniwersytetu Jana Kazimierza. Organizator lwowskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. Wykładał literaturę w Gimnazjum im. Królowej Jadwigi. Od 1930 r. Lenkiewicz posiadał koncesję na prowadzenie kursów fotografii i filmowania. W jego dorobku twórczym znajduje się wiele fotografii widoków Lwowa. Od początku lat 30. XX w. aktywnie współpracował z wydawnictwami drukującym karty pocztowe z widokami miasta: Polskim Towarzystwem Księgarń Kolejowych "Ruch", krakowską "Polonią", wydawnictwem Towarzystwa Ochrony Mogił Polskich Bohaterów, Książnicą "Atlas". Z jego udziałem znane są także wydania XVI Zjazdu Polskich Lekarzy i Przyrodników w 1937 r. oraz niektóre wydania z okresu okupacji Lwowa, kontynuujące tradycje Książnicy "Atlas".

Libański Edmund

(1862–1928) – inżynier, fotoamator, lotnik, jeden z założycieli Lwowskiego Towarzystwa Fotograficznego "Kopernik", właściciel kilku z pierwszych we Lwowie kin. Znany jest jego album fotografii zrobionych w 1910 r. podczas lotów sterowanym balonem. W 1928 r. Libański powtórzył podobną serię zdjęć podczas lotów samolotem.

Lissa (Liss) Noe

(ur. 1870, Żytomierz – data śmierci nieznana) – znany lwowski

в ательє на вул. Карла-Людвіга, 3 (пр. Свободи). У 1900–1930 рр. провадив власне фотоательє на вул. Академічній, 18 (пр. Шевченка, давнє ательє Юзефа Геннера). Від 1908 р. – ц. к. надвірний фотограф, в ці роки відкриває філію на вул. 3 Мая в Стрию. Від 1906 р. на пл. Св. Духа у Львові (пл. І. Підкови) у власному павільйоні експонував постійну виставку фотографії, після І Світової війни відкрив філію у Львові, на вул. Замарстинівській, 24.

Мазур Давид
(дата народження невідома – 1916, Відень).
У 1882–1887 рр. провадив фотоательє у спілці з Каролем Рошкевичем на пл. Марійській, 3, у подвір'ї будинка барона Бруніцького. 1887 р. він мав власне ательє на вул. Панській, 5 (І. Франка). Під час підготовки Загальної крайової виставки 1894 р. у Львові Д. Мазур був єдиним з професійних фотографів серед членів "Товариства для розвитку та прикрашання міста". У Мазура було реноме кращого фотографа Галичини. 1905–1911 рр. ательє Мазура міститься у його власному будинку на вул. Пекарській, 11. У 1911–1914 рр. він працює на пл. Галицькій, 12а (нині пл. Галицька, 13). 1913 р. Давид Мазур обраний головою Греміум фотографів у Львові; після 1914 р. він мешкає у Відні та провадить ательє на Кольмарк, 10.

Миколяш Генрик-Пйотр
(1872, Львів – 1931, Татарів).
Походив з родини власників знаменитої аптеки "Під Золотою Зіркою" на вул. Коперника, 1 та фармацевтичної фірми "П. Миколяш та Син". Його фотографічна практика почалася з першого фотоапарата, отриманого в подарунок у 12 років. Г. Миколяш закінчив львівський університет за спеціальністю "хімія" та "фармацевтика". Від 1888 р. він власник успадкованої родинної аптеки; 1896 р. – доктор філософії; 1900 р. – співвласник родинної фірми. 1895–1896 рр. в Кракові Миколяш навчався живопису у Юліуша Коссака, Яна Станіславського, Юліана Фалата. Учасник І Польської виставки фотографії у Кракові (1902 р.). Від 1903 р. – член і голова Клубу любітелів фотомистецтва (згодом Польського фотографічного товариства). Бере участь у численних виставках у Львові, Кракові, Будапешті, Відні, Варшаві, Парижі, Глазго, Лодзі та ін. 1925–1928 р. провадить фотоательє спільно з Яніною Мєжецькою на вул. Баторія, 32 (князя Романа) у помешканні Мєжецької та вул. Понінського, 3 (І. Франка) у власній віллі. 1921–1931 рр. Генрик Миколяш викладає фотографію на відділах архітектури та комунікації Львівської політехніки.

Мюнц Марек, Макс, Маркус, Мордхе
(1878–1937), фотограф, кінооператор.
У 1902–1903 рр. провадив спільно із Самуелем Ніком фотоательє на вул. Баторія, 32 (князя Романа). У 1904–1908 рр. – ательє "Ельвіра" на вул. Коперника, 8. 1910 р. він відкриває ательє на вул. Ягеллонській, 15, де працював до самої смерті (1937 р. ательє перейшло у власність його вдови Аурелії). Одночасно Мюнц бере участь в інших підприємствах чи створює нові. Так, 1912–1914 рр. на вул. Баторія, 12 функціонує Художньо-цинкографічний заклад "Марек Мюнц та Спілка", 1921–1924 рр. Мюнц управляє фотоательє покійного С. Кляфтена на вул. Ягеллонській, 11; 1927 р. спільно з давнім колегою С. Ніком провадить ательє "Мімоза" на вул. Карла-Людвіга, 35. В цьому ж році він відкриває ще одне власне ательє – "Діана" в торговому центрі на вул. Сапєги, 34 (С. Бандери). М. Мюнцеві належить велика кількість фотографій з видами Львова, він багато друкується у львівській періодичній пресі.

fotograf zawodowy. W l. 1896–1900 pracował w spółce z Władysławem Wybranowskim w atelier przy ul. Karola Ludwika 3 (alei Swobody). W l. 1900–1930 prowadził własne atelier fotograficzne przy ul. Akademickiej 18 (alei Szewczenki, było to dawne atelier J. Hennera). Od 1908 r. używał tytułu "c.k. nadworny fotograf", w tym czasie otworzył filię swego zakładu przy ul. Trzeciego Maja w Stryju. Od 1906 r. we Lwowie na pl. Świętego Ducha we własnym pawilonie urządził stałą wystawę fotografii. Po I Wojnie światowej otworzył filię we Lwowie przy ul. Zamarstynowskiej 24.

Mazur Dawid
(data urodzenia nieznana – 1916, Wiedeń) – w l. 1882–1887 prowadził atelier fotograficzne do spółki z K. Roszkiewiczem na pl. Mariackim 3, w podwórzu budynku barona Brunickiego. W 1887 r. posiadał własne atelier przy ul. Pańskiej 5 (Iw. Franki). W czasie przygotowań do Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r. we Lwowie Mazur był jedynym zawodowym fotografem wśród członków "Towarzystwa Rozwoju i Upiększenia Miasta". Mazur miał opinię najlepszego fotografa w Galicji. W l. 1905–1911 atelier Mazura mieściło się w jego własnym budynku przy ul. Piekarskiej 11. W l. 1911–1914 pracował przy pl. Halickim 12^ (dziś pl. Halicki 13). W 1913 r. Dawid Mazur został wybrany prezesem Gremium Fotografów we Lwowie. Po 1914 r. zamieszkał we Wiedniu, gdzie prowadził atelier fotograficzne przy Kohlmarkt 10.

Mikolasch Henryk Piotr
(ur. 1872, Lwów – zm. 1931, Tatarów) – pochodził z rodziny właścicieli znanej apteki "Pod Złotą Gwiazdą" przy ul. Kopernika 1 i firmy farmaceutycznej "P. Mikolasch i Syn". Fotograficzną praktykę zaczął od pierwszego aparatu, otrzymanego w prezencie kiedy miał 12 lat. H. Mikolasch ukończył Uniwersytet Lwowski w specjalizacjach "chemia" i "farmaceutyka". Od 1888 r. stał się właścicielem oddziedziczonej w spadku rodzinnej apteki; w 1896 r. zdobył tytuł doktora filozofii; w 1900 r. został współwłaścicielem rodzinnej firmy. W l. 1895–1896 w Krakowie Mikolasch uczył się malarstwa u Juliusza Kossaka, Jana Stanisławskiego, Juliana Fałata. Uczestniczył w I Polskiej Wystawie Fotograficznej w Krakowie (1902 r.). Od 1903 r. był członkiem i prezesem Klubu Miłośników Sztuki Fotograficznej (z czasem – Polskiego Towarzystwa Fotograficznego). Brał udział w licznych wystawach we Lwowie, Krakowie, Budapeszcie, Wiedniu, Warszawie, Paryżu, Glasgow, Łodzi i in. W l. 1925–1928 prowadził atelier fotograficzne wspólnie z Janiną Mierzecką przy ul. Batorego 32 (kniazia Romana) w mieszkaniu Mierzeckiej oraz przy ul. Ponińskiego 3 (dziś Iw. Franki 127) we własnej willi. W latach 1921–1931 Henryk Mikolasch wykładał fotografię na wydziałach architektury i komunikacji Politechniki Lwowskiej.

Mokrycki Miron
(ur. 1880, Lwów – zm. 1950, Wiedeń) – uczył się w lwowskim gimnazjum, studiował na Akademii Handlowej we Wiedniu. Pracował w Ukraińskim Banku Spółdzielczym "Dnister". Jako żołnierz I Wojny światowej, przebywał w niewoli rosyjskiej na Syberii. Brał aktywny udział w wystawach: IX Salonie Fotografii Artystycznej 1925 r. we Lwowie; X i XI Wystawach Fotografii Artystycznej we Lwowie w latach 1926 i 1927; VII Międzynarodowym Salonie Fotografiki w Krakowie 1933 r.; XIV dorocznym Salonie Polskiej Fotografii we Lwowie 1934 r.

Мокрицький Мирон
(1880, Львів – 1950, Відень).
Навчався у львівській гімназії, Торговій академії у Відні. Працював в українському кооперативному банку "Дністер". Учасник І-ї Світової війни, перебував у російському полоні в Сибіру. Активний учасник фотовиставок: IX Салону художньої фотографії 1925 р. у Львові; X та XI Виставок художньої фотографії у Львові 1926 та 1927 рр.; VII Міжнародного Салону фотографії у Кракові 1933 р.; XIV щорічного Салону польської фотографії у Львові 1934 р. У 1939–1941 рр. працює штатним фотографом і бібліотекарем у Музеї українського мистецтва у Львові; 1941–1944 рр. працює бухгалтером у пекарні на вул. Богуславського, 5 (Лукіяновича). Виїхав із дружиною до Відня.

Набоков Олександр
(дати життя невідомі).
Капітан російської армії, його фотографії Львова періоду російської окупації 1914–1915 рр. лягли в основу двох альбомів, виданих книгарнею А. Альтенберга в 1915 р.

Попель Юзеф
(дати життя невідомі).
У 1894–1899 рр. провадив фотоательє на вул. Ягеллонській, 11 (В. Гнатюка); у 1899–1900 рр. – на вул. Академічній, 18.

Родецький Станіслав
(дата народження невідома – пом. 1877),
варшавський художник і фотограф, учасник повстання 1863 р. У 1865–1877 рр. у спілці з Юліаном Вангом провадив ательє на вул. Майєра, 135 2/4 (Січових Стрільців, 3).

Рихновський Францішек
(бл. 1847/50 – бл. 1927), відомий львівський інженер-механік, винахідник, фотоаматор.
1894 р. за дорученням Комітету Загальної крайової виставки виготовив серію (200 фото) фотографій міста великого формату.

Січинський Володимир
(1894–1962) – архітектор, графік, мистецтвознавець, член НТШ (1930). Закінчив Інститут цивільних інженерів у Петербурзі, Празький унівеситет (1923–1926 рр.); лектор і доцент Українського педагогічного інституту у Львові (1923–1945 рр.). Систематично опрацьовував різні галузі українського мистецтва. Альбом "Св. Юр. Фото" зберігається у фондах Національного музею у Львові. Можливо, його було створено під час підготовчої роботи до праці "Архітектура катедри св. Юра у Львові" (1935).

"Тенча" – І крайовий заклад світлодруків Міхала Поляського
У 1905–1912 р. на вул. Міцкевича, 22 (Листопадового Чину), 1913–1914 рр. – вул. Зіморовича, 14 (Дудаєва). Від 1914 р. власником закладу був Алойзи-Маріан Соболь.

Тшемеський Едвард
(1843–1905) – фотограф.
Вчився фотографуванню в ательє Себастьянетті у Трієсті та у Юзефа Едера у Львові. 1868 р. він отримав ліцензію на фотоательє у Львові.

W l. 1939–1941 pracował na etacie fotografa i bibliotekarza w Muzeum Sztuki Ukraińskiej we Lwowie; w l. 1941–1944 pracował jako księgowy w piekarni przy ul. Bogusławskiego 5 (Łukianowicza). Później wyjechał z żoną na stałe do Wiednia, gdzie zmarł.

Münz Marek vel **Max** vel **Markus** vel **Mordche**
(1878–1937) – w l. 1925–1928 prowadził wspólnie z Samuelem Nickiem atelier fotograficzne przy ul. Batorego 32 (Kniazia Romana); w l. 1904–1908 atelier "Elwira" przy ul. Kopernika. W 1910 r. Münz otworzył własne atelier przy ul. Jagiellońskiej 15 (Hnatiuka), które prowadził do końca życia (w 1937 r. atelier przeszło na własnosć jego wdowy Aurelii). Jednocześnie Münz brał udział w innych przedsiębiorstwach lub zakładał nowe. Tak, w l. 1912–1914 przy ul. Batorego 12 funkcjonował Artystyczno-Cynkograficzny Zakład "Marek Münz i Spółka"; w l. 1921–1924 Münz kierował atelier fotograficznym zmarłego S. Klaftena przy ul. Jagiellońskiej 11; w 1927 r. do spółki z dawnym kolegą S. Nickiem prowadził atelier "Mimoza" przy ul. Karola Ludwika 35. W tym samym roku otworzył on jeszcze jedno własne atelier fotograficzne "Diana" w centrum handlowym przy ul. Leona Sapiehy 34 (S. Bandery). M. Münz był autorem licznych fotografii z widokami Lwowa, często drukował swoje prace w lwowskich czasopismach.

Nabokow Aleksandr
– kapitan armii rosyjskiej. Jego fotografie Lwowa z okresu rosyjskiej okupacji w l. !914–1915 posłużyły materiałem dla dwóch albumów, wydanych przez księgarnię A. Altenberga w 1915 r.

Popiel Józef
(daty życia nieznane) – w l. 1894–1899 prowadził atelier fotograficzne przy ul. Jagiellońskiej 11 (Hnatiuka); w l. 1899–1900 przy ul. Akademickiej 18.

Rodecki Stanisław (data ur. nieznana – zm. 1877) – warszawski malarz i fotograf, uczestnik powstania 1863 r.; w l. 1865–1877 do spółki z Julianem Wangiem prowadził atelier fotograficzne przy ul. Majera 135 2/4 (Strzelców Siczowych 3).

Rychnowski Franciszek
(ur. 1847/50 – zm. ok. 1927) – znany lwowski inżynier mechanik, wynalazca, fotoamator. W 1894 r. na zlecenie Komitetu Powszechnej Wystawy Krajowej wykonał serię widoków miasta licząca 200 fotografii dużego formatu.

Siczyński Wołodymyr
(1894–1962) – architekt, grafik, historyk sztuki, członek Naukowego Towarzystwa im. Szewczenki (1930 r.). Ukończył Instytut Cywilnych Inżynierów w Petersburgu, Uniwersytet Praski (1923–1926); był lektorem i docentem Ukraińskiego Pedagogicznego Instytutu we Lwowie (1923–1945). Systematycznie opracowywał różne dziedziny sztuki ukraińskiej. Jego album "Św. Jur. Foto" znajduje się w zbiorach Muzeum Narodowego we Lwowie. Prawdopodobnie, album powstał w czasie przygotowania pracy "Architektura Katedry św. Jura we Lwowie" (1935).

Szajnok Teodor
(1833–194) – jeden z najciekawszych i najbardziej płodnych mistrzów fotografii XIX w. Od ok. 1860 r. pracował w atelier przy ul. Pojezuickiej 174 2/4 (Hnatiuka 6), dawnym zakładzie jednego z

У 1869–1877 рр. ательє Тшемеського містилось на вул. Широкій, 131/4 (Коперника, 9); наступне десятиріччя він провадив ательє в готелі "Європейський" на пл. Марійській, 4 та філію в Криниці. Учасник та призер виставок у Лондоні (1871), Відні (1873), Львові (1877). У 1887–1905 рр. фотоательє міститься на вул. 3 Мая, 7 (Січових Стрільців). Виконував цинкографічні роботи, фотодрук (ілюстрації до трилогії Г. Сенкевича, альбоми А. Гроттгера, ювілейний альбом Ставропігійського музею, пам'ятні альбоми Загальної крайової виставки 1894 р.). За сюжетами Е. Тшемеського видаються перші ілюстровані поштівки з видами Львова (1894). Від 1887 р. працює разом із донькою Зофією, спадкоємицею його фірми, яка упродовж 70 років не змінювала назви із прізвищем власника: "Фотограф Е. Тшемеський у Львові".

Фрухтманн Мойжеш
(1883 – дата смерті невідома).
Провадив у 1910–1913 рр. ательє "Гроттгер" на вул. Академічній, 14. Наступні два роки він провадить ательє "Рубенс" на вул. Асника, 4 (академіка Богомольця), відкриваючи ще філію на вул. Жовківській, 5 (Б. Хмельницького). Після І-ї світової війни власник знову змінює адресу: у 1915–1936 рр. ательє "Гроттгер" розташовано на вул. Академічній, 5; наступні два роки – на вул. Коперника, 21. У 1938 р. власник відкриває новий заклад – "Фотон" на вул. Легіонів, 31 (пр. Свободи).

Шайнок Теодор
(1833–1894) – один з кращих та найбільш плідних майстрів XIX ст. Від бл. 1860 р. працював в ательє на вул. Поєзуїтській 174 2/4 (В. Гнатюка, 6), колишньому закладі одного з перших львівських фотографів Іполіта Холонєвського. Від 1865 р. заклад Шайнока розташовується "у власному будинку" на вул. Майера, 727 2/4 (Січових Стрільців, 11). Він виконує фотографії портретні, документальні (напр. "Насипання Кургану Люблінської унії"), пейзажі, відомий його "Красичинській альбом" (1868), "Жовківські пам'ятки" (1869). Шайнок був одним із засновників Клубу любителів фотомистецтва (1891), автором підручника "Фотографічний путівник для вжитку фотографів професійних та аматорів" (1893).

Яворський Косьчєша Юзеф
(дати життя невідомі).
Варшавський художник і фотограф. Навчався у Краківській школі мистецтв. 1908–1918 рр. виконав для Архіву міста Львова велику серію документальних фотографій: пам'яток архітектури, історії та культури (костели та їх інтер'єри, історичні кам'яниці, площі на вулиці). У 1918 р. – фотографії воєнних знищень міста. Під час перебування у Львові (1908–1918 рр.) Ю. Яворський обраний головою Товариства дорослих глухонімих "Надія" (він був глухонімим), плідно працював на цій посаді, заснував читальню для глухонімої молоді.

Янушевич Леон
(1889, Житомир – дата смерті невідома).
До 1917 р. провадив фотоательє в Одесі. Промислову карту на такий самий промисел у Львові він отримав у 1927 р. У 1928–1929 рр. він провадив ательє на вул. Св. Антонія, 3 (М. Заньковецької), 1929–1931 рр. – на вул. В. Поля, 1 (Ю. Дороша). Відомі фотографії Києва часів німецької окупації роботи Л. Янушевича.

pierwszych we Lwowie fotografów Hipolita Chołoniewskiego. Od 1865 r. zakład Szajnoka mieścił się we własnym budynku przy ul. Majera 727 2/4 (Strzelców Siczowych 11). Szajnok robił fotografie portretowe, dokumentalne (jak np. "Sypanie Kopca Unii Lubelskiej"), krajobrazowe – znane są jego albumy: "Album Krasiczyński" (1868), "Pamiątki Żółkiewskie" (1869). Szajnok był jednym z założycieli Klubu Miłośników Sztuki Fotograficznej (1891), autorem podręcznika "Fotograficzny przewodnik do użytku fotografów zawodowych i amatorów" (1893).

"Tęcza"
– I Krajowy Zakład Światłodruków Michała Polańskiego; w l. 1905–1912 przy ul. Mickiewicza 22 (Listopadowego Czynu), w l. 1913–1914 przy ul. Zimorowicza 14 (Dudajewa). Po 1914 r. właścicielem Zakładu był Alojzy Marian Sobol.

Trzemeski Edward
(ur. 1843, Graz – zm. 1905, Lwów) – uczył się fotografować w atelier Sebastianettiego w Trieście oraz u Józefa Edera we Lwowie. W 1868 r. otrzymał licenzję na otwarcie atelier fotograficznego we Lwowie. W l. 1869–1877 atelier Trzemeskiego mieściło się przy ul. Szerokiej 13 ¼ (Kopernika 9); w ciągu następnych dziesięciu lat Trzemeski prowadził atelier w hotelu "Europejskim" na pl. Mariackim 4 oraz filię zakładu w Krynicy. Był uczestnikiem i laureatem wystaw w Londynie (1871), Wiedniu (1873), Lwowie (1877). W l. 1887–1905 jego atelier mieściło się przy ul. Trzeciego Maja 7 (Strzelców Siczowych). Trzemeski wykonywał prace cynkograficzne, fotodruki (ilustracje do Trylogii H. Sienkiewicza, albumy A. Grottgera, jubileuszowy album Muzeum Stawropigii, pamiątkowe albumy Powszechnej Wystawy Krajowej 1894 r.). Według zdjęć E. Trzemeskiego były wydawane pierwsze pocztówki z widokami Lwowa (1894). Od 1887 r. pracował razem z córką Zofią, spadkobierczynią jego firmy "Fotograf E. Trzemeski we Lwowie".

Wieleżyński Ludwik Piotr
(ur. 1882, Lwów – data śmierci nieznana) – w l. 1913–1914 prowadził atelier fotograficzne "Ata" na pl. Mariackim 4 (pl. Mickiewicza) w hotelu "Europejskim" i jednocześnie do spółki z Kazimierzem Skórskim przy ul. Karola Ludwika 5; w l. 1914–1915 pracował w atelier przy ul. Sykstuskiej 9 (Doroszenki); w l.1920–1924 znowu na pl. Mariackim 4; przez następne 10 lat prowadził atelier "Ata" przy ul. Piekarskiej 1[c]; w l. 1934– 1939 atelier "Ata" przy ul. Hoffmana 6 (Czechowa). W latach niemieckiej okupacji (1941–1944) pracował w archiwum miejskim, był autorem fotografii rejestrujących wojenne zniszczenia Lwowa.

Wodziński Antoni Piotr
(daty życia nieznane) – l. 1897–1900 prowadził atelier fotograficzne w spółce z Janem Krzanowskim przy ul. Kopernika 8; w l. 1910–1911 atelier "Rembrandt" w pasażu Hausmanna 2.

Wybranowski Władysław
(daty życia nieznane) – prowadził atelier fotograficzne przy ul. Karola Ludwika 3: od 1894 r. do spółki z F. Ostapowiczem, w l. 1897–1898 wspólnie z Noem Lissą, w l. 1898–1905 pod własnym nazwiskiem; w l. 1905–1914 atelier "Matejko" do spółki ze Straubem i Rudolfem Zugechojerem.

ТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК

INDEKS TEMATYCZNY

Ірина Котлобулатова

ЛЬВІВ НА ФОТОГРАФІЇ. 1860–2006.

Польський переклад:
Андрій Отко

Редакція українського тексту:
Юрій Бірюльов, Ігор Мельник

Редакція польського тексту:
Юрій Бірюльов, Юрій та Ядвіга Смірнови

Графічне опрацювання
та обкладинка:
Віра Шаталова

Видавництво "Центр Європи"
79000, м. Львів, вул. Костюшка, 18, 3-й поверх
Тел./факс: (0322) 72-35-66, 72-76-71
E-mail: centrevr@is.lviv.ua

Здано на складання 5.09.2006. Підписано до друку 17.11.2006.
Формат 46х48/8. Папір крейдяний. Друк офсетний.
Гарнітура Minion Pro. Тираж 2000 прим.

Типографія "Таїс"